lafcadio hearn

într-o ceașcă de ceai

univers

București, 1988
Editura UNIVERS

Coperta de MIRCEA DUMITRESCU

Lafcadio Hearn

Într-o ceașcă de ceai

Traducere,
prefață și note de
RADU SĂNDULESCU

Lafcadio Hearn — mirajul exoticului

PUȚINI AU FOST CEI CARE AU RESIMȚIT O atracție atît de puternică față de civilizațiile îndepărtate, în spațiu sau timp, așa cum s-a întîmplat cu Lafcadio Hearn. Cu atît mai mult cu cît el a explorat această dimensiune a spiritului, atît cultural, cît și fizic, într-un elan care vizează, în ultimă instanță, definirea propriei identități.

Lafcadio Hearn (pe numele său complet Patricio Lafcadio Tessima Carlos Hearn) s-a născut la 27 iunie 1850 în insula Leucade din Marea Ioniană. Mama sa era o tînără grecoaică de o rară frumusețe. Tatăl său, Charles Bush Hearn, de origine irlandeză, avea grad de maior-chirurg în regimentul 76 de infanterie engleză aflat în garnizoană pe insula Cerigo. La început, căsătoria celor doi a mers bine. Dar, într-un fel, era inevitabil ca tînăra soție, care nu știa limba soțului ei, să înceapă a tînji după insula ei însorită, atunci cînd se trezi sub cerul cenușiu și ploios al Irlandei. Avea impresia că este exilată și crezîndu-se trădată de soțul ei, fugi împreună cu un văr pe care-l chemase din Grecia și nu-și mai văzu vreodată copiii. La scurtă vreme a fost pronunțat divorțul, iar micul Lafcadio adoptat de o mătușă bătrînă, doamna Brenane, care-l duse în Țara Galilor. Din acea clipă nu mai auzi nimic nici despre părinții săi, nici despre fratele său James, cu doi ani mai mic decît el.

Copilăria lui Hearn a fost mohorîtă : el nu a cunoscut nici mîngîierile duioase ale unei mame, nici grija plină de afecțiune a unui tată. Acolo unde și-a petrecut primii ani ai vieții, el era un mic străin, ținut oarecum deoparte de ceilalți copii din pricina sîngelui său grec, fiind supravegheat necontenit și avînd parte de o educație în care de multe ori severitatea friza cruzimea : nu i se spunea nici măcar pe nume, fiind desemnat prin apelativul „Copilul".

Chiar și la Colegiul catolic din Ushaw, unde a învățat cîtăva vreme, nu a găsit înțelegere, iar singura amintire lăsată de anii de școală (trebuind s-o poarte toată viața, din păcate) a fost cea a unui joc de pe urma căruia își pierdu ochiul stîng.

E foarte probabil că tocmai această lipsă de simpatie l-a făcut să se interiorizeze și să fie interesat de lucruri pe care copiii de vîrsta lui nici nu le-ar fi băgat în seamă. Deprinse obiceiul de a observa cu atenție natura, de a remarca schimbul aproape imperceptibil al nuanțelor irizate ale cerului, de a contempla marea sub înfățișările ei cele mai felurite. Și totuși, acestei educații rigide și aspre Hearn îi datorește cunoașterea limbii latine și ceva din subtilitatea la care va ajunge inteligența sa.

La 18 ani, Hearn pleacă la Londra, unde se pare că a trecut printr-o perioadă dificilă, ajungînd la un moment dat la azilul de săraci. Se certase definitiv cu mătușa sa, căci aceasta nutrea dorința fervență de a-l meni unei cariere ecleziastice, complet opuse minții sale cercetătoare și temperamentului vioi.

În 1869, Lafcadio Hearn debarcă la New York, fără un ban de buzunar, bolnav, pe jumătate orb și neavînd nici un prieten. Avu tot felul de slujbe, care nu reușiră să-i echilibreze situația materială.

Obosit de această luptă inutilă, luă hotărîrea să plece la Cincinatti, unde avea niște cunoștințe. Ajunse acolo în 1872 și dîndu-și seama că nu e făcut pentru altceva decît pentru literatură, intră în calitate de *proof-reader* (corector) la editura *Roberts and Clarks*. Își făcea munca cu atîta meticulozitate încît colegii îl poreclîră „Punct-și-virgulă". De altfel, toată viața Hearn și-a apărat cu fervoare teoria referitoare la necesitatea unei punctuații precise și îngrijite.

Mai tîrziu ajunse secretarul particular al unui librar, și avu răgazul să scrie articole și povestiri care vor apărea într-o bună zi în cele mai mari ziare din oraș. Fiind o fire timidă, reuși cu destulă greutate să capteze interesul editorilor, dar odată angajat de ziarul *Cincinatti Enquire* (în 1873) parcurse cu repeziciune ierarhia gazetărească, ca urmare a unui reportaj senzațional despre un faimos asasinat, devenind *editorial-writer* (reporter însărcinat cu scrierea articolelor de fond). Din acel moment, ori de cîte ori era nevoie de un reportaj de senzație, era ales Hearn. Ziua lucra pentru ziar, iar noaptea pentru el : traduse *Une nuit de Cléopâtre* de Théophile Gautier, iar această muncă îl făcu să viseze la mirajul Orientului. Avea nostalgia ținuturilor exotice și fu cuprins de febra călătoriilor. Aproape în aceeași perioadă, Hearn este dat afară de la ziar pentru că încercase să obțină permisiunea *(sic !)* de a se căsători cu o negresă, ceea ce, în acea vreme, era ilegal. Nu reuși să capete acest act, drept care căsătoria nu a mai avut loc. Această intenție de căsătorie este poate

prima dovadă palpabilă a magnetismului pe care-l exercitau asupra lui țările exotice și locuitorii lor.

Drumurile sărăciei și singurătății îl vor purta la New Orleans. Scrie, pe rînd, la ziarele *Commercial* și *Item*, apoi se angajează în calitate de colaborator al ziarului *Times-Democrat*, cu al cărui director, Page M. Baker, devine bun prieten. Începînd cu anul 1885, articolele scrise de el sînt publicate în revistele de la New York. Dar această profesiune de ziarist nu-l mulțumește și cu ajutorul lui Page Baker poate renunța la reportaj, meserie pe care o socotea drept „oribilă". Se dedică astfel în întregime ocupației de scriitor și literat, pe care o iubea atît de mult. Anii petrecuți la New Orleans au fost unii dintre cei mai fericiți din viața sa. Acum are timp să scrie regulat, să studieze și să se cufunde în cercetări erudite, căutînd să-și procure acele curioase cărți care îi vor fi de atît de mare ajutor atunci cînd va face remarcabilele restituiri din literaturile vechi și stranii. În (pe atunci) liniștitul cartier francez al orașului, pe jumătate creol și pe jumătate latin, vor fi concepute patru cărți importante : *Stray Leaves from Strange Literatures (Pagini răzlețe din literaturile ciudate)*, în 1884, *Some Chinese Ghosts (Cîteva fantome chinezești)*, în 1887 și *Chita : A Memory of Last Island (Chita : Amintirea ultimei insule)*, în anul 1889.

Prima carte este o culegere de legende și povestiri retălmăcite după diverse monumente literare antice sau exotice : *Anvari-Soheili*, *Baital-Pachisi*, *Mahabharata*, *Panchatantra*, *Golestan*, *Talmud* și *Kalevala*.

În cea de-a doua carte, *Some Chinese Ghosts*, Hearn își realizează dorința de a „da fiori" cititorilor săi, punîndu-i în contact cu întîmplări al căror erou este Necunoscutul, Invizibilul, aflat în imediata noastră apropiere.

Romanul *Chita* încheie rodnica activitate a lui Hearn de la New Orleans. Cu această scriere, el este recunoscut, în sfîrșit, drept „mare scriitor". Criticii sînt unanimi în a aprecia valoarea acestei cărți care i-a adus faima de „Victor Hugo american".

Dar în tot timpul șederii sale la New Orleans, Hearn este frămîntat de necesitatea imperioasă de a-și relua ritmul nomad de viață. În această perioadă îi scrie unui prieten că este *„a small literary bee in search of inspiring honey"* [1]. Încearcă să lupte împotriva nevoii de hoinăreală care îl chinuie și îl face trist, nervos și morocănos. Nu reușește să se opună acestui instinct de *homo viator* și părăsindu-și pe neașteptate situația și prietenii, în iunie 1887 acceptă propunerea revistei *Harper's Maga-*

---

[1] „O albinuță literară în căutarea mierii inspirației".

zine și se îmbarcă pe un vapor cu destinația Martinica. Cîteva zile mai tîrziu ajunge la Saint-Pierre, „cel mai bizar și mai frumos dintre orașele Antilelor".

La început, totul e minunat și Hearn ia hotărîrea să se statornicească definitiv în această insulă. Se pune pe scris și în scurtă vreme are întregul material pe care-l va cuprinde volumul *Two Years in the French West Indies (Doi ani în Antilele franceze)*, cerut de editorii săi entuziasmați de succesul obținut cu romanul *Chita*. Această carte, rămasă una dintre cele mai bune pe această temă, care vede lumina tiparului în 1890, este compusă din legende și schițe ce surprind în nuanțe gradate de la tonurile cele mai delicate pînă la culorile cele mai vii, gusturile, obiceiurile și firea băștinașilor din acest „paradis terestru". Cititorul este purtat într-o lume nouă, puțin naivă și copilăroasă, adesea tragică, dar care are un parfum deosebit...

În ciuda acestei aparente împliniri a visului său de exotism, după o ședere de doi ani în Martinica, Hearn nu mai gustă ca la început liniștea acestui ținut. Pe de altă parte, climatul insulei nu era favorabil scrisului: Hearn devenise leneș și irascibil.

Se întoarce în Statele Unite. Stă cîtăva vreme la Philadelphia, la niște prieteni, și acolo are răgazul de a scrie *Karma*, roman psihologic care a apărut (în foileton) într-o revistă americană după plecarea lui în Japonia. Se mută apoi la New York, orașul în care pe vremuri cunoscuse gustul amar al sărăciei și disperării.

Hearn nu se putea hotărî să plece în Japonia, țară pe care o resimțea ca o etapă necesară a „itinerarului" său exotic. Ezită mult timp, de-a lungul șederii sale în marele oraș american, pînă în momentul în care tot *Harper's Magazine* îi oferă pe cheltuiala ei o călătorie în Țara Soarelui-Răsare. Hearn acceptă și în anul 1890 pleacă.

De la bun început, sub impactul copleșitor al lumii japoneze, Lafcadio Hearn hotărăște să se stabilească în această țară. Anulează contractul cu *Harper's Magazine*, căreia îi datora venirea în Japonia și o serie de articole despre această țară și obține, grație influenței lui Basil Hall Chamberlain, profesor de japoneză și filologie la Universitatea Imperială din Tokyo, un post la *Jinjō chū gakkō* (Școala normală) din Matsue, în provincia Izumo. Acolo o întîlnește pe Setsu Koizumi, o tînără japoneză dintr-o familie de samurai de rang înalt, ruinată de revoluție. După mai puțin de un an, se căsătorește cu ea.

Setsu este foarte legată de soțul ei, iar căsnicia este fericită. La început însă, Hearn are mari îndoieli în privința legalității căsătoriei lor (episodul cu negresa din Cincinatti îl făcuse — cum era și firesc — destul de suscep-

tibil). Pentru ca soția lui să nu aibă de suferit de pe urma unei stări civile care ar fi putut părea ilegală autorităților nipone și spre a păstra succesiunea proprietății pentru familia lui, Hearn obține cetățenia japoneză și își ia numele de Koizumi Yakumo.

Clima aspră din provincia Izumo îi este neprielnică și în ciuda traiului fericit dus acolo, Hearn și soția sa sînt nevoiți să se mute la Kumamoto, în insula Kyūshū (din sudul arhipelagului). Acolo obține o catedră de literatură engleză la *Daigo kōtō gakkō* (Liceul nr. 5 guvernamental), unde va lucra de-a lungul celor trei ani de ședere.

Hearn cunoștea foarte sumar limba japoneză, iar Setsu nu știa engleza (soțul ei îi interzisese s-o învețe). Cei doi se înțelegeau printr-un fel de jargon inventat de ei, denumit *Hearn-san-kotoba* („limbajul lui Hearn"). În această limbă ciudată i-a povestit Setsu soțului ei acele minunate povestiri și legende japoneze, pe care scriitorul le-a dezvoltat mai tîrziu în mai multe cărți, într-un stil pur, delicat și nuanțat.

Setsu îi dăruiește un fiu, pe Kazuo („Cel fără seamăn") eveniment ce îl emoționează profund pe Hearn, care suferise întreaga viață de lipsa unui cămin. Scriitorul notează cu multă duioșie : „Nimeni nu poate ști ce înseamnă cu adevărat viața, înainte de a avea un copil la care să țină... În acel moment, întreg universul pare să se schimbe și nimic nu mai este ca înainte". Cu toate că mai tîrziu a mai avut încă trei copii, Kazuo a rămas preferatul său. S-a ocupat personal de educația lui, punînd abnegație și afecțiune în această delicată datorie de formare a spiritului și caracterului vlăstarului său.

În 1894, renunță la lecțiile de engleză, se mută la Tokyo și începe să scrie articole pentru ziarul *Chronicle*, pînă cînd profesorul Chamberlain îi oferă catedra de literatură engleză de la Universitatea Imperială. Această funcție îi va da lui Hearn posibilitatea să cunoască și să descrie viața studenților japonezi cărora le va dedica pagini pline de afecțiune, omagiind abnegația și energia acestor descendenți ai samurailor, care urmau o educație dublă : atît orientală cît și occidentală.

Anii japonezi ai activității lui Hearn sînt foarte rodnici din punct de vedere literar : în acest mediu prielnic, talentul său își găsește orientarea definitivă. Mereu în contact cu realitățile nipone, ajungînd să stăpînească limba și mînat de nepotolita sa curiozitate, Lafcadio Hearn devine un fin cunoscător al lumii japoneze, căreia îi închină toate cele douăsprezece volume scrise în cei aproape 14 ani petrecuți acolo : *Kokoro. Hints and Echoes of Japanese*

Inner Life (Kokoro. Idei și ecouri ale vieții lăuntrice japoneze), Kwaidan. Stories and Studies of Strange Things (Kwaidan. Povești și studii despre lucruri ciudate), Glimpses of Unfamiliar Japan (Priviri asupra Japoniei necunoscute), Kotto, A Japanese Miscellany. Strange stories, folklore gleanings, studies here and there (O colecție japoneză. Povestiri ciudate, spicuiri de folclor, studii ici și colo), Exotics and Retrospectives (Pagini exotice și retrospective), In Ghostly Japan (În Japonia fantomatică), Shadowings (Nuanțe), Gleanings in Buddha Fields (Spicuiri din cîmpiile lui Buddha), Out of the East (Din Orient), The Romance of the Milky Way (Minunata povestire a Căii Laptelui) și ambițioasa *Japan. An Attempt at Interpretation (Japonia. O încercare de interpretare).*

Munca aprigă susținută de această „nerăbdare" proprie marilor creatori îi slăbește vederea. Se îmbolnăvește de ochi și ia hotărîrea să meargă în Statele Unite spre a se îngriji, dar nu apucă să materializeze această dorință. La sfîrșitul anului 1903 renunță la catedra sa universitară, în urma unui incident pe care îl interpretează ca ofensă. Studenții săi au vrut să facă o manifestație pentru a i se reda postul, dar renunțară aflînd dorința profesorului lor. Era deja foarte bolnav și cîteva luni mai tîrziu, la 26 septembrie 1904, moare după o foarte scurtă agonie, la Tokyo. Admirabilii săi studenți i-au pus pe mormînt această inscripție : „Lui Lafcadio Hearn, a cărui pană a fost mai puternică chiar decît sabia victorioasei națiuni pe care a iubit-o și în mijlocul căreia a trăit, care consideră o mare cinste faptul că a putut să-l numere printre cetățenii săi și — din păcate — să-i ofere un mormînt".

*

Japonia este una dintre țările care au uluit cel mai mult lumea occidentală și continuă să reprezinte un adevărat „miracol" datorită impetuoasei dezvoltări care a transformat o țară înfrîntă la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, în cea de-a doua putere economică a lumii. Cauzele acestei „explozii", sînt de găsit în structura intimă a modelului de societate japonez care a avut din vechime un geniu absolut specific : acela al preluării unor forme străine, pe care mecanismul intern al spiritului japonez le-a prelucrat, dînd la iveală o civilizație superioară, în care originalitatea n-a avut cîtuși de puțin de suferit de pe urma acelor împrumuturi. Așa s-a întîmplat la începuturile civilizației japoneze, care a fost puternic influențată de China și Coreea în toate ramurile gîndirii și ale vieții naționale, ale civilizației materiale, religiei, moralei, orga-

nizării politice, limbii și literaturii. Această influență a durat un mileniu, din perioada Asuka (552—646 e.n.) pînă în perioada Edo (1615—1867). Aproape la fel au decurs lucrurile și în ultima treime a secolului al XIX-lea, cînd izolarea tradițională a Japoniei a luat sfîrșit, iar japonezii, supunîndu-se decretului împăratului Meiji din 1868 prin care „cunoașterea trebuie căutată peste tot în lume", au preluat masiv diverse forme ale activității sociale de la țări occidentale pe atunci mai bine dezvoltate. Aceste două extreme — cea a unei xenofobii pătimașe și cea a împrumutului nelimitat de forme străine — au constituit mai tot timpul o componentă de bază a civilizației japoneze, care a știut întotdeauna să „încetățenească" modelul preluat, perfecționîndu-l sau folosindu-l ca treaptă a progresului.

În această atmosferă de uriașă emulație a modelelor sociale occidentale a venit Lafcadio Hearn în Japonia, cînd lumea samurailor era o amintire proaspătă, iar ultimile expresii ale progresului tehnic sau social din Occident fuseseră împămîntenite cu o rapiditate uluitoare într-un singular amestec de veche civilizație orientală și civilizație europeană modernă. Impresionat de valul de inovații și împrumuturi din țările occidentale, Hearn compară această tactică a statului japonez cu procedeul din *jūjutsu*: acela de a prelua forța adversarului, în loc de a i te opune[1].

Această capacitate de asimilare a unor forme validate de alte societăți nu jertfea însă tradiția, iar Hearn sosește într-o lume a frumuseții și a liniștii, în care obiceiurile delicate și înaltele idealuri morale sînt încă la mare preț. Altfel spus, fostul reporter american găsește în Japonia lucrurile după care tînjise o viață întreagă.

Fascinația exoticului, care l-a împins spre arhipelagul nipon nu s-a destrămat odată cu cunoașterea realităților de acolo, ba mai mult de atît, a devenit o pasiune constantă. O primă dovadă este căsătoria sa cu Setsu Koizumi la numai nouă luni după ce o cunoscuse: pentru un străin, venit din altă lume, un astfel de gest putea părea necugetat. Această pasiune pentru tot ceea ce este japonez, această asumare atît de perfectă și totală a unei realități diametral opuse celei din care venea va face în foarte scurtă vreme din Lafcadio Hearn un profund cunoscător al lumii japoneze și experiența sa de aproape paisprezece ani trăiți în arhipelag va fi concretizată în eseul *Japan. An Attempt at Interpretation.*

[1] V. *La lumière vient de l'Orient. Essais de psychologie japonaise*, Paris, Mercure de France, 1911, Cap. *Jiujitsu*, pp. 192—205.

Această lucrare, scrisă în 1903 (la ale cărei corecturi Hearn a lucrat pînă în ultimul ceas al vieții), cuprinzînd douăzeci de capitole, era gîndită de autorul ei ca răspuns la oferta făcută de Universitatea Cornell din Statele Unite de a susține o serie de conferințe. Ea este o „interpretare" a istoriei civilizației nipone, a obiceiurilor și firii japoneze. În paginile ei, Hearn explică formarea societății antice, revoluția modernă Meiji și pune în lumină ceea ce consideră el a fi adevăratul spirit al nației. Mai mult de atît, Hearn prevede, cu o perspicacitate remarcabilă, etape ale devenirii nipone care au avut loc efectiv.

Pe lîngă faptul de a dezbate și explica aspecte-cheie ale civilizației japoneze, această carte ilustrează cel mai bine statutul pe care și l-a asumat Hearn : acela de interpret al lumii nipone pentru occidentali. Puțini au fost străinii care la acea epocă puteau dovedi o cunoaștere atît de intimă a vieții din arhipelag. Și mai puțini încă ar fi fost în stare să se apuce de o întreprindere atît de dificilă : a explica modul de a fi japonez, de a deschide spre Occident poarta îndărătul căreia stătuse ascunsă atîta vreme această lume fascinantă, dar în același timp atît de greu de înțeles. Îndrăznețul demers al lui Hearn de a pune în contact cele două lumi complet diferite este cu atît mai remarcabil cu cît, după cum afirma el însuși, „de regulă, străinul îl înțelege pe japonez la fel de puțin ca și japonezul pe străin" [1].

Drumul spre această chintesență a viziunii sale asupra Japoniei a fost pregătit de lucrările anterioare în care, cu o dezinvoltură aproape renascentistă, scriitorul se apleacă asupra unei multitudini de fațete ale universului nipon : de la morală la psihologie, de la religie la filosofie, de la literatură la artele plastice, Lafcadio Hearn acoperă cu un entuziasm nedisimulat aproape orice latură a vieții locuitorilor din arhipelag, fără a disprețui aspecte mai puțin semnificative, cum ar fi insectele Japoniei sau jucăriile copiilor niponi. Astfel, Hearn-reporterul ne dezvăluie o altă dimensiune a Japoniei — aceea care îi dă posibilitatea de a scrie un reportaj-gigantic, în care fiecare dintre părțile care îl compun are ceva senzațional pentru cititorul occidental. Dar această „deformare profesională" nu este decît manifestarea unei iubiri și a unei admirații fără rezerve față de o țară în care neastîmpărul de călător al lui Hearn și-a aflat în cele din urmă tihna. Apatridul încercat atît de des de greutățile vieții a

---

[1] *Kokoro*, Leipzig, Bernhard Tauschnitz, 1907, p. 106.

găsit, în sfîrșit, ceea ce căutase, aproape inconștient, toată viața : o patrie care să-l primească și să-i ofere căldura unui cămin, și mai mult de atît, un loc în care spiritul său delicat să poată intra în consonanță cu gingășia nativă a celorlalți.

Hearn-omul a fost puternic influențat de alesele însușiri ale firii japoneze, cum ar fi respectul trecutului, sentimentul filial, patriotismul, curajul, politețea, veselia sau dragostea pentru natură. Pe de altă parte, Hearn-artistul de la bun început s-a lăsat sedus de farmecul peisajului, de pitorescul obiceiurilor și al costumelor, de frumusețea delicată a operelor de artă.

Fără îndoială, în această adevărată „furie" de a cunoaște cît mai mult din lumea niponă și de a o face cunoscută, datorită formației sale de om de litere, Lafcadio Hearn s-a aplecat cu predilecție asupra literaturii japoneze, care are și ea partea ei de ciudățenie : spre deosebire de China, ale cărei modele au tiranizat-o mereu, cultura japoneză și-a găsit exprimarea în opere literare concrete, nu în teme abstracte. Pe lîngă aceasta, genurile și scrierile au marcat, mai pregnant decît autorii lor, istoria literaturii nipone, reușind ca de la începutul scrierii chineze, să se ajungă la descoperirea unei expresii culturale absolut unice și incomparabile. Astfel, sînt mai bine cunoscute nume ca *Man'yōshū*[1], *Kokinshū*[2] sau *tanka*[3], *haiku*[4], ori *nō*[5] decît scriitorii sau artiștii care au ilustrat aceste forme tradiționale.

Din noianul de producții literare, Hearn a selectat un gen de povestiri și legende, a căror sorginte se pierde în negura veacurilor, avînd de multe ori la bază un original chinez, sau, mai, rar, indian[6].

Ele au fost fie adunate din vechi cărți japoneze ca *Nukkyo-hyakkwō zensho*, *Kokon-chōmonjū*,*Hyaku monogatari*, *Shin-shōmon-Shū*, *Uji-shūi-monogatari-sho*, fie culese pe cale orală de Hearn, de la diverse persoane (cum e cazul povestirii *Yuki-Onna*, relatată de un țăran din provincia Musashi) ori narate de soția lui, Setsu. Popularitatea

---

[1] „Colecția celor o mie de foi" — cea mai veche antologie de poezie japoneză (sec. VIII e.n.).

[2] „Colecția de poeme vechi și moderne" — antologie poetică niponă (anul 905 e.n.).

[3] Poem scurt, format din 31 de silabe.

[4] Poezie alcătuită din 17 silabe.

[5] Dramă lirică niponă.

[6] *Anthology of Japanese Literature*, Compiled and edited by Donald Keene, Rutland and Tokyo, Charles E. Tuttle, 1982, p. 23.

în Japonia a acestor povestiri fantastice este indiscutabilă. Dovadă este faptul că scriitori mari, cum ar fi Ueda Akinari sau Ihara Saikaku le-au folosit din plin în scrierile lor, iar artiști de renume, ca Hokusai, Kunisada sau Kuniyoshi s-au ocupat de ilustrarea lor, în pictură sau stampă.

Nu întîmplător a ales Hearn acest tip de literatură. În primul rînd, ele puteau fi mai bine înțelese de publicul occidental, cunoscută fiind stereotipia (vezi universalitatea) acestui gen literar (în același timp, ele își păstrau singularitatea, instituindu-se într-o ocazie de a descoperi o lume, oferită atît simplilor cititori, cît și specialiștilor). În al doilea rînd, aceste legende și povestiri erau, în marea lor majoritate, caracterizate prin stranietatea întîmplărilor, lucru care iarăși convenea de minune firii lui Lafcadio Hearn, atît de atras de această însușire. Pe de altă parte, stranietatea sau ciudățenia este o trăsătură absolut specifică lumii nipone, iar scriitorul vedea în ea o anumită exemplaritate. De altfel, el dedică acestei însușiri tipic nipone un capitol special din cartea sa *Japan*, în care scrie: „La început, stranietatea aparentă a oricărui lucru din Japonia neliniștește, pe unii, într-un mod surprinzător, inexprimabil“ [1]. Dar dacă se trece dincolo de această aparență, satisfacțiile celui care face acest efort nu se lasă așteptate, pentru că „după cum stranietatea exterioară niponă apare, celui care o pătrunde, plină de frumusețe, stranietatea interioară pare a avea farmecul ei, farmecul unei mari forțe morale care domnește în viața de familie a poporului“ [2]. În plus, am putea bănui și o anumită venire în întîmpinarea „orizontului de așteptare“ al cititorilor occidentali, de mult familiarizați, datorită romanului gotic, cu gustul acestui gen de povestiri fantastice al căror drum în literatura modernă a fost deschis de Edgar Allan Poe (de altfel, printr-o stranie reverență, unul dintre marii maeștri japonezi moderni ai literaturii fantastice și-a luat ca pseudonim literar numele autorului „Prăbușirii casei Usher“, denumindu-se, conform transliterării japoneze, Edogawa Rampo și intitulîndu-și o carte, la fel ca și modelul său american, *Tales of Mystery and Imagination — Povestiri de mister și imaginație).*

Toate acestea trimit spre ideea că genul de legende fantastice pe care l-a folosit Hearn în repovestirile lui era chiar „locul geometric“ al preferințelor lui, ca scriitor, și al destinatarilor lor, ca cititori. Un alt tip de creație literară japoneză ar fi fost probabil primit cu mai multă reținere de (încă) nefamiliarizatul cu Japonia public occi-

---

[1] *Le Japon*, Paris, Mercure de France, 1921, p. 14.
[2] *Ibidem*, p. 19.

dental. Hearn-reporterul sesizase imediat (nici nu s-ar fi putut altfel!) ce ar putea fi pe gustul celor din lumea pe care o părăsise.

El ne introduce cu ajutorul acestor povestiri în fabulosul fantasticului nipon, care este emblematic pentru stranietatea despre care am vorbit mai sus. Este adevărat că dincolo de instrumentarul său specific (care a suferit și el influența chineză), universul imaginar japonez acționează conform unui alt tip de mecanică decît, să zicem, cel european. Acest lucru se datorează faptului că fantasticul este resimțit de japonez ca fiind mult prea firesc ca să mai fie împovărat cu ceremonialul misterios și înșelător al cărui rol în Occident era cel de a intimida și a crea diverse stări unor imaginații prea carteziene. Mai mult decît atît, inserția lui în viața oamenilor din arhipelag este mai puternică, pentru că în această țară în care obiceiurile și costumele, peisajul și florile alcătuiesc în fiece clipă o sărbătoare de culori și o atmosferă magică, fantasticul are locul lui bine stabilit dintotdeauna, fără a fi caracterizat prin forța de nestăvilit și momentele de ruptură care au stîrnit haosul în atîtea rînduri în societățile occidentale.

Resortul unui atare tip de imaginar poate fi identificat în credințele și eresurile populare ale unui neam care, conform religiei *shintō*, avea un panteon format din 8.000.000 de divinități. Relația foarte intimă a japonezului cu natura a stat tot timpul sub semnul unui respect și al unei loialități față de aceasta din urmă, constituindu-se de la bun început într-o lege morală foarte riguroasă. Din acest motiv, aproape fiecare dintre povestiri exaltă o însușire umană foarte apreciată (bunătate, pietate filială, hărnicie, istețime etc.) ori un sentiment sau, din contră, sancționează o abatere de la codul moral al nației. Astfel, în povestirea *Oshidori* avem un duios exemplu de iubire conjugală, în *Despre o promisiune ținută* ne întîlnim cu o ciudată pildă de dragoste frățească, iar *Povestea unui fazan* arată unde poate duce neglijarea pietății filiale. Dragostea este una dintre temele predilecte ale povestirilor, care dovedesc nenumărate modalități prin care ea învinge moartea: *O karma pasională*, este semnificativă pentru această concepție niponă a dualității *Eros-Thanatos* ducînd chiar la paroxism consecințele iubirii. Curajul, sub toate aspectele lui, este un alt subiect preferat al acestui neam care îl venerează: ilustrarea lui o aflăm în *Legenda cascadei Yūrei-daki* în care ni se vorbește despre nesăbuința pe care unii o numesc îndrăzneală, sau în *Rokuro-kubi*, unde un om dîrz poate ține piept unei mulțimi, atîta vreme cît are de partea sa adevărul. În lupta

omului cu supranaturalul mai e nevoie pe lîngă curaj și de viclenie (*Nu s-a întîmplat nimic*), dacă nu cumva e prezentă o altă calitate cum ar fi răbdarea (*Povestea lui Umetsu Chūbei*) sau un dar natural, ca cel al desenului (*Băiatul care desena pisici*).

Fără îndoială, lumea acestor povestiri și legende este plină (ca orice basm) de creații ale imaginarului nipon, de foarte multe ori ostile omului (*Povestea lui Chūgorō, Mujina, Prizoniera din oglindă*), iar alteori benefice sau folositoare (*Recunoștința omului-rechin, Povestea unui tengu*). Fantome, căpcăuni, vampiri, sau spirite binevoitoare (de cele mai multe ori feminine), formează un spațiu în care omul e menit să trăiască și să supraviețuiască și în care el trebuie să facă dovada unei (sau mai multor) calități pentru a nu cădea victimă forțelor malefice.

Există multe asemănări cu fantasticul occidental, sau al altor zone geografice[1], iar în cazul povestirii *Prima soție a samuraiului*, sîntem tentați să bănuim existența unei ciudate comunicări între imaginarul japonez și cel occidental : regăsim aceeași temă în *Aventura unui student german*, scrisă în 1824 de Washington Irving.

Însă latura cea mai importantă a acestor povestiri este cea tipic japoneză, adică modul în care reflectă ele un mod de gîndire sau anumite caracteristici ale civilizației japoneze. Foarte interesant în acest sens este rolul major jucat de hîrtie ca material de construcție și de folosință casnică la un popor „care construiește cu gîndul la efemer, contrar occidentalilor care vizează durabilitatea"[2] Acest material și pasiunea japonezilor pentru estetic formează subiectul cîtorva povestiri (*Povestea lui Kwashin Kōji, Fata din tablou, Băiatul care desena pisici, Scrierea lui Kōbōdaishi*) în care se exaltă virtuozitatea unor pictori sau caligrafi a căror perfecțiune artistică este asimilată supranaturalului. Alte povestiri stau mărturie pentru singulara dragoste a japonezilor față de natură, sub toate aspectele ei, animal (*Fluturii Japoniei*), vegetal (*Ubazakura*) sau mineral (*Horai*). Nu sînt uitate nici obiectele utilitare foarte apreciate de niponi, care sînt ele însele niște embleme ale acestei civilizații : oglinda (*Despre o oglindă și un clopot*), picturile pe mătase (*Povestea lui Kwashin Kōji*) sau veșmintele frumoase, în tonuri de o remarcabilă eleganță (*Furisodé*).

---

[1] Vezi, în acest sens, *Folktales of Japan*, Edited by Keijo Seki, Chicago, The University of Chicago Press, 1969.

[2] *Kokoro*, p. 23.

Anumite legende stau mărturie a puternicei influențe chineze, fie în mod explicit (*Sufletul marelui clopot*, *Povestea zeului porțelanului*), fie în mod implicit (*Recunoștința omului-rechin*)[1].

*

În general, datorită diferențelor mari între cele două tipuri de civilizație, occidentalii (multă vreme sub semnul unui închistat europocentrism) nu au posibilitatea de a înțelege sau accepta pe dată niște trăsături absolut proprii lumii nipone. Conștient de acest lucru, Lafcadio Hearn s-a străduit să prezinte cititorului un tip de narațiune cu care el să fie familiarizat. De aceea, pornind de la modelul japonez, Hearn dă epicii o amploare pe care originalul n-a cunoscut-o niciodată, respectînd canoanele narațiunii de tip european, fără a știrbi însă nimic din valoarea inițială a povestirii. Prelucrînd forma, a lăsat intact fondul narațiunii care conține (pentru cei mai puțin familiarizați în lumea niponă) anumite atitudini sau reacții umane întrucîtva șocante. Așadar, nu trebuie să-l mire pe cititor limbajul uneori (în aparență) prețios (*Visul unei zile de vară*). El își găsește explicația în rigoarea respectării ierarhiei sociale impusă de clasa samurailor. Aceeași categorie socială a imprimat, într-o epocă, tendința spre duritate și asprime, atribute necesare menținerii și consolidării poziției ei (*Legenda lui Mimi-Nashi-Hōichi*, *Într-o ceașcă de ceai*). Disprețul față de moarte, prezent la tot pasul în aceste povestiri este un apanaj al educației budiste, la fel ca și retragerea din viața mireană a unor eroi care fuseseră deosebit de activi pînă la un anumit moment.

Hearn a explicat toate aceste „ciudățenii" ale mentalității japoneze în volumele sale de eseuri. De aceea, în cărțile de povestiri și legende, contribuția lui cea mai importantă este cea stilistică. Exercițiile de stil făcute în perioada americană, cînd a scris *Stray Leaves from Strange Literatures* și *Some Chinese Ghosts* și a tradus din Maupassant, Flaubert, Zola și Alphonse Daudet și-au pus din plin amprenta pe maniera acestui perfecționist stilistic. A scris un studiu analitic și minuțios al operelor acestor mari maeștri ai stilului și și-a ales lecturile cu o grijă deosebită. La începutul anilor '70, el scria într-o scrisoare reverendului Wayland D. Ball din Washington : „Nu citesc niciodată o carte care nu impresionează puternic imaginația ; dar întotdeauna citesc orice conține imagini

[1] Vezi Yuan Ke, *Miturile Chinei antice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, p. 72.

artistice inedite, curioase, ori pline de forță, indiferent care este subiectul. În momentul în care solul fanteziei este îmbogățit de nenumărate frunze căzute, florile limbajului cresc spontan". Asemenea strădanii vizau materializarea unui ideal despre care Hearn spune în aceeași scrisoare: „Iubitorii frumuseții antice îmi demonstrează posibilitățile viitoare ale unui vis drag — realizarea în limba engleză a unui stil latin, modelat după maeștri străini, care capătă și mai multă vigoare prin acel element de forță caracteristic limbilor nordice. Nimeni nu poate spera să împlinească acest lucru, dar chiar și un traducător poate să aducă pietrele lui zidarului unei noi arhitecturi a limbajului". Hearn s-a străduit mereu să urmărească acest ideal îndrăzneț. Fiind un remarcabil traducător, poseda știința de a pătrunde în gîndul cel mai intim al modelului său și de a reda însăși ideea respectivă. Traducerile sale sînt admirabile și datorită faptului că era el însuși un artist delicat, care redînd în engleză tot ceea ce era traductibil din original, știa să adauge un cuvînt, o nuanță, o trăsătură personală ce aducea o savoare deosebită. Acest lucru se vede cel mai bine în paginile cărților de povestiri fantastice japoneze, scrise la o vîrstă la care maturitatea sa artistică și intelectuală atinsese apogeul — adevărate bijuterii stilistice, în care măiestria scriitorului este fericita completare a unor creații scrise într-o limbă foarte poetică și unde se întîlnesc la tot pasul imagini de o rară frumusețe, tipice acestor înnăscuți esteți — japonezii.

Armonia naturală cu limba și mentalitatea unei civilizații atît de deosebite de a sa, familiarizarea rapidă cu o lume înscrisă pe cu totul alte coordonate materiale și spirituale dovedesc — mai mult decît alte amănunte biografice — că trăsătura cea mai specifică a personalității lui Hearn, atracția față de exotic, este o stare de spirit, o dimensiune care l-a caracterizat tot timpul, pe care a purtat-o mereu înlăuntrul său pînă cînd a putut să o topească în exotismul manifest al adevăratei sale patrii, Japonia. Mereu neliniștitul scriitor a cunoscut bucuria intrării în mod fizic, într-un univers care îl bîntuia necontenit interior. Liniștea sa este cea a călătorului, ostenit de un drum lung, ce vede, în sfîrșit, o căsuță, pe care, apropiindu-se, o recunoaște cu uluire ca fiind a sa.

RADU SĂNDULESCU

Legenda lui Mimi—Nashi—Hōichi

ACUM MAI BINE DE ȘAPTE VEACURI, LA Dan-no ura, în ținutul Shimonoseki, s-a dat bătălia care a pus capăt îndelungatei vrăjmășii dintre Heiké, din clanul Taira[1] și Genji, sau susținătorii clanului Minamoto[2]. Aceștia din urmă au fost biruitori și toți Heiké, laolaltă cu tînărul lor împărat, cu soțiile și odraslele lor au pierit măcelăriți.

După acest măcel, marea și țărmurile ținutului au început a fi bîntuite. De-a lungul țărmurilor, adesea se aud și se văd lucruri ciudate... În nopțile întunecoase strălucesc pe mal mii de focuri-fantomă, iar deasupra valurilor zboară lumini, pe care pescarii le numesc *Oni-bi* sau focuri-demoni... Iar cînd vîntul vuiește, din ocean se ridică o larmă asemănătoare cu cea a unei bătălii.

În vremile trecute, spiritele acelor Heiké se arătau mult mai neliniștite decît acum. Atunci fantomele lor se ridicau amenințătoare în jurul bărcilor pescărești, clătinîndu-le ca să le răstoarne sau îi prindeau pe înotătorii singuratici și căutau să-i apuce și să-i tragă spre adîncurile de nepătruns ale mării.

Iată de ce, pentru a potoli aceste duhuri rele, în ținutul Shimonoseki a fost construit templul budist Amida-ji. În apropierea țărmului a fost înjghebat un cimitir și acolo au fost ridicate monumente funerare pe care au fost înscrise numele împăratului omorît și ale marilor săi vasali. Și necontenit se făceau slujbe religioase întru odihna sufletelor lor !

După ce a fost înălțat templul, Heiké au apărut mai rar. Din cînd în cînd, se întîmplau lucruri ciudate, care dovedeau că nu-și găsiseră pacea și odihna veșnică.

---

[1] Taira — familie militară care domină, alături de clanul Fujiwara și Minamoto, evul mediu timpuriu japonez. În secolul XII, rivalitatea acestei familii cu clanul Minamoto a însîngerat întreaga țară. A decăzut complet în anul 1185.

[2] Minamoto — familie japoneză care în secolul XII, după o lungă rivalitate cu clanul Taira, a fondat șogunatul de la Kamakura (sec. XIII—XIV).

Cu cîteva sute de ani în urmă trăia în orașul Shimonoseki un orb numit Hoichi. Era cunoscut prin tot ținutul pentru meșteșugul cu care cînta la *biwa*[1]. Din fragedă copilărie deprinsese arta muzicii și a recitării și iute își depășise profesorii. Ca „preot-lăutar“ în scurtă vreme deveni vestit prin cîntecele sale despre legenda vrajbei dintre Heiké și Genji, iar atunci cînd cînta balada de la Dan-no ura plîngeau chiar și „fantomele“.

La început, Hōichi era sărac, dar un prieten i-a venit în ajutor : întîmplarea făcea ca preotului de la templul Amida-ji să-i placă nespus de mult poezia și muzica. Adesea îl chema pe Hōichi la locuința sa pentru a-i recita legende și poeme tragice. Într-o bună zi, impresionat de talentul tînărului muzicant, îi propuse să locuiască la templu, unde i se va da găzduire și hrană. În schimb, Hōichi avea datoria să recite sau să cînte din cînd în cînd, atunci cînd nu avea alte angajamente. Orbul primi cu recunoștință această propunere și se mută la templu.

Într-o seară caldă de vară, bunul preot fu chemat să facă o slujbă religioasă, la unul dintre credincioși, care tocmai își dăduse duhul. Plecă deci, însoțit de ajutorul său, iar Hōichi rămase singur. Pentru că era foarte cald, el se duse pe veranda din spatele templului, care da spre o mică grădină, ca să ia o gură de aer proaspăt înainte de a merge la culcare. Așteptă cu răbdare întoarcerea binefăcătorului său și pentru a-și omorî vremea, începu să cînte din lăută.

Bătu miezul nopții. Preotul tot nu venise. Totuși, pentru că aerul era tot înăbușitor, Hōichi hotărî să mai rămînă o vreme afară.

Deodată auzi niște pași apropiindu-se de gardul care înconjura grădina. Cineva străbătu în grabă aleea, ajunse pe verandă și se opri în fața orbului.

Nu era preotul.

---

[1] *Biwa* — un fel de lăută cu patru corzi, întrebuințată mai ales pentru a acompania recitările. Pe vremuri, rapsozii chemați să declame *Heiké Monogatari* și alte poeme tragice erau numiți „preoți lăutari“ sau *biwa hōshi*. Originea acestei denumiri nu e foarte clară. Poate că provine din faptul că „preoții-lăutari“ ca și „frizerii“ orbi aveau capul ras, la fel ca și călugării budiști. La *biwa* se cîntă cu ajutorul unui plectru făcut din corn.

Răsună o voce puternică, adresîndu-i-se orbului pe nume, cu tonul poruncitor al unui samurai cînd vorbește cu un inferior.

— Hōichi !

Înspăimîntat, orbul nu răspunse.

Vocea se auzi din nou, pe un ton răstit :

— Hōichi !

— *Hai*[1]... bîigui atunci muzicantul înspăimîntat. Eu nu văd ! Nu știu cine mă strigă !

— Nu-ți fie frică, răspunse vocea necunoscută, ceva mai blînd. Am fost trimis la tine să-ți aduc o solie. Stăpînul meu, un om de rang foarte înalt, s-a oprit la Shimonoseki împreună cu mai mulți vasali, căci tare mult dorea să vadă locul unde s-a dat bătălia de la Dan-no ura. S-a dus astăzi acolo și, auzind laude la adresa meșteșugului cu care spui legenda despre marea bătălie, dorește să te asculte. Prin urmare, ia-ți lăuta și vino cu mine acolo unde ne așteaptă mărita adunare.

*

În acele vremi nu era bine să refuzi nici cea mai mică dorință a unui samurai. Hōichi își puse sandalele în picioare, își luă lăuta și îl urmă pe străinul care-l călăuzi cu îndemînare, silindu-l însă să meargă foarte iute. Mîna care o ținea pe-a lui Hōichi era înmănușată în zale, iar la fiecare pas pe care îl făcea samuraiul, sabia îi zăngănea, arătînd astfel că era înarmat pînă-n dinți. Era, probabil, vreun ostaș din garda palatului.

După ce groaza dintru început se risipi, Hōichi își aduse aminte de cuvintele călăuzei sale : „Stăpînul meu, un om de rang foarte înalt“, și se ferici pentru norocul ce dăduse peste el. Își spuse că nobila persoană care trimisese după el nu putea fi decît un *daimyō*[2] de prim rang.

După o vreme, samuraiul se opri și Hōichi își dădu seama că ajunseseră în fața unei porți mari, zăbrelite.

Fu mirat, căci nu-și amintea să fie vreo poartă de felul acesta în oraș, în afară de cea care închidea intrarea principală a templului.

— *Kaimon*[3] ! strigă samuraiul.

---

[1] *Hai* = da (jap.).

[2] *Daimyō* = mare senior feudal japonez.

[3] *Kaimon* — termen respectuos, însemnînd „faptul de a deschide o poartă“, întrebuințat de samurai, atunci cînd se adresează slujitorilor însărcinați cu deschiderea porții casei unui stăpîn de rang înalt.

Se auzi un zăngănit, ca și cum s-ar fi tras zăvoarele porții și își continuară drumul. După ce străbătură ceva care lui Hōichi i se păru a fi o grădină, se opriră din nou în fața unei intrări, și samuraiul strigă :

— Hei ! Voi de colo ! L-am adus pe Hōichi !

Numaidecît se auzi zgomot de pași grăbiți, panouri[1] date la o parte, porți care se întredeschideau, voci de femei vorbind între ele. Din conversația lor, Hōichi înțelese că erau slujitoare ale vreunei case nobile. Nu avu timp să cugete mai departe : după ce fu ajutat să urce mai multe trepte, fu rugat să-și scoată sandalele din picioare. Apoi, cu ocolișuri încurcate și fără de sfîrșit, o mînă de femeie îl conduse în ceea ce îi păru a fi o încăpere foarte mare. Hōichi ghici că trebuie să fie multă lume adunată, căci foșnetul veșmintelor de mătase semăna cu freamătul frunzelor din pădure. Auzi un zumzăit neclar de voci, iar felul de a vorbi era cel de la curte.

*

Lui Hōichi i se spuse să nu aibă nici o teamă. El îngenunche pe o pernă și își pregăti instrumentul. Apoi, o voce de femeie, pe care o ghici ca fiind a doamnei *rojo*[2], îi zise :

— Ți se poruncește acum să spui legenda despre Heiké și să te acompaniezi la *biwa*.

Dar fiindcă pentru recitarea întregului poem ar fi fost nevoie de foarte mult timp, Hōichi îndrăzni să pună o întrebare.

— Mi-ar lua foarte mult timp să recit legenda întreagă. Care parte dorește nobila adunare s-o asculte ?

Iar vocea femeii îi răspunse :

— Zi-ne povestea bătăliei de la Dan-no ura, căci este întîmplarea cea mai tristă și mai tulburătoare.

Hōichi își înălță vocea și cîntă balada despre lupta care a avut loc pe amarnicele valuri. Din lăută, el imită zgomotul loviturilor de vîsle, iuțile cîrmiri ale bărcilor, șuieratul săgeților, strigătele războinicilor, izbiturile săbiilor în coifuri, prăvălirea greoaie a trupurilor în ocean...

---

[1] Panouri — casele japoneze au drept uși panouri glisante făcute din lemn și hîrtie.

[2] *Rōjo* — femeie în vîrstă, care supraveghează întregul personal feminin al unei case nobile.

Cînd conteni, auzi în jurul său murmure elogioase :

— Ce artist minunat ! ziceau unii.

— Hōichi n-are egal ! Niciodată, da, niciodată n-am auzit cîntîndu-se așa în ținutul nostru ! spuneau încetișor alții.

În acel moment se simți pătruns de o rîvnă cu totul nouă : cîntă și mai frumos ca pînă atunci și în jurul său se lăsă o tăcere plină de admirație. Dar atunci cînd descrise soarta femeilor și a copiilor fugăriți de Genji, cînd povesti saltul în mare pe care-l făcuse Nii-no-ama, doica imperială, ținînd în brațe pe tînărul împărat, toți ascultătorii scoaseră un strigăt prelung de groază și începură să plîngă cu atîta jale încît Hōichi fu înfricoșat de această deznădejde. Plînsetele și vaietele ținură cîteva clipe, apoi, încet-încet, se stinseră și se auzi doar vocea celei pe care el o credea a fi *rōjo*.

Ea zise :

— Deși ni s-a spus că știi să cînți cu multă iscusință la lăută, nu m-am așteptat la desăvîrșitul talent de care ai dat dovadă. Stăpînul nostru a binevoit să declare că ar fi fericit să te răsplătească. De asemeni, dorește să vii să cînți în fața lui încă șase nopți la rînd. Pesemne că după scurgerea acestui răstimp el va pleca în „prea-mărita-călătorie-de-înapoiere". Prin urmare, vino mîine aici, la aceeași oră. Oșteanul care te-a adus astăzi îți va fi din nou călăuză. Apoi, mi s-a poruncit să te rog să nu spui nimănui despre venirea ta aici, cît timp măritul nostru stăpîn va rămîne la Shimonoseki. Călătorind incognito [1], el îți poruncește să nu pomenești nimănui nimic. Acum ești liber să te întorci la templu !

După ce mulțumi, Hōichi se lăsă condus către intrarea palatului, unde îl aștepta samuraiul, care îl duse la templu. Acolo se despărți de el, luîndu-și rămas bun.

*

Zorii mijeau cînd Hōichi ajunse acasă. Nu i se observase lipsa : preotul se întorsese la o oră tîrzie din noapte și crezuse, fără îndoială, că prietenul său doarme.

A doua zi, Hōichi avu răgaz să se odihnească puțin... Nu suflă nici o vorbă despre pățania sa.

La miezul nopții, războinicul veni să-l ia, ca și în seara dinainte, și îl conduse la locul unde îl aș-

[1] „Călătorind incognito" este sensul frazei din originalul japonez : „shinobi-no go-ryoko", adică „călătorie pe furiș a unei auguste persoane" (n.a.).

tepta nobila adunare. Avu același succes, dar de această dată i se observă absența, iar cînd ajunse acasă, pe la mijitul zorilor, preotul îl chemă și îi spuse, dojenindu-l cu blîndețe :

— Am fost tare îngrijorați în privința ta, prietene Hōichi, căci, orb fiind, e primejdios să ieși neînsoțit la o oră atît de tîrzie. De ce nu mi-ai spus și mie ? Ți-aș fi dat un slujitor să te însoțească. Unde ai fost ?

Hōichi răspunse pe ocolite :

— Iartă-mă, bunul meu prieten ! Am avut o treabă importantă și foarte personală... Și ieri era singura zi cînd aș fi putut să o duc la bun sfîrșit.

Preotul fu mai degrabă surprins decît mîhnit de ezitarea lui Hōichi. Își dădu seama că nu era firească și își spuse că fără îndoială i se întîmplase ceva ciudat. Nu-l mai întrebă nimic, dar dădu poruncă la doi slujitori să supravegheze plecările orbului și în cazul în care ar ieși după căderea nopții, să-l urmărească.

Noaptea următoare îl văzură pe Hōichi părăsind templul.

Slujitorii își aprinseră în grabă felinarele și porniră pe urmele lui. Ploua și era atît de întuneric încît Hōichi dispăru cu mult înainte ca ei să ajungă la drum. Trebuie să fi mers foarte iute — lucru ciudat pentru un orb. Slujitorii colindară toate străzile, întrebînd din poartă-n poartă dacă n-a fost zărit pe-acolo muzicantul. Nimeni nu-l văzuse.

În sfîrșit, pe cînd se întorceau acasă pe malul mării, auziră din cimitir sunetul unei lăute. Instrumentul era mînuit cu un zel înflăcărat, lucru care-i înspăimîntă !

În afara cîtorva focuri-fantomă, obișnuite în nopțile întunecate, totul era cufundat în cea mai neagră beznă. Totuși slujitorii măriră pasul și merseră cu iuțeală spre cîmpul morților. Acolo, la lumina felinarelor, îl zăriră pe Hōichi, singur, așezat în fața monumentului funerar al tînărului împărat Antoku ! Cînta cu înflăcărare la *biwa*, recitînd povestea bătăliei de la Dan-no ura ! Iar în jurul lui, deasupra mormintelor, zburau scînteind luminile morților... Nici un ochi omenesc nu văzuse vreodată o mulțime atît de mare de „focuri-demoni“.

— Hōichi-san ! Hōichi-san ![1] strigară oamenii înfiorați. Sînteți vrăjit ! Hōichi-san !

Dar orbul nu-i auzi. Cînta cu patimă din *biwa* și declama cu și mai multă înflăcărare balada despre marea luptă.

Îngroziți, slujitorii îl apucară de haine și îi strigară din nou :

— Hōichi-san ! Hōichi-san ! Trebuie să veniți numaidecît acasă !

Atunci el le răspunse pe un ton de dojană :

— Nu se cade să mă întrerupeți astfel în fața unei atît de nobile adunări !

La auzul acestor cuvinte, cu toată frica lor, slujitorii nu putură să se abțină să nu rîdă. Convinși că Hōichi era victima unei vrăji, îl siliră să se ridice și îl duseră cu forța pînă la templu. Acolo, preotul dădu poruncă să fie dezbrăcat de hainele umezite și să i se dea de băut și de mîncat. Apoi îl chemă lîngă el și îi ceru o lămurire pentru purtarea lui misterioasă.

*

Hōichi șovăi îndelung înainte de a vorbi, dar înțelegînd în cele din urmă că dispariția sa îl speriase cu adevărat pe bunul preot, îi povesti tot ce s-a întîmplat.

Cînt termină, preotul îi zise :

— Hōichi, sărmane prieten, ești într-o mare primejdie. Minunatul tău talent o să-ți aducă necazuri de neînchipuit. Acum cred că ești convins că nu ai cîntat în fața niciunei nobile adunări, ci că ți-ai petrecut ultimele trei nopți în cimitir, printre mormintele familiei Heiké ! Chiar în seara asta, oamenii mei te-au găsit șezînd în ploaie în fața monumentului lui Antoku !... Tot ceea ce ai crezut a fi adevărat nu era decît o nălucire... totul, cu excepția chemării morților... Dîndu-le o dată ascultare, te-ai lăsat în puterea lor. Dacă, după tot ce s-a întîmplat, o să răspunzi la chemarea lor, or să te sfîșie în bucăți. De altminteri, mai devreme sau mai tîrziu, te-ar fi omorît negreșit. Din păcate, astă-seară nu pot rămîne cu tine, căci sînt chemat la căpătîiul unui muribund. Dar înainte de a pleca o să-ți ocrotesc trupul, scriind pe el versete sfinte.

Cu puțin înainte de apusul soarelui, preotul, ajutat de slujitorul său, îl dezbrăcă pe Hōichi. Apoi, cu niște pensule, îi caligrafiară pe spate, pe piept,

[1] *San* = domnule (jap.).

pe cap, pe gît, pe față, pe mîini și pe picioare, pe tot trupul, un text din sutra[1] sfîntă, numită „Hannya-Shin-Kyō".

Cînd sfîrșiră, preotul îi spuse lui Hōichi :

— În seara asta, după ce voi pleca, așază-te pe verandă și așteaptă ! O să fii strigat, dar să nu răspunzi deloc, orice s-ar întîmpla ! Să nu te miști ! Să stai neclintit ca și cum ai cugeta ! Să nu te frămînți și să nu faci vreun zgomot căci altminteri vei fi sfîșiat în bucăți ! Să n-ai nici o teamă și să nu-ți treacă prin cap să strigi după ajutor, căci nimeni nu poate să-ți fie de folos. Dacă vei urma neabătut sfaturile mele, primejdia va trece și nu vei mai avea de ce să te temi !

*

Se lăsă noaptea, și preotul plecă. Hōichi se așeză pe verandă, după cum îl sfătuise prietenul său. Își puse lăuta alături și luînd o atitudine gînditoare, rămase nemișcat, avînd grijă să nu tușească sau să respire prea zgomotos.

Rămase astfel cîteva ceasuri.

În cele din urmă, auzi niște pași care se apropiau... Pașii străbătură grădina și se opriră în fața terasei, în apropierea sa.

— Hōichi ! strigă vocea puternică a samuraiului.

Orbul își ținu răsuflarea și nu se clinti.

— Hōichi ! zise vocea din nou, pe un ton mai amenințător.

Apoi, pentru a treia oară, furios :

— *Hōichi !*

Acesta rămase neclintit.

Atunci vocea murmură :

— Nu pot îngădui așa ceva ! Trebuie să văd unde e !

Picioarele grele, încălțate în fier, suiră treptele verandei, și se opriră lîngă orb. Apoi, preț de cîtăva vreme, se lăsă o liniște adîncă, în care lui Hōichi i se păru că-și aude bătăile grăbite ale inimii.

În cele din urmă, vocea cea aspră se auzi foarte aproape de el :

— Uite *biwa*, dar muzicantul nu se vede nicăieri... numai cele două urechi !... Asta lămurește de

---

[1] *Sutra* = culegere de versuri sacre, în formă mnemotehnică, concisă.

ce nu mi-a răspuns : neavînd gură, nu a putut vorbi. N-au rămas din el decît urechile !... Le voi duce stăpînului meu, ca să-i dovedesc că m-am supus poruncilor sale, atît cît mi-a fost cu putință !

Și în acea clipă, Hōichi își simți urechile apucate în chip brutal de niște degete de fier și smulse din cap ! Nu strigă, în ciuda durerii care-l chinuia. Pașii se îndepărtară, străbătură grădina, apucară pe drum și se stinseră în noapte.

De o parte și de alta a feței, orbul simți cum i se preling picături grele și calde, dar nu îndrăzni să-și ridice mîinile.

Cu puțin înaintea zorilor, preotul se întoarse acasă. Mergînd în grabă spre verandă, alunecă pe ceva lipicios ! Se dădu înapoi, scoțînd un strigăt de groază... Căci la lumina felinarului îl văzu pe Hōichi care era așezat în aceeași poziție, gînditoare, în vreme ce sîngele îi șiroia din răni.

— Sărmane Hōichi ! strigă el înspăimîntat. Ce ți s-a întîmplat ?

Auzind vocea prietenului său, orbul înțelese că era salvat. Izbucni în plîns și îi povesti tot ce se petrecuse.

— Bietul Hōichi ! exclamă preotul cu milă. S-ar putea spune că ai suferit doar din pricina nesăbuinței mele ! Am scris textele sfinte pe tot trupul tău, în afară de urechi ! Am crezut că se ocupase de asta slujitorul ! Ar fi trebuit să mă încredințez eu însumi ! Acum nu putem face altceva decît să încercăm să te vindecăm... Fii pe pace, prietene, primejdia a trecut și nu o să mai fii niciodată tulburat de musafiri nocturni !

*

Mulțumită îngrijirilor unui foarte priceput doctor, rănile lui Hōichi s-au vindecat. Zvonul nemaipomenitei lui întîmplări s-a răspîndit pînă departe și el deveni în scurtă vreme vestit. Mulți dregători de rang înalt veniră la Shimonoseki ca să-l asculte recitînd, iar unii îl răsplătiră cu mari sume de bani... Ajunse în scurtă vreme un om bogat... !

Dar de-atunci încolo, nu mai fu cunoscut decît sub numele de Mimi-Nashi-Hōichi, ceea ce înseamnă „Hōichi-cel-fără-urechi“.

Oshidori

A FOST ODATĂ UN VÎNĂTOR ȘI ÎMBLÎNzitor de șoimi, pe nume Sonjo, care trăia în ținutul Mutsu.

Într-o bună zi, el se duse la vînătoare, dar nu găsi nimic de vînat. Spre asfințitul soarelui, făcu cale-ntoarsă spre casă. Era obosit și nemulțumit. Curînd ajunse în fața unui rîu mare și foarte adînc, pe care trebuia să-l treacă. În depărtare, prin ceața întunericului ce se lăsa, zări două *oshidori*[1] care înotau liniștit, una lîngă alta.

Deși se zice că uciderea acestor păsări poartă ghinion, Sonjo își scoase arcul și ținti într-una dintre cele două păsări, căci era tare flămînd. Săgeata îl străpunse pe bărbătuș. Femela izbuti să scape și dispăru printre trestiile înalte care tiveau malul celălalt al rîului. Sonjo își duse vînatul acasă și îl găti pentru masa de seară.

În acea noapte avu un vis ciudat.

Se făcea că o tînără femeie, nespus de frumoasă, a intrat în odaia lui și s-a așezat la capul patului. Plîngea în hohote, iar suspinele ei erau atît de amare, încît Sonjo crezu că i se va rupe inima de jale.

Frumoasa necunoscută îi spuse :

— Ah, de ce, de ce l-ai ucis ? Ce ți-a făcut ? Cu ce-ți greșise ? Eram atît de fericiți amîndoi la Akanuma... L-ai omorît. Măcar acum pricepi grozăvia crimei tale ? Tu însă nu ești în stare să-ți dai seama de lașitatea și cruzimea faptei tale. Ucigîndu-mi iubitul, ai hotărît propria mea moarte ! Nu voi putea supraviețui soțului meu ! Asta am venit să-ți spun...

Și ea recită acest poem, cu o voce disperată, întreruptă de suspine :

Pe-nserat îl rugai să mă-nsoțească,

---

[1] *Oshidori* — rațe sălbatice, denumite și „rațe-mandarin", păsări considerate în orient ca exemplele cele mai grăitoare ale dragostei și fidelității conjugale.

Acum, după o vreme de trai fericit
Cît e de tristă soarta celei nevoite
Să doarmă singură la umbra trestiilor !

Apoi strigă din nou :

— Ah ! Nu-ţi dai seama ce-ai făcut ! Dar mîine, cînd te vei întoarce la Akanuma, vei înţelege !

Şi după ce se uită lung la Sonjo, dispăru.

A doua zi de dimineaţă, cînd se trezi, visul era atît de viu în mintea vînătorului, încît se simţi deosebit de tulburat. Îşi aduse aminte vorbele: „Dar mîine, cînd te vei întoarce la Akanuma, vei înţelege !" şi hotărî să plece pe dată într-acolo, ca să se convingă că visul său nu era decît un vis.

Se duse deci la Akanuma... Cînd ajunse la rîu, văzu femela de *oshidori* înotînd singuratecă. Zărindu-l, ea nu încercă să fugă. Dimpotrivă, se îndreptă spre el, măsurîndu-l cu o privire pătrunzătoare ! Apoi, ajungînd chiar lîngă el, îşi sfîrtecă pieptul dintr-o lovitură de cioc şi muri sub ochii vînătorului înfricoşat...

Sonjo se rase în cap şi deveni preot.

Povestea lui O-Tei

DEMULT DE TOT, ÎN ORAȘUL NÜGATA, din ținutul Echizen, trăia Nagao Chosei. Era fiu de doctor și se pregătea, la rîndul său, tot pentru cariera medicală. Din fragedă tinerețe fusese logodit cu o fetiță, numită O-Tei, al cărei tată era bun prieten cu al său. Cele două familii hotărîseră să facă nunta cînd Nagao își va fi terminat studiile. Dar la vîrsta de cincisprezece ani, O-Tei, care fusese dintodeauna fragilă, s-a îmbolnăvit de plămîni.

Cînd își dădu seama că va muri, O-Tei puse să fie chemat Nagao pentru a-și lua rămas bun. Cum stătea îngenuncheat la căpătîiul ei, fata îi vorbi astfel :

— Nagao, logodnicul meu ! Am fost hărăziți unul altuia din cea mai fragedă copilărie ; ar fi trebuit să devenim soț și soție la sfîrșitul anului. Dar numai zeii știu ce e bine pentru noi... O să mor... Chiar dacă mi-ar fi fost dat să mai trăiesc vreo cîțiva ani, n-aș fi fost decît o grea povară pentru tine! Căci, cu un trup atît de plăpînd, n-aș putea să-ți fiu soție bună, și ar fi urît din partea mea să mai doresc a trăi. M-am împăcat cu gîndul că o să mor și vreau să-mi făgăduiești că n-o să mă plîngi prea mult. De altfel, cred că o să ne întîlnim din nou.

— Negreșit ! strigă Nagao convins. Ne vom reîntîlni în Țara Purității, unde nu există durerea despărțirii !

— Nu ! Nu ! spuse ea cu blîndețe. Nu vorbesc de Țara Purității... Cred că o să ne mai vedem în lumea asta, pe acest pămînt, cu toate că înmormîntarea mea trebuie să aibă loc mîine !

Nagao o privi foarte mirat. O văzu zîmbind de nedumerirea lui.

— Da, în astă lume, în timpul vieții tale de-acum, Nagao ! continuă O-Tei, cu vocea sa blîndă și visătoare. Numai *dacă tu vrei asta !* Însă pentru ca așa ceva să se întîmple, eu va trebui să mă nasc din nou în trupul unei fetițe și va trebui să ajung din nou femeie. Prin urmare, o să fii nevoit să mă aș-

tepți multă vreme: cel puțin cincisprezece sau șaisprezece ani! Dar, logodnicul meu, tu ai abia nouăsprezece ani...

Dornic să o liniștească, Nagao îi răspunse:

— O, mult iubito, să te aștept va fi pentru mine mai degrabă o bucurie decît o datorie. Și apoi, nu sîntem noi oare făgăduiți unul altuia pe o durată de șapte vieți?

— Totuși, zise ea uitîndu-se lung la el, crezi ceea ce-ți spun?

— Mult iubito, nu știu dacă voi fi în stare să te recunosc într-un alt trup și sub un alt nume. Dar poate îmi vei face un semn anume?!

— Nu pot face așa ceva. Doar zeii și Buddha[1] știu unde și în ce împrejurări o să aibă loc revederea noastră... În orice caz, sînt convinsă că dacă vei vrea să mă revezi, mă voi întoarce la tine. Adu-ți aminte de cuvintele mele...

Ea își conteni vorba. Ochii i se închiseră.

Murise.

*

Nagao o iubise mult pe O-Tei și durerea lui fu adîncă. Puse să se înalțe o lespede funerară și scrise pe ea *zokumyō*-ul[2] tinerei fete. Apoi o puse într-un *butsudan*[3] și în fiecare zi aducea ofrande[4]. Se gîndea adesea la ciudatele vorbe spuse de O-Tei înainte de a muri și, în speranța de a face pe plac spiritului ei, compuse un legămînt prin care se juruia să o ia de soție, dacă ea se va întoarce vreodată la el, într-un alt trup. Apoi puse sigiliul său pe această declarație și o puse în ramă, alături de lespedea funerară.

*

Pentru că Nagao era singur la părinți, trebuia să se căsătorească. Se văzu nevoit să cedeze insistențelor părinților și să accepte o femeie care-i fu aleasă de tatăl său. După nuntă, el continuă să aducă prinoase în fața lespezii funerare a lui O-Tei. Se gîn-

---

[1] „Zeii și Buddha" — expresie japoneză, de fapt „zeii *shintō* și cei budiști".

[2] *Zokumyō* — nume laic, adică prenume purtat în timpul vieții, deosebit, de *hōmyō*, numele de lege, dat după moarte. Apelativ postum și religios înscris pe mormînt sau pe lespedea funerară din templul parohial.

[3] *Butsudan* — montură budistă.

[4] Aceste ofrande constau din bețișoare de tămîie, bani de hîrtie, flori.

dea necontenit la ea, cu mare dragoste, dar timpul trecea și încet-încet imaginea tinerei moarte i se șterse din memorie, precum un vis care dispare și pe care nu ni-l mai putem aminti.

Trecură anii...

Nagao avu parte de mari nenorociri... Își pierdu părinții, apoi soția, iar după aceea, unicul copil. Se pomeni singur pe lume. Atunci părăsi întristata-i locuință și făcu o lungă călătorie în nădejdea de a mai uita de necazuri.

Într-o zi ajunse la Ikao, un sat așezat între munți, cunoscut și în zilele noastre pentru izvoarele sale minerale și pentru frumoasele-i împrejurimi.

La hanul unde trase, veni să-l servească o tînără fată. Văzînd-o, inima lui Nagao începu să bată cu putere, căci slujnica semăna atît de bine cu O-Tei, încît trebui să se ciupească pentru a se convinge că nu visează. Și cum ea umbla prin casă, aprinzînd focul și văzîndu-și de treburile ei, cele mai neînsemnate gesturi și orice mișcare îi trezeau lui Nagao amintirea celei care fusese logodnica sa !... Îi vorbi, iar fata îi răspunse cu o voce plăcută și clară, al cărei farmec îl întristă, aducîndu-i aminte de zilele din trecut.

Minunîndu-se, el îi spuse :

— Semeni atît de bine cu cineva cunoscut demult, încît aproape că m-am speriat, cînd ai apărut în fața mea. Dă-mi voie să te întreb cum te cheamă și unde te-ai născut.

Numaidecît, cu vocea plăcută a celei moarte, ea îi răspunse :

— Mă cheamă O-Tei, iar tu ești logodnicul meu Nagao-Chosei din Echizen. Am murit acum vreo șaptesprezece ani... Tu ai făcut un înscris prin care te legai să mă iei de soție, dacă m-aș fi întors vreodată pe acest pămînt, în trupul unei alte femei... Ți-ai pus sigiliul pe acest jurămînt și l-ai pus în *butsudan,* alături de lespedea pe care ai săpat numele meu. Iar eu m-am întors...

Rostind aceste vorbe, ea se clătină și căzu leșinată.

Nagao a luat-o de soție și au fost nespus de fericiți. Dar O-Tei nu și-a mai adus niciodată aminte de ceea ce îi răspunsese soțului ei la hanul din Ikao. Nu-și mai amintea nici de prima ei existență. Amintirea nașterii ei trecute, readusă în chip misterios în memorie în momentul întîlnirii, se stinsese din nou și dispăruse pentru totdeauna.

Ubazakura

ÎN SATUL ASAMIMURA, DIN ŢINUTUL IYO, trăia, acum trei sute de ani, un om numit Tokubei.

Acest Tokubei era săteanul cel mai bogat de prin părţile locului şi cu atît mai mult din cătunul său. Deşi norocul îi surîsese mereu, avea totuşi nemulţumirea de a fi ajuns la vîrsta de patruzeci de ani fără a avea copii. În zadar înălţară, el şi femeia sa, rugi zeului Fudō-Myō-O [1], al cărui vestit templu se află la Asamimura.

După lungi ani de aşteptare, ruga le fu ascultată. Nevasta lui Tokubei născu o fetiţă, care primi numele de O-Tsuyu şi, fiindcă mama ei nu o putea alăpta, îi aduseră o doică, O-Sodé.

O-Tsuyu crescu şi ajunse o fată frumoasă, dar la vîrsta de cincisprezece ani căzu pe neaşteptate la pat ; doctorii ziseră că o să moară.

Atunci doica, O-Sodé, care o iubea pe O-Tsuyu ca pe propriul ei copil, se duse pe ascuns în fiecare zi la Templu, să se roage cu înflăcărare lui Fudō-sama să vindece fetiţa. Timp de douăzeci şi una de zile, în fiecare dimineaţă, O-Sodé merse în acest chip la templu şi la sfîrşitul acestui răstimp O-Tsuyu era pe de-a-ntregul vindecată.

Mare fu atunci bucuria în casa lui Tokubei. Dădu un ospăţ la care îşi pofti toţi prietenii pentru a sărbători tămăduirea copilei sale. Dar chiar în seara petrecerii, O-Sodé începu să aibă dureri, iar doctorul, chemat în grabă, anunţă că era pe moarte.

Şi, în timp ce întreaga familie era strînsă la căpătîiul ei, ca să-şi ia rămas-bun, O-Sodé grăi astfel :

— Înainte de a vă părăsi, vreau să vă destăinui ceva ce nu ştiţi. Rugile mele au fost ascultate... L-am implorat pe Fudō-sama să-mi îngăduie să mor în locul lui O-Tsuyu... Mi-a fost făcut acest mare hatîr. Aşadar, nu mă mai jeliţi. Am însă o ultimă

[1] Fudō-Myō-O — zeul japonez al dragostei.

rugăminte. Am juruit zeului că voi sădi un cireș în parcul templului, ca prinos de aducere-aminte. Eu n-o să mai pot sădi copacul, dar vă rog din tot sufletul să împliniți făgăduiala în locul meu. Cu bine, stăpîni și prieteni dragi! ...Amintiți-vă întotdeauna că mi-am dat viața cu bucurie pentru a o salva pe O-Tsuyu!...

Cînd O-Sodé a fost înmormîntată, părinții lui O-Tsuyu au ales cel mai frumos cireș și l-au sădit în grădina templului. Copacul s-a prins și a crescut viguros. În anul următor, în cea de-a șaisprezecea zi a lunii a doua, cînd se împlinea un an de la moartea lui O-Sodé, el a înflorit în chip miraculos.

De două veacuri și jumătate, el continuă să înflorească astfel, în cea de-a șaisprezecea zi a celei de-a doua luni. Iar florile lui trandafirii și albe, delicate și ușor parfumate, sînt aidoma sfîrcului unui sîn de femeie, pe care mai rămîn cîteva picături de lapte.

Iată de ce oamenii locului au numit acest cireș „Ubazakura“ sau „cireșul doicii“.

Povestea lui Aoyagi

În EPOCA BUMMEI[1] UN TÎNĂR SAMURAI, PE numele său Tomotada, se afla în slujba seniorului din Noto.

Tomotada văzuse lumina zilei în provincia Echizen, dar încă din copilărie fusese primit, ca paj, la palatul *daimyō*-ului din Noto. Acest senior l-a dat să învețe meșteșugul armelor. Tomotada s-a dovedit un elev sîrguincios, iar mai tîrziu, un brav oștean. Rămase în continuare în grațiile stăpînului său. Săritor din fire, cu vorbire aleasă și băiat chipeș, era tare mult admirat și îndrăgit de către camarazii săi.

Cînd tînărul samurai împlini douăzeci de ani, fu ales să îndeplinească o însărcinare deosebită pe lîngă marele *daimyō* din Kyōto. Primind poruncă să călătorească pe drumul ce trece prin Echizen, Tomotada căpătă încuviințarea să-și vadă mama, care locuia încă în acel oraș.

Cînd porni la drum, era un ger năprasnic, iar pămîntul acoperit de zăpadă. Deși avea un cal voinic și curajos, fu nevoit să meargă foarte încet. Drumul pe care călătorea străbătea un ținut muntos, cu sate rare și depărtate unul de altul. În cea de-a doua zi a călătoriei sale, după ce bătuse cale lungă și istovitoare, rămase uimit cînd își dădu seama că nu va ajunge în locul unde își pusese în gînd să înnopteze decît după cîteva ceasuri bune de mers. Colac peste pupăză, se mai dezlănțui și o puternică furtună de zăpadă și începu să sufle un vînt rece ca gheața. Calul dădea toate semnele că e sleit de puteri.

Deodată, în vîrful unei coline, Tomotada zări o colibă. Își îmboldi cu greu calul pînă la ușa modestei așezări și cînd ajunse lovi cu putere în obloanele ferestrei, care fuseseră închise din pricina vijeliei.

Îi deschise o bătrînă. Văzîndu-l pe străinul cel frumos, ea spuse :

---

[1] Anii 1469—1486.

— Vai! Te prinde mila să vezi un tînăr călătorind pe astfel de vreme! Binevoiţi să intraţi în casă, domnule!

Tomotada descălecă, apoi îşi duse calul în şura ce se afla în spatele casei. Apoi intră în primitoarea locuinţă şi văzu un bătrîn şi o fată tînără care se încălzeau la un foc făcut din tulpini de bambus. Îl poftiră respectuos să se aşeze lîngă foc, iar cei doi bătrîni se apucară să-i pregătească drumeţului ceva de-ale gurii.

Fata dispăru după un paravan[1], dar Tomotada putuse vedea cu uimire că era neasemuit de frumoasă, măcar că veşmintele-i erau în neorînduială. Se miră că o asemenea frumuseţe de fată trăieşte într-un loc atît de singuratic şi sărăcăcios.

— Preacinstite domn, îi zise bătrînul, ninge de nu vezi cu ochii, necontenit, iar pînă la cel mai apropiat cătun e cale lungă. Vîntul suflă puternic, iar drumul e foarte prost. Ar fi o nechibzuinţă să vă continuaţi astă seară călătoria. Cu toate că bordeiul acesta este nedemn de domnia voastră şi noi nu vă putem oferi nimic mai acătării, socotesc că ar fi poate mai înţelept să rămîneţi în noaptea asta sub acoperişul nostru sărman. O să avem grijă şi de cal.

Tomotada primi bucuros modesta propunere. În adîncul sufletului era fericit la gîndul că o va revedea pe frumoasa fată.

Gazdele îi puseră dinainte nişte bucate simple, dar săţioase, iar fata veni pentru a-i turna vinul. Se îmbrăcase cu un veşmînt dintr-o ţesătură aspră, dar curat, îşi pieptănase cu grijă părul lung. Cînd ea se aplecă pentru a-i umple paharul, Tomotada îşi dădu seama că era cu mult mai frumoasă decît orice altă femeie pe care o văzuse vreodată!... Cele mai neînsemnate gesturi şi cele mai mici mişcări erau pline de o graţie care-l vrăjea.

Bătrînii începură să-şi ceară iertare pentru fată, zicînd:

— Stăpîne, copila noastră Aoyagi[2] a fost crescută aici, în munţi, şi nu e obişnuită să servească persoane nobile. Vă rugăm să-i iertaţi stîngăcia şi neştiinţa.

Tomotada răspunse că se simte onorat de a fi servit la masă de către o fată atît de frumoasă. Nu

[1] Femeile japoneze nu stăteau la un loc cu bărbaţii; partea lor de cameră era despărţită de un paravan.

[2] *Aoyagi* = „Salcie verde“, nume care, deşi puţin cunoscut, este încă folosit în Japonia (n.a.).

mîncă mai nimic, ocupat fiind să o privească pe tînăra fată, care roşea sub privirea lui plină de încîntare.

— Bunule domn, zise mama, avem nădejdea că veţi încerca să mîncaţi şi să beţi ceva, deşi mîncarea noastră e cît se poate de simplă, căci pesemne v-a pătruns suflarea îngheţată a vîntului.

Atunci, pentru a-şi mulţumi gazdele, Tomotada se strădui să facă cinste umilelor bucate, dar se afla sub atotputernica vrajă a lui Aoyagi. Îi adresă cîteva vorbe şi băgă de seamă că glasul ei era la fel de melodios, pe cît de plăcut îi era chipul. Cu toate că fusese crescută în inima munţilor, se vedea că părinţii ei avuseseră un rang înalt, căci fata avea purtarea şi felul de a vorbi al unei fete de nobili.

Pe neaşteptate, el îi vorbi în versuri, care erau în acelaşi timp o întrebare, inspirate de bucuria care îi stăpînea inima. Îi zise :

În timp ce călătoream spre a-mi vedea mama,
Întîlnii o făptură la fel de delicată ca o floare !
Din pricina acestei fermecătoare persoane, am mas aici.
Frumoaso, de ce roşeşti aşa înaintea orei dimineţii !
Să-nsemne că mă iubeşti ?...

Fără umbră de sfială, ea îi răspunse :

Dacă ascund cu mîneca, mîndra şi palida culoare
a soarelui dimineţii, poate că, în zori,
stăpînul meu va rămîne aici ?...

Tomotada înţelese din aceste vorbe că ea nu îl respingea. Se miră de meşteşugul cu care fata ştiuse să-şi rostească sentimentele şi fu vrăjit de făgăduinţa pe care o cuprindeau versurile. Se convinse că nu putea trage nădejdea să întîlnească, şi cu atît mai puţin să cucerească, o tînără mai frumoasă şi mai plină de duh decît această ţărăncuţă. Un glas din adîncuri părea să-i spună : „Bucură-te de norocul pe care zeii ţi l-au scos în cale...“. Într-un cuvînt, el fu atît de vrăjit, încît, fără multe vorbe, ceru bătrînilor să-i dea fata de soţie şi în acelaşi timp le spuse numele său şi slujba pe care o avea la curtea *daimyō*-ului din Noto.

Bătrînii se ploconiră în faţa lui, scoţînd strigăte de recunoştinţă şi de uimire, dar, după cîteva clipe de şovăială, tatăl rosti :

— Preacinstite domn, aveţi un rang foarte mare şi fără îndoială vă aşteaptă o situaţie şi mai bună. Hatîrul pe care binevoiţi să ni-l faceţi e prea mare şi nu putem să vă dovedim adînca noastră recunoştinţă. Copila noastră însă nu e decît o biată ţărancă. N-are nici o educaţie şi nu s-ar cădea să ajungă soţia unui nobil samurai ! Totuşi, dacă fata noastră vă e pe plac şi dacă binevoiţi să-i iertaţi purtarea neştiutoare şi stîngăcia, v-o dăm cu plăcere să vă fie slujitoare credincioasă. De acum înainte purtaţi-vă cu ea după măritul vostru plac.

Spre dimineaţă, furtuna se potoli, cerul era limpede şi fără nori. Tomotada nu mai putea zăbovi, chiar dacă mîneca veşmîntului lui Aoyagi ascundea ochilor săi strălucirea zorilor ce se iveau. Dar nu se putea obişnui cu gîndul că se va despărţi de fată şi cînd toate pregătirile de drum erau terminate, el le vorbi părinţilor ei astfel :

— Deşi după cîte aţi făcut pentru mine ar putea părea un gest de nerecunoştinţă să vă mai rog ceva, vă implor pentru ultima oară să-mi daţi fata de soţie. Ar fi greu pentru mine să mă despart de ea şi pentru că vrea să mă însoţească, pot s-o iau cu mine chiar acum, dacă o lăsaţi. De veţi încuviinţa, am să vă îndrăgesc ca pe proprii mei părinţi. În orice caz, primiţi, vă rog, acest modest dar în schimbul caldei voastre găzduiri.

Rostind aceste vorbe, el puse în faţa gazdei sale o pungă plină cu *ryō*[1] de aur. Bătrînul nu vru s-o primească.

— Preabunule domn, spuse el, aurul acesta nu ne-ar fi de nici-o trebuinţă, în timp ce dumneavoastră o să aveţi nevoie de el în răstimpul obositoarei călătorii. Noi nu cumpărăm niciodată nimic şi nu avem cum cheltui atîta bănet. Cît despre fiica noastră, noi v-am dat-o... Vă aparţine, prin urmare ! Nu e nevoie să ne cereţi încuviinţarea spre a o lua. Ea ne-a spus că nădăjduieşte să vă însoţească şi să rămînă pe lîngă dumneavoastră în chip de slujnică smerită, atîta vreme cît o veţi răbda în preajma domniei voastre. Am fi tare mulţumiţi să ştim că binevoiţi a o primi, căci aici nu am fi în stare să-i dăm nici zestre, nici haine potrivite. Ba mai mult, fiind bătrîni, va trebui să ne despărţim de ea în scurtă vreme. Prin urmare, e

---

[1] *Ryō* = monedă japoneză.

un noroc că încuviințați a o lua cu domnia voastră.

În zadar încercă Tomotada să-i convingă pe bătrîni să primească fie și cel mai mic dar. Înțelese că ei nu țineau deloc la bani, dar văzu că erau cu adevărat doritori să-i încredințeze viitorul și fericirea fetei lor. Prin urmare se hotărî să o ia cu el pe Aoyagi și o sui pe cal. Apoi își luă rămas bun de la bătrîni, arătîndu-le încă o dată cu sinceritate mulțumirea.

— Preacinstite domn, rosti tatăl, noi trebuie să vă mulțumim. Sîntem încredințați că veți fi bun cu copila noastră și de acum nu ne mai frămîntă grija ei[1].

*

Totuși, un samurai nu se putea căsători fără încuviințarea stăpînului său, iar Tomotada nu spera să o capete înainte de a-și fi dus la bun sfîrșit însărcinarea. Se temea — și pe bună dreptate — ca frumusețea lui Aoyagi să nu atragă prea mult luarea-aminte și să nu încerce careva să i-o ia cu orice chip.

Ajuns la Kyōto, se strădui să o țină ascunsă, departe de privirile supărătoare. Dar într-o bună zi unul dintre curtenii *daimyō*-ului din Kyōto o zări și află care sînt legăturile ei cu Tomotada. Îi vorbi despre ea stăpînului său, care, tînăr și iubitor de chipuri gingașe, porunci ca Aoyagi să fie chemată la palatul său. Fu adusă numaidecît, fără multă vorbă.

Tomotada se necăji tare mult din această pricină, dar se știa neputincios. El nu era decît un umil trimis, în slujba unui *daimyō* foarte îndepărtat și era la bunul plac al unui stăpîn cu mult mai puternic, căruia nu trebuia să-i refuzi nici cea mai neînsemnată dorință. Mai mult, Tomotada înțelese că lucrase în chip nesăbuit și că își atrăsese nenorocirea, avînd în taină o concubină, în ciuda codului militar. Nu mai avea decît o singură nădejde : ca Aoyagi să încuviințeze să fugă împreună cu el. După multă chibzuință, se hotărî să-i tri-

---

[1] În manuscrisul japonez original, există aici o curioasă întrerupere în desfășurarea firească a povestirii. Nu se mai pomenește nimic de mama lui Tomotada, nici de părinții lui Aoyagi, nici de *daimyō*-ul din Noto. Evident, autorul a obosit și a vrut să ajungă cît mai repede la înfricoșătoarea și surprinzătoarea încheiere a povestirii (n.a.).

mită o scrisoare. Era lucru primejdios, căci orice misivă adresată tinerei fete putea să cadă în mîinile *daimyō*-ului. De altfel, a scrie o scrisoare de dragoste unei locuitoare a palatului însemna o jignire de neiertat. Şi totuşi el se hotărî să încerce.

Întocmi deci o scrisoare sub forma unui poem chinezesc şi încercă să-l facă să ajungă la ea. Poemul era foarte scurt, dar descria toată adînca durere simţită de Tomotada din pricina pierderii lui Aoyagi :

Tînărul prinţ o urmăreşte necurmat pe strălucitoarea fată !
Iar lacrimile frumoasei, picurînd, udatu-i-au hainele toate
Însă măritul stăpîn a îndrăgit-o,
Şi dorinţa lui e la fel de adîncă precum marea.
Aşadar, numai eu am rămas singur !
Doar eu sînt lăsat să hoinăresc singuratic.

În ziua următoare, cînd se lăsa noaptea, Tomotada fu rugat să se înfăţişeze numaidecît înaintea *daimyō*-ului din Kyōto. Tînărul înţelese că epistola sa căzuse în mîini străine şi că fusese citită. Aşadar nu putea spera să scape de supliciul suprem.

— Va porunci moartea mea, gîndi el. Dar eu nu mai vreau să trăiesc dacă nu-mi este înapoiată Aoyagi. Iar dacă tot sînt condamnat să mor, pot măcar să încerc să-l ucid pe *daimyō*.

Zicîndu-şi acestea, îşi strecură sabia pe sub cingătoare şi grăbi pasul spre palatul stăpînului.

Intrînd în sala de primire, Tomotada îl văzu pe *daimyō* — stînd într-un jilţ, înconjurat de samuraii cu cel mai înalt rang, înveşmîntaţi de sărbătoare. Toţi stăteau neclintiţi ca nişte statui... Tomotada înaintă spre a face plecăciunea, iar tăcerea profundă produse asupra lui impresia ameninţătoare a liniştii dinaintea unei furtuni !

Deodată însă, *daimyō*-ul coborî de pe tron şi punîndu-şi mîna pe umărul lui Tomotada, începu să recite cuvintele poemului. Iar tînărul, ridicîndu-şi capul, văzu că ochii prinţului erau plini de lacrimi binevoitoare.

Iar *daimyō*-ul spuse :

— Pentru că vă iubiţi unul pe altul atît de mult, am luat asupra mea îngăduinţa căsătoriei voastre,

în locul rudei mele, cîrmuitorul din Noto. Nunta va să fie sărbătorită în fața mea... Invitații sînt de față, iar darurile pregătite.

La un semn al *daimyō*-ului, panourile ascunzînd o încăpere învecinată fură date la o parte, iar Tomotada o zări pe Aoyagi, care, în mijlocul mai multor dregători de la curte, îl aștepta, îmbrăcată în veșmintele ei de mireasă.

În acest chip i-a fost dată înapoi.

Nunta fu veselă și strălucită, iar stăpînul din Kyōto și nenumărații săi curteni oferiră bogate daruri tinerei perechi.

*

Tomotada și Aoyagi au trăit împreună vreme de patru ani. Erau foarte fericiți. Dar, într-o dimineață, în timp ce se sfătuia cu bărbatul ei asupra unui amănunt de gospodărie, Aoyagi scoase deodată un țipăt de durere, se îngălbeni la față și rămase nemișcată.

După cîteva clipe, ea rosti :

— Iartă-mă că am țipat așa de tare și atît de nepoliticos, dar nu m-am putut stăpîni ; durerea a fost atît de neașteptată ! Iubitul meu soț, întîlnirea noastră s-a petrecut mulțumită unei legături dintr-o existență trecută. Vom fi uniți în acest chip, — sînt sigură — în mai multe vieți ce vor veni ! Cît despre existența noastră de acum, simt că legăturile se vor curma ! În curînd ne vom despărți ! Mai spune odată, te rog, pentru mine, rugăciunea *Nembutsu* [1]... ! Mor !

— Ce gînduri ciudate și smintite ! strigă Tomotada, îngrozit. Iubita mea, ești sub iluzia unei boli închipuite : întinde-te și după odihnă te vei simți mai bine.

— Nu ! răspunse ea. Nu ! Mor ! Nu-i deloc o închipuire... Știu !... N-are nici un rost să-ți ascund adevărul în continuare... Eu nu sînt o ființă omenească !... Sufletul meu este al unui copac, iar sîngele meu este seva unei sălcii-plîngătoare. În ăst crud moment, cineva e pe cale să-mi doboare copacul !... Iată de ce mor !.. Chiar și plînsul mă obosește !... Spune iute, iute, rugăciunea *Nembutsu*... Ah ! Ah !

---

[1] Prescurtare de la *Namu Amida Butsu* — „Slăvit fie Buddha Amida !“, rugăciunea unică, izbăvitoare de toate relele, a sectei Jodo.

Scoţînd un ultim strigăt de teamă, ea îşi întoarse capul şi căută să-şi ascundă frumosu-i chip cu mîneca veşmîntului. În aceeaşi clipă, întreaga linie a trupului ei păru că dispare în cel mai straniu chip şi că se năruie din ce în ce mai mult, pînă la nivelul duşumelei! Tomotada se repezi să o sprijine... dar... *nu mai era nimic de sprijinit!*

Pe rogojină zăceau hainele goale ale fermecătoarei femei şi podoabele cu care-şi gătise părul.

Trupul dispăruse!...

Tomotada se rase în cap, deveni budist şi se făcu „călugăr rătăcitor". Călători prin toate provinciile imperiului şi în fiecare lăcaş sfînt pe care-l vizita, înălţa rugăciuni pentru sufletul lui Aoyagi. Ajungînd la Echizen, în cursul pelerinajului său, căută locuinţa părinţilor iubitei sale. Dar, cînd ajunse în locul singuratic, din munţi, unde se ridica altădată coliba, descoperi că aceasta nu mai există. Nimic nu arăta locul unde fusese, doar trunchiurile a trei sălcii-plîngătoare, doi copaci bătrîni şi unul foarte tînăr, care fuseseră doborîţi cu mult înaintea sosirii sale.

La poalele acestor sălcii, Tomotada dură un monument funerar pe care erau înscrise diverse texte sfinte. Iar el făcu un mare număr de slujbe întru odihna sufletelor lui Aoyagi şi a părinţilor ei.

Nu s-a întîmplat nimic

EXECUȚIA TREBUIA SĂ AIBĂ LOC ÎN *YAhiki*[1]. Osînditul fu condus acolo. Îl siliră să îngenuncheze în mijlocul unui loc cu nisip, străbătut de un *tobi-ishi*[2], sau pietre plate, de felul celor care se văd adesea în peisajele japoneze. Brațele îi fură legate la spate. Niște soldați aduseră găleți cu apă; puseră de jur împrejurul omului îngenuncheat saci mari de orez umpluți cu pietre, în așa fel încît să nu se poată mișca defel. Stăpînul veni să supravegheze pregătirile, le găsi pe placul său și nu făcu nici o remarcă.

Deodată omul sortit pieirii se întoarse spre el strigînd :

— Preacinstite stăpîn, ascultă-mă... N-am făptuit cu voia mea greșeala pentru care voi fi ucis... Am săvîrșit această greșeală numai datorită prostiei mele fără margini. N-ar fi înțelept din parte-ți să omori un om doar din pricina lipsei de înțelepciune ! O să dai socoteală pentru asta !... O să mă răzbun negreșit ! Răzbunarea își va avea obîrșia în ura pe care o stîrnești în mine ! Răul va fi răsplătit tot cu rău !...

Căci, dacă cineva moare într-o clipă de furie, fantoma lui se va răzbuna apoi pe ucigaș... Samuraiul știa acest lucru. De aceea răspunse cu o voce caldă, aproape mîngîietoare :

— Te lăsăm să ne sperii cît vrei după ce vei fi mort... Cu toate acestea, ne e greu să ne încredem în cuvintele tale... N-ai putea oare să ne dai dovada furiei tale cînd vei fi decapitat ?

— Cu siguranță ! zise osînditul.

— Ei bine, rosti samuraiul trăgîndu-și sabia cea lungă, acum o să-ți tai capul... În fața ta se află un *tobi-ishi*. Cînd capul va fi despărțit de trupu-ți, încearcă deci să muști piatra.

— O s-o mușc !... strigă omul cu furie. O s-o mușc !... O s-o m....

O sclipire de fulger, o șuierătură, o izbitură grea. Trupul omului se plecă înspre sacii de orez.

[1] *Yashiki* — palatul în care locuiește un senior japonez.

[2] *Tobi-ishi* — potecă de pietre (cu spații de sărit, de unde numele de „pietre de sărit").

Două șuvoaie de sînge țîșniră din gîtul lui... Capul i se rostogoli către *tobi-ishi*. Deodată, cu o săritură neașteptată, el prinse marginea de deasupra a pietrei între dinți și se agăță cu disperare timp de o clipă... Apoi căzu nemișcat.

Nimeni nu scoase o vorbă... Soldații își priveau stăpînul îngroziți. Acesta părea cît se poate de liniștit. Întinse sabia celui mai apropiat slujitor, care turnă de sus în jos apă deasupra tăișului. Șterse apoi oțelul cu foi de hîrtie de mătase.

...Așa luă sfîrșit partea ceremonială a întîmplării.

Timp de cîteva luni, soldații și slujitorii din locuința samuraiului trăiră pradă unei necontenite spaime. Se temeau că o să vadă cine știe ce fantomă.

Nici unul dintre ei nu punea la îndoială faptul că răzbunarea promisă va avea loc și din cauza fricii vedeau și auzeau tot soiul de lucruri care nu existau decît în închipuirea lor ! ...Le era teamă de șuieratul vîntului tînguindu-se printre tulpinile de bambus și erau îngroziți de umbrele mișcătoare din grădină !

În cele din urmă, după ce s-au sfătuit, își implorară stăpînul să facă o slujbă *segaki*[1] pentru odihna spiritului răzbunător.

— Nu e nevoie de așa ceva !... rosti samuraiul, cînd căpitanul lefegiilor îi aduse la cunoștință această dorință. Înțeleg să vă fie teamă atunci cînd ultima dorință a unui muribund este ura sau răzbunarea. Dar, în acest caz, nu aveți de ce să vă temeți.

Lefegiul își măsură stăpînul cu o privire mirată. Nu scoase nici un cuvînt, căci nu cuteza să-l întrebe ce vrea să zică...

— Motivul e simplu, urmă samuraiul, ghicind îndoiala slujitorului său. Doar ultimul lui gînd ne putea fi dăunător !... Dar i-am înșelat atenția, rugîndu-l să-mi dea un semn al mîniei lui. A murit cu gîndul neabătut de a mușca piatra. A împlinit acest lucru, și nimic mai mult... Nu și-a mai amintit de celelalte dorințe. Așadar, să nu fiți tulburați din pricina vorbelor lui...

Și, într-adevăr, mortul nu îi necăji deloc.

Nu s-a întîmplat nimic !...

[1] *Segaki* — slujbă budistă specială, însoțită de ofrande de alimente etc., care se face pentru sufletele despre care se crede ce au intrat în condiția de *gaki*, sau „spirite înfometate".

Yuki-Onna

MOSAKU ȘI MINOKICHI, DOI TĂIETORI DE lemne, trăiau într-un sat din provincia Mushasi. Mosaku era bătrîn, iar ajutorul lui, Minokichi, era un băiat de optsprezece ani. Zi de zi mergeau într-o pădure aflată cam la vreo cinci kilometri de satul lor. Pentru a ajunge acolo, erau nevoiți să treacă peste un rîu lat, cu ajutorul unei luntre. Cu toate că încercaseră deseori să construiască un pod peste rîu, nu au putut duce niciodată treaba la bun sfîrșit. Căci nici un pod nu rezistă torentului, cînd se umflă apele rîului.

Într-o seară friguroasă, cînd Mosaku și Minokichi se întorceau acasă, fură surprinși de o năprasnică furtună de zăpadă. Ajunseră la coliba luntrașului, dar aflară că acesta plecase și își priponise luntrea pe celălalt mal. Și pentru că era prea frig pentru a trece rîul înot, cei doi tăietori se adăpostiseră în colibă, socotindu-se norocoși că se află sub un acoperiș. Nu aveau cu ce aprinde focul, iar tot mobilierul era compus din două rogojini. Închiseră micuța ușă, folosită totodată și drept fereastră, și se întinseră pe rogojini, avînd drept acoperămînt doar pelerinele lor de ploaie, făcute din pai de orez. La început frigul nu îi chinui prea tare și crezură că în scurtă vreme furtuna va înceta.

Bătrînul adormi numaidecît, dar Minokichi rămase multă vreme treaz. Asculta șuieratul vifornițel, care lovea în ușița de lemn. Era o furtună înfricoșătoare. Din clipă-n clipă se făcea tot mai frig, iar Minokichi, sub pelerina lui din pai tremura din tot trupul.

În cele din urmă îl cuprinse somnul.

Se sculă trezit de fulgii de zăpadă care îi cădeau pe obraji. Ușa colibei era deschisă și în „lumina zăpezii“, în odăiță, văzu o femeie în alb. Era aplecată asupra lui Mosaku și îi sufla peste chip... Ră-

---

[1] *Yuki-Onna* — „Femeia zăpezilor“ sau „Fantoma zăpezilor“, care ia de obicei chipul unei femei tinere și frumoase, ale cărei mîngîieri provoacă moartea.

suflarea ei era aidoma unui abur alb și strălucitor. Deodată, ea se întoarse către Minokichi și se aplecă spre el. El încercă să strige, dar nu putu scoate nici un sunet... Femeia necunoscută era tot aplecată asupra lui, iar fețele lor aproape că se atingeau... Văzu că e tare frumoasă, dar se înfricoșă de căutătura ochilor ei. Femeia se uită lung la el, apoi îi zise surîzînd :

— Socotisem cu cale să vă omor pe amîndoi, și pe tine și pe bătrîn, dar, fiindcă ești atît de tînăr, mi se face milă... N-o să-ți fac nici un rău, Minokichi, căci ești flăcău chipeș... Bagă de seamă însă, dacă o să povestești vreodată cuiva, fie chiar și mamei tale, ceea ce ai văzut în noaptea asta, o să aflu și o să te ucid. Nu uita vorbele mele !...

Apoi se întoarse și ieși.

Minokichi se simți atunci din nou stăpîn pe mișcările sale. Dintr-un salt, se sculă și se năpusti să privească afară... Femeia în alb dispăruse și zăpada pătrundea în rafale în colibă. Tînărul închise ușa, avînd grijă să o înțepenească cu mai multe bucăți de lemn! ... Își zise că, fără îndoială, ușa fusese deschisă de vînt și că ceea ce luase drept chipul unei femei nu era altceva decît lucirea „luminii zăpezii". Totuși, nu era cu totul liniștit. Îl strigă pe Mosaku și fu înspăimîntat cînd bătrînul nu îi răspunse. Atunci întinse mîinile și bîjbîi în întuneric... Atinse chipul înghețat al bătrînului tăietor de lemne...

Mosaku murise...

În zori viscolul încetă.

Luntrașul se întoarse la coliba sa după răsăritul soarelui. Îl găsi acolo pe Minokichi, întins fără suflare lîngă cadavrul bătrînului Mosaku. Băiatul fu bine îngrijit și își reveni iute în simțiri, dar zăcu multă vreme bolnav din pricina urmărilor acelei nopți de viscol. Moartea fostului său stăpîn îl îndureră tare mult, dar nu povesti nimănui despre vedenia pe care o avusese. Odată întremat, se apucă din nou de treabă. În fiecare dimineață se ducea singur în pădure și se întorcea pe la asfințit, cu greaua sarcină de lemne pe care avea s-o vîndă mama sa la oraș.

Într-o seară, la un an după acea întîmplare, cînd Minokichi se întorcea acasă, trecu pe lîngă o fată care mergea pe același drum. Era înaltă, subțire și tare frumoasă. Ea răspunse la binețele tăietorului cu o voce dulce, aidoma ciripitului de pasăre. Se

apropie de ea și intrară în vorbă. Fata îi spuse că se numește O-Yuki[1]. Rămăsese orfană de ambii părinți și se ducea la Edo, la niște prieteni, care îi făgăduiseră că-i vor găsi o slujbă de servitoare. Minokichi se simți vrăjit de frumoasa străină. O întrebă dacă e logodită : ea îi răspunse rîzînd că nu e. Apoi, la rîndul ei, vru să știe dacă Minokichi e însurat. El îi zise că trăiește singur, împreună cu mama sa, și că nu se gîndise încă la vreo „onorabilă noră".

După aceste destăinuiri, își urmară drumul în tăcere. Dar, după cum spune proverbul, „atunci cînd dorința se înfiripă, ochii o dau de gol la fel ca și gura...". La sosirea în sat, se plăceau foarte mult unul pe celălalt. Minokichi o rugă pe O-Yuki să se odihnească o clipă acasă la el. Ea șovăi, dar sfîrși prin a-l urma... Mama băiatului o primi cu dragă inimă și frumusețea lui O-Yuki o făcu s-o îndrăgească numaidecît. Izbuti chiar s-o convingă să-și amîne plecarea la Edo.

Se întîmplă însă că O-Yuki nu mai plecă deloc la oraș.

Rămase în casa lui Minokichi, drept „onorabilă noră".

O-Yuki a fost o noră desăvîrșită. Cînd i-a murit soacra, ultimele ei cuvinte au fost o laudă gingașă pentru soția fiului ei.

O-Yuki aduse pe lume zece copii, cu toții foarte frumoși și cu pielea de-o albeață neobișnuită. Locuitorii ținutului o socoteau înzestrată cu o forță nepămîntească, pentru că, în timp ce toate celelalte țărănci se veștejeau repede, ea părea să rămînă la fel de tînără și plină de prospețime ca și în ziua venirii ei în sat, deși fusese de zece ori mamă.

Într-o seară, după ce copiii se culcaseră, O-Yuki cosea lîngă lampă, a cărei lumină albă îi inunda chipul. Minokichi o privi îndelung și în cele din urmă îi grăi :

— Cînd te văd așa, cu chipul scăldat în lumină clară și blîndă, îmi vine în minte o ciudată aventură pe care am trăit-o pe vremea cînd eram un băiețandru de optsprezece ani. E vorba de o femeie care era tot așa de frumoasă ca și tine... Ba chiar îți semăna grozav...

---

[1] O-Yuki — acest nume însemnînd „zăpadă", e destul de comun în Japonia (n.a.).

Fără a-şi ridica privirea de la lucrul ei, O-Yuki îi zise :

— Vorbeşte-mi despre ea... Unde ai văzut-o ?

Minokichi îi povesti atunci înspăimîntătoarea noapte petrecută în coliba barcagiului. Îi descrise Femeia-în-alb care se aplecase deasupra lui surîzînd şi îi povesti, de asemeni, tăcutul şi tragicul sfîrşit al bătrînului Mosaku.

Şi mai adăugă :

— A fost singura dată cînd, treaz sau în vis, am văzut o fiinţă la fel de frumoasă ca tine... Era, bineînţeles, o creatură nepămînteană... Mi-era teamă de ea, mi-era tare teamă !... Era atît de albă ! Să-ţi spun drept, n-am putut niciodată hotărî dacă am visat sau dacă am văzut-o cu adevărat pe Femeia-Zăpezilor !

La auzul acestor vorbe, O-Yuki îşi azvîrli lucrul din mînă şi se ridică ameninţătoare. Apoi, aplecîndu-se deasupra soţului ei aşezat pe jos, îi strigă :

— Pe mine m-ai văzut ! Pe mine !... O-Yuki... Te-am prevenit că o să te ucid dacă vei vorbi cuiva despre ceea ce ai văzut în acea noapte de furtună ! Mi-aş ţine cuvîntul chiar în clipa asta, dacă n-ar fi copiii care dorm în odaia de alături !... Dă-ţi silinţa să ai grijă de ei, căci dacă vreodată ar avea şi cea mai mică pricină să se plîngă de tine, mă voi purta cu tine după cum meriţi !...

În timp ce striga, vocea îi slăbea, topindu-se şi ajunse asemeni unui suspin al vîntului. O-Yuki se risipi într-un abur alb, fin şi strălucitor, care urcă în rotocoale spre grinzile afumate ale tavanului şi pieiri, şovăind, prin „gaura pentru fum".

Nu a mai fost văzută niciodată.

Jū-roku-zakura

La Wakégori, în provincia Iyō, se află un cireș foarte bătrîn, cunoscut sub numele de *Jū-roku-zakura*, sau „Cireșul zilei a șaisprezecea". În fiecare an, el nu înflorește decît o singură dată [1], în cea de-a șaisprezecea zi a primei luni, după străvechiul calendar lunar... Vremea înfloririi lui coincide astfel cu cea a Marelui Frig, cu toate că, de obicei, pentru a face flori, arborii roditori așteaptă să vină primăvara.

Dar *Jū-roku-zakura* trăiește o viață care nu a fost a lui de la început. În acest arbore sălășluiește duhul unui om.

Omul despre care e vorba era un samurai din Iyō. Cireșul creștea în grădina sa și înflorea la vremea obișnuită, adică pe la sfîrșitul lui martie sau începutul lui aprilie... Copil fiind, războinicul se jucase adesea la umbra cireșului. Un veac întreg, părinții, bunicii și strămoșii lui în fiecare primăvară agățaseră în ramurile lui înflorite mici hîrtiuțe de toate culorile, pe care erau scrise poeme de laudă.

Samuraiul ajunse la adînci bătrînețe și supraviețui tuturor copiilor săi. Nu-i mai rămăsese nimeni dintre cei dragi... nimeni, în afara cireșului !

Dar, vai !... Într-o vară, pomul se veteji și muri...

Bătrînul îl plînse cu lacrimi amare. Prieteni buni, martori ai durerii lui, îi făcură rost de un cireș tînăr, puternic și viguros, sperînd astfel să-i aducă mîngîiere. El le mulțumi pentru gîndul cel frumos și păru a se fi vindecat de durere.

Dar inima lui era plină de tristețe... Iubise pînă ntr-atît de mult bătrînul copac încît nimic nu-l mai putea mîngîia de pierderea lui.

Într-o dimineață își aduse aminte de un mijloc prin care ar fi putut salva copacul.

Exista o veche superstiție că poți să-ți sacrifici viața în folosul unei alte ființe omenești, a unui

[1] În Japonia cireșii înfloresc de două ori pe an.

animal, sau chiar al unei plante, datorită bunăvoinței şi cu ajutorul zeilor.

În cea de-a şaisprezecea zi a primei luni, se duse singur în grădină. Se înclină în fața cireșului veștejit și îi vorbi astfel :

— Binevoiește, rogu-te, să înflorești din nou, frumosule cireș, prieten al tinereții mele. Voi muri în locul tău !

Bătrînul războinic întinse la poalele copacului o bucată de pînză albă și cîteva pături pe care se așeză. Apoi își făcu *hara-kiri* în stilul unui samurai.

Iar duhul său pătrunse în copac și îl făcu pe loc să înflorească din nou.

Astfel, în fiecare an, el înflorește în cea de-a șaisprezecea zi a primei luni, la vremea Anotimpului Zăpezilor.

Rokuro-kubi[1]

CU CINCI VEACURI ÎN URMĂ TRĂIA UN cavaler pe nume Isogai Haidazaemon Taketsura, care se afla în slujba seniorului Kikuji din Kyūshū. Isogai moștenise de la strămoșii săi războinici o putere nemaipomenită și o mare înclinație pentru meșteșugul armelor. Copil fiind, își întrecea profesorii în arta scrimei și a trasului cu arcul. Totodată, făcea dovada tuturor însușirilor trebuincioase pentru a ajunge un oștean viteaz și priceput. Mai tîrziu, în timpul războiului din Eikyo[2] a luptat cu atîta bravură, încît i s-au oferit cele mai mari onoruri. Dar odată cu prăbușirea definitivă a casei Kikuji, Isogai se trezi fără stăpîn. Ar fi putut cu multă ușurință să intre în slujba altui *daimyō*, dar sufletul lui rămînea credincios fostului său senior... Hotărî să se retragă din viața lumească. Se rase în cap și deveni preot rătăcitor, sub numele budist de Kwairyo. Cu toate acestea, sub *koromo*-ul[3] său, inima lui Kwairyo rămînea tot cea a unui samurai. Fie vară, fie iarnă, vreme rea sau vreme bună, el călătorea fără istov și predica Adevărata Lege, ajungînd în locuri în care nimeni altul nu ar fi avut curajul să meargă în acele vremuri tulburi, cînd drumurile nu ofereau nici o siguranță drumeților singuratici, nici măcar preoților.

În timpul primei călătorii pe care o făcu, lui Kwairyo îi fu dat să vadă provincia Kai. Într-o seară, pe cînd străbătea munții înalți ai acestui ținut, îl apucă noaptea într-un loc pustiu, aflat la mai multe ceasuri de mers de cel mai apropiat sat. Se resemnă la gîndul că va dormi sub cerul liber. După ce-și găsi un loc potrivit, se culcă și așteptă să-l

---

[1] *Rokuro-kubi* — strigoi care își poate desprinde capul de trup, pentru a colinda în căutare de hrană, iar, odată săturat, se poate uni cu trupul.

[2] Perioada Eikyo este cuprinsă între 1429 și 1441.

[3] *Koromo* — veșmîntul de deasupra al unui călugăr budist.

cuprindă somnul. Nu pusese niciodată preţ pe înlesnirile vieţii şi atunci cînd nu găsea altceva mai bun, folosea drept pat o stîncă, iar dintr-un trunchi de copac îşi făcea o pernă minunată[1]. Avea un trup de fier şi doi bani nu dădea pe lucruri aşa mărunte, precum ploaia, roua sau vîntul!...

Abia se aşezase, cînd pe drum trecu un ţăran. Ducea o sarcină mare de lemne şi în mînă ţinea o secure. Cînd îl zări pe Kwairyo se opri şi după ce-l privi cîtăva vreme în tăcere, îi spuse cu adîncă mirare :

— Ce fel de om sînteţi, bunule străin, dacă îndrăzniţi să vă culcaţi singur într-un loc atît de pustiu? Prin preajmă sînt mulţi strigoi... Nu vă e teamă că o să întîlniţi vreo arătare păroasă?

— Prietene, răspunse Kwairyo rîzînd vesel, eu nu sînt decît un preot rătăcitor, un oaspete al norului şi al apei[2], cum se zice. Nu mi-e teamă de arătările păroase, dacă prin aste vorbe vrei să numeşti vulpile şi creaturile din neamul lor.[3] Cît despre locurile singuratice — îmi plac, căci sînt tocmai bune pentru meditaţie. M-am obişnuit să dorm sub cerul liber şi n-am ajuns încă să mă tem pentru viaţa mea.

— Sînteţi pesemne cu adevărat foarte curajos, domnule preot, răspunse omul. Locurile astea au un prost renume, şi, după cum zice proverbul : *„Kunshi ayayuki chikayorazu“* — fiinţa superioară nu se expune zadarnic primejdiei. Vă asigur că ar fi o prea mare cutezanţă să vă culcaţi aici. Prin urmare vă rog să binevoiţi a mă însoţi, deşi locuinţa mea nu-i decît un umil bordei. N-am nimic de mîncare, dar măcar veţi găsi un acoperiş sub care să puteţi dormi netulburat.

Vorbea serios, iar tonul său prietenos şi modest îi plăcu lui Kwairyo, care primi propunerea. Tăietorul de lemne îl conduse pe o potecă îngustă, mărginită de stînci uriaşe, care şerpuia prin pădure. După o vreme, ajunseră pe vîrful unui deal, într-un fel de poieniţă, luminată de razele lunii. Kwairyo

---

[1] Japonezii obişnuiesc să doarmă cu capul pe perne de lemn, de forma unor mici scăunaşe, care susţin capul şi gîtul.

[2] Expresie desemnînd un adept al budismului *zen*, care trebuie să se poată acomoda cu orice situaţie, oricît de neplăcută.

[3] În credinţa populară japoneză, vulpile şi bursucii sînt considerate ca animale malefice (vîrcolaci).

zări în fața lui un mic bordei, unde strălucea o lumină. Tăietorul de lemne îl conduse mai întîi într-o șură aflată lîngă casă, unde se adunase apă venită prin niște tulpini de bambus. Urmînd pilda călăuzei sale, preotul își spălă picioarele... În depărtare, se zărea o grădină de zarzavat și un pîlc de cedri și bambuși. Prin frunzișul des văzu o cascadă care cădea de sus și apele ei înspumegate sclipeau în lumina lunii precum o lungă rochie albă.

Cînd Kwairyo, însoțit de tăietor, intră în colibă, găsi acolo patru oameni — bărbați și femei — încălzindu-și mîinile deasupra unui mic foc care licărea în *ro*-ul[1] odăii principale. Văzîndu-l intrînd, ei îi făcură o plecăciune și îl primiră cu mult respect. Kwairyo rămase tare mirat că niște țărani sărmani cunoșteau regulile bunei-cuviințe.

„Uite niște oameni cumsecade !" își zise el. „Fără îndoială că au fost crescuți de către cineva care cunoștea de-a fir a păr regulile din societatea aleasă."

Se întoarse către gazda sa — *aruji* sau stăpînul casei, cum îl numeau ceilalți — și îi zise :

— Bunăvoința dumitale și primirea atît de cuviincioasă pe care mi-au făcut-o oaspeții mă fac să cred că n-ai fost dintotdeauna tăietor de lemne. Cîndva ai făcut parte dintr-una din clasele înalte ale societății.

Tăietorul îi răspunse surîzînd :

— Nu vă înșelați, domnule. Cu toate că acum trăiesc în cea mai neagră mizerie, în tinerețe am fost o *persoană cu anumită noblețe*. Făceam parte din suita unui *daimyō*, iar rangul meu era destul de înalt. Dar iubeam peste măsură femeile și vinul și sub năvala patimilor m-am purtat urît. Purtarea mea și egoismul mi-au ruinat casa și au pricinuit moartea cîtorva oameni. A trebuit să fug și să rămîn multă vreme în străinătate. Dorința mea ar fi să-mi pot ispăși vina și să refac vechiul lăcaș al strămoșilor mei ! Mi-e teamă că n-o să găsesc vreodată mijlocul de a face acest lucru ! Totuși încerc să-mi răscumpăr greșelile printr-o căință sinceră și ajutîndu-i pe nenorociți !

---

[1] *Ro* — un fel de vatră construită chiar pe podea. *Ro* este alcătuit, în general, dintr-o scobitură nu prea adîncă, în formă de pătrat, căptușită cu metal și umplută cu cenușă deasupra căreia sînt aprinși cărbunii.

Încîntat să-l audă rostind nişte gînduri atît de bune, Kwairyo îi spuse lui *aruji* :

— Prietene, am observat adesea că aceia care au fost lipsiţi în tinereţe de cumpătare, au devenit mai înţelepţi odată cu vîrsta. Citim în scripturile cele sfinte că oamenii cei mai răi se pot schimba, ajungînd, printr-o căinţă sinceră, cei mai buni. Sînt convins că ai un suflet minunat şi îţi doresc ca soarta să-ţi fie cît mai repede prielnică. În astă seară o să recit nişte sutre şi o să mă rog pentru tine ca să fii în stare să-ţi înfrîngi toate metehnele şi să-ţi poţi răscumpăra astfel trecutele greşeli.

Apoi îi spuse noapte bună tăietorului de lemne şi se îndreptă spre o încăpere învecinată unde i se pregătise un culcuş... Adormiră cu toţii, în afara preotului, care, la lumina unui felinar din hîrtie, se aşternu să citească scripturile sfinte. Îşi urmă cititul pînă noaptea tîrziu, apoi se rugă... În cele din urmă se ridică şi deschise larg ferestruica odăiţei sale, pentru a arunca o ultimă privire asupra priveliştii, înainte de a adormi. Era o noapte foarte frumoasă : nu se zărea nici urmă de nor pe cer şi nu sufla deloc vîntul. Razele lunii scînteiau în boabele de rouă şi dădeau contur clar umbrei dese a frunzişului.

Ţîrîitul greierilor şi al „insectelor cu clopoţei" alcătuia un concert melodios, iar în depărtare se auzeau zbuciumîndu-se apele cascadei. La zgomotul acestei ape curgătoare, Kwairyo simţi deodată o sete de nebiruit. Îşi aduse aminte de micuţul jgheab de bambus, aflat în spatele colibei şi hotărî să meargă acolo ca să bea nişte apă proaspătă, fără a-şi deranja gazdele.

Împinse fără zgomot paravanul care despărţea odaia sa de încăperea principală a locuinţei, iar acolo, la lumina felinarului, zări cinci trupuri întinse pe pămînt... *cinci trupuri fără capete!...*

Rămase o clipă nemişcat, năucit, crezînd că avusese loc un omor. Dar numaidecît văzu că nu era nici o urmă de sînge şi chiar trupurile nu vădeau nici o rană.

— Ori duhurile mă fac să am năluciri, îşi zise el, ori am fost ademenit în sălaşul unui *rokuro-kubi...* În cartea *Sōshinki* stă scris că dacă găseşti trupul descăpăţînat al unui *rokuro-kubi*, trebuie să-l cari în alt loc. Capul nu va mai putea să se unească cu trupul. Cartea mai zice că dacă nu-şi află trupul atunci cînd se întoarce, capul se va izbi de pămînt

de trei ori, apoi va sări din nou ca o minge, gîfîind, cuprins de o mare spaimă. După aceea va cădea nemişcat !... Dacă aceştia sînt cu adevărat nişte *rokuro-kubi*, atunci nu-mi vor binele. Am deci tot dreptul să urmez prescripţiile sfintei cărţi.

Zicîndu-şi acestea, apucă de picioare trupul tăietorului de lemne, îl tîrî pînă la fereastră şi-l aruncă afară. Se duse apoi la uşă, pe care o găsi încuiată. Capetele pesemne îşi luaseră zborul prin „gaura pentru fum" care fusese lăsată întredeschisă pe acoperiş. Deschizînd uşa, Kwairyo ajunse în grădină, apoi se îndreptă spre pîlcul de copaci. Prinse zvon de glasuri nedesluşite şi merse înainte, alunecînd din umbră-n umbră pînă cînd află un adăpost potrivit. Se ascunsese îndărătul unui cedru şi văzu... văzu cele cinci capete ale gazdelor sale zburînd în dreapta şi-n stînga şi sporovăind între ele ! Înfulecau viermi şi alte insecte pe care le găseau pe pămînt sau printre frunze !...

Deodată, capul tăietorului de lemne încetă să mai mănînce şi rosti :

— Ah ! Ce gras e preotul ăla rătăcitor pe care l-am adus aseară ! O să avem pîntecele pline după ce o să-l înfulecăm ! Rău am făcut că i-am vorbit aşa cum i-am vorbit, fiindcă asta l-a îndemnat să recite sutre întru mîntuirea sufletului meu ! E greu să ne apropiem de el cîtă vreme recită şi nu-l putem atinge, cînd e în rugăciune. Dar în curînd o să se ivească zorile !... Poate o fi adormit ? Ia să se ducă unul dintre voi să vadă ce face.

Un al doilea cap, cel al unei femei tinere, zbură pe dată spre bordei, aidoma unui liliac. Se înapoie după cîteva clipe şi strigă cu o voce răguşită şi înspăimîntată :

— Preotul nu mai e în cameră. A dispărut şi a luat cu el trupul stăpînului nostru !... Nu ştiu unde l-a dus !

La aceste vorbe, chipul lui *aruji* luă o expresie înspăimîntătoare. Ochii i se deschiseră peste măsură, i se zburli părul, iar dinţii începură să-i clănţăne. Apoi gemu surd şi strigă hohotind de furie :

— N-o să mă mai pot uni vreodată cu trupul meu, pentru că l-a mişcat ! O să mor din cauza ăstui blestemat de preot !... Ah ! Ah !... Dar înainte de a muri, o să-l găsesc eu ! O să-l sfîşii, o să-l fac fărîme !... Ah !... Uite-l !... Se ascunde în spatele cedrului ăluia !... Îl vedeţi cît e de fricos ?

Şi în aceeaşi clipă, capul lui *aruji*, urmat de celelalte patru se năpustiră asupra lui Kwairyo. Acesta pusese mîna pe un trunchi de arbust tînăr şi lovi aşa de tare cu măciuca cea improvizată în căpăţînile care-l asaltaseră, încît toate o luară la sănătoasa, în afară de cea a lui *aruji*. Dar capul tăietorului de lemne, cu toate că fusese atins de mai multe ori de măciuca învîrtită de jur-împrejur de către Kwairyo, se înverşuna în atac. Prinse a sări cu disperare spre călugăr şi ajunse, în cele din urmă, să-l apuce de mîneca sutanei. Kwairyo, apucîndu-l de păr, îl lovi de cîteva ori cu tărie !... Căpăţîna nu dădu drumul, dar scoase un geamăt prelung şi pe neaşteptate conteni să mai lupte ! Era moartă ! Între dinţi ţinea în continuare mîneca preotului şi în pofida puterii sale, Kwairyo nu izbuti să-i descleşteze fălcile.

Se întoarse atunci spre bordei şi văzu acolo pe cei patru *rokuro-kubi* rămaşi în viaţă. Erau îngenunchiaţi unul lîngă altul, cu capetele învineţite şi însîngerate din nou unite cu trupurile. Cînd îl zăriră, se ridicară în picioare şi o luară la goană spre pădure, ţipînd :

— Preotul ! Uite-l pe preot !...

Cerul se împurpurase şi mijeau zorile. Kwairyo ştia că puterea duhurilor rele se mărgineşte doar la ceasurile nopţii... Privi lung capul mînjit de sînge, de bale şi de noroi şi rîse zicîndu-şi în sinea sa :

— Ce *miyagé* [1] ciudat : un cap de strigoi !

Apoi îşi strînse puţinele sale lucruri şi coborî domol muntele ca să-şi continue peregrinările. Merse astfel fără popas pînă în oraşul Suwa... Acolo, pe strada principală, păşi cu gravitate, iar capul care-i atîrna de mîneca *koromo*-ului se bălăngănea într-o mişcare sacadată. În faţa acestei privelişti ciudate şi înfricoşătoare, femeile leşinau, iar copiii fugeau plîngînd să se ascundă ! Se iscă o adevărată răzmeriţă care nu conteni decît atunci cînd cei din *torité* [2] îl opriră pe călugăr şi îl băgară la închisoare. Toată lumea lua capul lui *rokuro-kubi* drept cel al unui om care ţinea cu dinţii de haina ucigaşului său în clipa în care a fost omorît. Cît despre Kwai-

---

[1] *Miyagé* — cadou care se face prietenilor la întoarcerea dintr-o călătorie. *Miyagé* este alcătuit, de obicei, dintr-un obiect a cărui fabricare este specialitatea locului unde a fost făcută călătoria.

[2] Torité — denumirea poliţiei din acele vremuri.

ryo, acesta nu contenea să zîmbească şi declara că nu va spune nimic pînă în ziua interogatoriului.

După ce-şi petrecu toată noaptea în închisoare, a doua zi, dimineaţa, fu adus în faţa demnitarilor locului. I se porunci să deslușească în ce fel el, un preot, se găsea purtătorul (şi în ce chip ciudat) al unui cap omenesc!... Cum de avea îndrăzneala să pună astfel la vedere, în faţa ochilor celorlalţi, dovada grăitoare a crimei sale?...

Ascultînd aceste întrebări, Kwairyo rîse, apoi răspunse:

— Domnilor, nu eu am agăţat de mîneca mea această căpăţînă! S-a înţepenit acolo singură şi împotriva voinţei mele! N-am săvîrşit nici o crimă, căci acest cap nu aparţinea unui om, ci unui strigoi. Iar dacă am pricinuit moartea strigoiului ăstuia, n-am făcut-o pentru a vărsa sînge, ci îngrijindu-mă de propria mea viaţă.

Apoi le spuse toată întîmplarea şi izbucni în hohote de rîs, povestindu-le întîlnirea cu cei cinci *rokuro-kubi*.

Demnitarii, în schimb, nu zîmbeau de loc. Îl socotiră un ucigaş înrăit, iar fantastica lui poveste li se păru o batjocură adusă isteţimii lor. Hotărîră, prin urmare, să-l dea pieirii fără zăbavă, cînd deodată unul dintre ei, un om foarte bătrîn, care pînă atunci nu rostise nici măcar o vorbă, se ridică şi zise:

— Mai întîi să cercetăm cu grijă capul... N-am făcut încă lucrul acesta. În caz că preotul a grăit adevărul, capul ar trebui să-i întărească spusele. Să fie adus aici!

Şi în faţa demnitarilor fu adus capul, care încă ţinea între dinţi *koromo*-ul lui Kwairyo. Bătrînul îl întoarse şi-l cercetă cu grijă. Deslușí pe ceafă nişte ciudate litere roşii. Arătă aceste semne confraţilor săi şi le atrase atenţia că nu se vădea desprinderea capului de trup cu vreo armă oarecare. Dimpotrivă, linia de despărţire era tot atît de netedă precum cea a unei frunze care se desprinde din copac.

Atunci bătrînul rosti:

— Sînt convins că preotul ne-a spus adevărul. Avem cu adevărat în faţa ochilor noştri un *rokuro-kubi*. Stă scris în cartea *Nan-hō-i-butsu-shi*[1] că întotdeauna pe ceafa unui *rokuro-kubi* adevărat se

---

[1] „Istoria relicvelor din miază-zi".

găsesc anumite litere roşii. Iată-le : puteţi să vă convingeţi cu uşurinţă că nu sînt pictate. De altminteri, acest strigoi sălăşluieşte de cînd lumea în munţii din provincia Kai. Dar dumneavoastră, domnule, ce fel de preot sînteţi, căci aţi dat dovadă de mare vitejie ? De altfel aveţi mai degrabă înfăţişarea unui războinic. Poate că altă dată făceaţi parte din clasa samurailor ?...

— Aveţi dreptate ! răspunse Kwairyo. Înainte de a ajunge preot, m-am îndeletnicit timp de mai mulţi ani cu meşteşugul armelor. În acea vreme nu mi-era teamă nici de om, nici de diavol ! Pe atunci mă numeam Isogai Heidazaemon Taketsura... Îşi aminteşte vreunul dintre dumneavoastră de acest nume ?

Cînd rosti aceste cuvinte, se ridică un murmur de admiraţie. Mai mulţi îşi aduceau aminte de el şi Kwairyo se văzu pe dată înconjurat de prieteni, nu de judecători. Ardeau cu toţii de nerăbdare să-şi arate simpatia. Îl însoţiră cu mare alai pînă la reşedinţă *daimyō*-ului local, care îl primi cu mari onoruri. Înainte de a-l lăsa să plece, acesta dădu un ospăţ în cinstea lui şi îi oferi un dar preţios. Cînd Kwairyo plecă din Suwa, era atît de fericit, pe cît putea fi un preot în această lume umilă !

Cît despre căpăţînă, o luă cu dînsul, zicînd că o păstrează ca s-o dăruiască în chip de *miyagé*.

Iar acum nu ne mai rămîne decît să spunem ce s-a întîmplat cu capul.

La o zi sau două după plecarea din Suwa, Kwairyo dădu peste un hoţ de drumul mare, care îl opri într-un loc pustiu şi îi porunci să-şi lepede avutul. Kwairyo se dezbrăcă pe dată de *koromo* şi îl întinse tîlharului, care abia atunci văzu ce atîrna de mînecă.

Cu tot curajul său, hoţul se înfricoşă : dădu drumul hainei şi se dădu iute înapoi strigînd :

— Vai ! Dar cine eşti tu ? Eşti de mii de ori mai rău ca mine ! Eu am ucis mulţi oameni, dar nu m-am preumblat niciodată cu o scăfîrlie de om atîrnată de mînecă ! Domnule preot, am bănuiala că ne ocupăm cu aceeaşi îndeletnicire ! Mărturisesc că te admir ! Ei bine, scăfîrlia asta ar putea să-mi fie tare trebuincioasă. M-aş sluji de ea ca să înspăimînt lumea. Ai vrea să mi-o vinzi ? În schimbul *koromo*-ului tău, îţi dau haina mea şi cinci *ryō* de aur pe deasupra, pentru căpăţînă !

Kwairyo îi răspunse :

— Te-aş lăsa cu dragă inimă să iei sutana şi ceea ce atîrnă de ea, dacă pofteşti. Totuşi e de datoria mea să te previn că scăfîrlia nu-i de om, ci de strigoi. Dacă-mi dai bani pe ea şi mai tîrziu o să ai necazuri, adu-ţi aminte că te-am pus în gardă.

— Ce preot cumsecade eşti ! strigă hoţul. Omori oamenii iar apoi îţi baţi joc de lucrul ăsta ! Dar eu vorbesc serios. Uite, asta-i haina mea şi ăştia-s banii tăi. Dă-mi căpăţîna... Ce rost are să glumim ?

— Ia-o, ia-o ! zise Kwairyo, dar eu nu glumesc... Dacă-i vorba de glumă, apoi e pentru faptul că eşti atît de neghiob încît să dai bani buni pentru o căpăţînă de *rokuro-kubi* !.

Iar Kwairyo, rîzînd cu lacrimi, îşi văzu de drumul lui.

Şi-uite-asa se întîmplă că hoţul ajunse stăpînul capului. Cîtăva vreme, el făcu pe preotul-strigoi la drumul mare. Însă, ajungînd în apropiere de Suwa, află adevărata istorie a capului... Se înspăimîntă cumplit, căci se temea ca nu cumva duhul lui *rokuro-kubi* să-i facă vreun rău. Hotărî să ducă capul în locul de unde venise şi să-l îngroape alături de trupul lui. Ajunse cu mare greutate la micuţul sălaş singuratic aşezat în munţii ţinutului Kai. Nu află pe nimeni acolo şi nu izbuti să găsească trupul tăietorului de lemne. Atunci îngropă numai capul, în mijlocul unui pîlc de copaci, în spatele bordeiului... Se îngriji să fie ridicată o piatră funerară pe mormînt şi puse să se facă slujba numită *segaki* întru odihna duhului strigoiului.

În acest loc, cunoscut sub numele de „Mormîntul lui *rokuro-kubi*“, poate fi văzut chiar şi în zilele noastre, după cum spune povestitorul japonez.

Despre o oglindă și un clopot

ACUM OPT VEACURI, PREOȚII DIN MUGE-nyama, în ținutul Tōtomi, au vrut să aibă un clopot uriaș spre a-l atîrna în curtea templului lor. Ca să-l poată turna, cerură femeilor din împrejurimi să-și doneze oglinzile spre a putea fi topite[1].

O tînără femeie, soția unui țăran din Mugenyama, își duse și ea oglinda la templu, ca să fie topită. Dar abia făcuse acest lucru, că și începu să-i pară amarnic de rău pentru gestul generos. Își aduse aminte de tot ceea ce îi povestea mama sa în legătură cu acea oglindă : își aminti că fusese a străbunicii ei și văzu cu ochii minții zîmbetele fericite pe care le oglindise. Se simți tare amărîtă !... Dacă ar fi putut da o sumă de bani preoților, poate că s-ar fi învoit să-i dea înapoi oglinda care îi era atît de dragă... Dar tînăra țărancă n-avea banii trebuincioși.

De fiecare dată cînd se ducea la templu, își vedea obiectul drag, zăcînd pe dalele curții, în spatele unor zăbrele, printre alte sute de oglinzi îngrămădite unele peste altele. Îl recunoștea după acel *shō-chiku-bai*[2] încrustat în relief pe dosul oglinzii și ale cărui trei embleme ale fericirii, Pinul, Bambusul și Floarea de Prun îi vrăjiseră ochii de copil, atunci cînd mama ei i-o arătase întîiași dată.

Tînăra femeie dorea să-și fure oglinda... Ar fi vrut s-o ascundă ca să o păstreze pentru vecie.

---

[1] Chiar și în ziua de azi se pot vedea în curțile anumitor temple japoneze grămezi de oglinzi vechi de bronz, dăruite ca prinos. Cea mai mare „colecție" de acest fel pe care am văzut-o este cea care se află în curtea templului sectei Zen, la Hakata. Toate femeile din partea locului își oferiseră oglinzile spre a putea fi turnată o statuie a lui Amida, de nouă metri (n.a.).

[2] *Shō-chiku-bai* — pinul, bambusul, prunul — cele trei plante care nu se tem de frig. Simboluri ale fericirii, sănătății, vieții lungi etc.

Deveni tristă şi nemulţumită, i se părea că fusese lipsită de o parte din ea însăşi, de viaţa ei!...

Găsea că vechea zicală „oglinda este sufletul femeii“ spune adevărul adevărat!

Dar nimeni nu-i află chinul.

Totuşi, cînd oglinzile oferite pentru clopotul din Mugenyama fură trimise la topitorie, se descoperi că una dintre ele nu voia să se topească!... Prin urmare, era clar că femeia care o oferise îşi regretase după aceea prinosul. Nu o dăruise din toată inima: sufletul ei zgîrcit rămînea legat de oglindă şi o făcea tare şi îngheţată chiar şi în inima cuptorului.

În scurtă vreme, tot satul află despre acest lucru şi ghiciră iute cu toţii a cui e oglinda care nu voia să se topească... Cînd îşi văzu greşeala dată la iveală, tare i se mai făcu ruşine sărmanei femei... Nu putu îndura chinul şi, după cîtva timp, se înecă şi lăsă o scrisoare de rămas-bun care cuprindea aceste cuvinte.

„Cînd o să fiu moartă, oglinda o să fie uşor de topit. Dar duhul meu va da imense bogăţii aceluia sau aceleia care va reuşi să spargă acest clopot, bătîndu-l ca să răsune.“

Bănuiesc că ştii, cititorule, că ultima dorinţă a cuiva care moare sau care îşi ia viaţa într-o clipă de mînie are o putere supranaturală[1].

Cînd oglinda răposatei a fost topită şi clopotul turnat, oamenii locului şi-au adus aminte de promisiunea femeii. Erau convinşi că duhul celei moarte va aduce bani mulţi celui care va izbuti să spargă clopotul.

Cînd fu atîrnat în curtea templului, cei din împrejurimi se duseră în număr mare acolo să-l bată. Traseră limba din toate puterile, dar clopotul era trainic şi rezistă tuturor sforţărilor lor. N-au renunţat şi nu s-au descurajat. Au continuat să-l bată cu furie, zi şi noapte, în fiece ceas. Puţin le păsa de protestele preoţilor templului. În cele din urmă, asurzitorul zgomot deveni atît de nesuferit încît preoţii luară hotărîrea să se descotorosească de clopotul care iscase o asemenea zarvă. Îi dădură drumul de-a rostogolul din vîrful unui deal, la poa-

---

[1] Vezi povestirea „Nu s-a întîmplat nimic!“.

lele căruia se afla un iaz foarte adînc. Clopotul se scufundă în mîl și dispăru pentru vecie... Dar legenda încă mai există, iar clopotul este numit *Mugen-Kane* sau „clopotul din Mugen".

Există mai multe credințe japoneze privitoare la puterea magică a unei anumite operații la care se referă, dar nu o definește verbul *nazoraeru*. Cuvîntul nu poate fi tălmăcit într-un mod adecvat prin nici un alt termen din vreo limbă occidentală. El este folosit pentru a descrie mai multe feluri de magie și diferite acte de credință religioasă. Sensurile obișnuite ale lui *nazoraeru* sînt, după anumite dicționare, „a imita, a compara, a stabili o legătură". Dar înțelesul esoteric este de „a înlocui, prin puterea imaginației, un lucru sau o acțiune cu o alta, în scopul de a produce un efect magic sau extraordinar".

De pildă :

Nu puteți construi un templu ; totuși vă este ușor să puneți o piatră în fața chipului lui Buddha, cu același sentiment de evlavie de care ați fi dat dovadă dacă ați fi fost îndeajuns de bogat pentru a înălța un templu adevărat. Meritul de a oferi această piatră este egal cu cel de a oferi un templu.

Vă este cu neputință să citiți cele șase mii șapte sute șaptezeci și unu de tomuri ale versetelor ? Dar dacă vă construiți o bibliotecă rotativă care să le conțină pe toate și dacă o învîrtiți manifestîndu-vă arzătoarea dorință de a citi toate volumele veți avea același merit ca și cum le-ați fi parcurs cu adevărat !

Aceste două pilde mi se par suficiente pentru a explica semnificația religioasă a verbului *nazoraeru*.

Următoarele două exemple vor fi de ajuns a vă face o idee despre sensul magic al acestui verb.

Să presupunem că faceți un manechin din paie și că-l pironiți, cu niște cuie foarte lungi, pe un copac din grădina vreunui templu, pe la ora Boului[1]. Dacă persoana închipuită de manechin ar fi murit la scurtă vreme în chinuri crunte, ați fi avut o reprezentare foarte clară a sensului magic al lui *nazoraeru*.

Un hoț vă intră noaptea în casă ; vă fură niște lucruri de valoare. Dacă descoperiți urma pașilor lui

---

[1] Ora Boului era cuprinsă între orele 2 și 4 ale nopții.

și dacă ardeți imediat pe fiecare dintre urme o moxă[1] destul de mare, picioarele hoțului se vor umfla și nu-i vor da pace pînă cînd nu va veni să se pună la dispoziția dumneavoastră.

O a treia semnificație magică, exprimată prin verbul *nazoraeru*, este ilustrată prin diferitele legende legate de *Mugen-Kane.*

Odată clopotul scufundat în mlaștină, bineînțeles că nu mai exista nici o cale de a-l bate și prin urmare de a-l sparge. Mulți, cărora le părea rău că pierduseră prilejul de a se înavuți, băteau și spărgeau lucruri pe care, în minte, le înlocuiseră cu clopotul. Ei trăgeau nădejde astfel să facă pe plac țărăncii cu oglinda, pricina acestui întreg tumult.

O fată, Umegae, vestită în legendele japoneze prin legăturile ei cu Kajiwara Kagesue, războinic din tribul Heiké, călătorea alături de iubitul ei, cînd acesta se trezi că e la ananghie cu banii. Umegae își aduse aminte de legenda Clopotului din Mugen. Luă un lighean de bronz și înlocuindu-l în imaginație spre a reprezenta clopotul, se puse și-l bătu din toate puterile, implorînd să i se dea trei sute de monede de aur. Un călător ce se afla la hanul unde trăseseră cei doi, întrebă despre pricina acelui zgomot și cînd i se spuse întreaga poveste, puse să i se ducă lui Umegae banii ceruți cu atîta stăruință.

Mai tîrziu a fost compusă o baladă despre *Ligheanul de bronz al lui Umegae,* pe care gheișele îl cîntă și în ziua de azi : „Dacă, bătînd în ligheanul de bronz al lui Umegae, aș putea face să se ivească bani cinstiți, atunci m-aș tîrgui și aș căpăta libertatea tovarășelor mele."

După această poveste, renumele lui *Mugen-Kane* se întinse în întreaga provincie. Mai mulți urmară pilda lui Umegae, în nădejdea de a avea norocul ei.

Un țăran sărac, care trăia în apropiere de Mugenyama, pe malurile rîului Oigawa, înjghebă din pămînt luat din grădina lui un mic model al lui *Mugen-Kane.* Apoi se puse să lovească în model și reuși să-l crape, strigînd cît îl țineau rărunchii că vrea bani !...

---

[1] Moxă — conuri din pulberi vegetale folosite în medicina tradițională asiatică într-un mod analog acupuncturii.

Deodată se ivi în fața lui fantoma unei femei îmbrăcate în alb... Părul ei lung era despletit și ținea în mîini un urcior acoperit cu un capac.

— Am venit ca să dau răspunsul pe care-l merita fierbintea ta rugă... Ia urciorul ăsta !

Și, dîndu-i-l, se făcu nevăzută.

Omul se întoarse acasă ca să-i aducă nevestei vestea cea bună. Puse urciorul jos, căci era tare greu... Apoi săltă capacul cu cea mai mare băgare de seamă și descoperi că urciorul era plin ochi cu...

Dar nu !... Zău, mi-e cu neputință să vă spun cu ce era umplut !...

Mujina[1]

PE DRUMUL SPRE AKASAKA, ÎN APROPIere de Tōkyō, există un deal numit *Kii-no-kuni-zaka* sau „Dealul provinciei Kii". Este mărginit de o groapă veche, foarte adîncă, ale cărei pante înverzite urcă în terase spre o grădină bogată și spre zidurile înalte ale unui palat imperial.

Cu mult înaintea veacului lampioanelor și a *jinrishkas*-urilor[2], acest loc era foarte pustiu, după lăsarea nopții... Trecătorul întîrziat prefera să facă un lung ocol, decît să urce de unul singur *Kii-no-kuni-zaka,* după apusul soarelui.

Iar aceasta din cauza unui *mujina* care bîntuia pe-acolo !...

Ultimul om care văzuse *mujina* a fost un bătrîn negustor din cartierul Kyōbashi, care a murit acum vreo treizeci de ani.

Iată întîmplarea, așa cum mi-a povestit-o el.

Într-o seară, foarte tîrziu, în timp ce se zorea să urce dealul provinciei Kii, zări o femeie tînără, care stătea ghemuită lîngă groapă... Era singură și părea că plînge cu mult amar. Fiindu-i teamă ca nu cumva să vrea să-și curme viața, bătrînul negustor se opri pentru a-i da ajutor, dacă avea nevoie. Văzu că tînăra era măruntă de statură, drăguță, îmbrăcată în haine scumpe, iar părul ei era aranjat precum cel al unei fete de familie bună.

— *O-jōchū*[3], strigă el, apropiindu-se de ea. Nu mai plîngeți așa !... Spuneți-mi care vă e oful... Aș fi atît de fericit să vă pot ajuta !

El își dorea cu adevărat să-i fie de ajutor, căci avea o inimă tare bună.

Fata continua să plîngă, ascuzîndu-și fața cu una dintre mînecile ei lungi.

— Onorabilă domnișoară ! rosti el din nou, cu blîndețe. Ascultați-mă, vă rog. Pe timp de noapte,

---

[1] Strigoiul fără față (jap.).
[2] Ricșă (jap.).
[3] Termen respectuos, folosit cînd te adresezi unei tinere pe care nu o cunoști. Înseamnă „onorabilă domnișoară".

acest loc nu-i potrivit pentru o tînără singură. Nu mai plîngeţi, ci spuneţi-mi pricina tulburării. Poate aş putea să vă ajut ?

— *O-jōchū !* Ascultaţi-mă o clipă...

Atunci onorabila domnişoară se întoarse pe negîndite. Lăsă să-i cadă mîneca şi îşi mîngîie chipul cu mîna. Bătrînul văzu că *nu avea nici nas, nici gură, nici ochi !...*

Şi o luă la goană, urlînd de spaimă !...

Alergă pînă la capătul dealului întunecat şi pustiu care se întindea în faţa lui !... Alergă fără oprire şi fără să cuteze a privi îndărăt !... În sfîrşit, zări în depărtare un lampion ce strălucea... Era atît de mic, încît l-ai fi putut lua drept un licurici. Era lumina unui neguţător ambulant care vindea *soba*[1] şi care-şi instalase taraba la marginea drumului. După păţania pe care o avusese, bătrînului i se părea de dorit chiar şi cea mai umilă tovărăşie ! Se prosternă la picioarele vînzătorului de *soba* strigînd :

— Ah !... Ah !... A !... A !... A !...

— *Kore*[2]... *Kore !* — zise iute vînzătorul ambulant. Dar ce vi s-a întîmplat ? V-a făcut cineva vreun rău ?

— Nu !... Nu mi-a făcut nimeni vreun rău... gîfîi celălalt. Dar... a !... a !... a !.

— V-a speriat, în orice caz !... rînji vînzătorul într-un fel deloc plăcut. Aţi dat peste vreun hoţ ?

— Nu !... Dar... lîngă groapă... am zărit... oh !... am zărit o femeie care mi-a arătat... Ah !... n-aş putea niciodată să vă spun ce mi-a arătat...

— Ei ! V-a arătat cumva ceva de felul ăsta ?... strigă vînzătorul.

Şi îşi mîngîie faţa, care, pe loc, se făcu aidoma unui Ou !...

Şi în aceeaşi clipă se stinse lumina !

---

[1] *Soba* — preparat din grîu negru, care seamănă puţin cu fideaua (tăieţei din hrişcă).

[2] *Kore* — poftim (jap.).

Jikininki[1]

MUSO KOKUCHI, PREOT DIN SECTA ZEN, în timp ce călătorea de unul singur prin provincia Mino, se rătăci pe nişte meleaguri de munte unde nu se afla nimeni să-l călăuzească. Rătăci multă vreme la întîmplare şi începuse să-şi piardă speranţa că va mai găsi culcuş pentru noapte, cînd zări, pe vîrful unui deal luminat de ultimele raze de soare, una dintre acele sihăstrii numite *anjitsu*, care folosesc drept sălaş pustnicilor. Cu toate că sihăstria părea a fi în ruine, Musa se îndreptă cu pas vioi într-acolo. În acel loc află un preot foarte bătrîn, căruia îi ceru găzduire. Bătrînul refuză cu răceală, dar îi pomeni de un cătun învecinat, unde ar putea găsi de mîncare şi de dormit.

Muso ajunse în cele din urmă în acel sătuc care era alcătuit din zece gospodării micuţe. Fu primit foarte bine în casa starostelui satului.

La sosirea lui Muso, erau strînşi în încăperea principală vreo patruzeci-cincizeci de oameni, dar el fu condus către o odaie mică, unde găsi de-ale gurii şi un pat. Fiind tare obosit, se culcă devreme, dar, cu puţin înainte de miezul nopţii, fu trezit de un plînset ce venea din camera vecină. Nu după mult timp, paravanele despărţitoare fură date la o parte şi îşi făcu apariţia un tînăr, ţinînd în mînă un lampion.

Se apropie de Muso şi îi zise :

— Cucernice domn, trista mea îndatorire este să vă înştiinţez că acum eu sînt cel care răspunde de această familie. Cînd aţi ajuns, mai adineaori, păreaţi atît de obosit că n-am vrut să vă mai necăjesc în vreun fel. Nu v-am dat de ştire că tatăl meu murise cu puţină vreme în urmă. Oamenii pe care i-aţi văzut în treacăt sînt locuitorii satului, adunaţi pentru a aduce ultimul omagiu celui dispărut... Acum ei se pregătesc să plece spre a se refugia în cel mai apropiat cătun, care se află la

[1] Căpcăunul (jap.).

cîteva leghe de-aici... După datina noastră, nici unul dintre noi nu poate rămîne noaptea într-o casă unde a murit cineva...

Ne rugăm și aducem prinoasele obișnuite. Apoi ne îndepărtăm, lăsînd mortul singur. Întotdeauna se petrec lucruri ciudate în casa unde e un mort. Mai cuminte ar fi să ne însoțiți. Pentru că sînteți preot, poate că totuși nu v-ar fi teamă să rămîneți singur cu răposatul. În acest caz, vă ofer cu dragă inimă locuința noastră. Dar trebuie să vă previn că, în afară de un preot, nimeni n-ar cuteza să rămînă aici noaptea asta.

Muso îi răspunse :

— Vă sînt recunoscător pentru binevoitoarea găzduire și pentru bunele dumneavoastră intenții. Nu pricep însă vorbele în legătură cu primejdia de a rămîne singur aici... Nu mă tem nici de draci, nici de strigoi. Așadar vă rog să nu vă faceți griji în privința mea. Voi face o slujbă pentru tatăl dumneavoastră și voi veghea lîngă mort pînă în zori.

La auzul acestor cuvinte tînărul păru foarte bucuros și își exprimă recunoștința. Apoi veniră să-i mulțumească, la rîndul lor, ceilalți membri ai familiei și toți cei adunați în încăperea alăturată.

La sfîrșit, tînărul stăpîn al casei îi spuse :

— Preacuvios oaspete, spre părerea noastră de rău, acum trebuie să vă părăsim. După obiceiul din satul nostru, nimeni dintre noi nu trebuie să se afle aici cînd va bate miezul nopții. Bunule străin, vă rugăm fierbinte să aveți mare grijă de onorabila dumneavoastră persoană în timpul cît nu vom fi alături de domnia voastră. Iar dacă veți vedea sau veți auzi ceva neobișnuit cîtă vreme vom lipsi, să ne spuneți atunci cînd ne vom întoarce.

Plecară cu toții.

Rămas singur, Muso se duse în camera unde era mortul. Fuseseră aduse obișnuitele prinoase, și un *tōmyō*[1] ardea încetișor. Preotul făcu slujba și repetă rugăciunile de înmormîntare. Apoi se cufundă într-o meditație profundă.

Rămase așa de-a lungul unor ceasuri de tăcere, cînd nici un zgomot nu veni să tulbure întunecatul și părăsitul cătun. Dar pe cînd liniștea nopții era în toi, Muso văzu deodată intrînd o formă nedeslușită și uriașă... Preotul simți cum îngheață de spaimă. Nu fu în stare nici să se miște, nici să strige... Stri-

[1] *Tōmyō* — mică lampă budistă.

goiul înşfăcă trupul mortului şi se puse să-l înfulece, mai iute decît ar înfuleca o pisică un şoarece... începînd cu capul şi mîncînd tot, părul, oasele, ba chiar şi giulgiul... După ce-şi încheie îngrozitorul ospăţ, monstruoasa fiinţă se îndreptă spre prinoase, pe care le înghiţi la repezeală.

Apoi se făcu nevăzută, la fel de misterios precum venise.

Cînd sătenii se întoarseră în zori, îl aflară pe preot aşteptînd în pragul uşii. Îl salutară pe rînd şi intrară în casă... Băgînd de seamă dispariţia cadavrului şi a prinoaselor, nu părură deloc surprinşi.

Capul familiei îi zise atunci preotului :

— Cucernice stăpîn, fără îndoială astă-noapte aţi văzut lucruri puţin plăcute. Eram cu toţii — vă asigur — tulburaţi din pricina primejdiei prin care treceaţi şi sîntem bucuroşi să vă aflăm teafăr şi sănătos. Am fi rămas cu dragă inimă împreună cu dumneavoastră, dar, după cum v-am mai spus, legea satului ne obligă să ne îndepărtăm şi să lăsăm cadavrul singur. De fiecare dată cînd această lege a fost încălcată, s-au abătut mari nenorociri asupra cătunului nostru. Atunci cînd o respectăm, la întoarcere nu mai găsim niciodată trupul sau prinoasele. Aţi putea oare, să ne desluşiţi pricina ?

Muso le povesti cum a pătruns forma nedesluşită şi uriaşă în încăpere şi cum a înfulecat mortul şi prinoasele. Nimeni nu se miră la auzul vorbelor sale şi tînărul îi răspunse :

— Ceea ce ne-aţi spus se potriveşte de minune cu ce ştiam şi noi.

— Dar preotul care locuieşte pe deal nu face din cînd în cînd slujbe pentru morţii voştri ? întrebă Muso mirat.

— De care preot vorbiţi ? i se răspunse cu surprindere.

— De cel care mi-a arătat drumul aseară. M-am oprit la sihăstria lui, pe vîrful dealului învecinat. N-a vrut să mă găzduiască, dar m-a sfătuit să vin aici.

Ascultătorii săi se priviră năuciţi. După o clipă de tăcere, tînărul zice :

— Cucernice domn, nu-i nici o sihăstrie pe culmea învecinată şi nici un preot nu locuieşte prin preajmă, de vreo cîteva generaţii...

Muso nu insistă, căci văzu că gazdele sale îl credeau vrăjit de vreun duh rău. Le ceru desluşirile trebuincioase pentru a-şi continua drumul şi îşi luă

rămas-bun. Hotărî să se întoarcă la sihăstrie, ca să fie sigur că n-a fost pradă unei năluciri.

Găsi *anjitsu*-ul cu mare ușurință. De astă dată, sihastrul îl pofti să intre în casă. Cînd se află înăuntrul căscioarei, bătrînul îngenunche la picioarele lui, strigînd :

— Mi-e rușine ! Mi-e groaznic de rușine !... Cît mi-e de rușine !... că m-ați văzut în adevărata mea înfățișare. Eu am fost cel care am înfulecat cadavrul în fața ochilor dumneavoastră ! Aflați, cucernice domn, că eu sînt un *jikininki*, sau mîncător de carne de om... Fie-vă milă de mine și lăsați-mă să vă mărturisesc vina din pricina căreia mă aflu în starea de față !

Odinioară, e foarte mult de-atunci, eram singurul preot din toată această regiune pustie... Toți oamenii din munți care mureau erau aduși aici, ca să le pot face slujba divină... Dar repetam rugăciunile fără nici o credință !... Nu mă gîndeam decît la hainele și mîncarea pe care mi le aducea meseria mea... Și, din cauza nelegiuirii mele, după moarte, am renăscut sub chipul unui *jikininki*... Trebuie să mă hrănesc numai cu hoiturile celor care mor prin partea locului... Sînt silit să înfulec fiece mort, așa cum am făcut ieri... Vă rog, deci, să faceți pentru mine slujba numită *segaki*[1], ca să pot să scap cît mai curînd de cumplita mea viață !

Nici nu rosti bine sihastrul aceste vorbe că se și făcu nevăzut, așijderea și sihăstria.

Muso Kokuchi se trezi singur, îngenunchiat în iarba înaltă, în fața unui vechi mormînt acoperit cu mușchi și care semăna cu un mormînt de preot[2].

---

[1] Vezi nota de la pag. 26.

[2] Mormînt alcătuit din cinci părți suprapuse, fiecare de formă diferită, reprezentînd aerul, apa, eterul, focul și pămîntul.

Riki-Baka

ÎL CHEMA RIKI, CEEA CE ÎNSEAMNĂ „forță", dar îl poreclіră „Riki-prostul" sau „Riki-nebunul" — „Riki-Baka", pentru că avea încă minte de copil. Din această pricină, toți se purtau cu el blînd și cu răbdare, chiar și atunci cînd, rîzînd în hohote, dăduse foc unei case, punînd un chibrit aprins pe o plasă contra țînțarilor.

La șaisprezece ani era un băiat înalt și vînjos, dar cu minte de copil. Continua să se zbenguie cu copilașii din vecini. Puștii care ajungeau la respectabila vîrstă de șapte ani nu mai voiau să se joace cu el, pentru că nu putea să le învețe jocurile și cîntecele. Jucăria lui preferată era o coadă de mătură; o încăleca precum un cal și timp de ore întregi urca și cobora în goană panta care se afla în fața casei, rîzînd vesel. Devenise atît de zgomotos, încît a trebuit să-l rog să-și aleagă un alt loc pentru zbenguială... A făcut umil o plecăciune[1] și s-a dus, tîrîind întristat în urma lui coada de mătură.

Blînd și nefăcînd rău nimănui — cu condiția să n-aibă prilejul să se joace cu focul — rareori deranja pe cineva... Legăturile sale cu viața de pe strada noastră nu erau defel mai importante decît ar fi fost cele ale unui cîine sau ale unei găini...

Cînd a dispărut nu mi-a lipsit și s-au scurs mai multe luni pînă să se întîmple ceva care să mă ducă cu gîndul la el.

— Ce s-a întîmplat cu Riki? îl întrebai într-o bună zi pe bătrînul tăietor care ne aducea lemne în cartier.

Îmi amintisem că îl văzusem adesea pe Riki ajutîndu-l să-și ducă încărcătura.

— Riki-Baka?... zise bătrînul. Vai! A murit!... Săracul Riki... Bietul băiat!... Da, a murit pe neașteptate, acum aproape un an... Doctorii au zis că

[1] Respectul față de superior (ca vîrstă sau ca rang social) este o trăsătură specifică mentalității japoneze.

suferea de nu știu ce boală la cap... Acum umblă o vorbă ciudată pe seama lui.

Cînd a murit, maică-sa i-a înscris numele — Riki-Baka — în palma de la mîna stîngă, scriind „Riki" cu caractere chineze și „Baka" cu caractere *kana*[1]. Și a spus rugăciuni în mai multe rînduri, ca el să poată renaște într-o condiție mai fericită.

După trei luni, la Kōjimachi, în onorabila casă a lui Nanigashi-sama, se născu un băiat... În palma mîinii sale stîngi se afla înscris citeț numele „Riki-Baka" !

Familia înțelese atunci că nașterea avusese loc ca răspuns la vreo rugăciune... Făcură cercetări și după cîtăva vreme, un vînzător de zarzavat veni să spună că un băiat „slab la minte", „Riki-Baka", locuise în cartierul Ushigome... Murise în toamna trecută !

Fură trimiși doi servitori spre a o găsi pe mama lui Riki. O aflară și îi povestiră ce s-a întîmplat... Ea fu nespus de bucuroasă, căci casa Nanigashi era vestită pentru averile ei !.... Dar slugile explicară că familia Nanigashi era nedumerită în legătură cu numele „Baka", scris în palma mîinii băiețelului.

— Unde e îngropat Riki al dumneavoastră ? o întrebară ei.

— În cimitirul din Zendōshi, răspunse ea.

— Dați-ne atunci puțin pămînt de la mormîntul lui, spuseră.

Femeia îi conduse pînă la cimitir și le arătă mormîntul copilului. Ei luară puțin pămînt și îl înveliră într-un *furoshiki*[2]... Apoi dădură mamei lui Riki niște bani și plecară în mare grabă.

Bătrînul tăietor de lemne tăcu.

— Ce vroiau să facă cu pămîntul acela ? l-am întrebat mirat.

— Ei bine, răspunse el, trebuie să înțelegeți, că n-ar fi putut să lase copilul să crească cu un asemenea nume scris în palma mîinii !... Or, nu există decît un singur mijloc de a șterge urmele ce se găsesc pe trupul unui copil. Pielea noului-născut trebuie frecată cu puțin pămînt luat de pe mormîntul care conține rămășițele pămîntești ale existenței trecute.

---

[1] Caractere *kana* — alfabet bisilabic japonez.

[2] *Furoshiki* — bucată pătrată de pînză din bumbac, în care pot fi purtate pachete mici.

Visul lui Akinosuke

ODINIOARĂ TRĂIA ÎN REGIUNEA TOICHI din Yamamoto un *gōshi*[1] pe nume Akinosuke Miyata. Casa lui era împrejmuită de o frumoasă grădină, unde creştea un cedru bătrîn, sub care îşi afla tihna în timpul călduroaselor zile de vară.

Într-o după-amiază, pe cînd şedea la umbra copacului împreună cu doi dintre prietenii săi, i se făcu deodată somn. Îşi rugă soţii să-l ierte dacă va adormi în faţa lor. Apoi se întinse la rădăcina copacului şi avu acest vis :

Se făcea că vede coborînd de pe un deal din apropiere un lung alai ce semăna cu suita unui nobil *daimyō*. Se ridică în picioare ca să vadă mai bine şi băgă de seamă că era o procesiune foarte importantă... Nu mai văzuse niciodată vreuna atît de plină de strălucire... Se îndrepta spre casa lui. În faţă, Akinosuke văzu un mare număr de tineri, minunat înveşmîntaţi, care purtau un rădvan lăcuit, un *gosho-guruma* căptuşit pe de-a-ntregul cu mătase azurie.

Alaiul se opri în apropierea casei lui Akinosuke. Apoi din rădvan coborî un bărbat în straie bogate. Se apropie de Akinosuke, îl salută respectuos şi îi grăi :

— Onorate domn, aveţi în faţa ochilor pe unul dintre vasalii *kokuō*-ului din Tokoyō[2]. Regele, stăpînul meu, îmi porunceşte să vă salut în numele său şi să mă supun întru totul voii domniei voastre. Mai mult de-atît, mă însărcinează să vă dau de ştire că doreşte prezenţa voastră în palatul său. Binevoiţi a urca în acest rădvan pe care l-a trimis spre a vă conduce la el.

La auzul acestor vorbe, Akinosuke vru să răspundă cu vorbe potrivite, dar tulburarea îi luase graiul. Părea că-i dispăruse întreaga voinţă, astfel

[1] *Gōshi* — clasă privilegiată de soldaţi-ţărani posesori de pămînturi libere, pe vremea feudalismului japonez.
[2] Regele ţării de la capătul pămîntului.

încît nu putu decît să dea ascultare poruncilor rostite de *kerai*[1]. Se sui în rădvan; vasalul se așeză lîngă el și făcu un semn. Numaidecît tinerii apucară mînerele de mătase și întoarseră greoiul vehicul înspre sud.

Începu călătoria.

Nu după multă vreme, spre marea uimire a lui Akinosuke, se opriră în fața unei intrări uriașe, cu două caturi, — un *romon* — în stil chinezesc. *Kerai*-ul se dădu jos și se făcu nevăzut după ce rosti:

— Mă duc să anunț preacinstita voastră sosire...

După cîteva clipe de așteptare, Akinosuke zări doi seniori cu chipuri pline de noblețe îndreptîndu-se spre el. Erau îmbrăcați în straie de mătase purpurie și aveau pe cap tichii înalte, ceea ce arăta că sînt de rang mare. Îl salutară plini de respect și îl ajutară să se dea jos din rădvan. Apoi îl însoțiră printr-o grădină foarte întinsă pînă la porticul unui palat, a cărui fațadă se întindea de la apus spre răsărit cale de mai multe leghe. Akinosuke fu condus într-o sală de primire bogat împodobită. Călăuzele sale îl duseră spre locul de onoare, apoi se așezară la o parte, în semn de cinstire, timp în care slujitori în veșminte de ceremonie îi ofereau felurite soiuri de băuturi. Cînd Akinosuke se răcori, seniorii în haine purpurii se plecară foarte adînc în fața lui și îi ținură această cuvîntare, vorbind unul după altul, așa cum e tipicul la curțile imperiale.

— Acum onorabila noastră datorie este să vă dezvăluim pricina pentru care ați fost chemat aici. Stăpînul nostru regele poftește să-i fiți ginere. Vă poruncește să vă căsătoriți chiar azi cu mărita prințesă, singura lui fiică... Vă vom conduce în scurtă vreme în sala tronului unde vă așteaptă înălțimea sa. Dar mai întîi este neapărată nevoie să vă îmbrăcați cu straie potrivite ceremoniei[1].

După ce vorbiră în acest chip, se ridicară amîndoi deodată și se îndreptară spre un baldachin unde se găsea un sipet din lemn lăcuit. Îl deschiseră și scoaseră dintr-însul veșminte și brîie din mătăsuri bogate, în culori cu ape, precum și un *kanmuri* sau tichie regală. Îl îmbrăcară pe Akinosuke după cum

---

[1] *Kerai* — vasal. (jap.).

[2] Această ultimă frază trebuia pronunțată de către amîndoi odată. Toate vechile rituri și ceremonii mai pot fi văzute încă în teatrul japonez.

se cuvenea unui logodnic de prinţesă şi îl conduseră în sala de primire. Acolo îl văzu pe *kokuō* din Tokoyō stînd pe un *daiza*[1], cu tichia cea neagră şi ţuguiată de ceremonie pe cap, îmbrăcat cu o haină de mătase galbenă. În dreapta şi în stînga sa erau aşezaţi nenumăraţi dregători, nemişcaţi şi semeţi, aidoma unor idoli într-un templu.

Akinosuke înaintă printre ei. Îl salută pe rege şi se înclină de trei ori, după obicei.

Regele îl primi cu multă bunăvoinţă şi îi zise:

— Ţi s-a spus pentru ce te-am chemat în faţa noastră. Am hotărît să fii soţul unicei noastre fiice. Ceremonia nupţială va începe neîntîrziat.

Pe cînd regele sfîrşea de vorbit, se făcu auzită o muzică veselă: se ivi un lung alai de frumoase doamne de la curte. Ele veneau să-l ia pe Akinosuke ca să-l conducă în încăperea unde îl aştepta nobila logodnică.

Era o sală imensă, dar cu greu puteau încăpea toţi oaspeţii strînşi pentru a asista la căsătorie. Toţi se închinară în faţa lui Akinosuke, în timp ce el îngenunche în faţa fiicei regelui. Aceasta era la fel de frumoasă precum o Fiică a cerului[2], iar veşmintele ei aveau nuanţe la fel de gingaşe precum cele pe care le irizează amurgul într-o seară de vară.

Căsătoria avu loc cu mare alai şi multă petrecere. Tinerii soţi fură pe urmă conduşi în apartamentele pregătite pentru ei într-o altă aripă a palatului. Acolo primiră urările tuturor dregătorilor de la curte, care le făcură sumedenie de daruri.

Cîteva zile mai tîrziu, Akinosuke fu din nou chemat în faţa *kokuō*-ului din Tokoyō, care îl primi şi mai binevoitor decît prima oară.

— În partea de sud-est a regatului nostru, îi spuse el, se află o insulă numită Raishū. Te-am numit guvernator al acelei insule. Vei vedea că locuitorii sînt cinstiţi şi supuşi, dar legile lor nu se potrivesc cu cele din Tokoyō, iar datinile lor nu au fost încă orînduite odată pentru totdeauna. Îţi încredinţăm sarcina să le îmbunătăţeşti starea socială şi avem dorinţa să îi cîrmuieşti cu bunătate

---

[1] *Daiza* — nume dat piedestalului pe care stătea aşezat cu pompă un prinţ sau guvernator feudal. Înseamnă „marele scaun".

[2] Expresie ce desemnează o zeitate sau pe împărat.

și cumpătare. Au fost deja făcute toate pregătirile pentru plecarea voastră către Raishū.

Akinosuke și tînăra lui soție părăsiră îndată palatul din Tokoyō. Un alai de nobili îi însoți pînă în port. Urcară pe o carabie pe care regele le-o pusese la dispoziție și, duși de vînturi prielnice, plutiră pînă în Raishū. La sosire, găsiră pe toți locuitorii insulei adunați pe țărm ca să le ureze bun-venit.

Akinosuke își începu fără zăbavă noile îndatoriri, care nu erau deloc grele. Timp de trei ani de cînd era guvernator, se îngriji mai ales să dea și să orînduiască legi. Nu găsi prea grea această însărcinare, pentru că era ajutat de sfetnici înțelepți. Cînd fu totul pus în orînduială, nu mai avu nici o îndatorire, trebuia doar să fie de față la străvechile rituri și ceremonii cerute de obiceiurile locului. Ținutul era într-atît de sănătos și rodnic încît boala și nevoia nu erau știute. Mai mult decît atît, locuitorii erau de-o asemenea cinste, încît nu călcau niciodată legile.

Akinosuke rămase în Raishū mai bine de douăzeci și trei de ani, răstimp în care nici un necaz nu veni să-i întunece viața.

În cel de-al douăzeci și patrulea an al șederii sale fu lovit de o mare nenorocire : soția lui, care-i dăruise șapte copii și pe care o iubea cu duioșie, muri. Fu înmormîntată pe vîrful unui deal încîntător, în regiunea Hanryoko. Pe mormînt fu durat un monument de o mare strălucire... Akinosuke era atît de îndurerat încît nu mai voia să trăiască.

Cînd luă sfîrșit răgazul pentru doliu stabilit prin datină, un *shisha* sau curier regal, sosi în Raishū, venind din Tokoyō. Îi dădu lui Akinosuke o misivă de condoleanțe, apoi spuse :

— Iată vorbele pe care mi-a poruncit să vi le transmit măritul meu stăpîn, regele din Tokoyō : „Acum te trimitem înapoi în țara ta, la părinții tăi... Nu-ți face griji în ce privește soarta copiilor tăi... sînt nepoți și nepoate ale regelui și se va avea mare grijă de ei."

Primind aceste porunci, Akinosuke se pregăti să plece cu smerenie. Își încheie toate socotelile, își luă rămas-bun de la credincioșii sfetnici care-l ajutaseră în timpul domniei. Apoi fu condus cu

onoruri pînă în port. Se sui pe o corabie care se îndepărtă pe nesfîrșita mare, sub cerul senin!... Insula Raishū se pierdu în depărtare parcă învăluită de un nor albastru, care se prefăcu în scurtă vreme în *abur cenușiu*... Apoi se făcu nevăzută pentru totdeauna!

Iar Akinosuke se trezi în grădina sa, la umbra măreţului cedru. O clipă rămase buimac. Lîngă el, cei doi prieteni ai săi stăteau vesel la taifas.

Îi măsură cu o privire mirată și grăi :

— Ce ciudat !

— Cred că Akinosuke a visat, spuse unul dintre *gōshi*. Ce ai văzut așa de ciudat ?

Akinosuke le povesti atunci visul... acel vis al unei domnii de douăzeci și trei de ani în insula Raishū din regatul Tokoyō. *Gōshi*-i fură tare uimiți, căci, într-adevăr, nu dormise decît scurtă vreme.

Unul dintrei ei rosti :

— Visul tău este cu adevărat tare curios. Dar și noi am văzut un lucru foarte ciudat în timp ce dormeai. Un fluturaș galben a zburat deasupra capului tău cîteva clipe : l-am privit cu multă atenție. S-a așezat pe pămînt, lîngă tine, chiar lîngă copac... Aproape numaidecît a ieșit dintr-o gaură o furnică uriașă, a înhățat fluturele și l-a tîrît în mușuroi. Cu puțin înainte de a te trezi, am văzut același fluture scăpînd din gaură și zburînd din nou pe lîngă tine. Pe neașteptate s-a făcut nevăzut și nu mai știm ce s-a întîmplat.

— Poate că fluturele era sufletul lui Akinosuke ? presupuse celălalt *gōshi*. Am crezut că-l văd intrîndu-i în gură... Dar chiar dacă ar fi fost sufletul prietenului nostru, totuși asta n-ar lămuri visul.

— Fără îndoială că dezlegarea ne-ar putea-o da furnicile, răspunse primul *gōshi*. Furnicile sînt ființe stranii... spirite... zîne... Cine știe ?... În orice caz, sub cedrul ăsta se află un mușuroi mare.

— Hai să-l cercetăm ! strigă Akinosuke, foarte nedumerit.

Și alergă să caute o săpăligă.

Descoperiră că în jurul și dedesubtul cedrului pămîntul fusese săpat în chip minunat de către o puzderie de furnici. Ele construiseră clădiri, iar minusculele lor edificii din tulpini, frunze, fîn și noroi semănau aproape cu niște orașe în miniatură.

În mijlocul unei construcţii mult mai importante decît celelalte, foşgăiau o mulţime de furnici foarte mari, cu aripile gălbui şi cu un cap lung şi negru.

— Dar uite regele din visul meu! strigă Akinosuke. Şi iată palatul din Tokoyō... Ce ciudat... Raishū ar fi trebuit să se afle pe undeva spre sud-est... Da, aici... Ce stranii sînt toate astea! Acum sînt sigur că o să găsesc muntele Hanryoko şi mormîntul prinţesei!

Scotoci în furnicarul răvăşit şi descoperi în cele din urmă o movilă minusculă, pe care era aşezată o piatră tocită, a cărei formă aducea cu un monument budist!

Dedesubt găsiră trupul unei furnici-femelă.

Secretul

ÎN PROVINCIA TAMBA LOCUIA, DEMULT de tot, un negustor bătrîn, pe numele său Gensuké Inamuraya, care n-avea decît o fiică, pe O-Sono. Pentru că era nespus de frumoasă și tare isteață, tatăl ei își spuse că ar fi rușinos să o lase să crească fără altă educație decît cea pe care i-ar putea-o da învățătorii unei școli de provincie.

Așadar o încredință unor servitori de nădejde și o trimise la Kyōto, ca să deprindă toate însușirile pe care trebuie să le aibă o fată din înalta societate. Cînd ajunse să stăpînească aceste însușiri, fu măritată cu un comerciant, prieten al tatălui ei, pe nume Nagaraya și trăi fericită cu el timp de patru ani. Nu avură decît un singur copil, un băiat. Dar la sfîrșitul celui de-al patrulea an de căsnicie, O-Sono se îmbolnăvi pe neașteptate și muri.

În noaptea care a urmat înmormîntării tinerei femei, băiețelul veni și spuse plîngînd că mama lui se întorsese și era în camera lui de la catul întîi. Ea îi zîmbise, fără să-i vorbească!... Lui i se făcuse frică și fugise.

Cîțiva membri ai familiei urcară în încăperea care fusese camera lui O-Sono. Intrînd acolo, se îngroziră văzînd, la lumina palidă a unui lampion așezat în fața micului altar, silueta tinerei femei. Stătea în fața *tansu*-lui [1] în care erau încuiate bijuteriile și hainele ei. I se vedeau clar capul și umerii, dar de la mijloc în jos silueta îi devenea invizibilă. Ai fi zis că nu era decît o imagine neterminată a persoanei ei, la fel de transparentă ca și o reflectare pe apă.

Oamenii fură cuprinși de teamă și plecară din încăpere. Ajunși jos, se sfătuiră între ei, iar soacra lui O-Sono zise :

---

[1] *Tansu* — comodă sau scrin japonez.

— O femeie ține întotdeauna la obiectele ei de toaletă, iar O-Sono ținea nespus de mult la bijuteriile ei. Poate s-o fi întors ca să le mai vadă o dată ? Mulți dintre cei trecuți în lumea de dincolo fac așa, dacă obiectele n-au fost date în dar vreunui templu. Dacă am oferi ca prinos kimonourile și *obi*-urile [1] care au aparținut lui O-Sono, e de așteptat ca spiritul ei să-și afle tihna.

Hotărîră să treacă fără zăbavă la fapte.

În dimineața următoare goliră toate sertarele comodei și duseră la templu toate obiectele răposatei.

Dar în aceeași seară fantoma ei se înapoie din nou și se uită lung la comodă.

Veni astfel noapte de noapte, iar în casă domnea frica !

Atunci soacra lui O-Sono se duse la marele preot al ținutului, îi povesti ce se petrecuse și îi ceru sfatul. Templul era consacrat cultului Zen, iar bătrînul, un foarte vestit învățat, se numea Daigon Oshō.

El spuse :

— Pesemne că O-Sono e neliniștită din pricina vreunui lucru care se află lîngă comodă sau înăuntrul ei.

— Dar am golit toate sertarele, spuse bătrîna. În *tansu* nu mai e nimic.

— Bine ! grăi Daigon Oshō. În seara asta voi veni la voi acasă și voi sta de veghe în cameră. Voi vedea atunci ce e de făcut. Dar dați poruncă, vă rog, ca nimeni să nu intre în încăpere atîta vreme cît voi fi acolo, decît dacă o să-l chem eu.

După apusul soarelui, Daigon Oshō se duse la casa bîntuită de fantomă și află camera lui O-Sono pregătită pentru a-l primi. Rămase singur acolo, citind sutre. Nu se întîmplă nimic pînă la Ora Șobolanului [2]. În acel moment se desenă lîngă *tansu* silueta neclară a tinerei femei moarte... Chipul ei exprima o neliniște profundă, iar privirea îi era ațintită asupra comodei...

Preotul murmură formula prescrisă în cazuri de apariție, apoi zise fantomei :

---

[1] *Obi* — cingătoare sau brîu.

[2] Ora Șobolanului era, după vechea metodă japoneză de a socoti orele, prima oră și corespundea perioadei de timp dintre miezul nopții și orele două ale dimineții.

— Sînt aici pentru a vă fi de ajutor. Poate că în *tansu* se găsește vreun lucru pe care țineți să-i caut eu ?

Umbra lui O-Sono păru să încuviințeze printr-un ușor semn din cap.

Atunci preotul se ridică și deschise primul sertar. Era gol. Trase pe rînd toate celelalte sertare, scotoci în spatele comodei și dedesubt. Cercetă cu atenție înăuntrul comodei... Nu găsi nimic.

Silueta lui O-Sono rămăsese nemișcată și se uita la el cu tristețe.

— Ce-o fi vrînd ? se întrebă preotul.

Deodată își zise că ceva putuse să alunece sub hîrtia care căptușea sertarele. Scoase hîrtia care se găsea în primul sertar... nimic !... O scoase pe cea din următoarele două sertare... tot nimic !

Dar sub cel de-al patrulea sertar descoperi... o scrisoare !

— Asta vă frămînta ? zise preotul.

Umbra tinerei femei se întoarse către el și păru că se uită țintă la scrisoare.

— Vreți să o ard ? întrebă atunci Daigon Oshō.

Fantoma se înclină.

— O voi arde mîine dimineață în templu, promise el. Și n-o va citi nimeni, în afară de mine.

Umbra surîse și se făcut nevăzută.

Se iveau zorile, cînd preotul coborî pe scară și veni în mijlocul rudelor care îl așteptau.

— Să nu vă mai fie teamă, le zise. N-o să mai vină !

Și, într-adevăr, n-a mai venit.

Scrisoarea fu arsă.

Era o scrisoare de dragoste, scrisă lui O-Sono pe timpul studiilor la Kyōto.

Doar preotul știu ce scria în ea, iar secretul dispăru odată cu el.

Horai

VIZIUNE ALBASTRĂ A ADÎNCIMII PIERdute în înălțime — marea și cerul care se confundau într-o ceață luminoasă... E dimineața unei zile de primăvară.

Doar o nemărginire azurie formată din cer și mare... Numai atît. În primul plan, valuri sclipesc în reflexe argintii, iar stropii fini de apă dansează prin aer. Mai departe nu se vede nici o mișcare : nu se zărește decît culoarea albastru-închis a apei, care se amestecă cu albastrul mai deschis al văzduhului. Nu există orizont ; există doar depărtarea țîșnind spre infinitul care își face loc înainte spre a se înălța într-o uriașă boltă.

Doar acolo, departe, în mijlocul spațiului, abia se disting, șterse datorită distanței, înaltele turnuri ale palatului, acoperișuri ascuțite și încovoiate precum niște coarne... umbre neclare ale străvechilor și ciudatelor minuni, luminate de un soare domol precum aducerea-aminte.

Ceea ce am încercat să descriu în acest fel este un *kakemono* [1] atîrnat pe peretele dormitorului meu. Se numește *Shinriko*, ceea ce înseamnă „miraj"... Și cu toate acestea, nu te poți înșela asupra formelor acestui miraj : e vorba într-adevăr de porțile scînteietoare ale fericitului Horai... Acoperișurile cu sclipiri de argint sînt cu adevărat cele ale Palatului Regelui-Dragon... Și, măcar că desenate de un artist modern, aceste contururi sînt aidoma celor ale caselor chinezești de acum două mii o sută de ani.

Iată ce se spune despre Horai în anumite cărți chinezești din vechime :

— „În Horai nu este cunoscută nici moartea, nici durerea ; acolo nu există iarnă. Florile nu se ofilesc, iar fructe sînt totdeauna din belșug. Cel ce va fi gustat din ele nu va mai simți vreodată setea sau foamea. În Horai cresc ierburi vrăjite : *Sō-*

[1] *Kakemono* — pictură japoneză verticală, pe mătase. (lit., „piesă de atîrnat").

rin-Shi, Rikugo-aoi și *Ban-Kon-To,* care au însușirea de a tămădui toate bolile. Tot acolo crește și planta magică *Yo-Shin-Shi,* care învie morții. Această iarbă este stropită de o apă miraculoasă, care dă tinerețe veșnică celui care a băut din ea, fie și numai un strop. Locuitorii din Horai își mănîncă orezul în niște boluri micuțe, care nu se golesc niciodată ; își beau vinul din niște cupe mici, pe care nimeni — nici chiar cel mai mare băutor— nu poate ajunge să le golească înainte de a se pierde în plăcuta inconștiență a beției...".

Iată ce se povestește în legendele de pe timpul dinastiei Shin[1]. Cu toate acestea, e greu de crezut că cei care le-au scris ar fi văzut vreodată Horai-ul, chiar și într-un miraj... Căci în Horai nu există nici fructe fermecate și buruieni magice, nici ape miraculoase. Acolo, din nefericire, moartea e cunoscută și iarna domnește cu asprime... Suflă vînturi înghețate, care te pătrund pînă la os... Iar pe acoperișurile ascuțite ale lăcașului Regelui-Dragon, zăpada se adună în troiene uriașe !

Totuși, în Horai există lucruri într-atît de minunate, încît întrec închipuirea noastră, dar cronicarii chinezi n-au găsit cu cale să le pomenească.

Aerul din Horai e cît se poate de deosebit și din această pricină lumina soarelui care strălucește acolo este mai *albă* decît cea a sorilor de pe alte meleaguri... Este de o albeață lăptoasă, foarte strălucitoare, dar în același timp atît de blîndă încît nu te dor ochii. Fără îndoială că acest aer nu ține de era noastră omenească... Datează din timpuri atît de vechi încît mă cuprinde frica încercînd să-mi închipui cînd a fost creat ! ... Nu se compune din oxigen și hidrogen, precum cel care ne înconjoară. Nici n-ar putea fi numit „aer" ! Nu ! E alcătuit din substanța sufletelor a milioane de generații amestecate, contopite într-o imensă transparență — suflete ale unor ființe omenești ale căror gînduri și idei se deosebeau complet de ale noastre.

Muritorul care respiră acest aer ciudat, absoarbe în sîngele lui vibrațiile acestor spirite fără de număr... Ele îi preschimbă, încetul cu încetul, simțirile, dau chip nou părerilor despre timp și despre formă, în așa fel încît ideile și simțămintele lor le înlocuiesc pe ale lui. Iar aceste preschimbări se produc pe nesimțite, precum somnul, prin această

---

[1] În chineză Qing.

transparență spectrală. Cînd, în chip tulbure și nedeslușit, izbutești să zărești Horai-ul, l-ai putea descrie așa :

„— Din pricină că în Horai răul este necunoscut, inimile celor care locuiesc acolo nu îmbătrînesc niciodată... Și din pricină că au inima mereu tînără, oamenii aceia zîmbesc din ziua în care s-au născut și pînă în cea în care mor — doar dacă nu cumva zeii le trimit niscai necazuri. Atunci își acoperă chipurile pînă cînd durerea a plecat dintre ei. În Horai toți fac parte, ca să zic așa, din aceeași familie. Se iubesc și au încredere unii în alții. Acolo limba este asemănătoare gînguritului păsărilor, iar cînd fetele se joacă unele cu altele, legănarea ritmată a mînecilor seamănă cu o zbatere de aripi mari și domoale. Nimic nu se ține sub cheie, căci nimeni n-ar putea fi jefuit : zi și noapte ușile rămîn deschise, căci nu există pricină de teamă.

Fiindcă locuitorii din Horai sînt zei, deși muritori, acolo totul este mic, ciudat și straniu... Totul, în afară de Palatul Regelui-Dragon. Iar zeitățile — bărbați și femei — își mănîncă orezul în boluri micuțe și își beau vinul în cupe minuscule...".

Mult din această aparență sau iluzie poate fi pus pe seama aerului-fantomă care domnește acolo. Căci vraja exercitată de morți nu e decît cea a unui Ideal, reflexul unei nădejdi străvechi. În multe inimi, o parte din această nădejde și-a aflat realizarea în simpla frumusețe a vieților închinate unor țeluri altruiste și în blîndețea și suavitatea Femeii...

Păcat ! În Horai bat vînturi urîte, venind dinspre apus. Rafalele împrăștie atmosfera magică. Se mai vede încă, printre fîșii adioma acelor panglici lungi și strălucitoare de nori care vîrstează peisajele pictorilor japonezi. Și niciunde în altă parte decît în această țesătură de abur nu se mai poate recunoaște Horai-ul de altădată.

Aduceți-vă aminte că Horai-ul mai este numit și *Shinriko* ceea ce vrea să zică „miraj", viziunea De-neatinsului ! Iar această viziune se destramă, încet-încet, spre a nu se mai ivi vreodată, decît în peisaje, în poeme și în vise !...

Fluturii Japoniei

De ce n-am eu norocul acelui învățat chinez, cunoscut în literatura japoneză sub numele de *Rosan* !... Era îndrăgit de două fete-fantomă, surori cerești, care veneau la el o dată la zece zile și îi povesteau întîmplări cu fluturi.

Despre fluturi există niște minunate legende chinezești ; tare aș vrea să le cunosc ! Dar, vai ! Nu voi putea să citesc niciodată în chinezește, nici măcar în japoneză !... Sînt supus unui adevărat chin, căci cele cîteva poeme japoneze pe care am reușit să le traduc conțin numeroase aluzii la povestiri din țara lui Confucius !... Iar eu știu că nici o fată-fantomă n-ar binevoi să viziteze un necredincios ca mine.

Mi-aș dori, de pildă, să știu adevărata istorie a acelei fecioare chineze, pe care fluturii o luaseră drept floare și o urmaseră peste tot, într-atît era de frumoasă și înmiresmată.

Aș vrea, de asemeni, să știu mai multe despre fluturii împăratului Gensō, pe care îi silea să-i aleagă iubitele. Împăratul avea o frumoasă grădină unde își poftea prietenii să se răcorească împreună cu el. Chema, de asemeni, femeile cele mai vestite prin frumusețe. Fluturii, eliberați din mici colivii, se avîntau spre cea mai frumoasă, care din acea clipă se bucura și de regala alegere. Dar cînd împăratul o zări pe Yokiki, cea pe care chinezii o numesc Yang-Kwei-Fei, nu le mai îngădui fluturilor să aleagă în locul său, ceea ce, de altfel, îi aduse ghinion, căci grațioasa Yokiki îi pricinui mari necazuri.

Și mai mult mi-ar plăcea să cunosc îndeamănunt povestea acelui învățat chinez, celebru în Japonia sub numele de Shōshu, care a visat că devenise fluture și care a simțit toate senzațiile unei gîze... Sufletul lui hoinărise cu adevărat sub această înfățișare și cînd s-a trezit, amintirea scurtei sale existențe de efemeridă îi era atît de prezentă în minte încît nu a mai putut niciodată să se comporte ca o ființă omenească.

Aş fi, în sfîrşit, tare fericit să citesc hrisovul oficial chinezesc care identifică în diferite neamuri de fluturi spiritele unui anumit împărat şi ale curtenilor săi.

*

Cea mai mare parte a literaturii japoneze cu referire la fluturi pare a fi de origine chinezească... La fel şi vechea estetică naţională legată de acest subiect, atît de fermecător exprimată în arta japoneză, precum şi în cîntece şi obiceiuri, s-a dezvoltat pesemne tot sub influenţă chineză... Cele spuse mai sus sînt în stare, desigur, să explice de ce poeţii şi pictorii niponi au ales atît de des ca *geimyō*[1] nume precum: *Chōmu* („Vis de fluture"), *Ichō* („Fluture singuratec") etc., etc. Chiar şi astăzi, *geimyō* precum *Chōhana* („Fluture înflorit"), *Chōnosuké* („Ajutor de fluture"), *Chōkichi* („Norocul fluturelui") sînt foarte căutate printre dansatoare.

Pe lîngă numele de artişti legate de fluturi, mai există şi nume proprii de acest gen. În general nu sînt purtate decît de către femei, deşi există şi ciudate excepţii. Pot spune, în treacăt, că în provincia Mutsu există o străveche datină de a numi pe fata cea mai mică a unei familii *Tekona*, iar acest nume straniu, ieşit din uz pretutindeni în alte părţi, înseamnă în dialectul local „un fluture"... Odinioară însemna de asemeni „o femeie frumoasă".

Se prea poate ca printre curioasele credinţe japoneze în legătură cu fluturii să existe şi unele de origine chineză... Şi totuşi sînt altele care ar putea fi mai vechi decît China însăşi!

Cea mai interesantă dintre aceste idei este, după părerea mea, cea după care se admite că sufletul unei fiinţe *vii* poate, cîteodată, să hoinărească, ici-colo, sub înfăţişarea unui fluture!... Din această credinţă, s-au ivit amuzante idei, precum următoarea: „Dacă vă intră în camera de oaspeţi un fluture şi se aşază în spatele paravanului de bambus, acest lucru vrea să însemne că persoana pe care o iubiţi cel mai mult vă va face o vizită în scurtă vreme."

Nu trebuie să-ţi fie frică de un fluture, pe motiv că poate fi spiritul cuiva. Totuşi, fluturii pot inspira frica, dacă apar în număr mare. O legendă aminteşte un asemenea fapt:

[1] *Geimyō* — pseudonim (jap.).

Cînd Taira-no Masakado își punea în taină la cale marea sa revoltă, se abătu deodată peste Kyōto o mulțime atît de mare de fluturi, încît oamenilor li se făcut frică, crezînd că anunță un dezastru. Aceste insecte erau oare sufletele miilor de oameni sortiți să piară pe cîmpul de luptă, tulburate în ajunul războiului de vreo tainică presimțire?

De asemeni, în credința japoneză un fluture poate fi la fel de bine sufletul unei persoane răposate... S-a întîmplat chiar ca sufletul să ia înfățișarea unui fluture spre a vesti că în scurtă vreme se va despărți de învelișul lui pămîntesc. Din această pricină, orice efemeridă care pătrunde într-o încăpere trebuie să fie bine primită.

În drama populară japoneză se întîlnesc numeroase aluzii la această curioasă credință și la superstițiile care sînt legate de ea... ca de pildă, în vestita piesă numită *Tonde-dēru-Kochō-no-Kanzashi* sau „Acul de păr zburător al lui Kochō".

Kochō era o ființă tare frumoasă, care își puse capăt zilelor din pricina felului urît în care se purtaŭ ceilalți cu ea și acuzațiilor nedrepte ce i se aduceau.... Cel care dorea să o răzbune a căutat multă vreme și în zadar pe cel răspunzător de această dramă. În cele din urmă, acul de păr al tinerei moarte se preschimbă în fluture și putu să-l ajute pe răzbunător, zburînd deasupra locului unde se ascunsese mișelul.

Bineînțeles, marii fluturi de hîrtie *O-chō*[1] și *Me-chō* care sînt nelipsiți în căsătorii nu trebuie priviți ca avînd nici cea mai mică semnificație supranaturală. Ei sînt pur și simplu simbolul unei căsătorii fericite și a dorinței pe care o nutresc toți cei de față ca mirii să poată străbate viața precum o pereche de fluturi care trec printr-o încîntătoare grădină, zburînd cînd sus, cînd jos, fără să se îndepărteze prea mult unul de celălalt!

II

Dacă vom alege cîteva *haiku*, îl vom face pe cititor să înțeleagă interesul deosebit pe care-l acordă niponii fluturilor.

---

1 O-chō — fluture mascul (jap.).
2 Me-chō — fluture femelă (jap.).

Unele dintre aceste poeme nu sînt decît niște mici tablouri, acuarele minuscule alcătuite din șaptesprezece silabe... Altele nu sînt decît niște încîntătoare fantezii, niște idei delicate... Dar în ele vom afla varietate, deși versurile în sine nu vor plăcea decît în mică măsură, căci gustul pentru poezia japoneză în genul epigramei nu se formează decît încetul cu încetul... Doar după studii pline de răbdare, prin gradații succesive, ajungi să prețuiești însușirile literare și artistice pe care sînt în stare să le dovedească aceste poeme. O cercetare grăbită ar susține că este absurd să se dea importanță unei opere care nu conține decît șaptesprezece silabe. Atunci ce vom zice despre celebrul vers al lui Crashaw[1] despre nunta din Cana ?

Nympha pudica Deum vidit et erubuit ! [2]

Cu paisprezece silabe, Crashaw a ajuns celebru ; cu șaptesprezece au fost exprimate nu o dată lucruri la fel de frumoase sau chiar mult mai frumoase !

Iată cîteva exemple de poeme japoneze, toate despre fluturi :

Fluturele care doarme pe firul de iarbă,
Încă visează că se joacă ?

*

Trezește-te !
Mă voi juca împreună cu tine, precum prietenul tău.

*

Ah ! privirea tristă a păsării din colivie
Părînd că urmărește cu invidie fluturele liber.

*

Pare că flori căzătoare urcă pe ramuri.
Sînt doar fluturi care se zbenguiesc printre crengi !

*

Fluturele e la fel de ușor
Ca și o floare căzînd.

---

[1] Crashaw, Richard — poet englez (1613—1649).

[2] „Sfioasa nimfă își văzu zeul și roși" : dubla valoare a cuvîntului *nympha* folosit de poeții clasici pentru a desemna „fîntîna" și totodată zeitatea fîntînii sau izvorului, amintește aceste delicate jocuri de cuvinte practicate de către poeții japonezi.

*

Un fluture vine cînd înaintea unei femei,
cînd în urma ei.
(imagine primăvăratică)

*

Ah ! Fluturele urmărește un hoț de flori.

*

Fluturele de toamnă se apropie de noi.
De ce ?
Poate că e fără prieteni, acum !

*

Spuma e floarea valului...
În zadar încearcă să se așeze pe ea fluturele !

*

Vînătoarea de fluturi !
Aș vrea să o pot îndrăgi mereu !...

*

Aripă de fluture :
Grație de fecioară,
E același lucru ! [1]

Pe lîngă aceste cîteva exemple de poezie japoneză privind fluturii, pot să ofer curioșilor o proză japoneză avînd același subiect. Originalul, din care n-am făcut decît o traducere liberă, se află în străvechea și ciudata carte numită *Mushé Isamé* adică „Povață sau părere despre insecte". Este o adevărată alegorie didactică despre ascensiunea și decăderea socială...

Acum, sub soarele de primăvară, adierile sînt călduțe, florile înrourate se deschid, ierburile sînt dulci, iar inimile fericite ! Fluturii zburdă veseli peste tot, și mulți sînt cei ce compun versuri japoneze sau chineze în cinstea lor.

Acest anotimp, o, Fluture, este într-adevăr vremea ta. Ești atît de drăgălaș, încît ni-

---

[1] Adică grația tinerelor fete, îmbrăcate în kimonouri cu mîneci lungi, mereu în mișcare, te face să te gîndești la mișcările grațioase ale fluturilor.

mic pe lume nu te-ntrece! În acest răstimp toate celelalte gîze te admiră și sînt pizmașe!... Și nu sînt singurele care fac acest lucru. Și oamenii te pizmuiesc. Shōshu, chinezul, s-a ascuns într-un vis, luînd înfățișarea ta!... Sakoku, japonezul, s-a prefăcut, după moarte, într-unul dintre-ai tăi, făcîndu-și astfel cîteva apariții supranaturale!... Invidia pe care o inspiri nu e împărtășită numai de oameni și de gîze: lucrurile fără suflet își schimbă silueta cu a voastră, precum, de pildă, spicul de orz care se transformă într-un fluture[1].

Ești deci plin de mîndrie și îți zic: „Nimeni din lume nu mă poate întrece!“ Ah! Ce ușor îmi vine să ghicesc gîndurile inimii tale! Ești prea mulțumit de micuța ta făptură! Iată pricina pentru care te lași purtat cu atîta ușurință în cele patru vînturi! Iată de ce nu rămîi niciodată liniștit!... Te gîndești fără încetare: „nimeni nu-i mai norocos ca mine!“ Dar ia încearcă să te gîndești, timp de cîteva clipe, la povestea vieții tale. Merită să ți-o amintești? Căci ea cuprinde o parte lipsită de eleganță, aproape vulgară. Cum vine asta, zici tu, o parte vulgară? Ei, da! ...Mai bine ascultă!

Multă vreme după nașterea ta n-ai nici un motiv de mîndrie!... Pe acele timpuri nu erai decît un biet vierme păros, atît de sărac încît nu puteai nici măcar să-ți încropești un veșmînt care să-ți acopere goliciunea. Înfățișarea ți-era cu adevărat respingătoare. Toată lumea te ocolea. De altfel, aveai toate motivele să fii rușinat! Ți-era atît de rușine încît adunai rămurele de copaci și fire de iarbă și-ți făceai un cuib pe care-l agățai de-o cracă. Iar atunci, zărindu-te, toți strigau: Aoleu! Insecta cu manta de ploaie![2] În această frîntură din viața ta ai multe păcate. Tu și semenii tăi vă adunați pe frunzele verzi și fragede ale frumoșilor cireși și păreți a fi de o urîțenie cumplită. Le întunecați vederea celor

---

[1] Eroare populară importată, fără îndoială, din China.
[2] Nume sugerat de asemănarea dintre învelișul artificial al larvei cu un *mino* sau manta de ploaie din paie purtată de țăranii japonezi (n.a.).

veniți de departe pentru a contempla splendoarea copacilor.

Sînteți vinovați chiar de lucruri mai rele decît acesta... Știi că oamenii săraci, femei și bărbați, au răsădit în țarinile lor *daikon*[1] cu multă trudă, pînă ce li s-a umplut sufletul de amărăciune ! Ce faci tu atunci ?... Îți îndemni tovarășii să te urmeze și vă adunați cu toții pe frunzele de *daikon* și pe cele ale altor legume sădite de acești sărmani oameni !... În odioasa voastră lăcomie distrugeți frunzele și le hăcuiți în mii de monstruoase chipuri. Nici nu vă pasă de mîhnirea și de disperarea nenorociților ! Da !... ești o făptură rea și la fel îți sînt și faptele.

Dar acum ai o siluetă grațioasă și îți disprețuiești vechii tovarăși, insectele celelalte. Cînd le întîlnești, din vreme-n vreme, ai aerul că le spui : „Nu vă cunosc !" Nu vrei să legi prieteșug decît cu lume avută și de rang înalt. Ah ! Ai uitat cu totul vechile vremuri ! E adevărat că puțină lume își amintește de viața ta de mai-nainte, într-atît sînt de fermecați de grațiile tale deacum și de aripile tale albe. Îți sînt dedicate versuri chineze și japoneze !... Fetele de viță nobilă, care altădată nu te puteau privi fără să se-nfioare de silă, te contemplă acum cu desfătare. Ele își doresc să te așezi pe acele lor de păr și își întind către tine micuțele lor evantaie în nădejdea că vei poposi pe ele.

Asta îmi amintește că în legătură cu tine există o străveche legendă chineză care nu îți face cinste.

Pe timpul împăratului Gensō, la palatul imperial se adunaseră mii de doamne frumoase, astfel că era peste putință ca cineva să spună care era cea mai fermecătoare !... Au fost adunate toate la un loc într-o uriașă încăpere și ți s-a dat drumul printre ele... Era scris că tînăra pe al cărei ac de păr te vei așeza va fi condusă cu mare pompă către Iatacul Împărătesc ! Exista pasămite pe acea vreme o lege care interzicea să existe

[1] *Daikon* — ridiche (jap.).

mai multe împărătese deodată : era o rînduială foarte înțeleaptă. Totuși, din pricina greșelii tale, împăratul a făcut mult rău în țară. Sufletul tău e ușuratic și nestatornic, o, fluture, și, măcar că printre acele frumuseți se aflau fără îndoială și niște inimi curate, nu ți-a păsat decît de frumusețea exterioară !... Nu te-ai îndreptat decît spre cea mai drăguță fetișoară, iar femeile s-au îngrijit doar să se gătească în așa fel încît chipurile lor să placă bărbaților... Urmarea a fost că împăratul s-a prăpădit de-o moarte tristă și chinuită. Și numai din pricina sufletului tău ușuratic !

De altfel, e ușor de deslușit adevărata ta fire, dacă ne-am călăuzi după purtarea ta în alte împrejurări. De pildă, există copaci, precum pinul și stejarul, ale căror frunze nu cad și nici nu se veștejesc, ci rămîn pururea verzi. Sînt copaci cu inima tare, cu suflet cinstit !... Dar tu spui că sînt prea severi, prea serioși !... Îi urăști și nu îi vizitezi niciodată. Nu te duci să vezi decît cireșul roz, macul, *kaido* [1] și trandafirul galben. Pe aceștia îi îndrăgești pentru că au culori foarte vii. Gîndul tău e doar de a le face plăcere. Îngăduie-mi să-ți spun că o asemenea purtare e foarte nelalocul ei... E adevărat că acești arbori au flori foarte frumoase, dar nu fac fructe care să-ți potolească setea și foamea, nu se simt bine decît la cei care iubesc luxul și ceremonia. Iată de ce le plac într-atît aripile tale albe, delicata și eleganta ta siluetă, iată de ce se poartă atît de binevoitor cu tine.

Și, în acest anotimp primăvăratic, în vreme ce dănțuiești prin grădinile celor avuți și zburzi printre minunatele alei de cireși înfloriți, îți spui : „Nimeni nu are atîta bucurie, nici atîția prieteni buni... Orice s-ar spune, îmi place macul, iar trandafirul galben e iubitul meu... Mă voi supune celor mai mărunte dorinți ale sale. În el îmi aflu semeția și bucuria !“

Astfel grăiești, dar gîndește-te că timpul florilor e scurt !... Se vor ofili în scurtă vre-

---

[1] Specie de păr *(Pyrus spectabilis)* care nu face fructe.

me iar petalele se vor scutura în țărînă... Cînd va veni arșița verii, nu se vor mai găsi decît frunze verzi. Apoi vor sufla vînturile de toamnă, și vor cădea înseși frunzele, una cîte una, asemeni picăturilor de ploaie.

Atunci soarta ta va fi aidoma celei a nefericitului din proverbul : „*Tanomi ki no shita ni ame furu*“ (Ploaia curge chiar și prin copacul sub care mă adăpostisem !)

Te vei duce în căutarea vechii tale cunoștințe viermele, larva, și te vei ruga să te lase în cotlonul tău de altădată. Dar, avînd aripi, nu vei putea pătrunde. Nicăieri nu vei izbuti să-ți adăpostești trupul, nici pe pămînt, nici în ceruri. Iarba smîrcurilor va fi uscată și nu vei afla nici măcar o bobiță de rouă în care să-ți înmoi limba.

Nu-ți va mai rămîne decît să te întinzi și să mori.

Și totul din cauza inimii tale ușuratice și nestatornice !

Ah !... Ce jalnic sfîrșit !

III

Cea mai mare parte a legendelor japoneze legate de fluturi par a fi — după cum am spus — de origine chineză. Totuși, cunosc una care este, cred, în mod esențial japoneză. Mi se pare că merită povestită, spre folosul anumitor persoane care cred că în Orient nu există „dragoste romantică“.

În spatele cimitirului templului Sozanji, în mahalalele capitalei, se înălța odinioară un bordei singuratec locuit de un bătrîn pe nume Takahama. Vecinii îl îndrăgeau pentru blîndețea lui, deși îl socoteau puțin nebun : un bărbat trebuie să se căsătorească și să-și întemeieze un cămin, doar dacă nu cumva s-a juruit să se facă preot budist.

Takahama nu aparținea niciunei secte religioase ; totuși, nu se căsătorise și nu se știa să fi avut vreo legătură amoroasă.

A trăit așa, singur, vreme de cincisprezece ani. Într-o vară a căzut la pat... A înțeles că nu-i mai rămînea mult de trăit și a trimis să fie chemată cumnată-sa, care era văduvă, și nepotu-său, un

băiat de vreo douăzeci de ani, la care ţinea tare mult. Au sosit degrabă şi au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să uşureze ultimele clipe ale bătrînului.

Într-o după-amiază călduroasă, în timp ce văduva şi fiul ei vegheau la capul patului, Takahama adormi. Numaidecît intră în odaie un fluture mare şi alb şi se aşeză pe perna bolnavului... Tînărul nepot se grăbi să-l alunge cu o lovitură de evantai... Dar insecta veni din nou spre pernă. Fu gonită încă o dată, se întoarse a treia oară... Atunci băiatul o urmări în afara casei, prin grădină, pînă la cimitirul templului învecinat. Acolo, fluturele prinse să zboare prin faţa băiatului într-un chip atît de ciudat, încît se întrebă dacă era cu adevărat un fluture sau un *ma*[1].

Continuă să-l urmărească şi pătrunse mult în cimitir. Deodată zări gîngania zburînd spre un mormînt... mormîntul unei femei! Cît ai clipi din ochi, fluturele dispăru, fără ca tînărul să poată spune cum... Zadarnic îl căută. Atunci cercetă piatra de pe mormînt, pe care erau săpate numele Akiko şi o inscripţie: „Moartă la optsprezece ani". Mormîntul părea a fi fost făcut cam cu jumătate de secol înainte, iar muşchiul începuse să-l acopere. Dar fusese bine îngrijit: erau flori proaspete, iar vaza de apă fusese de curînd umplută.

Întorcîndu-se acasă, tînărul avu durerea să afle că unchiul său încetase din viaţă.. Moartea l-a aflat liniştit, iar pe chipul lui neînsufleţit era un surîs.

Nepotul celui dispărut îi povesti mamei ceea ce văzuse în cimitir.

— Ah! spuse văduva, de bună seamă că era Akiko!

— Dar cine a fost Akiko, mamă?

Iar ea îi răspunse:

— Pe cînd era tînăr, unchiul tău s-a logodit cu fata unui vecin, numită Akiko. Era fermecătoare, dar, din nefericire, a murit de o boală de piept cu puţin înaintea nunţii. Unchiul tău a plîns cu jale după ea şi odată înmormîntată, a făcut jurămînt să nu se mai însoare niciodată. Şi-a făcut coliba asta micuţă, lîngă cimitir, ca să fie aproape de iubita lui! Asta se întîmpla acum mai bine de jumătate de veac. Iar în răstimpul ăstor cincizeci de ani,

---

[1] *Ma* — spirit rău (jap.).

s-a dus în fiecare zi la cimitir ca să se roage, ca să îngrijească mormîntul și să pună acolo ofrande... Pentru că nu voia să se vorbească despre acest lucru. În cele din urmă, Akiko a venit să-l caute. Fluturele cel alb era sufletul ei.

IV

Aproape că am uitat să vorbesc de un vechi dans japonez, *Kochō Mai* [1], care avea loc, pe vremuri, în palatul imperial, fiind interpretat de dansatoare costumate în efemeride. Nu știu dacă se mai păstrează acest obicei.

Se zice că este foarte greu de învățat acest dans. E nevoie de șase dansatoare spre a-l executa, care trebuie să se miște în figuri complicate, respectînd regulile tradiționale pentru fiecare pas, poză sau gest. Ele evoluează încet una în jurul celeilalte, în sunetul tobelor mici și mari, al flautelor mici și mari, al naiurilor a căror formă nu cred să fi fost familiară zeului Pan al Grecici.

---

1 *Kochō Mai* — „Dansul fluturelui" (jap.).

Legenda cascadei *Yūrei-daki*[1]

NU DEPARTE DE SATUL KUROSAKA, ÎN PROvincia Koko, se găsește o cascadă numită *Yūrei-daki*. Nu știu pricina pentru care este denumită astfel. La poalele cascadei se află un micuț sanctuar *shintō* consacrat divinității locurilor, pe care oamenii din popor o numesc *Taki-Daimyōjin*[2], iar în fața altarului se poate vedea un mic *saișen-bako*[3], menit să primească ofrandele credincioșilor. Există o poveste legată de această cutie a ofrandelor.

Acum treizeci și cinci de ani, într-o seară de iarnă, pe un frig cumplit, după terminarea muncii zilnice, femeile și fetele care lucrau într-o *asa-toriba*[4] din Kurosaka se strînseseră în atelier, în jurul unui foc mare. Și se distrau povestind întîmplări cu strigoi. Ascultaseră vreo zece-douăsprezece, iar cele mai multe dintre ele începuseră să se simtă destul de speriate, cînd o fată strigă — fără îndoială, pentru a înteți și mai mult plăcerea fricii :

— Oh ! Ce-ar fi să se ducă cineva singură la *Yūrei-daki ?* ceea ce provoacă un unanim strigăt de groază, urmat de rîsete nervoase...

— I-aș da celei care s-ar duce toată cînepa pe care am tors-o astăzi, zise o lucrătoare pe un ton batjocoritor.

— Eu la fel, strigă o a doua.

— Tot așa și eu, adăugă o a treia.

— Cu toatele i-am da-o, afirmă o a patra.

La auzul acestor vorbe, dintre țesătoare se ridică O-Katsu-Yasumoto ; era nevasta unui dulgher. Purta în spate[5] pe singurul ei copil, un băiețel de doi anișori care dormea bine înfofolit.

— Ascultați aici, zise O-Katsu. Dacă vă prindeți cu toatele să-mi dați cînepa pe care ați tors-o astăzi, mă voi duce eu la *Yūrei-daki*.

---

1 „Cascada spiritelor (jap.).
2 „Marele zeu milostiv al Cascadei" (jap.).
3 *Saisen-bako* — cutie a milei (jap.).
4 *Asa-toriba* — filatură de cînepă (jap.).
5 Modalitate tradițională japoneză de a purta copiii.

Propunerea ei fu întîmpinată cu strigăte de uimire; totuși, după ce o repetă de cîteva ori, ea fu luată în serios. Fiecare torcătoare făgădui să-i dea partea sa din munca zilei, dacă se va duce la *Yūrei-daki*.

— Numai că n-avem cum ști dacă a fost acolo cu adevărat! rosti o voce tăioasă.

— Să aducă cutia ofrandelor, propuse o bătrînă pe care torcătoarele o numeau *obaa-san*[1]. O să fie cea mai bună dovadă.

— O s-o aduc! strigă O-Katsu și ieși în stradă, ducîndu-și în spate copilul adormit.

Noaptea era geroasă, dar clară. O-Katsu coborî cu pași grăbiți panta străzii pustii; putea vedea că toate casele erau bine ferecate din pricina gerului. Ieși din sat și alergă pe drum: *picha-picha...!*[2]. O înconjura tăcerea fără margini a orezăriilor și doar lumina stelelor cobora spre ea. Vreme de jumătate de ceas merse pe drumul pustiu, apoi o luă pe o cărare mai îngustă care șerpuia printre coline. Poteca era tot mai tare și mai întunecată pe măsură ce înainta; dar ea o știa cu ochii închiși și în scurtă vreme auzi mugetul surd al apei. Cîteva minute încă; drumeagul se deschise într-o pajiște, mugetul cel surd deveni un urlet puternic și zări în fața ei, conturîndu-se nedeslușit pe un fundal de întunecimi opace, lunga licărire tremurătoare a cascadei. Ca prin ceață întrezări sanctuarul și cutia de ofrande. Înaintă, întinse mîna.

— *Oi*[3] *!* O-Katsu-san! răsună o voce poruncitoare, acoperind bubuitul apelor.

O-Katsu rămase locului, îngrozită și uluită.

— *Oi!* O-Katsu-san! se făcu auzită din nou vocea, și mai amenințătoare de această dată.

Cu toate acestea, O-Katsu era cu adevărat o femeie de mare curaj. Stăpînindu-și mirarea, apucă cutia cu ofrande și o luă la fugă.

Nu mai văzu și nu mai auzi nimic neliniștitor pînă cînd ajunse la drumul mare; acolo se opri, ca să-și mai tragă răsuflarea. Apoi merse cu pași siguri — *picha-picha* — pînă cînd ajunse la Kurosaka; bătu în ușa de la *asa-toriba*.

Se auziră exclamații fără sfîrșit atunci cînd fu din nou printre femei și fete, ținînd în mîini cutia

---

[1] *Obaa-san* — bunicuță (jap.).
[2] Onomatopee care redă sunetul sandalelor.
[3] Exclamația *Oi!* este menită să atragă atenția. Este echivalentul japonez al lui „Hei!"

divinităţii. Sugrumate de emoţie, ele îi ascultară păţania ; scoaseră strigăte de simpatie atunci cînd le povesti cum o strigase pe nume de două ori vocea, din mijlocul apei vrăjite.

— Ce femeie ! O ! O-Katsu cea curajoasă ! ce mai, şi-a cîştigat cu prisosinţă cînepa !

— Dar, O-Katsu, micuţului i-o fi frig în spinare, zise deodată *obaa-san*. Hai să-l ducem mai lîngă foc.

— Sînt sigură că-i e şi foame, spuse mama. Trebuie să-i dau să sugă ! E timpul !

— Sărăcuţa O-Katsu, continuă *obaa-san* ajutînd-o să desfacă chingile care susţineau pruncul. Vai, dar eşti udă toată pe spate !

Şi deodată, buna bătrînă scoase un strigăt răguşit :

— *Ara !* [1] Asta-i sînge !

Atunci, după ce fură desfăcute legăturile, văzură căzînd jos un morman de scutece şiroind de sînge, care lăsau afară doar două picioruşe şi două micuţe mîini.

Capul copilului fusese smuls.

---

[1] *Ara* — vai ! (jap.).

Într-o ceașcă de ceai

VI S-A ÎNTÎMPLAT VREODATĂ SĂ URCAȚI treptele în spirală care se afundă în bezna unui turn străvechi și să vă treziți deodată printre pînze de păianjeni, în pragul abisului?... Ați mers vreodată de-a lungul unui țărm pe o cărare tăiată în faleză, doar pentru a descoperi în cele din urmă, la o cotitură neașteptată, că n-aveți în față decît hăul?... Valoarea emoțiilor resimțite în asemenea împrejurări se afirmă, — din punct de vedere literar —, prin intensitatea senzațiilor și vivacitatea amintirilor pe care le lasă.

Aflăm, păstrate în chip curios prin vechile culegeri japoneze, povestiri neterminate care-i produc cititorului impresii într-un fel asemănătoare...

Să fie vorba de lenea autorului? Să se fi certat cu editorul său? Chemat pe neașteptate în timp ce scria la mescioara lui cea scundă, oare să fi plecat el pentru a nu se mai întoarce niciodată? Să-i fi oprit moartea penelul în loc chiar la mijlocul unei fraze?[1] Nimeni n-ar putea să spună de ce opera s-a oprit acolo...

Aleg un exemplu caracteristic.

*

În cea de-a patra zi a primei luni din anul al treilea *Tenwa* — adică acum două sute cincizeci de ani — seniorul Nakagawa Sado, care pornise la drum spre a face o vizită de Anul Nou, se opri cîtăva vreme împreună cu suita sa într-o ceainărie din Hakusan. Acesta este un cartier din Yedo, în districtul numit Hongo. În timp ce toți ceilalți se odihneau, unul dintre servitorii seniorului — un *wakatō*[2] pe numele său Sekinai — fiindu-i foarte sete, își turnă o ceașcă mare de ceai. Tocmai o ducea spre buze, cînd văzu deodată în licoarea galbenă și clară imaginea oglindită a unei figuri care

[1] Japonezii scriau cu pensula, cu ajutorul căreia caligrafiau caracterele (literele alfabetului japonez).

[2] *Wakatō* — slujbaș aflat în serviciul unui samurai. *Wakatō* era pentru samurai ceea ce era scutierul pentru cavaler.

nu era a sa. Uimit, privi în jurul său, fără a descoperi pe cineva. Judecînd după modul de aranjare a părului, chipul apărut în lichid era cel al unui tînăr samurai. Era cît se poate de desluşit — foarte frumos şi de o delicateţe aproape feminină. Iar chipul răsfrînt părea viu căci ochii şi buzele se mişcau. Speriat de această misterioasă apariţie, Sekinai aruncă lichidul şi se puse a cerceta cu atenţie ceaşca. Era un bol foarte simplu, fără vreo podoabă artistică. Ceru să i se aducă alt ceai, pe care-l turnă şi în aceeaşi clipă apăru straniul chip surîzînd batjocoritor de această dată. Dar Sekinai nu mai vru să se lase cotropit de frică. „Oricine-ai fi, n-o să te joci cu mine multă vreme!" murmură el şi bău ceaiul, împreună cu imaginea pe care o conţinea, apoi plecă, întrebîndu-se dacă nu cumva a înghiţit o fantomă.

În aceeaşi seară, foarte tîrziu, în timp ce făcea de gardă la palatul seniorului Nakagawa, Sekinai fu surprins văzînd cum în apartament pătrunsese tăcut un străin. Acest necunoscut, un tînăr samurai, îmbrăcat în haine scumpe, veni şi se aşeză în faţa lui Sekinai, apoi, după ce-l salută pe *wakatō* cu o uşoară înclinare a capului, îi grăi :

— Eu sînt *shikibu*[1] Heinai ; v-am întîlnit astăzi pentru prima oară. Nu păreţi a avea aerul că mă recunoaşteţi !...

Vorbea cu o voce foarte scăzută, dar pătrunzătoare. Iar Sekinai fu mirat regăsind în faţa lui acel chip sinistru şi frumos pe care chiar în acea zi îl văzuse şi îl băuse : ...apariţia din ceaşca de ceai... Zîmbea la fel cum zîmbise fantoma, dar deasupra buzelor ironice, cu privirea lor nemişcată, ochii săi provocau şi insultau în acelaşi timp.

— Nu, nu vă recunosc, răspunse Sekinai supărat, dar foarte stăpîn pe el. Poate aţi avea bunătatea să-mi spuneţi cum aţi ajuns să intraţi în această locuinţă ?!

Pe vremea feudalismului, reşedinţa unui senior era păzită cu străşnicie tot timpul. Nu puteai pătrunde fără a fi anunţat, decît prin vreo neglijenţă de neiertat a santinelelor.

— Ah ! Nu mă recunoaşteţi ? exclamă străinul pe un ton sarcastic, apropiindu-se puţin. Nu mă recunoaşteţi ? Nu ? Şi cu toate acestea, v-aţi permis azi dimineaţă să-mi aduceţi o jignire de moarte !...

---

[1] *Shikibu* reprezintă o funcţie, traducîndu-se prin „din departamentul ceremoniilor", „de la protocol".

Sekinai își trase brusc de la cingătoare *tantō*[1] și îl lovi cu violență pe străin la gît; dar s-ar fi zis că lama sabiei n-a întîlnit decît aerul. În aceeași clipă și fără a scoate vreun zgomot, omul făcu un salt în lături, spre zidul *pe care-l traversă*...

Nu rămăsese nici o urmă pe perete. Trecuse precum lumina unei lumînări prin hîrtia lampionului.

Cînd Sekinai raportă ceea ce i s-a întîmplat, cei care îl ascultau fură pe cît de nedumeriți, pe atît de uluiți. Nu văzuseră intrînd sau ieșind nici un străin la ora pe care o pomenise. Ba mai mult, nimeni dintre slujitorii lui Nakagawa nu auzise vreodată vorbindu-se despre *shikibu* Heinai.

Noaptea următoare Sekinai nu era de gardă și rămase în casa părinților săi. Era destul de tîrziu cînd veni cineva să-i spună că sosiseră niște străini care doreau să-i vorbească. Luă o sabie și se duse la poartă, unde găsi trei oameni înarmați — niște vasali după înfățișare — care-l așteptau în fața pragului. Se înclinară cu respect și unul dintre ei cuvîntă :

— Iată numele noastre : Matsuoka Bungo, Tsuchibashi Bungo și Okamura Heiroku. Sîntem în slujba casei nobilului *shikibu* Heinai. Stăpînul nostru v-a onorat cu vizita sa noaptea trecută și i-ați dat o lovitură de sabie. Este grav rănit și a trebuit să-l ducem la băile termale, unde se află la tratament. Se va întoarce în cea de-a șaisprezecea zi a lunii viitoare. Veți primi atunci răsplata pentru jignirea pe care i-ați adus-o...

Fără a mai aștepta vreun cuvînt, Sekinai sări cu sabia în mînă și începu să-i lovească pe străini din ambele laturi. Dar cei trei se repeziră spre zidul din apropiere, pe care-l trecură urcînd ca niște umbre și...

•

Aici se oprește vechea povestire. Urmarea ei n-a existat decît într-un creier din care n-a mai rămas decît puțină țărînă.

Aș putea schița mai multe deznodăminte. Nici unul n-ar fi satisfăcător pentru imaginația occidentală. Prefer să las cititorului grija de a hotărî care să fie soarta probabilă a omului care a înghițit o fantomă.

---

[1] *Tantō* — cea mai scurtă dintre cele două săbii pe care le purtau nobilii japonezi.

Bun simț

ODINIOARĂ TRĂIA ÎN APROPIERE DE KYōto, pe muntele Atagoyama, un preot foarte învățat, care-și dedica tot timpul meditației și studiului cărților sfinte. Micul templu în care locuia se afla la depărtare de oricare dintre satele din vecinătate ; i-ar fi fost peste putință să-și încropească strictul trebuincios fără sprijn din afară. Dar un mare număr de țărani evlavioși îi săreau în ajutor și îi împrospătau din timp în timp proviziile de legume și de orez.

Printre acești oameni cumsecade se găsea un vînător care colinda cîteodată muntele în căutarea vînatului. Într-o zi cînd venise să depună la templu ca prinos un sac de orez, preotul îi spuse :

— Prietene, trebuie să-ți povestesc întîmplările fantastice care s-au petrecut după ultima ta vizită. Nu știu pricina pentru care aceste minuni mi s-au arătat mie, nedemnul ! Cred că știi că vreme de ani și ani am meditat și am recitit sutrele în fiecare zi — poate că hatîrul care mi s-a făcut este o răsplată a acestei evlavii. Nu sînt convins, dar sigur este că Fugen Bosatsu[1] vine noapte de noapte să viziteze templul călare pe elefantul său... Rămîi aici în seara asta, prietene, și-l vei putea vedea și adora pe Buddha.

— Ar fi un privilegiu rar să pot fi de față la o apariție atît de sfîntă. Voi fi foarte fericit să rămîn și să mă alătur rugăciunilor voastre.

Și omul pădurilor rămase la templu. Dar în timp ce preotul se cufundase din nou în evlavia sa, vînătorul începu să cugete la miracolul făgăduit și se întrebă dacă este cu putință ceea ce i se vestise. Și cu cît se gîndea mai mult, cu atît era mai puțin convins...

La templu era un băietan, un slujitor. Vînătorul găsi prilejul de a-i pune întrebări.

[1] Fugen Bosatsu — ajutor al celor care caută iluminarea. Apare de obicei călărind un elefant alb cu trei capete și șase colți.

— Preotul mi-a zis că Fugen Bosatsu vine în fiecare seară să viziteze templul. L-ai văzut și tu ?

— De șase ori pînă acum, răspunse slujitorul, l-am văzut pe Fugen Bosatsu și l-am adorat plin de respect !

Această mărturie nu avu altă urmare decît să sporească bănuielile vînătorului, deși nu punea la îndoială sinceritatea băiatului. Își zise, prin urmare, că ar putea să vadă și el ceea ce văzuse băiatul și așteptă nerăbdător momentul apariției făgăduite.

Cu puțină vreme înainte de miezul nopții, preotul vesti că era timpul să se pregătească pentru venirea lui Fugen Bosatsu. Fură deschise porțile templului, iar preotul îngenunche în prag cu fața întoarsă către răsărit. Tînărul slujitor căzu în genunchi în stînga sa, iar vînătorul se așeză plin de respect în spatele tînărului.

Era cea de-a douăzecea noapte a celei de-a noua luni ; o noapte întunecată, lugubră, străbătută de rafale mari de vînt. Cei trei așteptară multă vreme venirea zeului. O scînteiere de lumină albă, aidoma unei stele, apăru în cele din urmă dinspre răsărit. Lumina înaintă cu iuțeală, se făcu din ce în ce mai mare, ilumină tot muntele. În scurtă vreme luă un contur deslușit, cel al unei ființe divine, călare pe un elefant alb ca neaua, cu șase colți. Într-o clipită elefantul și cel călare pe el fură în fața templului și se opriră dominînd împrejurimile, asemenea unui munte de raze lunare, stranii și minunate.

Atunci preotul și băiatul prosternați începură să recite, cu o fervoare plină de zel, invocația sfîntă către Fugen Bosatsu.

Dar deodată, din spatele lor, se ridică vînătorul cu arcul în mînă ; din coarda întinsă la maxim țîșni o săgeată lungă și șuierătoare către zeul cel plin de raze și se înfundă în piept aproape în întregime.

În aceeași clipă, cu un zgomot asemănător tunetului, lumina cea albă se stinse, iar apariția dispăru. În fața templului nu mai rămaseră decît întunericul și vîntul.

— Nenorocitule ! strigă preotul plîngînd de rușine și de disperare. Oh, tu, cel mai nelegiuit, cel mai crud dintre oameni, ce-ai făcut ?...

Dar vînătorul primi reproșurile sfîntului om fără a vădi nici rușine, nici mînie. Răspunse cu multă blîndețe :

— Prea-venerate stăpîn, stăpîniţi-vă şi ascultaţi-mă. Dumneavoastră credeţi că necontenitele meditaţii şi recitarea sutrelor v-au fost răsplătite prin cinstea de a-l vedea la faţă pe Fugen Bosatsu. Dacă aşa ar fi fost cu adevărat, zeul v-ar fi apărut numai dumneavoastră, iară nu mie, şi nici măcar acestui copil. Eu sînt un vînător neştiutor şi îmi petrec vremea omorînd. Or, zeul are oroare de tot ceea ce primejduieşte viaţa. Cum ar fi putut oare să-mi îngăduie să-l văd? Mi s-a spus că zeii sînt peste tot acolo unde sîntem şi noi, că doar imperfecţiunile noastre şi neştiinţa ne împiedică să-i vedem. Prin urmare este adevărat că puteţi ajunge la o iluminare care să vă poată lăsa să-i descoperiţi într-o bună zi pe zei. Dar un om care-şi cîştigă existenţa masacrînd animalele! De unde să-i vină puterea de a desluşi ceea ce este divin? Or, acest băietan şi cu mine am văzut tot ceea ce aţi văzut şi dumneavoastră. Îngăduiţi-mi, prin urmare, prea cinstite stăpîn, să spun că ceea ce s-a arătat înaintea ochilor n-a fost Fugen Bosatsu, ci vreo vrăjitorie menită să vă rătăcească, poate chiar să vă aducă pierzania. Drept care vă rog să vă liniştiţi şi să aşteptăm să răsară soarele. Atunci voi putea să vă dovedesc adevărul spuselor mele.

Cînd se iviră zorii, vînătorul şi preotul purceseră să cerceteze locul unde se ivise vedenia; acolo găsiră un firicel subţire de sînge. Urmară această dîră cale de o sută de paşi. Ea îi conduse pînă la cadavrul unui bursuc uriaş, străpuns dintr-o parte în alta de săgeata arcaşului.

Cu toate că era om cu carte şi plin de evlavie, preotul fusese victima înşelătoriei unui bursuc[1]. Cît despre vînător, deşi neştiutor şi lipsit de credinţă, vădise o judecată foarte sănătoasă. Îi fusese de ajuns doar bunul-simţ înnăscut pentru a desluşi şi nimici, din prima lovitură, o iluzie de temut.

[1] Vezi nota 3 la pag. 34.

Povestea unui fazan

ODINIOARĂ TRĂIA ÎN PROVINCIA BITCHU, districtul Tōyama, un tînăr țăran cu nevasta lui. Gospodăria lor se afla într-un loc pustiu, printre dealuri.

Într-o noapte, țăranca visă că socrul ei, care murise cu cîțiva ani în urmă, a venit spre ea și i-a spus :

— Mîine o să mă pîndească o mare primejdie, mîntuiește-mă, dacă-ți stă-n putință.

Dimineața, femeia îi povesti visul bărbatului ei. Vorbiră despre ce poate să însemne. Amîndoi erau de părere că mortul dorea ceva, dar nu fură în stare să-și închipuie ce însemnau cuvintele auzite.

După ce mîncară de dimineață, bărbatul plecă la cîmp. Femeia rămase acasă la războiul de țesut. Deodată tresări, auzind de-afară țipete puternice. Alergă la ușă și văzu că *jitō*[1], însoțit de o ceată de vînători, se apropia de gospodărie. În vreme ce ea îi privea, un fazan se ascunse în casă, fugind iute pe lîngă ea. Atunci, dintr-o dată, ea își aminti de visul avut. „Poate că e socrul meu" — gîndi ea. „Trebuie să încerc să-l salvez!" Intră grabnic în casă, pe urmele păsării — un fazan foarte frumos, și după ce-l prinse cu ușurință, îl ascunse într-o oală pentru orez. După ce răscoliră peste tot, vînătorii hotărîră că pasărea scăpase prin vreo gaură și plecară.

Cînd stăpînul casei se înapoie, soția lui îi povesti pățania fazanului, pe care ea îl lăsase în ulcior pentru a-l vedea și el.

— Nu s-a zbătut de loc cînd am pus mîna pe el, zise ea. De-atunci stă cuminte înăuntru. Sînt sigură că e socrul meu.

Țăranul se apropie de ulcior, îi luă capacul și scoase pasărea. Aceasta stătea nemișcată în mîinile omului, ca și cum ar fi fost domesticită ; îl privea

---

[1] *Jitō* — stăpînul districtului, care avea dubla calitate de guvernator și judecător.

ca și cum ar fi fost foarte obișnuită să-l vadă. Fazanul era chior.

— Tatăl meu își pierduse un ochi, zise țăranul, ochiul drept, și uite că păsării îi lipsește tocmai ochiul drept! Cred că este cu adevărat tatăl meu. Vezi, se uită la mine la fel cum obișnuia să o facă! Săracul taică-meu pesemne că și-a spus: „Acum că sînt pasăre, mai bine să-mi ofer trupul copiilor mei pentru a-l folosi ca hrană, decît să îngădui acestor vînători să facă un trofeu din el". Uite cum se explică visul din noaptea trecută! adăugă el, întorcîndu-se spre nevastă și cu un surîs plin de cruzime, suci gîtul fazanului.

La vederea acestei sălbatice fapte, femeia începu să plîngă, strigînd:

— Om rău ce ești! Oh, diavole! Doar un suflet de diavol ar fi în stare să facă ceea ce ai făcut tu!... Mai bine mor decît să rămîn alături de un om ca tine!

Rostind aceste vorbe, ea se năpusti afară, fără a-și lua măcar sandalele. Bărbatul ei o apucă de mînecă, dar ea se smulse din mîinile sale și începu să alerge plîngînd. Fugi în picioarele goale pînă cînd ajunse în oraș, unde nu se opri decît la porțile palatului guvernatorului. Șiroind de lacrimi, ea îi povesti stăpînului tot ce se petrecuse: visul din timpul nopții pe care-l avusese înainte de vînătoare, cum a ascuns fazanul pentru a-l salva și chipul în care bărbatul ei își bătuse joc de ea și ucisese pasărea.

Jitō îi vorbi cu blîndețe și dădu poruncă slujitorilor să aibă grijă de ea. Porunci apoi ofițerilor să-l prindă pe soț.

A doua zi țăranul fu adus la judecată.

După ce-l făcură să mărturisească ceea ce se întîmplase în momentul în care omorîse fazanul, fu dată sentința. Jito zise:

— Doar o ființă cu inima cîinoasă poate face ceea ce ai săvîrșit tu. O creatură atît de răutăcioasă este o rușine pentru cei în mijlocul cărora trăiește. Oamenii pentru care eu împart legea au respect pentru simțămintele de pietate filială și nu vom îngădui să mai rămîi, de-acum înainte, în mijlocul lor.

Drept urmare, țăranul fu alungat din district, și i se interzise sub pedeapsa cu moartea, să mai vină vreodată. Dar nevestei, *jitō* îi dărui pămînturi, iar mai tîrziu, îi dădu un soț cumsecade.

Povestea lui Chūgorō

ÎN VREMURILE VECHI, TRĂIA LA EDO, ÎN cartierul Koishikawa, un *hatamoto*[1] numit Suzuki, al cărui *yashiki*[2] se înălța pe malurile lacului Edo, nu departe de podul numit *Naka-no-hashi*.

În suita lui Suzuki se afla un *ashigaru*[3] pe nume Chūgorō. Era un flăcău chipeș, foarte isteț și cumsecade, la care tovarășii săi țineau tare mult.

Mai mulți ani, Chūgorō rămase în slujba lui Suzuki și se purtă astfel încît să nu îndreptățească nici-o dojană.

Totuși, într-o bună zi, ceilalți *ashigaru* ai casei descoperiră că Chūgorō luase obiceiul de a pleca în fiece noapte din *yashiki*, trecînd prin grădină și nu se întorcea decît în zori. La început nu spuseră nimic despre această purtare, căci absențele lui nu dăunau în vreun fel slujbei, iar ei bănuiau că erau legate de o poveste de iubire.

După cîtăva vreme însă, văzură că tînărul devenea pe zi ce trece tot mai palid și mai slăbit, iar tovarășii săi, bănuind că e vorba de o boală gravă, se hotărîră să intervină. De aceea, într-o seară, în clipa cînd se pregătea să scape din palat, un samurai mai bătrîn îl luă deoparte și îi zise :

— Chūgorō, băiatul meu, știu că ieși noapte de noapte din palat și nu te mai întorci decît în zori. Am văzut de asemenea că pari a fi bolnav. Mi-e teamă că ai o legătură dăunătoare și că îți ruinezi sănătatea. Dacă nu poți să-mi deslușești purtarea ta cu pricini întemeiate, o să mă văd silit să-i spun comandantului. În orice caz, pentru că îți sînt camarad și prieten, cred că am dreptul să aflu ce faci noaptea, încălcînd regulile casei.

---

[1] *Hatamoto* — samurai din garda militară specială a șogunului. Numele înseamnă „purtător-de-stindard". Ei formau clasa cea mai înaltă de samurai.

[2] *Yashiki* — vezi nota 1 la pag. 25.

[3] *Ashigaru* — partizan militar din clasa cea mai modestă, pedestraș.

La auzul acestor vorbe, Chūgorō păru a fi foarte tulburat şi stînjenit. După o clipă de tăcere, trecu în grădină, urmat de camaradul său. Cînd fură destul de departe ca să nu fie auziţi, el grăi astfel :

— O să-ţi spun totul, dar stărui să-mi făgăduieşti că n-o să afle nimeni. Mă paşte o mare nenorocire dacă vei repeta cuiva cele ce-ţi voi spune. Am început să ies noaptea la începutul primăverii trecute, ca urmare a unei poveşti de iubire. Într-o seară, în timp ce mă întorceam la *yashiki* după ce-mi vizitasem părinţii, am văzut pe malul lacului o femeie, nu departe de intrarea principală a palatului. Purta straie de doamnă din înalta societate şi mi s-a părut ciudat că o persoană atît de bine îmbrăcată se afla singură acolo, la ceasul acela. N-am crezut a avea dreptul să-i pun întrebări şi voiam să-mi văd de drum fără a rosti un cuvînt, cînd ea a făcut un pas înainte şi m-a prins de mînecă. Atunci am văzut că era tînără şi foarte frumoasă.

— Aţi vrea să mă însoţiţi pînă la pod ? mi-a zis ea. Am să vă spun ceva.

Vocea îi era plăcută şi blîndă. În timp ce vorbea îmi zîmbea şi era peste putinţă să rezişti acelui zîmbet. Am mers aşadar alături de ea înspre pod ; pe drum mi-a spus că mă văzuse adesea primprejurul palatului, intrînd sau ieşind şi că începuse să mă îndrăgească.

— Mi-aş dori să fii soţul meu, a zis ea. Dacă mă iubeşti, vom putea fi foarte fericiţi împreună.

Nu ştiam ce să-i răspund, dar o găseam tare atrăgătoare. Pe cînd ne apropiam de pod, ea mă apucă din nou de mînecă şi mă făcu să cobor panta pînă la malul apei.

— Vino cu mine, a murmurat ea, atrăgîndu-mă spre apă.

Ştii ce adîncă e acolo. Deodată mi s-a făcut frică şi am vrut să scap. Atunci ea a zîmbit şi m-a ţinut de mînă zicînd :

— Oh ! N-ai de ce să te temi cît timp eşti cu mine !

Şi nu ştiu cum, m-am simţit mai slab ca un copil. Eram aidoma celor care, în vis, încearcă să alerge şi nu-şi pot mişca picioarele. A intrat în apa adîncă, trăgîndu-mă după ea. N-am văzut, n-am auzit şi n-am simţit nimic pînă în clipa în care m-am trezit mergînd, alături de ea, în ceea ce-mi părea a fi un uriaş palat, scăldat în lumină. Nu-mi era frig şi nu

eram ud, tot ceea ce mă înconjura era uscat, cald, minunat. Nu-mi puteam închipui unde mă aflam și nici cum de se făcea că mă găseam acolo. Femeia m-a condus, ținîndu-mă de mînă. Am străbătut, una după alta, săli fără de număr, toate goale, dar atît de frumoase ! Am ajuns în cele din urmă într-un salon de o mie de *tatami*[1]. În partea cealaltă a încăperii, în fața unei mari nișe, erau așezate pe jos perne ca pentru o petrecere, dar n-am văzut nici un oaspete. Ea m-a condus către locul de onoare, lîngă nișă și s-a așezat în fața mea zicînd :

— Iată casa mea. Nu crezi că ai putea fi fericit aici alături de mine ?

În timp ce-mi vorbea, zîmbea fără contenire. Zîmbetul ei îmi părea mai frumos decît orice pe lume și i-am răspuns din toată inima :

— Ba da !

În același timp îmi venea în minte povestea lui Urashima[2]. Mi-am zis că era, fără îndoială, fiica vreunui zeu, dar nu îndrăzneam să-i pun vreo întrebare... Apoi au intrat slujitorii, aducînd vin și orez, precum și multe feluri de bucate pe care le-au așezat în fața noastră. Iar femeia din fața mea mi-a zis :

— Noaptea aceasta va fi noaptea nunții, căci tu mă iubești și iată și ospățul de nuntă. Ne vom făgădui unul altuia pentru șapte vieți, iar după ospăț vom fi conduși în camera conjugală, pregătită pentru noi.

M-a trezit în faptul dimineții, zicîndu-mi :

— Iubitule, acum ești cu adevărat soțul meu. Din niște pricini pe care nu ți le pot dezvălui și despre care nu trebuie să-mi pui întrebări, este neapărată nevoie ca nuntirea noastră să rămînă tăinuită. Dacă vei rămîne aici pînă-n zori, asta ar fi moarte pentru amîndoi. Prin urmare, te rog, nu fi supărat dacă te trimit înapoi la locuința stăpînului tău. O să poți veni la noapte și în fiece noapte de-acum înainte, la ceasul primei noastre întîlniri. Așteaptă-mă tot lîngă pod, așteptarea nu-ți va fi de lungă durată. Dar mai presus de toate, nu uita : căsătoria noastră trebuie să rămînă tăinuită și dacă vei vorbi vreodată despre ea, vom fi despărțiți pentru totdeauna.

---

[1] *tatami* — rogojină japoneză tradițională, din pai de orez, folosită totodată ca unitate de măsură (cca. 180× 90 cm).

[2] Vezi povestirea „Visul unei zile de vară".

I-am făgăduit să o ascult în toate privințele, amintindu-mi de soarta lui Urashima, iar ea m-a condus din nou prin nenumăratele săli, toate minunate și goale, pînă la intrare. Acolo m-a luat de mînă, totul s-a făcut negru și am fost fără simțire pînă în clipa în care m-am trezit singur pe malul rîului, lîngă Naka-No-Hashi. Cînd m-am întors la *yashiki*, încă nu bătuseră clopotele de la templu.

M-am dus din nou în aceeași seară, la ora convenită și am găsit-o așteptîndu-mă. Ca și întîia dată, ea m-a tras în adîncuri către locul minunat unde ne petrecusem noaptea nunții. Iar de-atunci, în fiece noapte m-am întîlnit cu ea și am părăsit-o în același chip. În seara aceasta ea o să mă aștepte, fără îndoială, și mai degrabă aș muri decît să-i înșel așteptarea. Așadar, trebuie să plec. Te conjur să nu sufli cuiva vreo vorbă despre cele ce v-am zis.

Această întîmplare îl puse pe gînduri pe bătrînul *ashigaru*, dar îl și uimi în același timp. Își dădea seama că Chūgorō îi spusese adevărul și că acest adevăr îi arăta un trist viitor. Toată această aventură nu era, pesemne, decît o iluzie provocată de către o putere funestă în scopuri rele. Și totuși, chiar dacă era jucăria unei vrăjitorii, tînărul era mai degrabă vrednic de milă. Orice intervenție forțată i-ar fi pricinuit răul, după cîte se părea. De aceea *ashigaru* îi răspunse cu blîndețe :

— Nu voi pomeni nimănui vreodată despre ceea ce mi-ai zis !... doar dacă îți va fi amenințată viața și sănătatea. Du-te așadar, și întîlnește-te cu femeia aceea. Dar, păzește-te ! Mi-e teamă că ești victima unui spirit al răului.

Chūgorō se mulțumi să zîmbească la auzul acestei preveniri a bătrînului și se grăbi să plece. Cîteva ceasuri mai tîrziu, cînd se întoarse la *yashiki*, era ciudat de posomorît.

— Ai văzut-o ? murmură prietenul său.

— Nu ! răspunse Chūgorō. Nu mai era acolo. Pentru prima dată, ea nu era acolo și tare mi-e teamă că n-am s-o mai văd vreodată. Rău am făcut că ți-am vorbit despre ea, am fost nesăbuit călcîndu-mi făgăduința !...

În zadar să strădui celălalt să-l consoleze. Chūgorō se întinse pe pămînt, fără a mai scoate un cuvînt. Tremura din cap pînă-n picioare, ca și cum l-ar fi cuprins frigul.

Cînd clopotele templului vestiră zorii zilei, Chūgorō vru să se ridice de jos, dar căzu la loc fără

vlagă. Cu siguranță era bolnav, bolnav de moarte. Chemară un doctor chinez.

— Bine, exclamă doctorul după ce-l cercetă cu deosebită grijă, dar omul ăsta nu mai are pic de sînge. Vinele lui sînt pline cu apă ! O să fie foarte greu să-l salvăm. Ce vrăjitorie mai e și asta ?...

Făcură tot ce era cu putință ca să-l readucă pe Chūgorō la viață, dar zadarnic ! La apusul soarelui muri. Atunci camaradul său povesti toată întîmplarea.

— Ah ! strigă doctorul — ar fi trebuit să-mi dau seama... Nici o putere n-ar fi fost în stare să-i redea viața. Nu e prima ei victimă !

— Dar cine este ea, sau, în sfîrșit, ce este ea ? întrebă *ashigaru*. O femeie-vulpe ? [1]

— Da' de unde, bîntuie rîul din vremuri străvechi. Îi place sîngele tinerilor !

— O femeie-șarpe ? O femeie-dragon ?

— Nu, nu ! Dac-ați putea s-o vedeți sub acest pod la lumina zilei, vi s-ar părea tare respingătoare.

— Ei, și pînă la urmă ce fel de creatură este ?

— Pur și simplu o broască, o broască mare și rea.

[1] Vezi nota 3 la pag. 34.

Ikiryō[1]

ERA PE VREMURI, LA EDO, ÎN CARTIERUL Reiganjima, un mare magazin de porțelanuri, aparținînd unui om foarte bogat, pe numele său Kihei. De mulți ani, Kihei avea în slujba sa un om de încredere numit Rokubei. Sub conducerea lui Rokubei, negoțul mergea foarte bine. Ajunsese să capete o asemenea întindere, încît Rokubei se dovedi neputincios să-l mai supravegheze fără un ajutor. De aceea ceru și primi învoirea să ia cu simbrie un slujbaș isteț și tocmi pe unul dintre propriii lui nepoți, un tînăr de douăzeci și doi de ani, care deprinsese meșteșugul comerțului la Osaka.

Nepotul se dovedi a fi tare priceput, mai iscusit în negustorie chiar și decît unchiul său, cu toată experiența lui. Prin munca și zelul său lărgi și mai mult activitatea casei, iar Kihei era încîntat.

În acest răstimp, cam la șapte luni de la angajarea sa, tînărul se îmbolnăvi grav și părea a fi în pragul morții. Fură chemați în ajutor cei mai buni doctori din Edo, dar nici unul dintre ei nu pricepu natura suferinței lui. Nu îi dădură nici o doctorie și fură de părere că o asemenea boală nu poate avea drept cauză decît cine știe ce amărăciune ascunsă.

Rokubei își închipui că era vorba de o supărare pricinuită de iubire, de aceea îi spuse nepotului său :

— Pentru că ești încă foarte tînăr, bănuiesc că ai o legătură ascunsă care te face tare nefericit și care, poate, îți distruge sănătatea. Dacă e așa, trebuie să-mi destăinuiești necazurile tale. Ești departe de părinți ; aici, eu îți țin loc de tată. Dacă ești chinuit de vreo neliniște, pradă vreunei dureri sufletești, sînt gata să fac ceea ce e de datoria unui părinte. Dacă ai nevoie de bani, nu te rușina să-mi spui, chiar dacă e vorba de mulți bani. Cred că pot să-ți fiu de ajutor și sînt sigur că Kihei o să facă bucuros tot ce trebuie ca să fii din nou fericit și sănătos.

Aceste îndemnuri afectuoase părură a-l stînjeni pe tînărul cel bolnav. Rămase cîteva clipe tăcut. Apoi răspunse :

[1] Literal : „spirit viu“, adică fantoma unei persoane încă în viață. *Ikiryō* se poate despărți de trup sub influența urii ; bîntuie și chinuiește persoana urîtă.

— Îmi voi aminti toată viața de generoasele dumneavoastră cuvinte. Boala mea nu este dintre cele pe care le-ar putea tămădui un doctor, iar banii nu mă pot ajuta nicicum. Adevărul este că în această casă sînt ținta unor persecuții, încît nu mai vreau cu nici un chip să trăiesc. Zi și noapte, peste tot, în prăvălie ca și în camera mea, singur sau însoțit, sînt urmărit și chinuit fără încetare de fantoma unei femei. E mult, e tare mult de cînd n-am mai gustat desfătarea unei nopți de odihnă. Chiar în clipa în care închid ochii, fantoma mă prinde de gît și pare a voi să mă sugrume. Mi-a pierit tot somnul!...

— De ce nu mi-ai spus asta mai demult? întrebă Rokubei.

— Pentru că mi-am zis că n-o să fac nici o scofală dacă v-aș spune. Fantoma nu e spiritul unui mort. Este făcută din ura unei ființe vii, o ființă pe care o cunoașteți bine.

— Dar cine să fie? întrebă Rokubei uluit[1].

— Chiar stăpîna acestei case, murmură tînărul, soția lui Kihei Sama[2]. Ea-mi dorește moartea.

Rokubei se simți tulburat de mărturisire. El nu punea la îndoială cuvintele nepotului său, doar că nu putea să priceapă motivul acestei persecuții. Un *ikiryō* poate avea drept cauză inițială fie o iubire dezamăgită, fie o aprigă ură și se poate manifesta chiar fără știrea persoanei din care pornește. Era peste putință să-ți închipui că în cazul de față ar fi vorba de dragoste, soția lui Kihei trecuse de mult de cincizeci de ani. Pe de altă parte, ce ar fi putut săvîrși tînărul pentru a-și atrage ura — o asemenea ură în stare să dea naștere unui *ikiryō*? Purtarea lui fusese fără pată, iar politețea — desăvîrșită. Se achitase de îndatoririle sale cu un neobosit devotament.

Misterul acesta îl tulbură nespus pe Rokubei. După o matură chibzuință, el se hotărî să-i povestească totul stăpînului său și îl rugă să clarifice situația.

Kihei rămase uluit. Cu toate acestea, de patruzeci de ani de cînd îl cunoștea pe Rokubei, nu avu-

[1] Un *ikiryō* nu este văzut decît de către persoana bîntuită.

[2] *Sama* — cuvînt folosit pentru a arăta respectul („domnia sa"). Este forma de politețe pentru *San* (= domnul, doamna).

sese niciodată nici cel mai neînsemnat motiv să se îndoiască de cuvîntul său. Prin urmare o chemă pe soția sa și o întrebă cu atenție, spunîndu-i în același timp ceea ce povestise bolnavul. Mai întîi ea se făcu palidă și începu să plîngă, dar după cîteva clipe de șovăială, răspunse cinstit :

— Ceea ce spune noul funcționar în legătură cu *ikiryō* pare a fi adevărat. Cu toate acestea, eu m-am străduit din răsputeri să nu mă trădez, fie cu vreun cuvînt, fie cu vreo privire. Știi bine că e tare îndemînatic în afaceri și foarte chibzuit în tot ceea ce face. Tu i-ai lăsat mînă liberă în casă, lucru care l-a făcut să aibă multă autoritate asupra muncitorilor și ucenicilor. Pe de altă parte, unicul nostru fiu, ce trebuie să moștenească averea, este slab de înger, se lasă dominat cu ușurință. De multă vreme îmi spun că acest funcționar are să ne ducă de rîpă afacerile, prin urmare și pe fiul nostru, fără cea mai mică dificultate și fără umbra vreunui risc pentru el. Convinsă de acest adevăr, nu mă pot împiedica să nu-mi fie teamă de acest om și să nu-l urăsc. Deseori mi s-a întîmplat să-i doresc moartea. Ba de cîteva ori mi-am dorit chiar să-l omor... Îmi dau seama că o astfel de ură este vinovată, dar nu m-am putut stăpîni. Zi și noapte i-am dorit răul. Prin urmare nu mi-e îngăduit să pun la îndoială adevărul celor pe care i le-a mărturisit lui Rokubei.

— Ce prostie să te chinuiești atîta ! strigă Kihei. Pînă acum, acest tînăr n-a făcut nimic care să merite nici cea mai mică dezaprobare, iar tu l-ai supus la cele mai crude suferințe. Dacă l-aș trimite, împreună cu unchiul său într-un alt oraș, ca să întemeieze o sucursală, n-ai putea încerca să te gîndești la el cu mai multă blîndețe ?

— Doar dacă n-o să-l mai văd și n-o să-i mai aud glasul, răspunse femeia. Cred că o să-mi stăpînesc ura doar dacă o să plece de aici, din casă.

— Trebuie să încerci să o faci, reluă Kihei, căci dacă o să-l urăști așa cum ai făcut-o pînă acum, fără îndoială că o să moară și o să te faci vinovată de moartea unui om care pînă acum nu a făcut decît bine. A fost într-adevăr, din toate punctele de vedere un slujbaș model.

Atunci Kihei dădu dispoziție să se întemeieze o nouă sucursală, într-un alt oraș. Îl însărcină pe Rokubei să o conducă împreună cu nepotul său. Iar drept urmare, *ikiryō* încetă să-l mai chinuiască pe tînăr, care în scurtă vreme se însănătoși.

Sufletul marelui clopot

CLEPSIDRA ARATĂ ORA ÎN TURNUL DIN Templul Clopotului[1]: limba ridicată va lovi uriașele margini unde sînt gravate texte budiste din Cartea Sfîntă a Florilor Legii și din Sfînta Carte care Călăuzește Vederea. Ascultați! Marele clopot răspunde! Cît de frumos și adînc e sunetul lui! *Ko-Ngai*[2]. Toți micii dragoni care stau de veghe pe marginile arcuite ale înaltelor acoperișuri verzi se înfioară sub această puternică undă sonoră, pînă-n vîrfurile cozilor lor aurite. Toate streșinile de porțelan se cutremură pe stinghiile lor sculptate; toți clopoțeii cei fără de număr ai pagodelor vibrează ca și cum ar vrea să vorbească și ei. În templu, dalele verzi-aurii tremură, peștii din lemn aurit se zbat sub cer, la capătul undițelor lor, iar acolo sus, peste capetele credincioșilor adunați, se mișcă în ceața albăstruie a tămîii degetul ridicat al lui Fo[3]. *Ko-Ngai!...* Ce tunet este acela? Toți demonii de lac de pe cornișele palatului își mișcă limbile de culoarea focului. Și după fiecare bătaie ce minunat este multiplul ecou al clopotului, iar apoi lunga sa jelanie cînd se pierde uriașul dangăt în stingeri de murmure argintii — precum murmură o femeie: *Hi-ai*[4] *!...*

Măreţul clopot sună astfel de aproape cinci sute de ani, — *Ko-Ngai!...*

★

Or, iată, așa cum este povestită în Discursul unde este Explicată și Ilustrată Pietatea Filială,

---

[1] Edificiul din Beijing denumit „Templul clopotului" *(Ta-Chun-Si)* conține, fără îndoială cel mai mare clopot din lume, turnat pe la anul 1406, sub domnia lui Yong-Lo, Împăratul-Strălucitei-Bucurii; cîntărește mai mult de 60 de tone.

[2] Nume de femeie, însemnînd „adorabilă, făcută pentru a fi iubită".

[3] Buddha este numit Fo, Fuh, Fuh-tu, Hweet și Fat după diferitele dialecte chinezești. Se crede că numele este o pronunțare chinezească defectuoasă a cuvîntului *Bodh* (din limba pali sau sanscrită), care înseamnă „adevăr".

[4] *Hiai* — păcat! (chin.).

care a fost scris de învățatul Crisalidă-Perlă-Prețioasă din orașul Canton, — iată legenda marelui clopot.

Odinioară, acum aproape cinci sute de ani, Cereasca Maiestate, Fiul Cerului, Împăratul Bucuriei Strălucitoare din Dinastia Ilustră[1], dădu poruncă preacinstitului mandarin Kuen-Yu să toarne un clopot atît de mare, încît dangătul său să se poată auzi de la o distanță de o sută de *li*[2]. Și-i spuse să aibă grijă să se pună și aramă, pentru ca vocea clopotului să fie mai puternică, și aur, — să fie mai profundă, și argint, — să fie mai plăcută. În sfîrșit, porunci ca pe gîtul și pe marginile clopotului să fie gravate inscripții din cărțile sfinte. Cînd va fi terminat, să fie așezat chiar în mijlocul orașului, ca să răsune pe toate ulițele pestrițe ale capitalei de nord[3].

Preacinstitul mandarin Kuen-Yu îi strînse pe cei mai vestiți meșteri și turnători de clopote din imperiu. Erau cu toții oameni cu mare faimă și foarte iscusiți în meseria lor. Și ei drămuiră metalele hărăzite aliajului, le amestecară cu iscusință, pregătiră focurile, uneltele, formele de turnat, uriașele creuzete în care trebuia topit metalul. Munciră ca niște uriași, fără a le păsa de somn sau odihnă, pentru a-l mulțumi pe Kuen-Yu și, mai presus de orice, pentru a încerca să se supună dorinței Fiului Cerului.

Dar, atunci cînd turnară metalul și cînd fu îndepărtată forma de nisip, băgară de seamă că în ciuda trudei lor fără preget și a veghii lor necontenite, nu obținuseră decît un jalnic rezultat. Metalele se răzvrătiseră unele împotriva celorlalte: aurul disprețuise alianța cu arama, iar argintul nu voise să se amestece cu fierul. Atunci au fost nevoiți să facă alte forme de turnat, să aprindă focurile încă o dată și să ia întreaga muncă de la capăt, cu prețul unor grele cazne și al unei mari pierderi de timp. Iar Fiul Cerului, cînd află ce se întîmplase, fu cuprins de mînie, dar nu zise nimic.

După ce turnară a doua oară clopotul, rezultatul fu încă și mai dezastruos. Metalele refuzau cu încăpățînare să se amestece unele cu altele; în forma clopotului nu era nici urmă de simetrie: laturile erau crăpate și despicate, iar buzele erau

---

[1] Dinastia Ming (1368—1644).

[2] *Li* — măsură chineză. Un *li* = 576 metri.

[3] Beijing.

neregulate și ciopîrțite. Și întreaga muncă trebui făcută din nou pentru a treia oară, spre marele necaz al lui Kuen-Yu. Iar atunci cînd Fiul Cerului află aceste lucruri, el fu încă și mai mîniat ca înainte. Și trimise la Kuen-Yu un sol cu răvaș, scris pe o bucată de mătase de culoarea lămîii și avînd pe el sigiliul Dragonului[1], cu aceste cuvinte :

— Din partea puternicului Bucurie Strălucitoare, sublimul Mare Strămoș, Cerescul și Măritul, a cărui domnie este numită Ilustră, către Kuen-Yu, *Fu-Yu*[2]... „Ai înșelat în două rînduri încrederea pe care cu grație am binevoit să o avem în tine. Dacă nu vei izbuti nici a treia oară să duci la îndeplinire porunca noastră, ți se va tăia capul.

Tremură și supune-te !...".

*

Or, Kuen-Yu avea o fiică de o nespusă frumusețe, al cărei nume, Adorabila, era necontenit pe buzele poeților și al cărei suflet era și mai minunat decît chipul. Iar dragostea pe care Adorabila i-o purta tatălui ei era atît de mare, încît refuzase o sută de pretendenți demni de ea, numai și numai ca să nu întristeze casa părintească prin lipsa ei. Și cînd citi cumplita scrisoare galbenă, pecetluită cu Sigiliul Dragonului, căzu în leșin.

Apoi, într-o bună zi se duse să-și vîndă cîteva bijuterii și cu banii căpătați se duse degrabă la un cititor în stele. Îl plăti foarte scump ca să-i destăinuie mijlocul de a-și salva părintele. Atunci magul privi cu atenție cerul și observă poziția Fluviului de Argint[3], iscodi semnele zodiacului sau Drumul Galben și cercetă tabla Celor Cinci Principii ale Universului, precum și cărțile mistice ale alchimiștilor. Și după o lungă tăcere îi răspunse astfel :

— Aurul și arama nu se vor însoți vreodată, argintul și fierul nu se vor îmbrățișa deloc, pînă cînd trupul unei fecioare nu va fi topit în același creuzet, iar sîngele unei fete tinere nu va fi amestecat cu metalele topite.

Și Adorabila se întoarse acasă plină de amărăciune. Dar nu spuse nimănui ceea ce făcuse și ținu în taină tot ceea ce auzise.

---

[1] Dragonul și culoarea galbenă erau atribute imperiale.
[2] *Fu-yu* — funcționar care joacă în orașele chinezești un rol analog celui al primarului.
[3] Calea Lactee.

*

Sosi în cele din urmă și ziua hotărîtoare cînd trebuia făcută și cea de-a treia și ultimă încercare de a turna clopotul cel mare. Adorabila, însoțită de slujnica sa, se duse împreună cu tatăl ei la turnătorie și cele două femei se așezară pe o schelă de lemn de unde se putea vedea munca turnătorilor și lava de metal lichid. Muncitorii își făceau în tăcere datoria. Nu se auzea nimic altceva decît bubuitul focului, care în scurtă vreme se înteți pînă cînd ajunse un vuiet asemănător celui care anunță apropierea taifunului.

Și lacul de metal roșu ca sîngele se lumină încet, roșu-închis ca zorile, apoi se preschimbă într-o strălucire aurie, care deveni de o albeață orbitoare, aidoma chipului de argint al lunii pline. Apoi lucrătorii conteniră a mai întreține delirantele flăcări și toți ochii se îndreptară spre ochii lui Kuen-Yu, iar el se pregăti să dea semnalul turnării.

Dar înainte ca el să fi putut să-și ridice degetul, răsună, acoperind puternicul tunet al focurilor, un strigăt al Adorabilei, un strigăt dulce și clar precum cîntecul unei păsări :

— Pentru dragostea ce ți-o port, tată !

Și în aceeași clipă, ea se aruncă în fluviul cel alb de metal. Lava cuptorului se înroși primind-o și sări pînă-n acoperiș într-o uriașă trîmbă de foc, trecu peste marginile craterului de nisip, și aruncă un șuvoi răsucit de focuri multicolore, mai fremătă puțin, apoi, după fulgere, tunete și bubuituri înfundate, se potoli.

Atunci tatăl Adorabilei, înnebunit de durere, vru să se arunce după copila sa. Dar muncitori vînjoși îl opriră. Leșină. Îl purtară ca pe un mort, pînă acasă. Slujnica Adorabilei, mută de durere, rămase în fața cuptorului. Și mai ținea încă în mînă un pantofior, un pantof foarte mic și delicat, brodat cu perle și flori, pantoful celei care fusese tînăra și frumoasa ei stăpînă. Căci ea încercase s-o țină pe Adorabila în clipa în care aceasta se avîntase pentru saltul fatal, dar nu izbutise să prindă decît pantoful. Micuțul și drăgălașul pantofior îi rămăsese în mînă și, neclintită ca și cum n-ar fi fost în toate mințile, ea continua să-l privească.

Și totuși, în ciuda acestor întîmplări, comanda Cereștii și Măritei Ființe trebuia în orice chip dusă

la îndeplinire. Turnătorii își reluară munca. Îi apuca disperarea gîndindu-se la rezultat. Și totuși, scînteierea metalului părea mai albă și mai pură decît înainte ; și nu se mai deslușea nimic din minunatul trup care dispăruse acolo.

Prin urmare, împlinirä turnarea cea grea și — minune ! — cînd se răci, metalul închipuia un clopot de o formă perfectă și de o culoare mai frumoasă decît a oricărui clopot. Iar din trupul Adorabilei, nici urmă. Fusese pe deplin contopit cu arama și cu aurul, cu argintul și fierul. Și cînd încercară clopotul, își dădură seama că sunetele sale erau mai dulci și mai puternice decît ale tuturor celorlalte clopote. Și răsuna la o depărtare de o sută de *li*, precum bubuitul furtunilor de vară, aidoma unei gigantice voci care rostea un nume, un nume de femeie — numele lui Ko-Ngai.

*

Chiar și acum încă se aude un plînset prelung și dureros la fiecare din puternicele bătăi ale clopotului : și geamătul se încheie mereu printr-un suspin, ca și cum o femeie care plînge ar murmura : *Hiai !...*

Chiar și acum încă, cel care aude acest plînset de aur tace, dar cînd fiorul ascuțit și dulce străbate aerul și se face auzit suspinul *Hiai*, atunci toate mamele chinezoaice din toate ulițele pestrițe din Beijing murmură micuților lor :

— Sst ! Asta-i Adorabila care-și plînge pantofiorul, e Adorabila care-și cere pantofiorul !...

Legenda Țesătoarei cerești

ÎN CURIOSUL COMENTARIU CE ÎNSOȚEȘTE cartea sacră a lui Lao-Zi, Cartea recompenselor și a pedepselor, există o micuță povestire într-atît de veche, încît numele celui care a așternut-o întîia oară pe hîrtie a fost uitat de mai bine de o mie de ani. Dar este atît de frumoasă încît ea trăiește încă în amintirea a patru sute de milioane de oameni, cum trăiesc în fiecare dintre noi rugăciunile învățate în copilărie. Scriitorul chinez nu face aluzie la nici o provincie, ceea ce este foarte rar, chiar și în poveștile tradiției mai vechi. Ni se spune doar că eroul legendei se numea Tong-Yong și că a trăit pe vremea marii dinastii Han, acum douăzeci de secole.

*

Tong-Yong era încă mic copil cînd i-a murit mama. Cînd a împlinit nouăsprezece ani, tatăl său a trecut și el în lumea celor drepți, lăsîndu-l singur-singurel pe lume și fără vreun mijloc de trai. Căci, în ciuda sărăciei lucii, tatăl lui Tong-Yong făcuse cele mai mari sacrificii pentru a-și educa fiul, astfel încît nu pusese deoparte nici măcar un singur bănuț de aramă. Iar Tong-Yong își frîngea mîinile de disperare. Căci îl mîhnea mai ales faptul că era într-atît de lipsit de toate cele, încît nu se vedea în stare de a cinsti amintirea unui tată minunat, după obiceiul funerar tradițional, și de a-i ridica într-un loc potrivit un mormînt sculptat.

Săracii sînt singurii prieteni ai săracilor și printre toți cei pe care îi cunoștea Tong-Yong, niciunul nu-l putea ajuta să plătească măcar cheltuielile de înmormîntare. Prin urmare, băiatului nu-i mai rămînea decît un singur chip de a strînge banii trebuincioși : să se vîndă unui negustor bogat ca sclav. Așadar hotărî să facă acest lucru. În zadar încercară prietenii să amîne îndeplinirea sacrificiului, făcîndu-i promisiuni de a-i da ajutor în viitor. Tong-Yong răspunse pur și simplu că dacă i-ar fi fost posibil, mai degrabă și-ar fi vîndut de o sută de

ori libertatea, decît să lase fără cinstire amintirea tatălui său, fie și numai de-a lungul unui singur anotimp. Ba mai mult, sigur pe tinerețea și forța lui, se hotărî — spre a putea construi un monument măreț — să-și pună libertatea la un preț atît de mare, încît să nu poată nicicînd să și-o răscumpere.

*

Merse prin urmare în marea piață unde erau puși în vînzare sclavii și datornicii fără scăpare. Se așeză pe o bancă de piatră, atîrnîndu-și de gît o tăbliță pe care erau înscrise condițiile sclaviei sale și muncile ce știa a le face. Aproape toți cei ce veniră să citească cele scrise pe tăbliță zîmbiră, aflînd prețul cerut de Tong-Yong, și trecură mai departe fără a rosti vreun cuvînt. Unii îi aduseră laude peste măsură, alții însă își bătură joc de lipsa lui de egoism și de pietatea sa filială. Se scurseră ceasuri lungi și monotone, iar el începuse să-și piardă nădejdea de a-și mai găsi vreun stăpîn, cînd își făcu apariția un înalt demnitar al provinciei, călare pe un cal. Era un bărbat frumos și grav, stăpîn peste o mie de sclavi și proprietarul unor întinse moșii. Strunindu-și calul, trăgînd de frîul tătărăsc, înaltul demnitar se opri în fața lui Tong-Yong spre a citi tăblița și a chibzui asupra valorii sclavului. Nu zîmbi de loc, nu făcu nici o remarcă, nu puse nici o întrebare. Dar, văzînd prețul cerut și trupul frumos și viguros al adolescentului îl cumpără pur și simplu, după ce-i porunci slujitorului să aibă grijă ca nelipsitele acte să fie întocmite în regulă.

*

Prin urmare, Tong-Yong se găsi în măsură să îndeplinească legămîntul inimii sale. Comandă un monument de mici dimensiuni, dar care încînta privirile tuturor, căci fusese gîndit de artiști iscusiți și lucrat de sculptori neîntrecuți. Planurile erau de-abia întocmite cînd se îndepliniră riturile funerare. Moneda de argint fu așezată pe gura mortului ; la poarta locuinței se atîrnară felinare albe ; se recitară rugăciuni sfinte, iar modéle ale tuturor lucrurilor de care ar putea avea nevoie mortul fură arse în focul închinat celui plecat din lumea viilor.

Iar după ce geomanţii[1] şi necromanţii au ales locul de îngropăciune, deasupra căruia nu va sclipi nici o stea nefastă şi pe care nu-l va tulbura nici un demon sau dragon, fu construit măreţul monument.

Atunci, după datină, de-a lungul drumului se presărară banii-fantomă. Cortegiul funerar se îndepărtă de locuinţa mortului şi rămăşiţele pămînteşti ale bunului tată al lui Tong-Yong fură aşezate în mormînt, cu bocete şi rugăciuni.

Sfîrşind cu toate îndatoririle, Tong-Yong intră ca sclav în slujba stăpînului său. Acesta îi dădu un mic bordei. El îşi aduse acolo tăbliţele de lemn pe care sînt înscrise numele strămoşilor şi în faţa cărora, obligat de pietatea filială, trebuia să ardă în fiecare zi tămîia rugăciunii şi să împlinească astfel datoria cultului familiei.

*

De trei ori înmiresmase primăvara cu flori sînul pămîntului — de trei ori Tong-Yong sărbătorise ziua adoraţiei universale a străbunilor, ceremonie a morţilor care este numită *Măturatul mormintelor,* şi de trei ori curăţise mormîntul tatălui său şi reînnoise încincitul prinos de bucate şi fructe. Prin urmare doliul se terminase. Totuşi, în acest răstimp, nu contenise să-şi plîngă părintele. Anii se scurseră cu lunile lor, neaducîndu-i nici un ceas de bucurie, nici o zi de fericită odihnă. Nu se plînse niciodată de sclavia sa. Întotdeauna împlinea ritualurile cultului străbunilor.

Dar într-o zi îl dădu gata febra orezăriilor. Nu se putu scula din pat. Tovarăşii săi de muncă crezură că are să moară.

Într-o după-amiază cu furtună însă, în vreme ce tînărul dormea, somnul fiindu-i agitat de boală, visă că o stranie şi frumoasă femeie se apleca spre el şi îi mîngîia fruntea cu degetele ei lungi. Simţind această atingere, avu o tresărire necunoscută pînă atunci şi foarte plăcută, iar vinele-i se porniră a zvîcni ca şi cum ar fi primit un sînge nou. Deschise ochii şi înmărmuri, văzînd aievea aplecată asupra lui fermecătoarea fiinţă pe care o visase şi îşi dădu seama că o mînă gingaşă îi mîngîiase cu adevărat fruntea înfierbîntată.

---

[1] *Feng shui* — ştiinţă tradiţională chineză care are ca scop amplasarea optimă a caselor, instituţiilor etc.

Dar flacăra febrei se stinsese, o răcoare plăcută pătrundea în fiecare fibră a trupului și tresărirea care-l trezise din vis îi rămăsese în sînge, asemenea unei mari bucurii. În aceeași clipă, ochii blîndei musafire îi întîlniră pe ai săi. Erau nespus de frumoși, asemenea unor giuvaere mari și negre pe sub sprîncenele a căror arcuire amintea aripa unei rîndunici. În acest timp, privirea lor liniștită părea să-l pătrundă pe Tong-Yong precum străpunge lumina cristalul și inima i se strînse de o teamă nedeslușită, încît nu putu rosti întrebarea ce-i stătea pe buze.

Mîngîindu-l, ea zîmbi și zise :

— Am venit să-ți redau sănătatea și să fiu soția ta. Ridică-te și vino cu mine.

Vocea ei clară era melodioasă precum cîntecul unei păsări, dar în privire avea atîta tărie, încît Tong-Yong înțelese că nu-i poate rezista. Se ridică din așternut și se minună simțind că-i fusese redată vigoarea. În vremea asta, mîna răcoroasă și delicată care o ținea pe-a sa îl trăgea atît de iute, încît abia izbuti să se mire. Ar fi dat mulți ani din viață ca să poată vorbi despre nenorocirea sa și să-și mărturisească neputința de a întreține o soție. Dar ochii cei negri și prelungi ai însoțitoarei sale îl opriră să vorbească. Și, ca și cum gîndul cel mai ascuns ar fi fost dezvăluit de această minunată privire, ea îi zise cu același glas limpede :

— O să te întrețin eu !

Atunci rușinea îl făcu să roșească, gîndindu-se la înfățișarea lui vrednică de milă și la hainele lui zdrențăroase. Dar văzu că și ea era îmbrăcată sărăcăcios, precum o femeie din popor, fără podoabe, neavînd nici măcar încălțări. Și înainte ca să-i poată vorbi, se treziră în fața tăblițelor strămoșilor. Ea îngenunche împreună cu el, și începură să se roage. Apoi ea îi jură credință, întinzîndu-i o cupă de vin, ivită nu se știe de unde. Adorară împreună cerul și pămîntul. Și astfel deveni soția lui.

★

A fost o căsătorie misterioasă, căci nici în ziua aceea, nici altădată, Tong-Yong nu îndrăzni să-și întrebe soția de numele familiei sale, nici de unde venea și nu fu în stare să răspundă la nici una dintre întrebările indiscrete pe care tovarășii de muncă i le puseră în legătură cu ea. Nici ea nu vorbi vreodată despre sine. Zise doar că se numește Țesătoarea.

Stătea toată ziua la război, țesînd mătasea într-un chip neștiut pînă atunci în acea provincie. În timp ce țesea, mătasea se scurgea din război precum un pîrîu de aur lucios, ducînd pe unduirile lui ciudate desene violete, stacojii și verzi ca smaragdul. Erau figuri de călăreți fantastici, care-fantomă trase de dragoni. În barba fiecărui dragon scînteia o perlă mistică. Pe coiful fiecărui călăreț sclipea giuvaerul-semn al rangului său și în fiece zi Țesătoarea lucra o bucată mare de mătase brodată astfel, iar faima meșteșugului ei se întinse pînă departe. Oameni de pretutindeni veneau să-i vadă minunata lucrătură. Neguțătorii de mătase din marile orașe auziră vorbindu-se despre ea și trimiseră soli la Țesătoare, cerîndu-i să țeasă pentru ei și să-i învețe taina. Atunci ea țesu pentru aceștia, după cum le-a fost placul, în schimbul bucăților de argint pe care i le aduseseră. Dar atunci cînd o implorară să-i învețe meșteșugul, ea începu să rîdă și zise :

— N-aș putea să vă învăț, căci nimeni dintre voi n-are degete ca ale mele.

Și, într-adevăr, nimeni nu-i putea zări degetele atunci cînd țesea, așa după cum n-ar fi fost cu putință să vadă aripile unei albine în zbor.

Anotimpurile trecură și Tong-Yong nu mai cunoscu nevoia, într-atît de fidel își ținuse promisiunea frumoasa lui soție. Iar bucățile de argint strălucitor aduse de neguțătorii de mătase alcătuiau o grămadă din ce în ce mai mare în sipetul sculptat pe care-l cumpărase Țesătoarea pentru a păstra obiectele de preț ale casei. În sfîrșit, într-o bună dimineață, pe cînd Tong-Yong, care-și terminase dejunul, se pregătea să plece spre ogor, pe neașteptate Țesătoarea îl rugă să rămînă. Deschizînd sipetul, ea scoase de-acolo un document scris cu caractere oficiale numite *li shu*[1] și i-l întinse. Iar Tong-Yong, citindu-l, strigă și sări în sus de bucurie, căci era înscrisul eliberării sale. Pe ascuns, Țesătoarea răscumpărase libertatea soțului ei cu prețul minunatelor ei mătăsuri.

---

[1] *Li shu* — cel de-al doilea dintre cele șase titluri de scriere chineză. Conform diverselor legende taoiste, decretele cerului sînt scrise în Caracterele Sigiliului, care sînt cele mai vechi. Se mai spune, de asemeni, că urmele găsite pe persoanele ucise de fulger au fost interpretate ca fiind judecăți scrise în aceste caractere.

— Nu vei mai trudi pentru vreun stăpîn, zise ea, ci doar pentru tine. Totodată am cumpărat casa aceasta și tot ceea ce se află într-însa, precum și plantațiile de ceai care se întind înspre sud și pîlcurile de duzi din apropiere. Toate acestea sînt ale tale.

Atunci Tong-Yong ar fi vrut, în recunoștința sa fără margini, să se prosterneze la picioarele Țesătoarei, în semn de adorație. Dar ea nu-i îngădui.

*

Tong-Yong își găsi astfel libertatea, iar odată cu ea veni și bunăstarea. Orice ar fi încredințat el pămîntului sfînt, îi era înapoiat însutit. Iar slujitorii îl iubeau și o binecuvîntau pe frumoasa Țesătoare, mereu tăcută și totuși atît de bună cu toți cei care o înconjurau. Dar războiul de țesut fu în scurtă vreme lăsat la o parte, căci soția sa născuse un băiat — un băiat atît de frumos încît Tong-Yong plînse de bucurie văzîndu-l. Iar de-atunci încolo, tînăra mamă se dărui în întregime îngrijirii pruncului ei.

În scurtă vreme se vădi că băiatul era la fel de minunat precum minunata sa mamă. La trei luni, știa să vorbească ; la șapte luni, el spunea pe de rost proverbele înțelepților și rugăciunile sfinte ; înainte de a împlini cea de-a șaisprezecea lună, mînuia cu dibăcie pensula de scris și copia în caractere potrivite învățăturilor lui Lao-Zi. Iar preoții de la templu veniră să-l vadă și să vorbească cu el și se minunară de farmecul copilului și de înțelepciunea vorbelor sale. Și îl binecuvîntară pe Tong-Yong, zicîndu-i :

— Fiul tău este cu adevărat un dar pe care ți l-a făcut Stăpînul Cerului, în semn că ești iubit de către Nemuritori[1]. Fie ca ochii tăi să vadă o sută de veri fericite !

*

Era în vremea celei de-a unsprezecea luni. Florile se ofiliseră, parfumul verii dispăruse, vînturile deveniseră mai reci și în casa lui Tong-Yong seara se făcea focul. Cei doi soți rămaseră astfel multă vreme la dogoarea blîndă a căminului. El vorbea de speranțele și bucuriile sale și de băiatul său care va ajunge cu siguranță vestit. Țesătoarea vorbea

[1] Nemuritorii sînt sfinții (terestri sau celești) ai taoismului.

puţin, îl asculta, îşi îndrepta adesea către el minunaţii ei ochi şi zîmbea, încuviinţîndu-l.

Deodată se ridică fără a spune ceva, îl luă pe Tong-Yong de mînă şi îl duse cu blîndeţe, precum în dimineaţa ciudatei lor nunţi, la leagănul unde copilul lor zîmbea în somn visurilor sale. Iar în acea clipă, Tong-Yong simţi din nou aceeaşi teamă pe care o încercase atunci cînd ochii Ţesătoarei îi întîlniseră pe ai săi pentru întîia oară, o spaimă aidoma celei pe care o inspiră zeii. Şi fără să-şi dea seama, ca şi cum s-ar fi supus unor mîini nevăzute, se înclină foarte mult, îngenunchind în faţa ei, precum în faţa unei zeităţi. Iar cînd ridică ochii spre chipul Ţesătoarei, îi închise pe dată, îngrozit: ea se înălţa în faţa lui, mai mare decît orice altă femeie muritoare; din ea emanau raze asemănătoare celor ale soarelui, iar mîinile şi picioarele îi străluceau prin ţesătura veşmîntului. În vremea asta, vocea ei blîndă răsună la fel de mîngîietoare ca şi în ceasurile trecute, rostind:

— *Priveşte, iubitul meu! A sosit momentul în care sînt nevoită să te părăsesc, căci eu nu m-am născut muritoare, iar Nevăzuţii nu se pot întrupa decît pentru foarte scurtă vreme. Dar îţi las dovada dragostei noastre, — acest fecior drag, care îţi va fi mereu credincios şi la fel de iubitor precum ai fost tu însuţi. Află, dragul meu, că ţi-am fost trimisă de către însuşi Stăpînul Cerului, ca răsplată pentru pietatea ta filială şi că acum trebuie să mă întorc întru gloria lăcaşului său. Eu sînt Zeiţa Ţesătoarea Cerească.*

Şi chiar în clipa în care ea conteni de vorbit, orbitoarea strălucire se stinse. Deschizînd din nou ochii, Tong-Yong înţelese că plecase pentru totdeauna, la fel de misterios precum se duc vînturile cerului, şi că ea dispăruse fără cale de-ntoarcere, precum moare flacăra unei lumînări care s-a sfîrşit.

Cu toate acestea, toate uşile, toate ferestrele erau închise. Copilul dormea mai departe, zîmbind în somn. Afară, întunericul se împrăştia; cerul se lumină cu repeziciune: noaptea trecuse. Într-o splendoare maiestuoasă, răsăritul îşi deschidea larg zăbrelele aurite în cinstea urcării pe tron a soarelui şi, luminaţi de apropierea luminii, aburii dimineţii meşteşugeau minunate figuri în culori schimbătoare, în chipuri ciudat de frumoase, precum visele de mătase lucrate la războiul Ţesătoarei Cereşti.

Legenda plantei ceaiului

Bună este cumpătarea ochiului
Bună este cumpătarea urechii
Bună este cumpătarea nărilor
Bună este cumpătarea limbii
Bună este cumpătarea trupului
Bună este cumpătarea vorbei
Toate sînt bune...

ÎN ACEST TIMP, VULTURUL ISPITEI ÎȘI luă din nou zborul. Urcă pînă în tăriile cerului, unde stătea retrasă în singurătate contemplația ascetului, și aduse jos, mult mai jos, în lumea iluziei, sufletul fremătător al acestuia. Iar amintirea făcu ca gîndul ascetului să se clatine, așa precum face parfumul unei flori otrăvitoare. ...Și totuși ascetul n-o văzuse pe baiaderă decît preț de-o clipă, atunci cînd trecea prin Benares și se îndrepta spre China, către acel întins imperiu, unde atîtea suflete năzuiau la ușurarea pe care le-o va aduce legea lui Buddha, precum năzuiesc la ploaia dătătoare de viață țarinile pîrjolite de soare.

Baiadera îl chemase pentru a lăsa să cadă un modest prinos în bolul de cerșetor al celui care devenise *cramana* [1]. Iar el a vrut cu adevărat să-și ascundă chipul îndărătul evantaiului. Însă n-a vrut destul de repede. Și așa se face că pedeapsa acestei greșeli îl urmărea de la mii de leghe, chiar și în această țară străină unde venea să aducă vorbele Stăpînului Universal... Blestemată frumusețe, pe care Mara [2] însuși o crease întru pierzania drepților ! Cu cîtă înțelepciune își prevenise Bhagavat [3] discipolii :

— O, asceți, nu trebuie să vă uitați deloc la femei ! Iar, dacă se întîmplă să vă întîlniți cu una, nu lăsați ca privirile voastre să se îndrepte spre

---

[1] *Cramana* — ascet, cel care și-a supus simțurile (sanscr.)
[2] Mara — zeu al dragostei și al morții, care joacă, în literatura hindusă, același rol ca și Satana.
[3] Bhagavat — Buddha.

ea. Păstrîndu-vă sfînta stăpînire, să nu le adresaţi cuvîntul. Şi aduceţi-vă aminte să repetaţi în străfundul inimii : „Noi sîntem asceţi, datoria noastră este să rămînem neîntinaţi de corupţia acestei lumi, precum lotusul care-şi apără frunzele de orice murdărie, lotusul care, cu toate acestea, înfloreşte printre gunoaie, la marginea drumului."

Şi atunci îi veniră din nou în minte cuvintele celei de-a Douăzeci şi treia Porunci, care căpătase un tîlc nou şi înspăimîntător :

„Din toate pasiunile pentru obiectele plăcerii, cu adevărat cea mai puternică este pasiunea pentru formă. Din fericire, această pasiune este unică, căci de-ar fi existat încă una la fel, ne-ar fi fost cu neputinţă să facem un pas pe Drumul Desăvîrşit."

Bîntuit de iluzia formei, cum ar putea ascetul să-şi îndeplinească jurămîntul făcut, de a petrece o noapte şi o zi întreagă într-o meditaţie perfectă şi necontenită ?

Se înnoptase.

Rugăciunea este cu adevărat singurul leac pentru un suflet în suferinţă şi pentru un spirit cuprins de febră.

Soarele asfinţi şi se făcu nevăzut...

Ascetul încercă să se roage :

— O, Giuvaer din lotus[1] ! Precum broasca ţestoasă care îşi retrage cele şase extremităţi în carapace, lasă-mă, o, fiinţă binecuvîntată, să retrag pe de-a-ntregul simţurile mele în meditaţie.

— O, Giuvaer din lotus ! Căci aidoma ploii care pătrunde prin acoperişul putrezit al unei case de multă vreme nelocuită, patima pătrunde în sufletul în care nu îşi mai are lăcaşul meditaţia.

— O, Giuvaer din lotus ! Asemenea apei stătătoare în care s-a lăsat la fund toată murdăria, o, tu, „cel a cărui venire este aidoma venirii înaintaşilor tăi", îngăduie sufletului meu să se purifice. O, stăpîne, dă-mi puterea să mă ridic deasupra lumii, aşa cum îşi ia pasărea sălbatică zborul din balta ei spre a urma dîra luminoasă a soarelui.

— O, Giuvaer din lotus ! O, tu, cel cu desăvîrşire Treaz, fă în aşa fel încît să înceteze de a mai semăna în Pădurea Lumii cu o maimuţă care se caţără veşnic în căutarea Fructelor Nebuniei. Iuţi precum inelele şarpelui care se încolăceşte, încîlcite

---

[1] În sanscrită : *mani padmé*, formulă incantatorie budistă.

precum lianele dintr-o pădure sînt firele înlănțuitoare ale Planetei Dorinței !

— O, Giuvaer din lotus !

Vai ! Zadarnică îi fu rugăciunea, după cum zadarnică îi fu invocația ! Tîlcul mistic al textului sacru, tîlcul lotusului, tîlcul Giuvaerului se risipiseră din cuvintele sale și repetarea lor monotonă nu slujea decît să dea o putere și mai primejdioasă amintirii care pusese stăpînire pe el și-l chinuia.

— O, Giuvaer care împodobea urechea ei ! Care boboc de lotus este mai delicat decît această floare din carne, cu picăturile de diamante în flăcări ?

Credea că o revede, iar dincolo de ea, curba obrazului, la fel de lină precum un frumos fruct aurit. Cît de adevărat era cel de-al Două Sute Optzeci și Patrulea verset din Îndemnuri :

„Atîta vreme cît un bărbat nu va fi smuls din inima lui pînă și cea mai mică rădăcină a lianei plăcerii care îi ține gîndul în apropierea femeilor, sufletul său înlănțuit va rămîne“.

Și îi veni de asemeni în minte cel de-al Trei Sute Patruzeci și Cincilea verset din aceeași carte sfîntă despre legăturile cărnii :

„Înțelepții învățați au grăit : nu există forță în legăturile de frînghie, nici în cele de lemn, nici măcar în cele de fier. Cu mult mai puternică decît oricare dintre aceste legături este *atracția pentru cerceii din diamante ai unei femei !*“.

Atunci el strigă :

— Atoateștiutorule, privirii căruia nimic nu-i scapă, cît de multe forme are mîngîierea cuvîntului tău ! Cît de minunată este înțelegerea ta pentru sufletul omenesc ! Ai trecut și tu prin această ispită, prin fantasmele fără de număr ce ți le-a perindat Mara prin fața ochilor în acea noapte cînd pămîntul se legăna precum o căruță și cînd freamătul sfînt a trecut din aștri în alți aștri, din galaxii în alte galaxii, din univers în univers, din veșnicie în veșnicie !...

— O, Giuvaer care-i împodobea urechea !

Dar viziunea nu dispăru din mintea ascetului ! Nu ! De fiecare dată cînd juca în fața gîndului său, părea că este însuflețită de o viață și mai caldă, de o privire și mai drăgăstoasă și că ia o înfățișare și mai atrăgătoare ; părea că se hrănește din însăși slăbiciunea ascetului și că își trage forțele din tulburarea acestuia.

El revăzu ochii baiaderei, mari, blînzi și negri precum cei ai unei căprioare. Revăzu perlele care-i străluceau în părul negru și perlele care-i împodobeau gura-i trandafirie, buzele care se arcuiau într-un sărut, într-un sărut înflorit. Iar vîntul păru că duce pînă la simțurile sale undele unui parfum suav, straniu și lasciv — ale unui parfum de tinerețe, ale unui parfum de femeie !

Atunci el se sculă în picioare și rosti Sfînta Invocație cu un accent de neabătută hotărîre : recită sfintele cuvinte ale capitolului despre Nestatornicie :

„Atunci cînd priviți cerurile și pămîntul, trebuie să vă ziceți : *Acestea nu sînt veșnice*. Atunci cînd priviți munții și orezăriile, trebuie să vă ziceți : *Acestea nu sînt veșnice*. Atunci cînd priviți formele și chipurile ființelor și cînd vi se pare că acestea cresc și devin și mai frumoase, trebuie să vă ziceți : *Acestea nu sînt veșnice*."

Și cu toate acestea, cît de plăcută era Fantasma ! Fantasma marelui soare, fantasma colinelor care aruncă umbre, fantasma apelor, fără forme și totuși cu multe forme ! Fantasma... Ah ! Ce gînd lipsit de evlavie ! Femeie blestemată ! Și totuși... pentru ce o blestema el ? Ce făcuse ea pentru a merita blestemul unui ascet ? Nimic. El nu putea blestema decît forma ei, amintirea ei, fantoma ei gingașă, fantoma ei blestemată ! Ce era ea ? O fantasmă, creatoare de fantasme ! O închipuire, un vis, o umbră, o deșertăciune, un chin al sufletului ! Vina păcatului era în el însuși, în gîndul său rebel, în amintirea lui neîmblînzită ! Deși mișcător ca apa, de neatins ca norul, gîndul poate fi îmblînzit de către voință și poate fi înhămat la Carul Înțelepciunii, care trebuie să-l ducă pe el la fericire !

Și el recită versetele sfinte din Cartea Drumului Legii :

„*Toate formele sînt vremelnice*. Cel care înțelege bine acest mare adevăr, acela este eliberat de orice durere. Acesta este drumul Purificării.

Toate formele sînt supuse durerii. Cel ce înțelege bine acest mare adevăr, acela este eliberat de orice durere. Acesta este drumul Purificării.

Toate formele sînt fără întrupare materială. Cel ce înțelege bine acest mare adevăr, acela este eliberat de orice durere. Acesta este Drumul...

Era oare forma ei imaterială, ireală și doar iluzorie, cu toate că era cea mai delicată dintre iluzii ? Meritul pomenii pe care o făcuse nu era oare decît

iluzoriu, iluzoriu ca și grația degetelor ei suple care o dăduseră? Existau cu siguranță în Metafizici mistere de nepătruns și de neînțeles. O monedă de aur era prinosul ei, o monedă de aur marcată cu simbolul unui elefant. Aurul care strălucea pe pieptul dansatoarei avea o nuanță mai puțin frumoasă decît aurul pielii ei. Dezgolită între cingătoarea de mătase și sîni, mijlocul ei tînăr se rotunjea lucios și suplu ca un arc. Timbrul vocii îi era mai bogat decît sunetul *pagal*-elor[1] care formau în jurul gleznelor ei o claritate aidoma clarului de lună... Și surîsul ei, și dinții ei micuți, aidoma unor stamine în floarea parfumată a gurii ei.

O, slăbiciune! O, rușine! Cum a scăpat puternicul Conducător al Carului Hotărîrii frîiele sălbaticilor Cai ai Închipuirii? Această moleșeală a voinței prevestea ea oare o primejdie ce va să vie — primejdia somnului? Aceste viziuni atît de deslușite, atît de limpezi, atît de ciudat de vii, vor lua ele oare o înfățișare palpabilă, se vor însufleți cu un simulacru de viață și vor juca vreo dramă sacrilegă pe scena visului?

— O, tu, cel cu desăvîrșire Treaz, strigă ascetul, dă-i voie umilului tău discipol să tindă spre sfînta vigilență a desăvîrșitei contemplări! Dă-i puterea să-și împlinească legămîntul! Nu lăsa ca Mara să-l biruiască!

Și recită strofele eterne ale capitolului Vigilenței.

„Discipolii lui Gautama sînt veșnic și pe de-a-ntregul treji. Zi și noapte, fără contenire, ei se gîndesc la Lege.

Discipolii lui Gautama sînt veșnic și pe de-a-ntregul treji. Zi și noapte, fără contenire, ei se gîndesc la Comunitate.

Discipolii lui Gautama sînt veșnic și pe de-a-ntregul treji. Zi și noapte, fără contenire, ei se gîndesc la Timp.

Discipolii lui Gautama sînt veșnic și pe de-a-ntregul treji. Zi și noapte, fără contenire, spiritul lor gustă dulceața păcii desăvîrșite.

Discipolii lui Gautama sînt veșnic și pe de-a-ntregul treji. Zi și noapte, fără contenire, spiritul lor se bucură de pacea profundă a meditației.

---

[1] *Pagal* — inel purtat la picioare de femeile hinduse, gol pe dinăuntru și conținînd bucăți de metal care răsună în timpul mersului.

Un murmur ajunse la urechile ascetului, un murmur de voci numeroase, care înăbuși sunetul vocii sale, cum ar fi făcut tumultul apelor. Stelele se stinseră vederii sale; cerurile își ascunseră adîncurile nesfîrșite; toate lucrurile se întunecară și dispărură. Marele murmur urcă precum murmurul valurilor, iar pămîntul păru că se scufundă sub tălpile ascetului. Picioarele lui nu mai atinseră pămîntul; o senzație de ușurință fantastică îi ridica fiecare fibră a trupului și simți cum plutește prin întuneric, apoi cum coboară lin, lin, ca un fulg căzînd din vîrful unui templu. Era oare moartea?... Nu, căci deodată, ca purtat de cea de-a Șasea Putere Supranaturală, se trezi în lumină, o lumină parfumată și languroasă, vaporoasă și frumoasă, care scălda minunatele străzi ale unei cetăți hinduse.

Înțelese atunci ce era marele murmur. Își dădu seama că mergea în mijlocul unei mulțimi uriașe, al unui norod de pelerini, al unei nații de adoratori. Dar acești pelerini nu aparțineau religiei sale, ci purtau mînjite pe frunți simbolurile unor zei obscuri. Vru să scape. Șuvoiul omenesc îl tîrî fără putință de oprire, așa cum poartă apele Gangelui o frunză. Erau acolo rajahi cu suitele lor, prinți călare pe elefanți, brahmani îmbrăcați în straiele lor sacerdotale și roiuri de dansatoare voluptoase dansînd pe melodii *kabit*[1] și *damari*[2]... Încotro mergeau ei...? Încotro?...

Ieșiră din oraș, intrară în soare, merseră pe străzile cu *baniani*[3] și printre colonade de palmieri. Încotro mergeau ei?... Încotro?...

Vinețiu, apăru în zare un munte din piatră sculptată: Templul își înălța spre cer bogăția sa de vîrfuri cizelate și arunca spre înalturi spuma aurie a ornamentelor sale. Se făcea din ce în ce mai mare în ochii norodului în mers; în scurtă vreme, tonurile albastre se prefăcură în cenușiu, iar contururile prinseră formă în lumina clară. În acea clipă apărură toate amănuntele: elefanții piedestalului suiți pe broaște țestoase din piatră; marile chipuri sinistre care împodobeau capitelurile; șerpii și

---

[1] *Kabit* — formă poetică preferată a compozitorilor de cîntece religioase hinduse, formată din patru versuri.

[2] *Damari* — cîntec bizar, cu caracter licențios, cîntat cel mai adesea în timpul Carnavalului Hindus.

[3] *Banian* — specie de smochin.

monştrii încolăciţi printre frize ; zeii din bazalt cu mai multe capete în galeriile lor de nişe suprapuse ; figurile necurăţeniei, imaginile lascive, divinităţile abominaţiei. Apoi sub un furnicar uluitor de zei şi de *Gopis*[1], mîini şi picioare, unele peste altele, ţîşnind în piramidă, Intrarea Templului, peşteră întunecată precum gura lui Shiva[2], se deschise şi devoră mulţimea vie.

Vîltoarea mulţimii îl purtă pe ascet în vîrtej sub imensitatea cupolelor. Nimeni nu păru să bage de seamă veşmîntul lui galben, nimeni nu păru să observe prezenţa sa. Deasupra capului lui se încrucişau între ele înălţimile de nepătruns ale giganticelor bolţi ; mii şi mii de stîlpi puternici, sculptaţi în chip fantastic, se pierdeau în nevăzut dincolo de limpezimea gălbuie a făcliilor.

Din ceaţa tămîiei apăreau idoli stranii, de o bizară senzualitate. Statui uriaşe, care, de departe, semănau cu nişte elefanţi şi *Garuda*[3], îşi schimbau înfăţişarea pe măsură ce te apropiai de ei, iar desenul lor misterios vădea o înlănţuire de trupuri de femei. O aceeaşi zeitate călărea toate aceste monstruoase alegorii — zeitate sau demon, repetată de către sculptor, vizibilă pretutindeni, ca şi cum s-ar fi multiplicat spontan prin ea însăşi. Giganticele coloane erau totodată simboluri şi evocări senzuale. Spiritul orgiastic al acestui cult trăia şi se încolăcea în bronzul contorsionat al lămpilor, în răsucirile de aur ale cupelor, în dantelăriile fîntînilor de marmură...

Ascetul se întrebă unde se află. Nu ştia. Drumul străbătut printre coloanele fără de număr, printre aceste legiuni de zei pietrificaţi, printre aceste alei luminate de sclipiri tremurătoare, îi părea mai lung decît călătoria unei caravane, — mai lung chiar şi decît pelerinajul în China. Dar deodată, fără să-şi dea seama de ce, totul se scufundă într-o tăcere asemănătoare celei a mormintelor ; oceanul uman părea să se fi retras şi să fi fost înghiţit în abisurile unei arhitecturi subterane. Ascetul se trezi

---

[1] *Gopis* — fete şi femei ale văcarilor din Urindarna, printre care a fost crescut zeul Krishna.

[2] *Shiva* — zeu hindus, a treia persoană a trinităţii indiene. Zeu terapeut şi fecundator, el este şi simbol al distrugerii.

[3] *Garuda* — semizeu hindus avînd trupul şi picioarele de om, iar capul şi aripile unei păsări ; simbol al forţei şi rapidităţii.

singur, într-o stranie criptă, în fața unui mic bazin în formă de scoică, din care se înălța o coloană rotundă, mai scundă decît statuia unui om și al cărei vîrf perfect rotunjit și lucios era împodobit cu ghirlande de flori[1]. Deasupra coloanei atîrnau lămpi cu aceeași formă, cu ulei de palmier. Și nu se zărea nici o statuie, nici o altă divinitate. Nenumărate soiuri de flori erau presărate pe dalele de piatră și le acopereau precum un covor gros și moale ; ele piereau strivite sub tălpile ascetului, iar parfumul lor — un parfum senzual, îmbătător, nelegiuit — părea că-i pătrunde în spirit. O moleșeală de neînvins îi sfărîma voința ; se lăsă să cadă pe ofrandele florale spre a se odihni puțin.

În acest timp, un zgomot de pași, ușor precum un murmur, se apropia prin tăcere, însoțit de un vag zornăit de *pagal*-e și de inele zăngănitoare. Și, deodată, ascetul simți moliciunea caldă a unui braț de femeie încolăcindu-i-se în jurul gîtului său !

Era *ea* ! *Ea,* fantasma și ispita lui ! Dar cît de schimbată ! Era de-o frumusețe supranaturală, de un farmec uimitor. Delicat precum o petală de iasomie, un obraz atinse obrazul ascetului ; adînci ca noaptea, calzi ca vara, doi ochii îl priveau !

— *O, tu, care răpești inimile* — murmurară buzele înflorite — *cît de mult te-am așteptat !* Iubitul meu, îți aduc dulceața buzelor și sînilor mei, fructe și flori !... De ești însetat, potolește-ți setea din izvorul ochilor mei. De vrei să aduci sacrificii, eu sînt altarul tău ! De vrei să te rogi, eu sînt Dumnezeul tău !...

Buzele lor se uniră. Sărutul baiaderei răspîndi un foc arzător în sîngele ascetului. Pentru o clipă Fantasma triumfă — Mara ieșise biruitor !

...Cu o bruscă încordare a voinței, visătorul se trezi... Se afla în noapte — sub stelele cerului Chinei.

Nu trăise decît ironia unui vis. Dar legămîntul lui fusese rupt, iar țelul sacru nu fusese atins. Umilit, pocăit, hotărît, ascetul scoase de la cingătoare o custură și cu o mînă ce nu tremura, își tăie pleoapele și le azvîrli departe.

— O, tu, cel cu desăvîrșire Treaz, imploră el, discipolul tău n-a fost învins decît de slăbiciunea

---

[1] *Linga* sau *lingam* — simbol falic al lui Shiva.

trupului. El își reînoiește legămîntul. Va rămîne aici, fără hrană și fără apă, pînă cînd își va fi îndeplinit sfînta hotărîre.

Și luînd poziția hieratică, cu picioarele încrucișate sub el și cu palmele întoarse către soare, cea dreaptă stînd deasupra celei stîngi, iar aceasta odihnindu-se pe piciorul lui ridicat, își reluă meditația.

★

Zorile se colorară în roșu și se lumină de ziuă. Soarele scurtă toate umbrele din ținut, le alungi din nou și căzu în cele din urmă pe rugul său funerar de nori în flăcări.

Veni noaptea, scînteie, trecu... Dar Mara își oferi în zadar ispitele. De această dată legămîntul a fost ținut, iar țelul sacru, atins.

Iar soarele se ridică încă o dată spre a umple lumea cu rîsul limpezimii sale ; florile își deschiseră sufletele, păsările îi cîntară imnul lor matinal de adorație ; pădurea cea deasă vibră de bucuria pe care o trăia și, departe, în cîmpie, acoperișurile curbate ale templelor cu mai multe caturi și vîrfurile ascuțite ale turnurilor din oraș îi reflectară daurita splendoare.

Puternic prin sfințenia legămîntului respectat, pelerinul hindus se ridică în mijlocul scînteietoarei aurori. Își duse mîinile la ochi și tresări uimit. Cum ? Toate acestea n-au fost decît un vis ? Nu era cu putință ! Și totuși ochii săi nu sufereau nici o durere, se acopereau lin cu pleoapele lor, nu lipsea nici măcar o geană !

Ce miracol să se fi petrecut ? Ascetul se puse să caute prin țărînă pleoapele pe care le aruncase : ele dispăruseră în chip misterios. Dar, acolo unde căzuseră creșteau două plante minunate. Iar din aceste plante țîșneau către răsăritul de soare niște flori, niște flori mici în formă de pleoape.

Atunci, cu vederea nepămîntească la care ajunsese prin meditația sa neabătută, sfîntul misionar ghici secretul acestei plante noi și subtila însușire a frunzelor ei. Și el o numi „TE“, în limba poporului căruia îi ducea Lotusul Bunei Legi [1] și i se adresă, zicînd :

— Fii binecuvîntată, dulce plantă, binefăcătoare și dătătoare de viață, născută prin virtutea unei

[1] E vorba de China.

hotărîri virtuoase! Ia aminte! Faima ta se va întinde pînă la capătul lumii și parfumul vieții tale va fi dus pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale pămîntului, prin toate vînturile cerului. În adevăr, în toată veșnicia ce va să vină, oamenii care-ți vor bea licoarea vor afla în ea o atît de mare alinare, încît oboseala nu va mai putea să-i culce la pămînt, nici tristețea să-i doboare.

Și ei nu vor mai cunoaște confuzia pe care ți-o dă somnul și nici dorința de a dormi în timpul ceasului de rugăciune și de datorie.

Fii binecuvîntată!...[1].

---

[1] Ascetul din poveste e Bodhidharma, călugăr indian care a introdus budismul *chan* (jap. *zen*) în China (528— ?).

Povestea zeului porțelanului

Stă scris în Cartea despre Orașul-care-dă-viață-Porțelanurilor că ori de cîte ori artistul Thsang-Kong[1] avea vreo nedumerire, obișnuia să se uite în focul Marelui Cuptor unde erau arse vasele lui și îl întreba pe duhul care sălășluia în flacără. Și Duhul Focurilor de Cuptoare îl ajuta atît de bine cu sfaturile sale, încît porțelanurile făcute de Thsang-Kong erau mai frumoase și mai delicate decît toate celelalte porțelanuri. Iar ele au fost arse în anii împăratului Khang-hi[2], al cărui nume sacru este împăratul Yine-Huan-Ti[3].

CINE ESTE CEL CARE A DESCOPERIT secretul *kao-ling*-ului și al *pe-tun-tse*-ului[4] oasele și carnea, scheletul și pielea Minunatului vas ? Cine a descoperit cel dintîi virtutea argilei albe ? Cine a fost cel care a pregătit mai întîi cărămizile de *tun*, pure ca gheața și făcute din albeața munților morți la adînci bătrîneți ? Cine a fost cel ce a împrumutat primul Carnea de piatră și pulberea albită a osemintelor stîncoase de la acei giganți, odinioară cătînd cu creștetul spre soare și care acum nu mai există ? Cine a meritat gloria de a fi descoperit Divina Artă a Porțelanului ?

Acest descoperitor a fost Pu[5]. Odinioară om, acum e zeu, iar miile de oameni care fac parte din

---

1 „Stăpînul-Hambarelor" (chin.).

2 „Măreață-Glorie" (chin.).

3 „Augustă-Politețe", împărat contemporan cu regele Ludovic XIV (1644—1704).

4 *Kao-ling* înseamnă „Creasta-Înaltă". Era numele unui șir de coline care furnizau lucrătorilor de porțelan argila de cea mai bună calitate. Cu timpul, cuvîntul *kao-ling* a început să desemneze însăși materia extrasă din Creasta-Înaltă și acum este numele universal al celei mai fine argile. Ceramiștii chinezi denumeau caolinul sau argila „oasele porțelanului", iar *tun*-ul, sau cuarțul „carnea" porțelanului. Cărămizile pregătite cu ajutorul acestor două substanțe combinate erau cunoscute sub numele de *pe-tun-tse*.

5 „Vas-de-lut" (chin.).

breasla ceramiştilor se pleacă astăzi în fața statuilor sale albe ca neaua. Cu toate acestea, nu se ştie nici măcar unde s-a născut. Poate că amintirea a fost ștearsă din memoria oamenilor de către acel război crîncen, care a distrus douăzeci de milioane de ființe din Rasa cu Părul Negru și a ras de pe suprafața pămîntului orașul King-te-Chin[1], strălucitor precum un diamant de foc în cingătoarea albastră a munților Feu-liang.

Într-adevăr, Duhul Cuptorului exista cu mult înaintea vremurilor lui Pu. Născut din Nesfîrșita Vitalitate, el se manifestase ca emanație a Vieții Universale[2]. Căci acum aproape cinci mii de ani, împăratul Hoang-Ti îi învăța pe oameni arta de a face vase de lut frumoase și din acele vremuri s-au deprins să-l cunoască pe Zeul Focurilor de cuptor și au prins a-și învîrti roțile lor de olari în murmurul rugăciunilor. Dar Hoang-Ti se alăturase strămoșilor săi de trei mii de ani atunci cînd s-a născut Pu, omul pe care Stăpînul Cerului îl hărăzise să devină Zeul Porțelanului.

Și divinul spirit al lui Pu plutește mereu deasupra fumului și a vaselor și insuflă încă forță gîndirii lor, grație geniului desenatorului și luminozitate tușeului emailorului. Căci prin știința sa de obîrșie cerească a fost creată arta porțelanului și el a fost cel ce a inspirat minunile săvîrșite de Thao-Yu[3], care a făurit „cupele asemănătoare unei ploi de furtună“ și toate capodoperele zămislite de către cei care i-au urmat :

Porțelanuri lucrate de Pu

Mai întîi, Porțelanurile de Azur, sclipitoare ca niște oglinzi, subțiri ca hîrtia din pai de orez, sonore ca însăși Piatra Melodioasă[4]. Conform dorinței împăratului denumit Strămoș-Secular, ele erau colorate cu acel „albastru al peticelor de cer care apar printre scamele norilor după ploaie“ și care au fost denumite și Porțelanuri Alese — porțelanuri de Tchai[5]. Și nici măcar cel mai neleguit din-

---

[1] „Orașul-Virtuții-Asigurate“ (chin.), important centru de manufacturare a porțelanului.

[2] *Tao*, Ființa Supremă, din care pornesc toate forțele. Literal, înseamnă „drumul“, în sensul de cauză primară.

[3] „Sufletul-Cuptoarelor“ (chin.).

[4] *King*, cel mai perfect dintre instrumentele muzicale chinezești, denumit și „lăuta învățatului“.

[5] Împăratul Strămoș-Secular (Chi-Tsong) făcea parte din familia Tchai, adică „Aleasa“.

tre oameni n-ar fi cutezat să le sfărîme, căci ele vrăjeau ochii precum giuvaerurile de mare preţ.

Apoi, porţelanurile de Ju-Tchu[1], care sînt pe locul al doilea între toate porţelanurile. Ele imită cîteodată aspectul şi sonoritatea bronzului. Uneori, ele sînt albastre precum cerul de vară, iar alteori înşeală vederea, căci împrumută aspectul cleios al icrelor de peşte.

Pe urmă, vin Porţelanurile Magistraţilor, care se rînduiesc pe locul trei în şirul tuturor porţelanurilor minunate. Ele sînt pictate în culorile dimineţii — un azuriu de cer prin care răzbate trandafiriul zorilor ce încîntă ochiul — şi sînt împodobite cu păsări de baltă, cu picioare lungi al căror zbor prinde contur pe strălucirea aurorei.

Şi încă porţelanurile lui Ko-Yao[2], care stau pe cel de-al patrulea loc. Ele au culori frumoase, pale şi schimbătoare precum trupul viu al unui şarpe. Sau imită o substanţă opalină, care ar putea fi făurită din amestec de lapte şi foc. Toate acestea sînt operele lui Sing-I[3], cel mai mare dintre nemuritorii fraţi ai familiei Tchang[4].

Şi încă porţelanurile Oraşului-Nemişcare, care vin pe locul al cincilea. Ele sînt albe precum straiele de doliu ale unei nemîngîiate soţii şi frumoase ca şi cum ar fi înmuiate în lacrimile care curg fără contenire, picătură cu picătură. Iar ele au fost cîntate în versuri de către poetul Song-Tong-Po[5].

Şi încă porţelanurile cu Culori Ascunse, numite astfel deoarece culorile lor sînt pe rînd vizibile şi invizibile, precum nuanţele gheţii în lumina soarelui. Au fost proslăvite de către faimosul cîntăreţ Sin-In[6].

Şi încă minunatele Porţelanuri Palide, care răspund printr-un geamăt melancolic atunci cînd sînt lovite : le-a cîntat vestitul cîntăreţ Thon-Chao-Ling.

Şi încă aceste Porţelanuri Albastre, vălurite precum suprafaţa unei ape agitate de nenumărate aripioare de peşti. Şi se pot desluşi chiar şi peştii !

Şi încă Vasele-Roşii-precum-Amurgul-după-Ploaie şi porţelanurile Coajă-de-Ou, care sînt tot atît de fragile ca şi aripile unui fluture.

---

1 „Vestita-Olărie“ (chin.).
2 „Fratele-mai-mare“ (chin.).
3 „Suflet-Înţelegător“ (chin.).
4 „Frunză“ (chin.).
5 „Pantă-de Răsărit“ (chin.).
6 „Umbra-inimii“ (chin.).

Şi încă Falsele-Limpezimi. Goale, ele sînt nişte frumoase cupe alb-sidefii, dar în virtutea unui neştiut încă secret de compoziţie, par să forfotească de peştişori roşii atunci cînd sînt umplute cu apă.

Şi încă acele Porţelanuri-Ape-Ape, ale căror nuanţe se schimbă prin alchimia focului : la intrarea în cuptor au culoarea roşu-sîngeriu. Acolo devin verzi ca o şopîrlă şi ies apoi albastre precum obrazul cerului.

Şi încă, Porţelanurile-Oraşului, cu totul viorii, aidoma unei nopţi de vară, şi Porţelanurile-Sclipitoare, care au strălucirea argintului şi a zăpezii amestecate la un loc.

Şi încă Porţelanurile-Arse-în-Flacără, dintre care unele sînt roşii ca fierul încins în foc, în timp ce altele sînt diafane şi de un roşu rubiniu sau de un galben granulat, precum coaja portocalei, iar altele sînt uşor rozalii ca pieliţa piersicii.

Şi încă Porţelanurile-de-un-Negru-Închis, întunecate ca şi pupila ochiului şi tot aşa de strălucitoare. Şi porţelanurile-Barbarilor-din-India, de un galben întunecat, precum feţele oamenilor din India. Şi Porţelanurile-celor-Cinci-Stăpîni, a căror culoare este ca aurul stins al frunzişului de toamnă.

Şi încă Porţelanurile-Dragonului, verzi precum mugurii proaspeţi, dar pe care sînt zugrăviţi nori, stele cu reflexe argintate şi dragoni cereşti.

Şi încă Porţelanurile-Epocii-Florii-Sincerităţii, împodobite cu ambra ciorchinilor de struguri, cu verdeaţa frunzelor de viţă de vie şi cu flacăra macilor, sau care sînt decorate în relief cu siluete de greieri luptîndu-se.

Şi încă Porţelanurile-de-Thsang-Făcute-sub-Domnia-lui-Glorie-Puternică. Ele sînt de un azuriu ceresc, presărate cu o pulbere argintie de stele, iar apoi Porţelanurile-Create-sub- Domnia-lui - Putere-Sporită, al căror splendid negru cu auriu seamănă cu o noapte fierbinte, sfîşiată de fulgere.

Dar nu Pu a fost cel care a creat Porţelanurile-Regelui-Dragonilor, care sînt împodobite cu imaginile lascive ale Voluptăţii Femeilor — descrierea abia desluşită a Legăturilor Ascunse ale Bărbaţilor şi Femeilor, şi nici Picturile Primăverii, acele orori datorate voinţei infamului împărat Mont-Song, încît Spiritul Cuptorului şi-a acoperit faţa şi şi-a luat zborul !

Lui Pu însă i se datorează toate celelalte vase de o neasemuită formă şi plămadă, legate în chip

magic și decorate cu figuri în relief, în camee, în transparență, acele vase a căror cupă se deschide în formă de clopot, precum corola florilor, sau cele care sînt despicate ca și ciocurile păsărilor, ori acelea înarmate cu dinți ascuțiți precum gurile șerpilor, sau cele ale căror buze sînt trandafirii precum gura unei fecioare, sau vasele de culoarea pielii, cu dîre purpurii și cu cercei.

Și de asemenea vasele care iau formă de ciupercă, de floare de lotus, de șopîrlă, de dragon, de copită de cal sau chip de femeie. Vasele de o stranie transparență care simulează scînteierea albă a boabelor de orez coapte, sau cele care imită vaporoasa dantelă a chiciurii precum și eflorescențele de coral.

Și tot Pu a fost cel care a creat statuile de porțelan ale celor douăsprezece divinități ; Geniul Căminului ; zeitățile cernelii ; Sfîntul Lao-Zi, care s-a născut cu părul de argint ; Confucius, cel care deține hrisovul înțelepciunii scrise ; delicata zeiță a Milei [1], ale cărei picioare de nea se odihnesc pe inima unui crin de aur ; Zeul care a deslușit Știința-Culinară-Oamenilor ; Fo [2] cu ochii săi prelungi închiși, meditînd, cu misteriosul surîs al Beatitudinii Supreme pe buze și zeul Vieții Lungi, care-și călărește armăsarul aerian — barza cu aripi albe ; Stăpînul Mulțumirii și al Bogăției, gras și visător, — și cea mai frumoasă dintre toate zeitățile, Zeița Talentului, ale cărei binefăcătoare mîini lasă veșnic să cadă o ploaie de perle irizate.

*

Poate că oamenii au uitat și au pierdut pe vecie multe secrete ale acestui incomparabil meșteșug pe care ni l-a transmis Pu, dar își mai amintesc încă de povestea Zeului Porțelanului. Și ar putea să ne-o spună, fără îndoială, unul dintre acei bătrîni orbi, care, stînd toată ziua la soare, se îndeletnicesc în marile ateliere cu pregătirea prafului de culoare.

Ne-ar zice că Pu a fost mai întîi un umil muncitor chinez. Prin cercetările sale, mulțumită unei răbdări neobosite, mulțumită, de asemenea, harului ceresc, el a devenit încet-încet un mare artist. A ajuns la o asemenea faimă, încît unii l-au socotit

---

[1] Kuan-In.
[2] Fo — unul dintre numele lui Buddha.

alchimist, deținător al acelui secret pe care olarii îl numesc Alb-și-Galben și care dă putința de a schimba pietrele în aur. Iar alții l-au luat drept vrăjitor, înzestrat cu puterea înspăimîntătoare de a face oamenii să moară în chinurile coșmarului, sau ascunzînd sub țiglele din acoperiș figurine cu înfățișarea lor.

Iar alții susțineau că el era un astrolog, descoperitor al misterelor celor Cinci Principii a căror influență domină universul — puterile care înrîuresc chiar și scurgerea stelelor în Calea Lactee, acest Fluviu al Cerului.

Astfel vorbeau neștiutorii despre Pu.

Dar chiar cei care-l înconjurau pe Fiul Cerului, cei pe care înțelepciunea îi făcuse mai greu de mulțumit, lăudau cu zel minunatele roade ale muncii sale. Nu își închipuiau că ar exista vreo formă de frumusețe pe care Pu să nu aibă putința de a o scoate din această materie atît de frumoasă și totodată atît de suplă la mîngîierea pricepută a degetelor sale.

Or, se întîmplă că, într-o bună zi, Pu îi dădu Celestei-și-Augustei-Ființe[1] un dar neprețuit : era un vas care imita strălucirile metalului, o formă fără cusur, cu sclipitoare frumuseți, pe care apăreau cameleoni, cameleoni de porțelan care-și schimbau culoarea la cea mai mică mișcare a celui care-l privea.

Iar împăratul nu contenea să se minuneze de frumusețea acestei opere și își întrebă prinții și mandarinii din suită cine era meșterul. Iară prinții și mandarinii îi răspunseră că era un lucrător, pe numele său Pu, fără egal printre olari. Căci el știa niște taine ce păreau a-i fi dezvăluite de către zei sau de către demoni.

Atunci Fiul Cerului trimise niște ofițeri la Pu pentru a-i da lucrătorului un dar împărătesc și pentru a-l pofti în fața lui.

Umilul meșteșugar apăru în fața Împăratului. Făcu o plecăciune pînă la pămînt și îngenunche de trei ori, atingînd pămîntul cu fruntea de trei ori cîte nouă ori. Și așteptă poruncile Augustei Ființe.

Iar împăratul îi vorbi astfel :

— Fiule, am primit darul tău cel plin de grație cu mare bunăvoință, și pentru a te răsplăti pentru farmecul acestui prinos, ți-am dat cinci mii de

---

[1] Una din multele formule care-l desemnau pe împăratul Chinei.

liangi[1] de argint. Ei bine, vei primi de trei ori această sumă atunci cînd îmi vei îndeplini dorința ce am a ți-o spune. Ascultă, Meștere! Este voința noastră ca tu să făurești pentru noi un vas care să aibă culoarea și înfățișarea Cărnii Vii. Dar ia aminte dorința noastră — a unei cărni care freamătă la murmurul cuvintelor poeților, a unei cărni însuflețite de o idee, a unei cărni care este necăjită de un gînd! Supune-te și nu răspunde! Am grăit!

★

Dar Pu era cel mai desăvîrșit dintre „oamenii care nuntesc culorile", dintre cei care desenează motivele decorațiunilor vaselor, dintre maeștrii coloriști care pictează emailurile, dintre „lucrătorii culorilor cerului", care înviorează tonurile, precum și dintre „lucrătorii cuptoarelor încinse", care veghează arderea în cuptoarele pentru porțelan.

Cu toate acestea, atunci cînd plecă de la palatul Fiului Cerului, era tare îngrijorat, în ciuda celor cinci mii de *liangi* de argint pe care îi primise, căci își zicea în sinea lui: „Fără îndoială, misterul frumuseții cărnii și misterul a ceea ce îi dă fiori sînt tainele Principiului Suprem. Cum ar putea omul să dea unei cărni moarte înfățișarea unei vieți cu simțire? Cine, în afară de Cel Infinit ar putea să-i dea un Suflet?

Dar Pu descoperise niște descîntece de culori, acele minuni de frumusețe care alcătuiesc întreaga artă a ceramistului. El făurise taina roșeții magice a trandafirului, a rozaliului cărnii, a verdelui munților, a galbenului pal și blînd, precum și a orbitoarei străluciri a aurului. El găsise acele nuanțe de anghilă, acel verde de șarpe, acel violet de pansele, acel roșu-închis de cuptor, acel roșu intens și liliachiu pe care meșterii smălțuitori ai occidentului încercaseră zadarnic de atîta amar de vreme să le reproducă. Și totuși, în timp ce se întorcea acasă, tremura la gîndul însărcinării ce-i fusese dată zicîndu-și în sinea lui: „Cum ar putea oare un om nenorocit să redea în argilă înfățișarea cărnii care tremură prin misteriosul chin al unei idei? Ar avea oare vreun om cutezanța să imite magia acestui Veșnic Modelator, care, în nemărginita lui putere, făurește un milion de astre cu mai multă ușurință decît poate roata mea să rotunjească un biet vas?".

[1] *Liang* — unitate de măsură a greutății (37,3 g).

*

Şi totuşi, porunca Celestului şi Augustului trebuia dusă la îndeplinire. Răbdătorul lucrător se strădui din toate puterile să satisfacă dorinţa Fiului Cerului. Timp de zile, săptămîni, luni, anotimpuri întregi se chinui în zadar. În zadar îi imploră pe zei să-l ajute. Zadarnic invocă el Duhul Cuptorului, strigînd :

— O, tu, Duh al Focului, auzi-mă, ascultă-mă, ajută-mă ! Cum aş putea oare eu, un om nenorocit, care nu e în stare nici măcar să dea suflet viu acestei argile, cum aş putea să dau acestei materii moarte chipul cărnii care se înfioară la murmurul unui cuvînt şi care se mişcă, chinuită de o Idee ?

Iar Duhul Cuptorului îi dădu un răspuns ciudat în murmurele focului :

— *Imensă e credinţa ta, ciudată ţi-e ruga. Ideea are ea oare picioare care să lase putinţa de a merge pe urmele trecerii ei ? Poţi tu măsura suflarea vîntului ?*

Cu toate acestea, Pu rămase neclintit în hotărîrea lui. De patruzeci şi nouă de ori se apucă de treabă spre a da ascultare poruncii împăratului : de patruzeci şi nouă de ori încercă să împlinească dorinţa Fiului Cerului.

În zadar, din păcate, consumă el preţioasa materie. În zadar îşi dădu toată silinţa. Zadarnic îşi puse în joc toată ştiinţa. Izbînda nu îi surîse nicicum ! Boala îi vizită căminul, sărăcia se aşeză în casa sa şi mizeria tremura lîngă vatra sa.

Cîteodată, în clipa încercării hotărîtoare, descoperea că în timpul arderii culorile se schimbaseră în chip neînţeles, că se şterseseră lăsînd o umbră cenuşie, sau căpătaseră nuanţa închisă, de funingine, a pămîntului de pădure ! Şi văzînd aceste nenorociri, Pu se plînse Duhului Focului şi îl imploră :

— O, tu, Duh al Cuptorului, cum voi da eu oare chipul cărnii strălucitoare, al irizării calde a culorii vii, dacă tu nu-mi sari în ajutor ?

Iar Duhul Cuptorului îi răspunse în chip misterios, prin murmurele focului :

— *Poţi tu învăţa arta Smălţuitorului Infinit care a creat Curcubeul, al cărui penel este Lumina şi ale cărui culori sînt nuanţele Asfinţitului ?*

Iar altădată, în ultima clipă, atunci cînd culorile nu se schimbaseră şi suprafaţa punctată şi lucrată a Vasului părea să se însufleţească la căldură şi să tremure precum carnea cea vie, deodată tot

chinul lucrătorilor nu mai era decît o muncă irosită. Căci materia capricioasă se revolta și se acoperea cu zbîrcituri grotești, precum cele ale unui fruct uscat, semănînd cu pielea de găină.

Pu plînse și îi strigă Duhului Cuptorului :

— O, tu, Duh al Cuptorului, cum aș putea să imit tremurul cărnii atînse de Gînd, dacă tu nu vrei să-mi dai ajutor ?

Și Duhul Cuptorului îi răspunse misterios, printre șoaptele focului :

— *Ești tu oare în stare să dai suflet unei pietre ? Oare ai tu putința de a face să tremure la un gînd măruntaiele dealurilor de granit ?*

Cîteodată se putea crede că munca nu era în întregime zadarnică. Căci culoarea părea mai bună, iar materia vasului părea desăvîrșită : nu avea nici crăpături, nici zbîrcituri, nici dîre, — și totuși ochiul nu mîngîia supletea mlădioasă a pielii vii. Suprafața de culoarea cărnii nu arăta decît aspectul aspru și lucirile dure ale metalului. Și nu mai rămînea nimic din truda iscusită a lucrătorului de a simula delicatețea unei materii sensibile ; suflul cuptorului o nimicise pe de-a-ntregul. Și Pu, cu glasul înăbușit de deznădejde, îi strigă Duhului Cuptorului :

— O, tu, zeitate nemiloasă, și neînduplecată, tu, cel pe care l-am adorat, căruia i-am oferit zece mii de sacrificii, pentru ce vină m-ai părăsit ? Pentru ce greșeală m-ai lăsat ? Cum aș putea oare eu, cel mai nenorocit dintre oameni, să redau vreodată înfățișarea cărnii care se înfioară la auzul murmurului unui cuvînt și care este simțitoare la ușoara atingere a unui gînd — dacă tu nu vrei să mă ajuți ?

Și Duhul Cuptorului îi răspunse în vuietul flăcărilor :

— *Este oare cu putință ca un suflet să se împartă în două ? Nu !!! Ei bine, am nevoie de viața ta în schimbul vieții operei tale — sufletul tău pentru sufletul vasului tău !*

La auzul acestor cuvinte Pu se ridică. O teribilă hotărîre îi umplea inima. Și se puse pentru cea de-a cincizecea oară — și ultima — să-și pregătească munca pentru arderea în cuptor. Cernu de o sută de ori argila și cuarțul, *kao-ling*-ul și *tun*-ul, de o sută de ori le purifică în cea mai limpede apă ; de o sută de ori neobositele lui mîini frămîntară pasta lăptoasă și o amestecară în cele din urmă cu culorile al căror secret îl știa doar el. Apoi vasul a fost

turnat, modelat și din nou format și modelat de degetele îndemînatice ale lui Pu pînă ce suprafața păru că se însuflețește, că tremură și palpită de o viață lăuntrică, ca sub vibrația mușchilor rotunjiți care joacă sub piele. Tonurile de culoare ale vieții îl acopereau, pătrundeau pînă în părțile cele mai tainice ale materiei lui și imitau carnația țesutului roșu-sîngeriu și purpuriu al vinelor. Și învelișul de culoarea soarelui, smalțul limpede și strălucitor, pe jumătate diafan, asemenea pielii fine de femeie acoperea totul. Niciodată de la facerea lumii încoace, îndemînarea omului nu închipuise și nu făurise o operă asemănătoare acesteia.

Atunci Pu porunci celor care-l ajutau să bage din belșug în cuptor buturugi de arbore de ceai.

Dar nu destăinui nimănui hotărîrea pe care o luase. Totuși, cînd cuptorul începu să se înroșească și cînd văzu că opera mîinilor sale înflorește și devine roză la căldură, se închină în fața Duhului Focului și murmură :

— O, tu, Duh și stăpîn al focului, am înțeles adevăratul tîlc al vorbelor tale. Știu că un suflet nu se poate despărți în două. Primește, așadar, viața mea pentru viața operei mele, sufletul meu pentru sufletul Vasului meu !

Și vreme de nouă zile și nouă nopți fură băgate lemne din arbore de ceai, vreme de nouă nopți și nouă zile oamenii veghează minunatul vas care se cristaliza în forma unei ființe și pe care suflul arzător al flăcărilor îl colora în roz. Și cînd se apropie cea de-a noua noapte, Pu porunci tuturor tovarășilor săi sleiți de muncă să meargă să se odihnească, căci opera era aproape terminată, iar reușita părea sigură :

— Iar dacă n-o să mă găsiți aici la ivirea zorilor, adăugă el, scoateți vasul din cuptor, căci o să știu că datoria a fost, în sfîrșit, îndeplinită, conform dorinței Augustei Ființe.

Lucrătorii plecară pe la casele lor.

Și înainte să se scurgă și cea de-a noua noapte, Pu se aruncă în flăcări. Își dădu duhul în Strînsoarea arzătoare a Spiritului Cuptorului și astfel își oferi viața în schimbul vieții operei sale, — sufletul său pentru sufletul vasului.

Iară cînd lucrătorii se întoarseră în cea de-a zecea dimineață ca să scoată din cuptor minunăția de porțelan, dispăruseră pînă și oasele meșterului. Dar, miracol ! Vasul se însuflețea la privirea cera-

miştilor care-l contemplau, — semăna cu carnea înfiorată de murmurul unui cuvînt şi tresărea la atingerea uşoară a unui gînd. Iar dacă era atinsă cu degetul, din ea ieşea un sunet care era un nume : cel al creatorului ei.

*

Fiul Cerului află întîmplarea : constată miracolul Vasului şi le zise celor din suită :

— În adevăr, imposibilul a fost făcut prin puterea credinţei şi prin supunere. Totuşi, nu am avut niciodată dorinţa de a provoca o astfel de jertfă. N-am vrut decît să aflăm dacă Geniul Meşterului-fără-Egal venea de la zei sau de la demoni, — din cer sau din infern. Acum ştiu că Pu a luat loc printre zei.

Şi Împăratul îl plînse cu lacrimi amare pe credinciosul slujitor. Porunci să se dea cinstiri divine spiritului acestui artist fără seamăn şi să fie păstrată pe vecie amintirea lui. Statui frumoase cu chipul său fură ridicate în toate oraşele Celestului Imperiu, pentru ca nenumăraţii lucrători în caolin să-i poată invoca fără încetare numele şi să-i ceară binecuvîntarea pentru munca din atelierele de ceramică.

Fragment

. . . .

ŞI ERA LA ORA AMURGULUI CÎND AU AJUNS la poalele muntelui. Nu se zărea nici un semn de viață, nici urmă de apă sau de verdeață, ori umbră de zbor de pasăre — nimic, doar pustietate și iarăși pustietate. Iar vîrful era pierdut în ceruri.

Atunci Bodhisattva[1] îi spuse tînărului său tovarăş de drum :

— Ți se va arăta ceea ce ai cerut să vezi. Dar locul Viziunii este departe și drumul este greu. Urmează-mă şi nu te teme : puterile îți vor fi întărite.

În timp ce urcau, amurgul se lăsa peste ei. Nu era nici o cărare bătătorită, nici altă urmă de trecere a omului ; iar drumul ducea peste o îngrămădire de bolovani care se rostogoleau sau se întorceau sub picior. Cîteodată, o bucată mai mare se desprindea și aluneca la vale cu un ecou sec ; — altădată călcau peste ceva ce se spărgea ca o scoică goală... Stelele se arătară și începură să scînteieze, întunericul se făcea tot mai adînc.

— Nu te teme, fiule, zise Bodhisattva, călăuzindu-l. Nu ne paște nici o primejdie, cu toate că drumul e anevoios.

Urcau sub stele, repede, repede, cu o putere supraomenească. Trecură de locuri înalte, învăluite în ceață și văzură sub ei lățindu-se, pe măsură ce urcau, un potop tăcut de nori precum talazurile unei mări înspumate.

Urcau ceas de ceas. Forme nevăzute cedau sub pasul lor, cu trosnete ușoare și surde. Focuri reci și tulburi se aprindeau și se stingeau la fiecare sfărîmare.

---

[1] Divinitate budistă, care și-a consacrat existența mîntuirii oamenilor.

Odată tînărul pelerin puse mîna pe ceva neted, care nu era piatră, îl ridică și distinse vag batjocura fără chip a morții.

— Nu mai zăbovi atîta, fiule ! îl îndemnă vocea învățătorului. Piscul pe care trebuie să ajungem e tare departe !

Urcau prin întuneric și simțeau necontenit sub ei ușoarele sfărîmături ciudate, și vedeau cum se furișează și se sting focurile cele înghețate pînă cînd bezna nopții se făcu cenușie și stelele începură a păli, iar răsăritul prinse să înflorească.

Iar ei urcau mereu, iute-iute, cu o putere supraomenească. Împrejurul lor se așternea de-acum răceala morții și o liniște înfricoșătoare.

O flacără aurie străluci la răsărit.

Atunci, pentru întîia oară, hăurile își arătară goliciunea, și pelerinul începu să tremure înfiorat. Căci nu exista pămînt deloc — nici sub el, nici în jurul lui, nici deasupra lui — ci doar o îngrămădire hidoasă și fără margini de cranii, bucăți de cranii, pulbere de oase și dinți căzuți, împrăștiați peste tot, care sclipeau precum scoicile fărîmate de val.

— N-ai teamă, fiule ! rosti Bodhisattva. Doar cei cu inima tare pot birui și ajunge la locul Viziunii !

În urma lor lumea pierise. Nu mai rămăseseră decît norii dedesubt și cerul deasupra, apoi îngrămădirea de cranii dintre ele, urcînd dincolo de zare.

Pe urmă soarele se înălță pe cer o dată cu urcușul lor. Dar lumina lui nu avea nici urmă de căldură, ci împrăștia doar o răceală tăioasă, ca o sabie. Iar groaza amețitoarei înălțimi și coșmarul negrului abis, precum și chinul tăcerii erau din ce în ce mai mari și îl apăsau greu pe pelerin, înțepenindu-i picioarele, încît deodată îl lăsară puterile și gemu ca un om care doarme și are un vis urît.

— Grăbește-te, grăbește-te, fiule ! strigă Bodhisattva. Ziua e scurtă, iar vîrful e foarte departe.

Dar pelerinul dădu un țipăt :

— Mi-e teamă ! Mi-e nespus de teamă și m-au lăsat puterile !

— Puterile îți vor reveni, fiule ! îi răspunse Bodhisattva... Uită-te în jos și în sus și în jur și spune-mi ce vezi !

— Nu pot, strigă pelerinul, tremurînd și agățîndu-se de stînci. Nu pot să privesc în jos ! În fața mea și împrejurul meu nu sînt altceva decît cranii omenești !

— Şi totuşi, fiule, zise Bodhisattva rîzînd încetişor, şi totuşi tu nu ştii din ce e făcut muntele acesta.

Celălalt, tremurînd, repetă :

— Mi-e teamă ! Mi-e nespus de teamă !... Nimic altceva decît cranii de om !

— Este un munte de cranii, răspunse Bodhisattva. Dar să ştii, fiule, că toate SÎNT ALE TALE ! Fiecare dintre ele a fost odată cuibul visurilor, al dorinţelor şi dezamăgirilor tale. Nici măcar unul dintre ele nu este craniul vreunei alte fiinţe. Toate, toate, fără putinţă de tăgadă, au fost ale tale, în milioanele tale de vieţi anterioare.

. . . .

Povestea unei preziceri

AM CUNOSCUT ODATĂ UN GHICITOR CARE credea cu adevărat în știința lui. Ca om care se inițiase în vechea filosofie chinezească, se obișnuise să creadă în ghicit cu mult înainte de a se gîndi să-l practice. În tinerețe a fost în serviciul unui bogat *daimyō*, dar pe urmă, ca și alți mii de samurai, s-a trezit cu totul strîmtorat ca urmare a schimbărilor sociale și politice ale epocii Meiji[1]. Atunci s-a făcut ghicitor — un *uranaiya* rătăcitor — mergînd pe jos din oraș în oraș și trecînd pe acasă cel mult o dată pe an cînd își aducea agoniseala. Era destul de vestit ca ghicitor, mai ales, cred eu, din pricina sincerității sale desăvîrșite și felului său delicat de a fi, care dădea oamenilor încredere. Ghicea după sistemul vechilor învățați : folosea cartea cunoscută sub numele de *Yi jing*[2], precum și un număr de figuri din lemn de abanos care pot fi aranjate în așa fel, încît să poată forma oricare dintre hexagramele[3] chineze. Și el începea întotdeauna ghicitul cu o rugăciune sinceră către zei.

Susținea că meșteșugul în sine nu dă greș niciodată în mîinile unui maestru. Mărturisea că făcuse cîteva preziceri greșite ; dar spunea că acele greșeli se datorau pe de-a-ntregul faptului că nu tîlcuise cum trebuie anumite texte sau figuri. Ca să spun adevărul, trebuie să adaug că în cazul meu (mi-a ghicit de patru ori viitorul), prezicerile lui

---

[1] Meiji („Epoca luminată") — epoca restaurării puterii imperiale uzurpate de șoguni și a modernizării Japoniei prin deschiderea către influențele occidentale, începînd cu anul 1868.

[2] „Cartea schimbărilor" — important monument al gîndirii chineze antice care, stabilind relații între faptele umane și întîmplările din natură, încearcă să formuleze legi ce guvernează fenomenele naturale și sociale cu ajutorul unei metode deductive prin ghicire. Fondul cărții e format dintr-o serie de preziceri.

[3] Hexagrame — 8 imagini grafice reprezentînd cerul, pămîntul, tunetul, apa, muntele, vîntul, focul, lacul, a căror combinare dă modele divinatorii.

s-au împlinit atît de bine, încît am început să mă sperii de ele. Poate nu credeți în preziceri și le disprețuiți din punct de vedere intelectual, dar ceva din înclinarea moștenită spre superstiție se ascunde în mai fiecare dintre noi. Iar cîteva încercări ciudate pot să ispitească în asemenea măsură această moștenire, încît stîrnesc cea mai nebunească speranță sau teamă legată de norocul sau ghinionul făgăduit de către cine știe ce ghicitor. Adevărul este că ar fi o nenorocire să ne putem cunoaște viitorul. Închipuiți-vă ce s-ar întîmpla dacă am ști că peste două luni ne pîndește o nenorocire cumplită pe care nu avem cum s-o înlăturăm.

Cînd l-am văzut întîia oară, la Izumo, era bătrîn, avea cu siguranță peste șaizeci de ani, dar arăta cu mult mai tînăr. Pe urmă l-am întîlnit la Osaka, la Kyōto și la Kobe. Am încercat de mai multe ori să-l înduplec să-și petreacă lunile mai reci din iarnă sub acoperișul meu, căci cunoștea ca nimeni altul tezaurul legendelor și mi-ar fi putut fi de un folos neprețuit din punct de vedere literar. Dar mai întîi pentru că obișnuința de a colinda devenise pentru el o a doua natură, și apoi datorită unui sentiment de libertate la fel de aprig ca și cel al țiganilor, nu am fost niciodată în stare să-l țin lîngă mine mai mult de două zile la rînd.

Avea obiceiul să vină în fiecare an la Tokyo — de obicei la sfîrșitul toamnei. Atunci, vreme de cîteva săptămîni își schimba mereu domiciliul prin oraș, cutreierînd din district în district, și dispărea din nou. Dar în răstimpul acestor călătorii scurte, m-a vizitat întotdeauna, aducîndu-mi vești despre oameni și locuri din Izumo și cîte un dar ciudat, adesea de obîrșie religioasă, din vreun faimos loc de pelerinaj. Cu acest prilej puteam să stau de vorbă cu el timp de cîteva ceasuri. Cîteodată vorbeam despre lucruri stranii, văzute sau auzite de el în ultima călătorie, altădată despre vechi legende și credințe populare, iar uneori discutam despre preziceri. Ultima oară cînd ne-am văzut mi-a vorbit despre o artă chinezească a prezicerii, pe care regretă că nu a putut-o învăța vreodată.

— De pildă, orice om inițiat în această știință, zicea el, ar putea fi în stare să-ți spună nu numai momentul exact în care oricare dintre stîlpii sau grinzile acestei case va putrezi și va cădea, ci și direcția prăbușirii, precum și urmările ei. Pot să vă lămuresc și mai bine povestindu-vă o întîmplare.

Întîmplarea este legată de vestitul ghicitor chinez pe care noi, japonezii, îl numim Shōko Setsu și care este trecut în cartea de preziceri *Baikwa-Shin-Eki*. Încă de tînăr, Shōko Setsu și-a cîștigat, mulțumită științei și iscusinței sale, o înaltă poziție socială. Însă a renunțat la ea și s-a retras în singurătate pentru a-și consacra tot timpul studiului. Ani și ani de zile a trăit singur într-o colibă din munți, studiind fără foc în timpul iernii și fără evantai vara, scriindu-și cugetările pe pereții odăii sale — din lipsă de hîrtie — și folosind drept pernă un olan.

Într-o bună zi, pe vremea marilor călduri ale verii, îl cuprinse somnul și se întinse să se odihnească, punîndu-și olanul sub cap. Abia adormise cînd un șobolan îi trecu peste față, trezindu-l brusc. Mînios, apucă olanul și îl zvîrli după șobolan. Dar șobolanul scăpă nevătămat, pe cînd olanul se sparse. Shōko Setsu se uită cu tristețe la perna sa sfărîmată și îi păru rău că s-a pripit. Apoi, dintr-o dată, observă pe partea dinlăuntru a olanului niște litere chinezești, între marginea de sus și cea de jos. Părîndu-i-se foarte ciudat, adună bucățile și le cercetă cu luare-aminte. Descoperi că pe linia de-a lungul căreia se spărsese olanul fuseseră scrise în lut, înainte de a fi ars, șaptesprezece hieroglife, care se citeau astfel: *„În Anul Iepurelui, în cea de-a patra lună, în cea de-a șaptesprezecea zi, la Ora Șarpelui*[1]*, acest olan, după ce va fi fost folosit drept pernă, va fi azvîrlit după un șobolan și se va sparge"*. Prezicerea se împlinise într-adevăr la Ora Șarpelui, în cea de-a șaptesprezecea zi a celei de-a patra luni din Anul Iepurelui. Tare uimit, Shōko Setsu se uită din nou la frînturile de olan și descoperi pecetea și numele olarului. Ieși degrabă din colibă și, luînd cu el cioburile, se duse în orașul vecin spre a-l căuta pe meșterul care făcuse olanul. Îl găsi în cele din urmă, îi arătă olanul spart și îl întrebă despre istoria lui.

După ce cercetă cu atenție cioburile, olarul zise:

— Acest olan a fost făcut în atelierul meu, dar hieroglifele au fost scrise în lut de către un bătrîn — un ghicitor — care mi-a cerut îngăduința de a scrie pe olan înainte de a fi ars în cuptor.

— Știți unde locuiește? întrebă Shōko Setsu.

[1] Ora Șarpelui — intervalul cuprins între orele 9—11 dimineața.

— Locuia nu departe de-aici, răspunse olarul. Pot să vă arăt drumul spre casa lui. Dar nu știu cum îl cheamă.

După ce fu condus spre casa cu pricina, Shōko Setsu bătu la poartă și ceru îngăduința de a vorbi cu bătrînul. Un slujitor-ucenic îl pofti cuviincios în casă și îl conduse într-o încăpere unde studiau mai mulți tineri. Cînd Shōko Setsu se așeză, îl salutară cu toții. Apoi cel care-i vorbise primul făcu o plecăciune și zise :

— Sîntem îndurerați că trebuie să vă înștiințăm că stăpînul nostru a murit acum cîteva zile. Dar v-am așteptat, pentru că el ne prezisese că veți sosi astăzi în această casă, la ora aceasta. Numele dumneavoastră este Shōko Setsu. Iar stăpînul nostru ne-a spus să vă dăm o carte care socotea că vă va fi de folos. Iată cartea, vă rog să o primiți.

Shōko Setsu era pe cît de încîntat, pe atît de mirat ; căci cartea era un manuscris dintre cele mai valoroase, cuprinzînd toate secretele științei prezicerii. După ce le mulțumi tinerilor și își exprimă regretul pentru moartea învățătorului lor, se întoarse la coliba lui și începu să încerce valoarea cărții, cercetînd paginile legate de propria-i soartă. Cartea îi deslușea că îl așteaptă un mare noroc în partea de sud a locuinței sale. Săpă în locul arătat și găsi o oală plină cu galbeni, îndeajuns spre a-l face bogat.

*

Vechea mea cunoștință a părăsit această lume la fel de însingurat ca și traiul pe care îl dusese. Iarna trecută, în timp ce trecea printr-un lanț de munți, a fost ajuns de o furtună de zăpadă și a rătăcit drumul. A fost găsit după cîteva zile stînd drept la rădăcina unui pin, cu micuța lui boccea atîrnată pe umăr : o statuie de gheață, cu brațele încrucișate și cu ochii închiși, ca și cum ar medita. Probabil că, așteptînd să treacă furtuna, a fost cuprins de amorțeala frigului și în timpul somnului a fost troienit de zăpadă. Aflînd despre această ciudată moarte, mi-am adus aminte de zicala japoneză : *Uranaiya minouyé shiradzu* (prezicătorul nu își cunoaște propria-i soartă).

Furisodé

DE CURÎND, TRECÎND PE O STRĂDUȚA ÎNchiriată mai ales de către negustorii de vechituri, am zărit atîrnînd în fața uneia dintre prăvălii o *furisodé*, veșmînt cu mîneci lungi, de culoarea roșu-purpurie numită *murasaki*. Era o rochie așa cum purtau pesemne doamnele de rang înalt în timpul perioadei Tokugawa[1]. M-am oprit să mă uit la cele cinci blazoane de pe ea. În aceeași clipă mi-am adus aminte de legenda unei haine asemănătoare, despre care se spune că odinioară a pricinuit distrugerea orașului Edo.

Acum două sute cincizeci de ani, pe cînd lua parte la o sărbătoare religioasă, fiica unui negustor bogat din Orașul Șogunilor[2] văzu în mulțime un tînăr samurai de o nespusă frumusețe și se îndrăgosti numaidecît de el. Din nefericire, tînărul dispăru în îmbulzeală înainte ca ea să poată afla prin servitori cine era și de unde venea. Dar chipul lui îi stăruia viu în amintire, chiar și cel mai neînsemnat amănunt al costumului. Veșmîntul de paradă al unui tînăr samurai era în acea vreme aproape la fel de strălucitor ca și cel al tinerelor fete, iar tunica acestui străin frumos i se păruse neasemuit de frumoasă tinerei îndrăgostite. Ea își zise că purtînd un veșmînt de aceeași calitate și culoare, purtînd aceleași blazoane, ar putea să-i atragă atenția.

Prin urmare, își făcu un astfel de veșmînt, cu mîneci foarte lungi, după moda timpului și o îndrăgi tare mult. O purta ori de cîte ori ieșea prin oraș, iar cînd se afla acasă, o agăța în camera sa și încerca să-și închipuie cum ar arăta îmbrăcat în ea iubitul ei cel necunoscut. Cîteodată stătea ore în șir în fața ei, visînd și plîngînd. Și se ruga zeilor și lui Buddha să poată cîștiga dragostea tînărului.

---

[1] Tokugawa — familie japoneză, ramură a clanului Minamoto, al cărui reprezentant, Iyeyasu, a devenit șogun în sec. XVII.

[2] Este vorba de Edo, vechea capitală a Japoniei (actualul Tokyo).

Dar nu-l mai văzu niciodată. Începu să tînjească de dorul lui, se îmbolnăvi şi la scurtă vreme muri. După înmormîntare, haina cu mîneci lungi la care fata ţinuse atît de mult fu dăruită templului budist unde se rugau părinţii ei. Este o datină veche să dăruieşti în acest fel veşmintele celor morţi.

Preotul izbuti să vîndă haina la un preţ foarte bun, căci era din mătase scumpă, nepătată de lacrimile ce o stropiseră. O cumpără o fată cam de aceeaşi vîrstă cu cea dispărută. Ea o purtă doar o singură zi. Apoi se îmbolnăvi şi începu să se poarte ciudat, strigînd că este bîntuită de imaginea unui tînăr foarte chipeş şi că va muri din dragoste pentru el. Şi într-adevăr după scurtă vreme muri, iar haina cu mîneci lungi fu dusă pentru a doua oară la templu.

Preotul o vîndu şi din nou ajunse în stăpînirea unei fete, care o îmbrăcă doar o dată. Apoi se îmbolnăvi şi, povestind despre o frumoasă umbră, muri. Iar haina fu dăruită pentru a treia oară templului. Preotul se minună şi deveni bănuitor.

Totuşi se încumetă să vîndă încă o dată nefericitul veşmînt. Din nou fu cumpărat de o fată şi îmbrăcat doar o singură zi, iar cea care-l purtă începu să tînjească şi muri.

Şi haina ajunse pentru a patra oară la templu.

Atunci preotul se încredinţă că la mijloc era ceva necurat şi porunci slujitorilor să aprindă focul în curtea templului şi să ardă haina.

Slujitorii făcură întocmai şi haina fu aruncată pe foc. Dar pe cînd mătasea începuse să ardă, deodată apărură pe ea nişte uimitoare litere de flacără — literele invocaţiei *Namu myō hō renge kyō* — care, una cîte una, săriră ca nişte scîntei pe acoperişul templului, iar acesta luă foc.

Tăciunii aprinşi din templu căzură numaidecît pe acoperişurile din vecinătate ; şi în curînd toată strada era în flăcări. Apoi dinspre mare se stîrni vîntul care răspîndi focul pe alte străzi ; iar pîrjolul se întinse de la o stradă la alta, din cartier în cartier, pînă cînd arse aproape întregul oraş [1]. Iar acest dezastru, care s-a întîmplat în cea de-a optsprezecea zi a primei luni din anul întîi al epocii *Meireki* [2] este încă amintit la Tokyo ca *Furisodé-Kwaji* — Marele foc al Hainei cu Mîneci Lungi.

---

[1] Repeziciunea extinderii incendiului este perfect plauzibilă, avînd în vedere faptul că locuinţele japoneze erau făcute din hîrtie şi lemn.

[2] Anul 1655.

După o carte de poveşti numită *Kibun-Daijin*, fata care dăduse să se facă haina se numea O-Samé. Era fata lui Hikoyemon, negustor de vinuri din Hyakusho-machi, în cartierul Azabu. Pentru frumuseţea ei era numită şi Azabu-Komachi, sau Komachi cea din Azabu [1]. Aceeaşi carte spune că templul sectei Nichiren era numit Honmyoji, în cartierul Hongo. Iar blazonul de pe haină era o floare de *kikyō* [2]. Dar există variante diferite ale legendei şi nu am încredere în *Kibun-Daijin*, din pricină că afirmă că frumosul samurai nu era cu adevărat om, ci un dragon metamorfozat, sau un şarpe de apă care trăia în lacul Uyéno — *Shinobazu-no-Iké* [3].

---

[1] După mai bine de o mie de ani, numele de Komachi, sau Ono-no-Komachi, continuă să fie glorificat în Japonia. Ea a fost cea mai frumoasă femeie din vremea ei şi o atît de mare poetesă încît putea mişca cerul cu versurile ei şi aducea ploaia în perioadele de secetă. Mulţi au iubit-o zadarnic şi se spune că numeroşi bărbaţi au murit din pricina ei. Dar, o dată cu trecerea tinereţii, au început să se abată asupra ei tot soiul de necazuri şi după ce a ajuns în cea mai jalnică stare, a devenit cerşetoare şi a murit în cele din urmă pe un drum, în apropiere de Kyōto. Pentru că se considera ruşinos să fie înmormîntată în zdrenţele slinoase aflate pe ea, un om sărman a oferit o haină de vară purtată *(katabira)* spre a-i fi înfăşurat trupul şi a fost înmormîntată lîngă Arashiyama, într-un loc denumit de către drumeţi „Locul *Katabira*-ei" *(Katabira-no-Tsuchi)*.

[2] *Kikyō* — clopoţel (jap.).

[3] „Lacul neaducerii aminte" (jap.).

O *karma*[1] pasională

UNA DINTRE ATRACȚIILE DE MARE faimă ale scenei din Tokyo este spectacolul cu piesa de teatru *Botan-Dōrō* sau „Lampionul-cu trei bujori“, interpretat de către vestitul Kiku-gorō[2] și compania sa. Această ciudată piesă, ale cărei întîmplări au loc pe la mijlocul veacului trecut, este o dramatizare după romanul scriitorului Enchō, scris în limba japoneză populară și pur japonez prin culoarea locală, deși este însăilat pe o povestire chinezească. M-am dus să văd piesa și Kikugorō m-a familiarizat cu un nou fel de plăcere — a fricii.

„De ce n-ai oferi cititorilor de limbă engleză partea fantomatică a poveștii“ ? m-a întrebat un prieten care mă mai călăuzește din cînd în cînd prin labirintul filosofiei orientale. „Ar ajuta la explicarea unor idei populare despre supranatural, de care occidentalii știu foarte puține lucruri. Și te-aș putea ajuta și eu la traducere“.

I-am primit propunerea cu bucurie și am scris următoarea variantă a părții celei mai extraordinare din romanul lui Enchō. Ici-colo, am găsit necesar să condensăm narațiunea originală și am încercat să ne ținem aproape de text doar în paginile de dialog, dintre care unele se întîmplă să aibă un fel aparte de interes psihologic.

---

[1] *Karma* — în credința hindusă, forță impersonală care leagă sufletul de lanțul reîncarnărilor necesare, determinînd următoarea formă de existență a fiecărei făpturi.

[2] Kikugorō IV (1885—1949) — actor și regizor japonez, considerat drept una dintre cele mai mari personalități ale teatrului nipon.

Povestea Fantomei din Romanul Lampionului-cu-Bujori

I

ODINIOARĂ, TRĂIA ÎN CARTIERUL USHI-gomé din Edo un *hatamoto*[1] pe nume Iijima Heizayemon. Avea o singură fiică, la fel de frumoasă ca și numele ei, care înseamnă „Roua dimineții". Iijima se însură a doua oară pe cînd fata avea cam șaisprezece ani și descoperind că O-Tsuyu nu ar putea fi fericită alături de mama ei vitregă, puse să se construiască pentru fată o casă cochetă la Yanagijima, și îi dărui spre a fi slujită o servitoare devotată, pe nume O-Yoné.

O-Tsuyu trăi destul de fericită în noua ei locuință pînă într-o bună zi cînd medicul familiei, Yamamoto Shijō, îi făcu o vizită însoțit de un tînăr samurai, pe nume Hagiwara Shinzaburō, care locuia în cartierul Nedzu. Shinzaburō era un flăcău neobișnuit de frumos și foarte binecrescut, și cei doi tineri se îndrăgostiră unul de celălalt de la prima vedere. Chiar înainte de a se termina vizita, ei puseră la cale, fără a fi auziți de bătrînul doctor, să se făgăduiască unul altuia pe viață. Iar la plecare, O-Tsuyu îi șopti tînărului :

— *Ia aminte ! Dacă nu vei mai veni să mă vezi, voi muri fără doar și poate !*

Shinzaburō nu uită aceste vorbe și era tare nerăbdător să o revadă pe O-Tsuyu. Dar bunacuviință îl oprea să meargă de unul singur la ea acasă : era silit să aștepte prilejul de a-l însoți pe doctor, care-i făgăduise să-l ia cu el și a doua oară. Din nefericire, bătrînul nu-și ținu făgăduiala. El remarcase neașteptata atracție a lui O-Tsuyu pentru Shinzaburō și se temuse că, în cazul unor urmări grave, tatăl fetei îl va face pe el răspunzător. Iar lui Iijima Heizayemon îi mergea vestea că taie capete. Și cu cît Shijō se gîndea mai mult la posibilele urmări ale vizitei

[1] *Hatamoto* — vezi nota 1, la pag. 89.

lui Shinzaburō în casa lui Iijima, cu atît devenea mai înspăimîntat. Din această pricină se abţinu să-l mai caute pe tînărul său prieten.

Trecură multe luni şi O-Tsuyu, neştiind adevărata pricină a lipsei de interes a lui Shinzaburō, crezu că i-a fost dispreţuită iubirea. Apoi căzu la pat şi muri. La scurtă vreme după aceea, muri şi credincioasa slujitoare O-Yoné, îndurerată de pierderea stăpînei sale. Şi fură înmormîntate una lîngă cealaltă în cimitirul Shin-Banzui-In, un templu care încă mai există în apropiere de Dango-Zaka, unde se ţine anual sărbătoarea crizantemelor.

II

Shinzaburō nu află nimic din cele întîmplate, dar dezamăgirea şi neliniştea sa îi aduseră o îndelungată boală. Se vindeca încet-încet, dar era încă foarte slăbit, cînd primi o vizită din parteea lui Yamamoto Shijō. Bătrînul îi oferi cîteva scuze demne de crezare pentru aşa-zisa lui uitare. Shinzaburō îi zise :

— Am fost bolnav încă de la începutul primăverii şi nici acum nu pot mînca orice... N-a însemnat oare o lipsă de bunăvoinţă că nu m-aţi mai vizitat deloc ? Am crezut că vom face împreună o nouă vizită în casa domnişoarei Iijima. Doream să-i duc un mic dar drept răsplată că am fost primiţi atît de bine. Fireşte, nu m-aş fi putut duce singur.

Shijō răspunse cu întristare :

— Îmi pare foarte rău să-ţi spun că tînăra domnişoară a murit.

— A murit ! repetă Shinzaburō, albindu-se la faţă. Aţi spus că a murit ?

Pentru o clipă, doctorul rămase tăcut, ca şi cum ar fi avut nevoie să-şi vină în fire. Apoi continuă cu tonul uşor al unui om hotărît să nu ia lucrurile în tragic :

— Marea mea greşeală a fost atunci cînd i te-am prezentat, fiindcă se pare că s-a îndrăgostit de tine. Pesemne ai spus ceva ca să-i încurajezi iubirea, cînd eraţi împreună în acea cămăruţă. În orice caz, am văzut ce simţea faţă de tine şi pe urmă am devenit neliniştit, temîndu-mă că tatăl ei ar putea să prindă de veste şi o să arunce asupra mea întreaga vină. Aşa încît, ca să fiu sincer, am hotărît că ar fi mai

bine să nu mai trec pe la tine și dinadins m-am ținut departe pentru multă vreme. Dar, numai cu cîteva zile în urmă, făcînd întîmplător o vizită la Iijima, am auzit, spre marea mea surpriză, că fata lui a murit. De asemeni și slujnica ei O-Yoné. Apoi reamintindu-mi tot ce s-a întîmplat, mi-am dat seama că tînăra domnișoară a murit din iubire pentru tine... *(Rîzînd)* Ah, mare păcătos mai ești ! Da, ești ! *(Rîzînd)*. Oare nu-i păcat să te fi născut atît de chipeș, încît să moară fetele de dragul tău ?[1]... *(Serios)*. Ei bine, morții cu morții. N-are nici-un rost să mai vorbim despre asta. Singurul lucru pe care-l poți face acum pentru ea este să repeți *Nembutsu*[2]... La revedere.

Și bătrînul plecă grăbit, dorind să evite alte discuții despre neplăcuta întîmplare pentru care se simțea, fără voia lui, răspunzător.

III

Multă vreme Shinzaburō a rămas împietrit de durerea pricinuită de știrea morții lui O-Tsuyu. Dar îndată ce se simți din nou în stare să gîndească limpede, el înscrise pe o tăbliță numele moartei și o puse pe altarul casei sale, așeză prinoase în fața ei și recită rugăciuni. Apoi, zi de zi aduse ofrande și repetă *Nembutsu*. Iar amintirea lui O-Tsuyu nu lipsea niciodată din gîndurile lui.

Nu se întîmplă nimic care să tulbure monotonia singurătății lui, pînă la sărbătoarea Bon, marea sărbătorire a morților, care începe în cea de-a treisprezecea zi a celei de-a șaptea luni. Atunci își împodobi casa și pregăti totul pentru sărbătoare, atîrnînd lampioane care să călăuzească sufletele reîntoarse și punînd hrană pe *shōryōdana* sau „policioara sufletelor". Și în cea dintîi seară a sărbătorii, după asfințit, aprinse opaițul din fața tăbliței cu numele lui O-Tsuyu, precum și lampioanele.

Era o noapte caldă, senină și lipsită de vînt, cu o lună mare pe cer. Shinzaburō a ieșit să se răcorească pe verandă. Îmbrăcat doar cu o haină ușoară de vară, stătea acolo cugetînd, visînd, suspinînd, fă-

---

[1] Poate că această conversație ar putea părea ciudată cititorului occidental, dar este autentică. Întreaga scenă este tipic japoneză (n.a.)

[2] Vezi nota 1, la pag. 24.

cîndu-și cîteodată vînt cu evantaiul, altădată afumînd puțin aerul spre a alunga țînțarii. Era o liniște deplină. Locul fiind destul de singuratic, erau puțini trecători. Auzea doar susurul ușor al izvòrului din vecinătate și țîrîitul gîzelor nopții.

Dar dintr-o dată această liniște fu întreruptă de zgomotul unor *geta*[1] — de femeie apropiindu-se — *kara-kon, kara-kon*. Sunetul se apropie din ce în ce mai mult, cu iuțeală, pînă cînd ajunse la gardul viu care înconjura grădina. Atunci Shinzaburō, devenind curios, se ridică în vîrful picioarelor să se uite peste gard și văzu trecînd două femei. Una, care purta un frumos lampion împodobit cu flori de bujor, părea să fie slujitoare ; cealaltă era o fată subțirică, cam de șaptesprezece ani, îmbrăcată într-un chimonou cu mîneci largi, brodat cu flori de toamnă. Aproape în aceeași clipă amîndouă femeile își întoarseră chipurile spre Shinzaburō și, spre marea lui mirare, le recunoscu pe O-Tsuyu și pe slujnica ei, O-Yoné.

Ele se opriră, și fata strigă :

— Oh, ce ciudat !... Hagiwara sama !

Shinzaburō strigă în același timp către slujitoare :

— O-Yoné ! Ah, tu ești O-Yoné ! Îmi amintesc foarte bine de tine !

— Hagiwara sama ! exclamă O-Yoné pe un ton de nemărginită mirare. N-am crezut niciodată că ar fi posibil !... Domnule, ni s-a zis că ați murit.

— Ce ciudat ! strigă Shinzaburō. Păi cum, mie mi s-a spus că ați murit voi, amîndouă !

— Ah, ce poveste urîtă ! răspunse O-Yoné. De ce repetați asemenea nefericite vorbe ?... Cine v-a spus ?

— Vă rog să poftiți înăuntru, zise Shinzaburō. Aici putem discuta mai bine. Poarta grădinii e deschisă.

Ele intrară și făcură plecăciuni. După ce le făcu să se așeze comod, Shinzaburō le spuse :

— Am credința că îmi veți ierta lipsa de politețe de a nu vă fi vizitat de atîta vreme. Dar Shijō, doctorul, mi-a zis, cam acum o lună, că ați murit amîndouă.

---

[1] *Komageta*, în original. *Geta* este o sandală de lemn sau sabot, de foarte multe feluri, dintre care unele sînt cît se poate de elegante. *Komageta*, sau *„geta-ponei"* este astfel denumită din pricina ecoului asemănător cu cel al unei potcoave lovind un teren tare (n.a.).

— Aşadar el a fost cel care v-a spus ? exclamă O-Yoné. Foarte urît din partea lui că v-a zis aşa ceva. Ei bine, tot Shijō a fost cel care ne-a spus nouă că *dumneavoastră aţi murit*. Cred că dorea să vă inducă în eroare, lucru care nu e prea greu de făcut, căci sînteţi atît de încrezător şi naiv. Se prea poate ca stăpîna mea să-şi fi trădat atracţia faţă de dumneavoastră prin anumite vorbe, care să-şi fi făcut drum către urechile tatălui ei. În acest caz, O-Kuni, noua soţie, ar fi putut pune la cale ca doctorul să vă spună că noi am murit, pentru a produce o ruptură. Oricum, în clipa în care stăpîna mea a auzit că aţi murit, a vrut numaidecît să-şi taie părul şi să se călugărească. Dar am izbutit s-o opresc să facă acest gest şi am înduplecat-o să se călugărească doar în suflet. După aceea, tatăl ei a vrut s-o mărite cu un anume tînăr, dar ea a refuzat. Apoi s-a iscat mult tărăboi, pricinuit în special de O-Kuni. Am plecat de-acasă şi am găsit o mică locuinţă în Yanaka-no-Sasaki. Acolo de-abia ne putem duce traiul, lucrînd pentru particulari. Stăpîna mea a spus necontenit *Nembutsu* pentru salvarea dumneavoastră. Astăzi, fiind prima zi din Bon, am plecat să vizităm templele şi tocmai ne întorceam acasă — atît de tîrziu — cînd avu loc această stranie întîlnire.

— Oh, ce extraordinar ! strigă Shinzaburō. E-adevărat oare ? Sau e doar un vis ? Şi eu, aici, am spus fără încetare *Nembutsu* în faţa unei tăbliţe cu numele ei pe ea ! Priviţi ! Şi le arătă tăbliţa lui O-Tsuyu la locul ei pe „policioara sufletelor".

— Vă sîntem mai mult decît recunoscătoare pentru binevoitoarea dumneavoastră aducere-aminte ! replică O-Yoné, zîmbind... În ceea ce o priveşte pe stăpîna mea, continuă ea, întorcîndu-se către O-Tsuyu, care rămăsese retrasă şi tăcută în tot acest răstimp, acoperindu-şi pe jumătate chipul cu mîneca chimonoului[1] — în ceea ce o priveşte pe stăpîna mea, dînsa zice că n-ar avea nimic împotrivă, dacă tatăl ei ar dezmoşteni-o de-a lungul a şapte vieţi sau chiar dacă ar ucide-o, de dragul dumneavoastră !... Haideţi ! N-o lăsaţi să stea aici în această noapte ?

---

[1] Gest tipic femeii japoneze, semnificînd pudoarea sau sfiiciunea.

Shinzaburō păli de bucurie. Răspunse cu o voce gîtuită de emoție :

— Vă rog să rămîneți, dar să nu vorbiți tare, căci prin apropiere locuiește un ins plicticos, un *ninsomi*[1] pe nume Hakuōdō Yusai, care prezice viitorul după fețele oamenilor. Este cumplit de curios și ar fi mai bine să nu știe.

Cele două femei rămaseră peste noapte în casa tînărului samurai și se întoarseră la mica lor locuință cu puțin înainte de ivirea zorilor. Pe urmă veniră în fiecare seară, timp de șapte nopți, fie vreme rea sau bună — întotdeauna la aceeași oră. Iar Shinzaburō se îndrăgosti și mai mult de fată ; cei doi erau încătușați prin acea legătură a iluziei care este mai puternică decît cercurile de fier.

IV

Era pe-acolo și un om pe nume Tomozō, care locuia într-o mică colibă, lîngă casa lui Shinzaburō. Tomozō și nevasta lui, O-Miné, erau amîndoi în slujba lui Shinzaburō, ca servitori. Amîndoi păreau devotați tînărului lor stăpîn, iar cu ajutorul lui reușeau să o ducă destul de bine.

Într-o noapte, la o oră foarte tîrzie, Tomozō auzi o voce de femeie în locuința stăpînului său. Acest lucru îl neliniști. Se temea ca nu cumva Shinzaburō, cum era el binecrescut și simțitor, să fie păcălit de vreo femeie vicleană, — în care împrejurare servitorii ar fi primii care ar avea de suferit. Prin urmare, se hotărî să stea de veghe ; iar în noaptea următoare se furișă în vîrful picioarelor spre locuința lui Shinzaburō și privi înăuntru printr-o crăpătură dintr-unul din panourile glisante. La lumina unui felinar de noapte din dormitor, el fu în stare să vadă că stăpînul său vorbea sub plasa contra țînțarilor cu o femeie ciudată. La început nu o putu vedea deslușit. Era întoarsă cu spatele la el. Observă doar că este foarte subțire și părea a fi foarte tînără, judecînd după felul hainelor și al

---

[1] Meseria încă n-a dispărut. *Ninsomi* folosește un fel de lupă (sau cîteodată o oglindă care mărește) numită *tengankyō* sau *ninsomegané*.

pieptănăturii[1]. Lipindu-și urechea de crăpătură, putu auzi limpede conversația. Femeia zicea :

— Iar dacă aș fi dezmoștenită de către tatăl meu, m-ai lăsa atunci să vin și să trăiesc cu tine ?

Shinzaburō răspunse :

— Te-aș lăsa, sigur că da, ba mai mult de-atît, aș fi fericit de norocul meu. Dar n-ai nici un motiv să te temi că vei fi vreodată dezmoștenită de către tatăl tău, căci ești singurul lui copil și te iubește tare mult. Mie mi-e teamă că într-o bună zi vom fi despărțiți fără milă.

Ea răspunse încet :

— Niciodată, niciodată nu m-aș putea măcar gîndi să accept ca soț un alt bărbat. Chiar dacă secretul nostru va fi dat la iveală, iar tatăl meu m-ar ucide pentru ceea ce am făcut, încă și-atunci — după moarte — n-aș putea vreodată înceta să mă gîndesc la tine. Și acum sînt sigură că tu însuți n-ai fi în stare să trăiești prea multă vreme fără mine...

Apoi strîngîndu-l în brațe, îl sărută pe gît și-l mîngîie, iar el îi întoarse mîngîierile.

Tomozō se minuna în timp ce asculta, — din pricină că felul de a vorbi al femeii nu era al uneia de rînd, ci limbajul unei doamne din înalta societate[2]. Atunci se hotărî, fie ce-o fi, să arunce o privire asupra chipului ei ; și se furișă primprejurul casei, prin spate și prin față, iscodind fiece crăpătură. Și în cele din urmă putu să vadă, dar în acea clipă îl cuprinse un fior de gheață și i se făcu părul măciucă.

Căci fața tinerei era cea a unei femei moarte de multă vreme, iar dezmierdătoarele degete erau oase descărnate și din trup nu mai era nimic de la mijloc în jos : se prefăcea într-o umbră foarte subțire. Acolo unde ochii iubitului amăgit vedeau tinerețe, grație și frumusețe, pentru ochii lui Tomozō apăreau doar sluțenia și goliciunea morții. În același timp, figura altei femei și mai stranii se ridică din cameră și se îndreptă iute spre cel ce iscodea, ca

---

[1] Culoarea și forma rochiei, precum și stilul de aranjare al părului sînt, conform tradiției japoneze, în conformitate cu vîrsta femeii.

[2] Formele de limbă folosite de samurai și de alte clase superioare difereau considerabil de cele ale idiomului popular ; dar aceste diferențe nu pot fi redate efectiv în limbile europene.

și cum i-ar fi descoperit prezența. Atunci, pradă unei spaime fără de margini, Tomozō o luă la goană spre locuința lui Hakuōdō Yusai și bătînd înnebunit la ușă, reuși să-l scoale din somn.

V

Hakuōdō Yusai, *ninsomi*-ul, era foarte bătrîn; dar la vremea lui a colindat mult, a auzit și văzut atît de multe lucruri, încît nu putea fi uimit cu ușurință. Și totuși, povestea înspăimîntatului Tomozō îl tulbură și îl miră deopotrivă. Citise în vechi cărți chinezești despre dragostea dintre vii și morți, dar nu crezuse că așa ceva ar fi cu putință. Oricum, era convins că cele spuse de Tomozō nu erau minciuni și că în casa lui Hagiwara se petrecea ceva foarte ciudat. Dacă adevărul se va dovedi a fi ceea ce credea Tomozō, atunci tînărul samurai era un om pierdut.

— Dacă femeia este cu adevărat o fantomă, zise Yusai către servitorul cel îngrozit, dacă femeia este cu adevărat o fantomă, stăpînul tău trebuie să moară în scurtă vreme, doar dacă nu se face un lucru extraordinar pentru a fi salvat. Iar dacă femeia este cu adevărat o fantomă, semnele morții vor apărea pe chipul lui. Căci spiritul celor vii este *yōki* și curat, spiritul morților este *inki* și necurat[1]. Unul este Pozitiv, celălalt e Negativ. Cel a cărui mireasă este o fantomă nu poate să trăiască. Chiar dacă în sîngele său ar exista o forță de viață pentru o sută de ani, această forță va dispărea grabnic... Oricum, voi face tot ce-mi stă-n putință să-l salvez pe Hagiwara sama. Iar în acest răstimp, Tomozō, tu să nu spui nimănui ceva despre acest lucru, nici măcar soției tale. În zori îi voi face o vizită stăpînului tău.

VI

A doua zi de dimineață, Shinzaburō, cînd fu întrebat de către Yusai, la început încercă să nege că cele două femei îi vizitaseră locuința. Dar văzînd

[1] *Inki* și *yōki* corespund termenilor chinezi *yin* și *yang*.

că această stîngace șiretenie este nefolositoare și observînd că bătrînul nu-l iscodește numai ca să se afle în treabă, el fu în cele din urmă convins să recunoască ceea ce se petrecuse cu adevărat și să spună motivele pentru care voia să țină tăinuită întreaga poveste: Cît despre domnișoara Iijima, avea intenția — zicea el — să o facă soția sa cît se poate de repede.

— Vai, ce nebunie! strigă Yusai, pierzîndu-și răbdarea în tulburarea sa. Să știi, domnule, că persoanele care au venit aici, noapte de noapte, sînt moarte! Ești pradă unei iluzii înspăimîntătoare! Ce vrei mai mult: simplul fapt că dumneata știai demult că O-Tsuyu e moartă și ai repetat *Nembutsu* pentru ea și ai adus prinoase în fața tăbliței cu numele ei, este însăși dovada!... Buzele moartei te-au atins! Mîinile ei te-au mîngîiat!... Chiar în această clipă îți văd pe chip semnele morții, dar nu mă vei crede!... Ascultă-mă, domnule — te implor — dacă vrei să te salvezi! Altminteri nu mai ai de trăit nici douăzeci de zile. Ți-au spus aceste persoane că locuiesc în districtul Shitaya, în Yanaka-no-Sasaki. Le-ai făcut vreo vizită acolo? Nu? Bineînțeles, că nu! Așadar, du-te astăzi, cît de repede poți, în Yanaka-no-Sasaki și încearcă să le găsești locuința!...

Și după ce rosti acest sfat cu cea mai deplină seriozitate, Hakuōdō Yusai plecă pe neașteptate.

Mirat dar nu convins, Shinzaburō se hotărî, după o clipă de cugetare, să urmeze sfatul lui *ninsomi* și să se ducă în Shitaya. Era încă dimineața devreme cînd ajunse în cartierul Yanaka-no-Sasaki și începu să caute casa lui O-Tsuyu. Merse pe fiece stradă și fundătură, citi toate numele înscrise pe feluritele intrări [1] și întrebă ori de cîte ori avu prilejul. Dar nu putu să afle nimic care să semene cu micuța casă pomenită de O-Yoné, și nimeni dintre cei pe care îi întrebă nu știa nimic despre vreo casă din cartier locuită de două femei nemăritate. Avînd, în cele din urmă, certitudinea că n-avea nici-un rost să continue mai departe cercetările, o porni spre casă pe cel mai scurt drum, care, din întîmplare, trecea prin împrejurimile cimitirului de lîngă templul Shin-Banzui-In.

[1] În Japonia, casele nu au numere, în locul lor fiind tăblițe cu numele proprietarului.

Deodată, atenția îi fu atrasă de două morminte noi, așezate unul lîngă celălalt, în spatele templului. Unul dintre ele era un mormînt obișnuit, așa cum s-ar fi făcut pentru cineva de condiție umilă, celălalt era o lespede mare și frumoasă, iar în fața ei atîrna un lampion cu bujori, care fusese lăsat acolo probabil în timpul Sărbătorii Morților. Shinzaburō își aminti că lampionul cu bujori purtat de O-Yoné era aidoma, iar potrivirea îl impresionă ca fiind ciudată. Privi din nou mormintele, dar ele nu explicau nimic. Nu purtau nici un nume, decît denumirea postumă budistă *kaimyo*. Atunci hotărî să întrebe la templu. Un slujitor îi spuse, răspunzînd la întrebările sale, că mormîntul cel mare a fost făcut de curînd pentru fiica lui Iijima Heizayemon, *hatamoto* din Ushigomé; iar cel micuț de alături era al slujitoarei O-Yoné, care a murit de tristețe la scurtă vreme după înmormîntarea tinerei domnișoare.

Numaidecît, Shinzaburō își aminti, cu un alt tîlc — de această dată sinistru — cuvintele lui O-Yoné: *„Am plecat și am găsit o mică locuință în Yanaka-no-Sasaki. Acolo de-abia ne ducem traiul de pe azi pe mîine, lucrînd cîte ceva de mînă."* Aici se afla, într-adevăr, „micuța locuință" și era în Yanaka-no-Sasaki. Dar *cîte ceva de mînă...?*

Îngrozit, samuraiul porni degrabă spre casa lui Yusai și îl rugă să-l sfătuiască și să-l ajute. Dar Yusai îi spuse că într-o astfel de situație nu are putința de a-i fi de vreun ajutor. Tot ce putea face era să-l trimită pe Shinzaburō la marele preot Ryōseki, din Shin-Banzui-In, cu o epistolă, rugîndu-l pentru un grabnic ajutor religios.

VII

Marele preot Ryōseki era un cărturar și un sfînt. Putea, cu ochii spiritului, să afle taina oricărui necaz și felul de *karma* care a provocat-o. Ascultă nemișcat povestea lui Shinzaburō și îi spuse:

— Te amenință o foarte mare primejdie, din pricina unei greșeli făcute într-una din fostele tale stări de existență. *Karma* ce te leagă de moartă este foarte puternică, dar dacă aș încerca să-ți deslu-

șesc felul ei, n-ai fi în stare să înțelegi. Prin urmare, îți voi spune doar că persoana cea moartă n-are dorința de a-ți face vreun rău din ură. Ea nu te dușmănește, ci, dimpotrivă, este animată de cele mai frumoase simțăminte față de tine. Probabil că fata te-a iubit cu mult înaintea vieții tale prezente, într-o perioadă de acum nu mai puțin trei sau patru vieți, și s-ar părea că, deși e obligatoriu să-și schimbe forma și condiția la fiecare nouă naștere, ea nu a fost în stare să contenească de a te urmări. Prin urmare, nu va fi lesne să scapi de influența ei... Dar acum îți voi da acest puternic *mamori*[1]. Este o iconiță din aur curat a acelui Buddha numit Kai-On-Nyorai[2], din pricină că Legea propovăduită de către el răsună în lume precum vuietul mării ! Iar această mică icoană este o *shiryō-yokė*[3], care îi apără de morți pe cei vii. Trebuie s-o porți, în învelitoarea ei, lîngă trup, sub cingătoare... Pe lîngă aceasta, voi face la templu o slujbă *segaki* pentru odihnirea zbuciumatului spirit... Iar aceasta este o sutră sfîntă, numită *Ubō-Darani-Kyō* sau „Sutra-Ploii-de-Comoară" : trebuie să ai grijă să o recIți acasă în fiecare noapte, nesmintit... Și-ți voi mai da încă acest pachet de *o-fuda*[4] : trebuie să lipești cîte una deasupra fiecărei deschizături sau găuri din casă, oricît de mică ar fi. Dacă vei face acest lucru, puterea textelor sfinte îi va împiedica pe morți să intre. Dar —

---

[1] Cuvîntul japonez *mamori* are semnificații la fel de numeroase ca și cele ale cuvîntului nostru „talisman". Ar fi imposibil într-o notă chiar și numai de enumerat varietatea de obiecte religioase japoneze cărora le este dată această denumire. În cazul de față, *mamori* este o icoană foarte mică, încastrată probabil într-un altar miniatural din lemn lăcuit sau din metal, peste care este aplicată o acoperitoare din mătase. Samuraii purtau adesea astfel de icoane miniaturale.

[2] Tathâgata-cel-ce-răsună-ca-marea (n. a.).

[3] De la *shiryō* — fantomă și *yokeru* — a îndepărta. În credințele populare japoneze există două feluri de fantome : spiritele morților, *shiryō*, și spiritele celor vii, *ikiryō*. O casă sau o persoană pot fi bîntuite fie de un *ikiryō*, fie de un *shiryō* (n. a.).

[4] *O-fuda* este numele generic dat textelor religioase folosite drept farmece sau talismane. Cîteodată sînt imprimate sau arse pe lemn, dar cel mai adesea sînt scrise sau tipărite pe fîșii înguste de hîrtie. *O-Fuda* sînt lipite deasupra intrării în casă, pe pereții camerelor, pe tăblițe puse în altarele locuințelor etc. Unele sînt purtate asupra persoanei, altele sînt făcute ghemotoc și înghițite ca medicament spiritual. Textul unei *o-fuda* mai mari este însoțit adesea de curioase picturi sau ilustrații simbolice.

orice s-ar întîmpla — să nu care cumva să uiţi să reciţi sutra.

Shinzaburō îi mulţumi umil marelui preot, apoi, luînd cu sine iconiţa, sutra şi mănunchiul de texte sfinte, plecă în cea mai mare grabă ca să ajungă acasă înainte de ceasul înserării.

VIII

Ajutat de Yusai cu vorba şi fapta, Shinzaburō fu în stare să fixeze înainte de lăsarea nopţii textele sfinte deasupra fiecărei deschizături a casei sale. Apoi *ninsomi* se întoarse acasă la el, lăsîndu-l singur pe tînărul samurai.

Veni şi noaptea, caldă şi senină. Shinzaburō ferecă uşile, îşi înfăşură preţioasa amuletă în jurul mijlocului, se băgă sub plasa de ţînţari şi începu să recite *Ubō-Darani-Kyō* la lumina slabă a unui lampion de noapte. Psalmodie multă vreme cuvintele, pricepînd foarte puţin din tîlcul lor, apoi încercă să se odihnească puţin. Dar mintea lui era încă prea tulburată de ciudatele întîmplări de peste zi. Trecu de miezul nopţii şi somnul nu se lipea de el. În cele din urmă, auzi dangătul marelui clopot din templul Dentsu-In, vestind ora a opta[1].

Bătaia lui încetă şi Shinzaburō auzi deodată sunetul de *geta* apropiindu-se din aceeaşi direcţie, dar mult mai încet de această dată: *karan-kon, karan-kon!* O sudoare rece îl năpădi pe frunte. Deschizînd grabnic sutra, cu mîini tremurătoare, începu din nou să o recite cu voce tare. Paşii se apropiară din ce în ce mai mult, ajunseră la gardul viu, se opriră! Apoi, în mod ciudat, Shinzaburō nu se simţi în stare să mai rămînă sub plasa de ţînţari: ceva mai puternic chiar şi decît frica sa îl îndemnă să privească, şi în loc să continue a recita din *Ubō-Darani-Kyō,* el se apropie nebu-

---

[1] Conform vechii modalităţi japoneze de măsurare a timpului, ora a opta corespunde orei două după miezul nopţii din sistemul european. Fiecare oră japoneză echivala cu două ore europene, aşa încît erau doar şase ore în loc de douăsprezece, iar acestea erau numărate descrescător, în ordine: 9, 8, 7, 6, 5, 4. Astfel, ora a noua corespunde cu miezul zilei sau al nopţii european. Nouă şi jumătate = unu şi jumătate; opt = două. Orele 1—3 dimineaţa, numite şi ora boului, erau orele fantomelor şi ale spiriduşilor.

nește de pereți și printr-o crăpătură privi afară în noapte. În fața casei le văzu stînd pe O-Tsuyu și pe O-Yoné cu lampionul cu bujori în mînă. Amîndouă se uitau la textele budiste lipite deasupra ușii de la intrare. Niciodată, nici măcar pe vremea cînd trăia, O-Tsuyu nu-i apăruse așa de frumoasă și Shinzaburō simți cum inima îi este atrasă spre ea cu o putere aproape irezistibilă. Dar îl ținu pe loc groaza de moarte și de necunoscut. În el se dădea o luptă între dragoste și frică, încît ajunse ca unul care suferă caznele iadului *Shō-netsu*[1].

Numaidecît auzi vocea slujitoarei rostind :

— Stăpînă dragă, nu se poate intra. Pesemne că dragostea lui Hagiwara sama s-a schimbat. Căci făgăduiala făcută noaptea trecută n-a fost ținută, iar ușile au fost ferecate ca să nu putem intra... În această seară nu putem pătrunde înăuntru. Ar fi mai înțelept din partea-ți să nu te mai gîndești la el, căci sentimentele lui s-au schimbat, cu siguranță. Este limpede că nu vrea să te mai vadă, așa încît ar fi bine să nu te mai necăjești atîta pentru un om a cărui inimă e atît de nemiloasă.

Dar fata răspunse, suspinînd :

— Oh, cînd mă gîndesc că asta se întîmplă după dovezile de dragoste pe care ni le-am dat unul celuilalt !... Mi s-a spus adesea că inima unui bărbat se schimbă la fel de iute ca și cerul toamnei. Și totuși, cu siguranță că inima lui Hagiwara sama nu poate fi atît de crudă încît să dorească cu adevărat să mă înlăture în acest fel !... Dragă Yoné, află, te rog, un mijloc de a ajunge la el... Dacă nu vei face acest lucru, n-o să mă mai întorc niciodată acasă, niciodată.

Ea continua să insiste în acest fel, acoperindu-și fața cu mînecile cele lungi — și părea tare frumoasă și înduioșătoare, dar iubitul ei avea o puternică frică de moarte.

În cele din urmă, O-Yoné zise :

— Tînăra mea domniță, de ce-ți chinuiești sufletul de dragul unui bărbat care pare a fi atît de crud ?... Ei bine, hai să vedem dacă nu e chip să intrăm prin spatele casei. Vino cu mine.

---

[1] *En-netsu* sau *Shō-netsu* este cel de-al Optulea Iad Fierbinte al budismului japonez. O zi în acest iad durează mii (unii zic chiar milioane) de ani omenești.

Şi luînd-o pe O-Tsuyu de mînă, o conduse spre partea dindărăt a locuinţei, iar acolo cele două se făcură nevăzute, la fel de iute cum dispare lumina atunci cînd este stinsă flacăra unui opaiţ.

IX

Noapte de noapte, umbrele veneau la Ora Boului, şi de fiecare dată Shinzaburō auzea suspinul lui O-Tsuyu. Totuşi se socotea mîntuit, neînchipuindu-şi că pierzania-i fusese hotărîtă de firea servitorilor săi.

Tomozō îi făgăduise lui Yusai să nu mai vorbească nimănui, nici măcar lui O-Miné, despre întîmplările ciudate care aveau loc. Dar cele două fantome nu-i îngăduiră lui Tomozō să se odihnească liniştit. Noapte de noapte, O-Yoné intra în casa lui şi-l scula din somn, cerîndu-i să scoată *o-fuda* aşezată deasupra unei foarte mici ferestre din spatele casei stăpînului său. Iar Tomozō, de frică, îi făgăduia mereu că o va scoate pînă la apusul soarelui; dar la lumina zilei nu era în stare să se hotărască a o scoate, crezînd că i se dorea răul lui Shinzaburō. În cele din urmă, în timpul unei nopţi furtunoase, O-Yoné îl trezi din moţăială cu un strigăt de reproş şi aplecîndu-se asupra pernei sale grăi :

— Ai grijă cum te joci cu noi ! Dacă pînă mîine noapte nu vei îndepărta acel text, vei afla cum pot eu urî pe cineva ! iar chipul ei devenise atît de înspăimîntător în timp ce vorbea, încît Tomozō era cît pe ce să moară de spaimă.

O-Miné, soţia lui Tomozō, nu ştiuse pînă atunci nimic despre acele vizite, chiar şi soţului ei i se păruseră ca nişte vise urîte. Dar în acea noapte se întîmplă că, trezindu-se pe neaşteptate, ea auzi un glas de femeie vorbindu-i lui Tomozō. Aproape în aceeaşi clipă vorbele conteniră, iar cînd se uită în jur, O-Miné văzu la lumina opaiţului doar pe bărbatul ei, — alb la faţă şi tremurînd de frică. Străina plecase. Uşile erau ferecate, părea peste putinţă ca cineva să fi putut pătrunde în casă. Şi totuşi, gelozia soţiei fusese trezită, drept care ea începu să-l certe şi să-l iscodească pe Tomozō, în aşa chip

încît el se văzu silit să dezvăluie taina și să explice teribila dilemă în care se afla.

Patima cu care vorbea o făcu pe O-Miné să se mire și să se neliniștească. Dar era femeie isteață și închipui degrabă un plan de a-și scăpa bărbatul prin jertfa stăpînului lor. Îi dădu lui Tomozō un sfat viclean, îndemnîndu-l să se tîrguiască cu moartele.

Ele veniră din nou în noaptea următoare, la Ora Boului. Auzindu-le pașii — *karan-koron, karan-koron* — O-Miné se ascunse. Dar Tomozō ieși spre a le veni în întîmpinare în întuneric, ba chiar găsi destul curaj ca să le spună ceea ce îl învățase nevastă-sa :

— E adevărat că merit dojana voastră, dar nu am avut dorința de a vă supăra. Pricina pentru care *o-fuda* n-a fost îndepărtată este aceea că nevasta mea și cu mine sîntem în stare să trăim doar cu ajutorul lui Hagiwara sama și deci nu putem să-l expunem unei primejdii fără a atrage nenorocirea asupra noastră. Dar dacă am putea obține suma de o sută de *ryō* de aur, am avea putința să vă facem pe plac, căci atunci nu vom mai avea nevoie de sprijin din partea nimănui. Prin urmare, dacă ne veți da o sută de *ryō*, voi putea îndepărta *o-fuda* fără a-mi mai fi teamă că voi pierde singurul nostru sprijin.

Cînd rosti aceste cuvinte, O-Yoné și O-Tsuyu se uitară o clipă în tăcere una la alta. Apoi O-Yoné grăi :

— Stăpînă, ți-am zis că nu era bine să-l fi necăjit pe acest om, din moment ce n-avem nici o pricină de a-i face vreun rău. Dar, fără îndoială, n-ajută la nimic să te necăjești din pricina lui Hagiwara sama, căci sufletul lui s-a întors de la tine. Încă odată, draga mea domnișoară, dă-mi voie să te rog să nu te mai gîndești la el !

Dar O-Tsuyu, suspinînd, răspunse :

— Dragă Yoné, orice s-ar întîmpla, nu mă pot abține să nu mă gîndesc la el !... Știi că poți face rost de o sută de *ryō* ca să fie îndepărtată acea *o-fuda*... Doar odată, te rog, dragă Yoné, doar odată du-mă în fața lui Hagiwara sama, te implor !

Și ascunzîndu-și fața cu mîneca, continuă în acest chip să-ți susțină cauza.

— Oh ! De ce-mi ceri mie să fac aceste lucruri? rosti O-Yoné. Știi foarte bine că n-am nici-un ban.

Dar pentru că vei stărui în acest moft al tău, în ciuda a tot ceea ce pot eu să-ți spun, bănuiesc că trebuie să încerc a găsi în vreun fel banii și să-i aduc aici mîine noapte...

Apoi, întorcîndu-se către necredinciosul Tomozō, îi zise :

— Tomozō, trebuie să-ți spun că Hagiwara sama poartă acum asupra sa un *mamori* al cărui nume se trage din *Kai-On-Nyorai* și atîta vreme cît îl poartă nu ne este cu putință să ne apropiem de el. Așa încît, o să trebuiască, într-un fel sau altul, să îndepărtezi de el acel *mamori* precum și *o-fuda*.

Tomozō răspunse cu voce slabă :

— Pot face și acest lucru, dacă-mi promiteți că-mi aduceți cei o sută de *ryō*.

— Ei, stăpînă, rosti O-Yoné, o să aștepți, nu-i așa, pînă mîine noapte ?

— Oh, dragă Yoné, zise printre suspine cealaltă, chiar trebuie să plecăm în seara asta din nou fără a-l fi văzut pe Hagiwara sama ? Ah, ce lucru amarnic !

Și umbra stăpînei, plîngînd, fu condusă de către umbra servitoarei.

X

Mai trecu o zi și veni o nouă noapte, iar o dată cu ea veniră și moartele. De data aceasta însă nu se mai auzi nici-un plînset lîngă casa lui Hagiwara, căci necredinciosul slujitor își primi răsplata la Ora Boului și îndepărtă *o-fuda*. Ba mai mult, el fu în stare să-i fure stăpînului său *mamori*-ul de aur, scoțîndu-l din învelitoarea sa în timp ce acela se afla la baie și, înlocuindu-l cu o icoană din aramă, îngropă *Kai-On-Nyorai*-ul într-o țarină părăsită. Astfel vizitatoarele nu găsiră nimic care să le împiedice intrarea. Acoperindu-și fețele cu mînecile, trecură ca un abur prin micuța fereastră de deasupra căreia fusese smuls textul sfînt. Dar Tomozō nu mai știu vreodată ce s-a întîmplat în casă după aceea.

Soarele era în înaltul cerului înainte ca el să se încumete să se apropie de locuința stăpînului său și să bată la ușă. Pentru prima oară în mulți ani, nu primi nici-un răspuns, iar tăcerea îl înfri-

coşă. Bătu din nou, fără rezultat. Atunci, ajutat de O-Miné, reuşi să se strecoare în dormitor, la uşa căruia bătu din nou, în zadar. Trase rulourile spre a lăsa să pătrundă lumina; în casă nu se auzea nici-o mişcare. În cele din urmă, avu curajul să ridice un colţ al plasei contra ţînţarilor. Dar nici n-apucă bine să se uite dedesubt, că o şi luă la goană, cu un strigăt de groază.

Shinzaburō era mort, mort în chip oribil; iar faţa era a unui om care murise în chinurile cumplite ale fricii. Alături de el, în pat, se afla scheletul, oasele unei femei!

Iar oasele braţelor şi ale palmelor erau încleştate în jurul gîtului lui.

La rugămintea necredinciosului Tomozō, Hakuōdō Yusai veni să vadă cadavrul. Bătrînul fu îngrozit şi uluit de privelişte, dar privi în jur cu un ochi atent. Băgă de seamă pe dată că *o-fuda* fusese luată de la micuţa fereastră din spatele casei, şi cercetînd trupul lui Shinzaburō, descoperi că *mamori*-ul de aur fusese scos din învelitoarea sa, iar în locul lui era o icoană de aramă a zeului Fudō. Îl bănui pe Tomozō de hoţie, dar întreaga întîmplare era atît de nemaiauzită, încît gîndi că e înţelept să ceară sfatul preotului Ryōseki înainte de a mai face ceva. Prin urmare, după ce făcu o cercetare amănunţită a locului, plecă în goană la templul Shin-Banzui-In, cît de repede îl puteau duce picioarele sale bătrîne.

Fără a mai aştepta să audă motivul vizitei bătrînului, Ryōseki îl pofti fără zăbavă într-o încăpere retrasă.

— Ştii că eşti întotdeauna bine primit aici! zise Ryōseki. Te rog să te aşezi... Ei, îmi pare rău să-ţi spun că Hagiwara sama a murit.

Mirat, Yusai exclamă:

— Da, a murit, dar de unde ştii acest lucru?

Preotul răspunse:

— Hagiwara sama suferea urmările unei *karma* malefice, iar slujitorul lui era un om rău. Ceea ce i s-a întîmplat lui Hagiwara sama era de neînlăturat. Soarta lui a fost hotărîtă cu multă vreme înaintea ultimei sale naşteri. Ar fi mai bine pentru tine dacă nu ţi-ai lăsa mintea tulburată de această întîmplare.

Yusai zise:

— Auzisem eu că un preot care duce o viață pură poate cîștiga puterea de a vedea în viitor pe o distanță de o sută de ani, dar cu adevărat acum este prima dată în viață cînd am dovada acestei puteri. Oricum, altceva mă neliniștește acum...

— Vrei să spui, îl întrerupse Ryōseki, furtul *mamori*-ului Kai-On-Nyorai. Dar asta nu trebuie să te necăjească. Iconița a fost îngropată într-o țarină și va fi găsită acolo, îmi va fi înapoiată în cea de-a opta lună a anului care va veni. Așadar, te rog să nu mai fii îngrijorat din această pricină.

Din ce în ce mai uluit, bătrînul *ninsomi* îndrăzni să remarce :

— Am studiat *In-Yō*[1] și știința prezicerii și îmi cîștig traiul ghicind viitorul oamenilor, dar nu-mi pot închipui cum se face de cunoașteți aceste lucruri.

Ryōseki răspunse grav :

— Nu contează cum de se întîmplă să le cunosc... Acum vreau să-ți vorbesc despre înmormîntarea lui Hagiwara. Desigur, casa Hagiwara are propriul ei cimitir, dar n-ar fi potrivit să fie îngropat acolo. El trebuie să fie înmormîntat lîngă O-Tsuyu, domnișoara Iijima, căci legătura *karma* cu ea era foarte puternică. Și ar fi cît se poate de nimerit să-i ridici un monument, pe cheltuiala ta, căci îi ești dator pentru multe favoruri.

Și astfel se făcu că Shinzaburō fu înmormîntat alături de O-Tsuyu, în cimitirul Shin-Banzui-In din Yanaka-no-Sasaki.

Aici se termină povestea Fantomei din Romanul Lampionului-cu-bujori.

•

Prietenul meu m-a întrebat dacă mi s-a părut interesantă povestea. I-am răspuns că doream să merg în cimitirul Shin-Banzui-In, ca să-mi dau seama mai bine de culoarea locală.

— Voi merge cu tine, a zis el. Dar ce părere ai despre personaje ?

— Pentru gîndirea occidentală, Shinzaburō este o făptură vrednică de dispreț, am spus eu. L-am comparat în minte cu adevărații îndrăgostiți

[1] Principiul Masculin și Feminin al universului, forța Activă și Pasivă a Naturii. Yusai se referă aici la vechea filosofie chineză a naturii, cunoscută mai bine cititorilor occidentali sub numele de FENG-SHUI.

din vechile noastre balade. Ei ar fi fost cît se poate de încîntați să-și poată urma iubita în mormînt; și, cu toate acestea, fiind creștini, ei credeau că se pot bucura de o singură viață omenească în această lume. Dar Shinzaburō era budist, cu un milion de vieți în urmă și alt milion de vieți viitoare; și a fost destul de egoist, încît să nu renunțe măcar la o singură nenorocită de existență de dragul fetei care se întorsese la el din morți. Apoi, a mai fost și laș, nu doar egoist. Deși era samurai prin naștere și educație, a rugat un preot să-l salveze de fantome. S-a dovedit a fi vrednic de dispreț din toate punctele de vedere, iar O-Tsuyu bine i-a făcut sugrumîndu-l.

— La fel e și din punctul de vedere al japonezilor, a răspuns prietenul meu. Shinzaburō e vrednic de dispreț. Dar folosirea acestei firi slabe l-a ajutat pe autor să dezvolte episoadele povestirii, care, în alt chip, n-ar fi fost conduse atît de bine. După mintea mea, singurul personaj atractiv este O-Yoné: tipul slujitoarei credincioase și iubitoare de pe vremuri — inteligentă, dibace, plină de resurse — credincioasă nu numai pînă la moarte, ci și dincolo de ea... Ei, hai să mergem la Shin-Banzui-In.

Templul mi s-a părut neinteresant, iar cimitirul într-o cumplită stare de părăsire. Locurile ocupate pe vremuri de morminte fuseseră transformate în răsaduri de cartofi. Între ele erau monumente de piatră căzute în diferite unghiuri, tăblițe funerare care nu se mai puteau citi din pricina mușchiului crescut pe ele, piedestale goale, bazine de apă sfărîmate și statui ale lui Buddha fără capete sau mîini. Ploile din ultima vreme îmbibaseră pămîntul negru, lăsînd ici-colo mici băltoace de mocirlă din care săreau mulțimi de broaște micuțe. În afară de răsadurile de cartofi, totul părea a fi fost lăsat în paragină de multă vreme. Am văzut o femeie făcînd de mîncare într-o baracă aflată chiar lîngă poartă. Prietenul meu a îndrăznit să o întrebe dacă știe ceva despre mormintele descrise în „Romanul Lampionului-cu-Bujori".

— A, mormintele lui O-Tsuyu și O-Yoné! a răspuns ea, zîmbind. Le găsiți la capătul primului rînd din spatele templului, lîngă statuia lui Jizō[1].

[1] Jizō — zeu japonez, protector al copiilor și drumeților.

Am mai avut surprize de acest fel mai peste tot în Japonia.

Ne-am strecurat printre băltoacele de apă și răsadurile verzi de cartofi, ale căror rădăcini își trăgeau fără îndoială seva din multe alte O-Tsuyu și O-Yoné, și am ajuns în cele din urmă la două morminte mîncate de licheni, ale căror inscripții păreau aproape șterse. Lîngă mormîntul mai mare era statuia lui Jizō, cu nasul sfărîmat.

— Literele nu sînt ușor de descifrat, a zis prietenul meu, dar ia stai puțin !... A scos din mînecă o bucată de hîrtie albă, a așezat-o peste inscripție și a început să o frece cu un bulgăre de argilă. Pe măsură ce făcea acest lucru, literele apăreau albe pe suprafața înnegrită.

— *În cea de-a unsprezecea zi a celei de-a treia luni — Șobolan, Frate mai mare, Foc*[1] *— în al șaselea an al epocii Horéki*[2]... Asta pare a fi mormîntul unui hangiu din Nedzu, numit Kichibei. Hai să vedem ce scrie pe celălalt.

Cu o bucată de hîrtie umedă, el a scos la iveală textul unui *kaimyo* care glăsuia astfel :

— *Călugăriță-a-Legii, Faimoasă, Cu-inimă-și-gînduri-curate, Vestită-în-Lege, locuind în Conacul-propovăduirii-Minunilor...*

Mormîntul unei călugărițe budiste.

— Ce păcăleală ! am strigat eu. Femeia aceea pur și simplu a rîs de noi !

— Ei, ești nedrept cu biata femeie ! a protestat prietenul meu. Ai venit aici pentru că ai vrut un lucru de senzație, iar ea a încercat pe cît i-a stat în putință să-ți facă pe plac. Doar nu credeai că povestea cu fantoma e adevărată, nu-i așa ?

---

[1] „Șobolan, fratele mai mare al focului" — indice numeric al anilor în sistemul sexagesimal de cronologie chineză (12 semne zodiacale × 10 semne fără semnificație, grupate două cîte două și legate de cîte unul din cele 5 elemente (lemn, foc, pămînt, metal, apă) după formulele „fratele mai mare", „fratele mai mic".

[2] Anul 1756.

Despre o promisiune ținută[1]

MĂ VOI ÎNTOARCE LA ÎNCEPUTUL TOAMnei, a zis Akana Soyemon acum cîteva sute de ani, cînd își lua rămas bun de la fratele lui de cruce, tînărul Hasebe Samon.

Asta se petrecea primăvara, iar locul întîmplării era satul Kato din provincia Harima. Akana era un samurai din provincia Izumo și voia să-și revadă plaiurile natale.

Hasebe spuse :

— Izumo al tău — Ținutul-celor-opt-nori — este foarte departe. Poate că e greu să făgăduiești că te vei întoarce aici într-o zi anume. Dar dacă aș ști ziua aceea, am fi mult mai fericiți. Am putea să pregătim o petrecere de bun-sosit și am putea să te așteptăm în poartă.

— Ei, dar eu unul m-am obișnuit atît de mult cu călătoriile încît pot ști dinainte cît de mult timp îmi va lua ca să ajung într-un anumit loc și pot să-ți făgăduiesc cu deplină siguranță că voi fi aici într-o anumită zi. Să zicem în ziua sărbătorii Choyo[2] ?

— Asta înseamnă cea de-a noua zi a celei de-a noua luni, zise Hasebe. Crizantemele vor fi în floare și vom putea merge împreună să le privim. Ce plăcut !... Așadar, făgăduiești să te întorci în ziua a noua din luna a noua ?

— În cea de-a noua zi a celei de-a noua luni, repetă Akana, zîmbind de rămas-bun.

Apoi plecă din satul Kato, din provincia Harima. Iar Hasebe Samon și mama lui se uitară după el cu lacrimi în ochi.

„Nici Soarele, nici Luna nu se opresc vreodată din drumul lor“, spune un vechi proverb japonez. Lunile trecură cu iuțeală și sosi toamna — ano-

---

[1] Povestită în *Ugetsu monogatari* („Povestirile ploii și ale lunii“) de Ueda Akinari, sub titlul „Legămîntul Crizantemei“.

[2] „Sărbătoarea Crizantemelor“, închinată prietenilor de departe ; avea loc la 9 septembrie.

timpul crizantemelor. Iar în cea de-a noua zi a celei de-a noua luni, dis-de-dimineață, Hasebe era gata să-și întîmpine fratele de cruce. Pregătise o petrecere cu mîncăruri alese, cumpărase vin, împodobise camera de oaspeți și umpluse vasele din nișă[1] cu crizanteme de două culori. Atunci mama sa, privindu-l, îi spuse :

— Fiule, provincia Izumo e la o distanță de peste o sută de *ri*[2] de-aici, iar drumul de-acolo încoace peste munți este greu și obositor și nu poți avea siguranța că Akana o să sosească astăzi. N-ar fi mai bine să aștepți mai întîi venirea lui, înainte de a-ți face atîta de lucru ?

— Nu, mamă ! răspunse Hasebe. Akana a făgăduit că va fi astăzi aici : nu și-ar putea încălca promisiunea ! Iar dacă ne-ar vedea că începem să facem pregătirile după venirea sa, și-ar da seama că ne-am îndoit de cuvîntul lui și ne-am face de rușine.

Ziua era frumoasă, cerul fără urmă de nor, iar văzduhul atît de curat, încît lumea părea a fi cu mii de kilometri mai mare decît de obicei. Dimineața, mulți drumeți trecură prin sat, unii dintre ei samurai, iar lui Hasebe, care îl urmărea pe fiecare pe măsură ce venea, i se păru de vreo cîteva ori că-l zărește venind pe Akana. Dar clopotele de la templu sunară miezul zilei, iar Akana nu apăruse. La fel toată după-amiaza, Hasebe așteptă și veghe în zadar. Apuse soarele și tot nu se vedea nici urmă de Akana. Cu toate acestea, Hasebe rămase la poartă, privind de-a lungul drumului. Mai tîrziu maică-sa veni la el și-i spuse :

— Fiul meu, vechiul proverb spune că : „Mintea unui bărbat se poate schimba la fel de iute ca și cerul toamnei", dar crizantemele tale vor fi proaspete și mîine... Mai bine te-ai culca acum, iar mîine dimineață vei putea din nou să-l aștepți pe Akana, dacă vei vrea.

— Stai liniștită, mamă ! răspunse Hasebe. Eu tot cred că o să vină.

Apoi mama se duse în camera ei, iar Hasebe mai zăbovi la poartă.

Noaptea era la fel de clară după cum fusese și ziua ; tot cerul era spuzit de stele, iar Rîul-Alb-al-

---

[1] În japoneză *tokonoma*, locul cel mai sacru al locuinței.

[2] *Ri* — unitate de măsură a lungimii, avînd cca 4 km

Cerului[1] strălucea în chip neobişnuit. Satul era cufundat în somn, liniştea era întreruptă doar de zgomotul unui mic pîrîiaş şi de lătratul îndepărtat al cîinilor de prin curţi.

Hasebe încă mai aştepta, aşteaptă pînă cînd văzu luna cea subţire pierzîndu-se printre dealurile din împrejurimi. Abia atunci începu el să se îndoiască şi să se teamă. Tocmai cînd voia să intre în casă, desluşi în depărtare un bărbat înalt ce se apropia cu paşi iuţi şi uşori şi în următoarea clipă îl recunoscu pe Akana.

— Oh ! strigă Hasebe, sărindu-i în întîmpinare. Te-am aşteptat de dimineaţă şi pînă acum !... Prin urmare, ţi-ai ţinut cu adevărat făgăduiala... Dar pesemne eşti obosit, sărmanul meu frate ! Hai înăuntru ! Totul te aşteaptă.

Îl conduse pe Akana la locul de cinste din camera de oaspeţi şi se grăbi să aranjeze flacăra lampioanelor ce ardeau molcom.

— Mama, continuă Hasebe, s-a simţit puţin obosită în seara asta şi s-a dus la culcare. Dar o scol numaidecît.

Akana clătină din cap şi făcu un mic gest de dezaprobare.

— Cum ţi-o fi voia, frate ! zise Hasebe şi puse mîncare şi vin încălzit în faţa călătorului.

Akana nu se atinse de mîncare, nici de vin, ci pentru cîtva timp rămase neclintit şi tăcut. Apoi, vorbind în şoaptă, ca şi cum s-ar fi temut s-o scoale pe mama, grăi :

— Acum trebuie să-ţi spun cum se face de-am venit aşa de tîrziu. Cînd m-am întors la Izumo, am aflat că oamenii aproape uitaseră bunătatea fostului nostru stăpîn, bunul senior Enya şi căutau să intre pe sub pielea uzurpatorului Tsunehisa, care a pus stăpînire pe castelul Tonda. Dar a trebuit să fac o vizită vărului meu, Akana Tanji, cu toate că primise să intre în slujba lui Tsunehisa, şi trăia, făcînd parte din suita lui, pe teritoriul castelului. M-a convins să mă prezint în faţa lui Tsunehisa. Am încuviinţat pentru a studia firea noului conducător, pe care nu-l văzusem niciodată. Este un oştean priceput şi foarte curajos, dar este viclean şi plin de cruzime. Am crezut de cuviinţă să-i spun că nu voi intra niciodată în slujba lui. După ce am plecat, i-a poruncit vărului meu să mă aresteze şi să mă

[1] Calea Lactee.

ţină închis în casă. Am protestat, zicînd că am făgăduit să mă întorc la Harima în cea de-a noua zi a celei de-a noua luni, dar nu mi s-a dat voie să plec. Am tras nădejdea că pot evada din castel în toiul nopţii, însă eram păzit necontenit, şi pînă astăzi nu am putut afla vreo cale de a-mi ţine promisiunea.

— Pînă astăzi ! exclamă Hasebe nedumerit. Bine, dar castelul e la mai bine de o sută de *ri* de-aici !

— Da, replică Akana, şi nici un om viu nu poate merge pe jos o sută de *ri* într-o singură zi. Dar am simţit că dacă nu mi-aş ţine cuvîntul, te-ai supăra pe mine, şi mi-am adus aminte de un vechi proverb care spune că „sufletul unui om poate străbate o mie de *ri* pe zi". Din fericire, mi s-a îngăduit să-mi păstrez sabia. Doar aşa am fost în stare să vin la tine... Fii bun cu mama noastră.

După ce rosti aceste cuvinte, se ridică şi în aceeaşi clipă se făcu nevăzut.

Atunci Hasebe ştiu că Akana se sinucisese pentru a-şi ţine făgăduiala.

Dimineaţa, în zori, Hasebe Samon pleacă spre castelul Tonda, din provincia Izumo. Ajungînd la Matsué, află acolo că în noaptea celei de-a noua zile a lunii a noua, Akana Soyemon şi-a făcut *harakiri* în casa lui Akana Tanji, de pe teritoriul castelului. Apoi Hasebe se duse la locuinţa lui Akana Tanji, îi reproşă trădarea săvîrşită şi îl ucise în mijlocul familiei sale, el scăpînd nevătămat. Iar cînd stăpînul Tsunehisa auzi povestea, dădu ordin ca Hasebe să nu fie urmărit. Căci, deşi era om crud şi lipsit de scrupule, stăpînul Tsunehisa era în stare să respecte la alţii dragostea de adevăr şi putea admira prietenia şi curajul lui Hasebe Samon.

În fața Curții Supreme

MARELE PREOT BUDIST MONGAKU SHŌnin spune în cartea sa *Kyōgyō Shin-shō*: „Mulți dintre zeii pe care îi adoră lumea sînt nedrepți. Căci acești zei nu sînt adorați de către persoane care venerează cele Trei Lucruri Prețioase[1]. Iar cei care dobîndesc ajutor de la acei zei, ca răspuns la rugăciunile lor, de obicei își dau seama mai tîrziu că acest ajutor aduce nenorocire." Acest adevăr e frumos pilduit de o poveste cuprinsă în cartea *Nihon-Rei-iki*.

Pe vremea împăratului Shōmu[2], trăia în districtul Yamadagori, din provincia Sanuki, un om numit Fushika no Shin. El nu avea decît un singur copil, o fetiță numită Kinume[3]. Kinume era frumoasă și foarte sănătoasă, dar la puțină vreme după ce împlinise optsprezece ani, începu să bîntuie prin acele locuri o boală primejdioasă, de care se molipsi și ea. Părinții și prietenii făcură ofrande din partea ei Zeului-Molimii, rugîndu-se la el să o salveze.

După ce zăcu în nesimțire vreme de mai multe zile, într-o seară, fata cea bolnavă își reveni în simțiri și le povesti părinților visul pe care-l avusese. Se făcea că Zeul-Molimii îi apăruse înaintea ochilor și i-a zis :

— Ai tăi s-au rugat cu atîta înflăcărare de mine și m-au adorat cu atîta pioșenie, încît vreau să te salvez. Dar nu pot face acest lucru decît dacă-mi dai viața altcuiva în schimb. Știi din întîmplare vreo altă fată care să aibă același nume ca și tine ?

— Îmi aduc aminte, a răspuns Kinumé, că în Utarigori există o fată care are același nume ca și mine.

— Arată-mi-o, a spus zeul, atingînd-o în somn, și după această atingere ea se ridică în văzduh îm-

[1] Buddha, învățătura și preoțimea (n. a.).
[2] A domnit în prima jumătate a secolului al VIII-lea.
[3] Numele înseamnă „Floare-de-prun-auriu".

preună cu el. În mai puțin de-o clipă, se aflau amîndoi în fața casei celeilalte Kinumé, din Utarigori. Era noapte, dar familia nu se culcase încă, iar copila arăta ceva în bucătărie.

— Aceea-i fata, rosti Kinumé din Yamadagori. Zeul-Molimii scoase dintr-o desagă stacojie ce-o purta la cingătoare o unealtă lungă și ascuțită, precum o daltă, apoi, intrînd în casă, lovi cu unealta fruntea lui Kinumé din Utarigori. Apoi Kinumé din Utarigori căzu la pămînt, în agonie, iar Kinumé din Yamadagori se trezi și povesti visul.

Îndată după ce-l povesti, căzu din nou în nesimțire. Rămase fără cunoștință timp de trei zile, iar părinții începuseră să-și piardă speranța că se va mai vindeca. Apoi încă o dată deschise ochii și vorbi. Dar aproape în aceeași clipă se ridică din pat, se uită înnebunită prin cameră și se năpusti afară din casă, țipînd :

— Asta nu-i casa mea ! Voi nu sînteți părinții mei !...

Se întîmplă ceva ciudat.

Kinumé din Utarigori muri după ce fu lovită de către Zeul-Molimei. Părinții o plînseră amarnic ; preoții de la templul parohial ținură o slujbă pentru ea, iar trupul îi fu incinerat pe un cîmp în afara satului. Apoi sufletul fetei coborî în Meido, lumea celor morți și fu chemat la tribunalul lui Emma-Dai-Ō, regele și judecătorul sufletelor. Dar abia își aruncă Judecătorul ochii asupra ei că și exclamă :

— Fata aceasta este Kinumé din Utarigori, n-ar fi trebuit să fie adusă aici așa de repede ! Trimiteți-o fără zăbavă înapoi în lumea Shaba[1] și aduceți-mi-o pe cealaltă Kinumé, din Yamadagori !

Apoi sufletul lui Kinumé din Utarigori gemu și se jelui în fața regelui Emma, zicînd :

— Mărite stăpîn, sînt mai bine de trei zile de cînd am murit și pînă acum trupul meu pesemne a fost deja ars ; iar dacă mă trimiți înapoi în lumea Shaba, ce o să mă fac ? Trupul meu a fost preschimbat în cenușă și fum, nu voi mai avea trup !

— Nu-ți face griji, răspunse temutul rege. Am să-ți dau trupul lui Kinumé din Yamadagori, căci sufletul ei trebuie să-mi fie adus aici fără zăbavă.

---

[1] Lumea Shaba, în accepția comună, înseamnă lumea oamenilor, regiunea vieții omenești (n. a.).

Nu trebuie să te necăjeşti din pricină că trupul tău a fost ars, o să vezi că trupul celeilalte Kinumé e cu mult mai potrivit.

Şi abia termină de vorbit că sufletul lui Kinumé din Utarigori şi înviase în trupul lui Kinumé din Yamadagori.

Dar cînd părinţii lui Kinumé din Yamadagori o văzură pe fata lor cea bolnavă sărind din pat, şi luînd-o la goană, strigînd „asta nu e casa mea!" îşi închipuiră că ea înnebunise şi alergară după ea, chemînd-o :

— Kinumé, unde eşti ? Stai o clipă, copilă ! eşti încă prea bolnavă ca să poţi fugi aşa !

Dar ea le scăpă şi fugi fără a se opri, pînă cînd ajunse la Utarigori, la casa familiei moartei Kinumé. Intră în casă şi-i află acolo pe bătrîni ; le dădu bineţe, strigînd :

— Oh, ce bine e să fii din nou acasă... Sînteţi sănătoşi, dragi părinţi ?

Ei nu o recunoscură şi crezură că e nebună, dar mama îi vorbi cu blîndeţe, întrebînd-o :

— De unde vii tu, copilă ?

— Am venit din Meido, răspunse Kinumé. Sînt propriul vostru copil, Kinumé, reîntors la voi dintre cei morţi. Dar acum am alt trup, mamă.

Şi ea povesti tot ceea ce se întîmplase, iar bătrînii fură peste măsură de miraţi şi nu ştiau ce să mai creadă. Numaidecît apărură şi părinţii lui Kinumé din Yamadagori, căutîndu-şi fata, iar cei doi taţi şi cele două mame se sfătuiră împreună, o puseră pe fată să repete povestea şi îi puseră sumedenie de întrebări. Dar ea răspunse în aşa fel la fiecare întrebare, încît nu se mai putu pune la îndoială adevărul spuselor ei. În cele din urmă, mama lui Kinumé din Yamadagori, după ce povesti ciudatul vis pe care-l avusese fata ei bolnavă, le zise celor din Utarigori :

— Sîntem mulţumiţi că sufletul acestei copile este sufletul fetei voastre. Dar ştiţi că trupul ei este trupul copilei noastre, şi cred că amîndouă familiile trebuie să aibă parte de ea. Aşa încît v-am cere să încuviinţaţi ca ea să fie de-acum înainte considerată ca fiică a ambelor familii.

Părinţii din Utarigori primiră bucuroşi această propunere. Şi se spune că, mai tîrziu, Kinumé a moştenit ambele case.

Povestea lui Kwashin Kōji[1]

În perioada Tensho[2], trăia într-unul dintre cartierele din partea de nord a orașului Kyōto un bătrîn, pe care lumea îl numea Kwashin Kōji. Avea o barbă lungă, albă, și umbla mereu îmbrăcat ca un preot *shintō,* dar își ducea traiul arătînd picturi budiste și propovăduind învățătura budistă. Cînd era frumos afară, se ducea lîngă templul Gion și agăța de copac un *kakemono*[3] mare, pe care erau înfățișate pedepsele diferitelor infernuri. Acest *kakemono* era atît de minunat pictat, încît toate lucrurile redate în el păreau a fi adevărate; iar bătrînul ținea predici oamenilor care se îngrămădeau să le vadă și le explica Legea Cauzei și Efectului — arătînd cu un *nyoi*[4], pe care-l purta tot timpul cu el, fiecare amănunt al diferitelor cazne și îndemnîndu-l pe fiecare să urmeze învățăturile lui Buddha. Mulțimi de oameni se strîngeau ca să privească pictura și ca să-l audă pe bătrîn predicînd, iar uneori rogojina așternută în fața lui pentru bani nu se mai vedea din pricina grămezilor de monede aruncate pe ea.

În acea vreme, Oda Nobunaga stăpînea Kyōto și provinciile din jur. Unul dintre curtenii săi, pe nume Arakawa, văzu din întîmplare, în timpul unei vizite la templul Gion, pictura expusă acolo și vorbi despre ea la palat. Nobunaga se arătă interesat de povestirea lui Arakawa și dădu poruncă slujitorilor să-l aducă pe Kwashin Kōji la palat împreună cu pictura lui.

Cînd Nobunaga văzu *kakemono*-ul, nu-și putu ascunde mirarea în fața impresiei de viață adevărată pe care o lăsa lucrarea : demonii și spiritele chinuite păreau că se mișcă în fața ochilor săi, și

---

[1] Povestită în curioasa carte din vechime *Yasō-Kidan* (n. a.).

[2] Perioada Tensho a durat de la 1573 pînă la 1591. Datorită faptului că religia budistă începuse să se amestece în viața socială, Oda Nobunaga poruncește masacrarea unui număr impresionant de preoți, lucru care a pus capăt aspirațiilor politice ale budismului în Japonia. Povestirea dă cont de acest fapt. Moartea lui Oda Nobunaga, care apare în această poveste, a survenit în anul 1582.

[3] *Kakemono* — vezi nota de la pag. 64.

[4] *Nyoi* — baston budist.

auzi glasuri strigînd de pe hîrtie, iar sîngele pictat acolo părea a șiroi cu adevărat, astfel încît nu se putu stăpîni să nu pună degetul ca să vadă dacă pictura e proaspătă. Dar degetul nu se murdări, căci hîrtia se dovedi a fi perfect uscată. Din ce în ce mai mirat, Nobunaga întrebă cine a făcut minunata pictură. Kwashin Kōji îi răspunse că a fost pictată de către vestitul Oguri Sōtan [1], după ce a îndeplinit ritualul de purificare timp de o sută de zile și a înălțat rugăciuni înflăcărate zeiței Kwannon de la templul Kiyomidzu să pogoare harul asupra lui.

Văzînd dorința fățișă a lui Nobunaga de a stăpîni *kakemono*-ul, Arakawa îl întrebă apoi pe Kwashin Kōji dacă ar vrea să-l „ofere“ ca dar măritului stăpîn. Dar bătrînul răspunse cu îndrăzneală :

— Această pictură este singurul obiect de valoare pe care-l am și pot să scot cîțiva bănuți arătîndu-l oamenilor. Dacă ar fi să-l dăruiesc stăpînului, m-aș lipsi eu însumi de singura cale de a-mi cîștiga traiul. Oricum, dacă stăpînul dorește cu ardoare să-l aibă, atunci să-mi plătească o sută de *ryō* de aur. Cu acești bani voi putea intra într-o afacere bănoasă. Altminteri, mă văd obligat să-l refuz.

Nobunaga păru a nu fi încîntat de acest răspuns și rămase tăcut. Numaidecît, Arakawa îi șopti ceva la ureche și el încuviință din cap, iar Kwashin Kōji fu lăsat să plece, după ce i se dădu o mică sumă de bani.

Dar cînd bătrînul plecă de la palat, Arakawa îl urmări în taină, sperînd să aibă ocazia să pună mîna pe pictură prin mijloace necinstite. Avu noroc, căci Kwashin Kōji o luă din întîmplare pe un drum care ducea spre înălțimile din jurul orașului. Cînd ajunse într-un loc pustiu, la poalele dealurilor, unde drumul făcea o cotitură neașteptată, el fu prins din urmă de către Arakawa, care rosti :

— De ce-ai fost atît de lacom încît să ceri o sută de *ryō* de aur pentru pictura aceea ? În loc de o sută de *ryō* de aur, am să-ți dau acum o bucată de fier lungă de un metru.

Apoi Arakawa își trase sabia din teacă și îl omorî pe bătrîn, luîndu-i pictura.

A doua zi, Arakawa îi oferi *kakemono*-ul, împachetat cum îl luase de la Kwashin Kōji, lui Oda

---

[1] Oguri Sōtan a fost un artist religios din prima parte a sec. XV. La sfîrșitul vieții a devenit călugăr.

Nobunaga, care porunci să fie atîrnat pe dată. Dar cînd pînza fu desfășurată, atît Nobunaga, cît și curteanul său rămaseră uluiți, văzînd că nu mai era nici o pictură, nimic, ci doar o suprafață goală. Arakawa nu putu lămuri cum a dispărut pictura originală, făcîndu-se vinovat — cu sau fără voie — că și-a dezamăgit stăpînul, drept care s-a luat hotărîrea de a fi pedepsit. Prin urmare, a fost condamnat să rămînă închis multă vreme.

Abia își terminase Arakawa de ispășit zilele de temniță cînd îi fu adusă știrea că Kwashin Kōji își arăta vestita pictură lîngă templul Kitano. Arakawa își crezu cu greu urechilor, dar vestea îi strecură speranța nedeslușită că ar putea să pună mîna, în vreun fel sau altul, pe *kakemono* și să-și răscumpere astfel greșeala. Prin urmare, strînse în grabă cîțiva soldați și porni spre templu, dar cînd ajunse acolo i se spuse că Kwashin Kōji plecase.

După cîteva zile, Arakawa află că Kwashin Kōji își expunea pictura la templul Kiyomidzu și predica în fața unei mulțimi uriașe. Arakawa plecă în cea mai mare grabă spre Kiyomidzu, dar ajunse acolo doar ca să vadă mulțimea împrăștiindu-se, căci Kwashin Kōji se făcuse din nou nevăzut.

În cele din urmă, într-o bună zi Arakawa îl zări pe neașteptate pe Kwashin Kōji într-o prăvălie de vinuri și puse mîna pe el. Bătrînul rîse din toată inima cînd văzu acest lucru și grăi :

— O să merg cu tine, dar te rog să aștepți pînă beau puțin vin.

Arakawa n-avu nimic împotriva acestei rugăminți, drept care Kwashin Kōji bău, spre uluirea celor de față, douăsprezece cupe de vin. După ce-o bău pe cea de-a douăsprezecea, se declară mulțumit, iar Arakawa dădu poruncă să fie legat cu o frînghie și dus la palatul lui Nobunaga.

Kwashin Kōji fu cercetat numaidecît în curtea palatului de către comandantul gărzii și mustrat cu asprime. În cele din urmă, comandantul gărzii îi zise :

— Este limpede că ai înșelat oamenii prin practici magice, și chiar numai pentru această nelegiuire meriți să fii aspru pedepsit. Totuși, dacă vei oferi cu umilință această pictură stăpînului Nobunaga, vom trece de această dată cu vederea greșeala ta. Altminteri îți vom da cu siguranță o pedeapsă foarte grea.

Kwashin Kōji rîse încurcat la auzul acestei amenințări și exclamă :

— Nu eu sînt vinovat de înșelarea oamenilor.

Apoi, întorcîndu-se către Arakawa, strigă :

— Tu ești acela care înșeală ! Ai vrut să-l lingușești pe stăpîn, dîndu-i această pictură, și ai încercat să mă ucizi ca s-o poți fura. Dacă e vorba de vreo crimă, apoi cu siguranță că asta e crimă ! Noroc că n-ai izbutit să mă ucizi, dar dacă ai fi izbutit, după cum ți-ai dorit, ce scuză ai mai fi avut pentru asemenea faptă ? În orice caz, ai furat pictura. Pictura pe care o am acum e doar o copie. Iar după ce ai furat pictura, te-ai gîndit să n-o mai dai stăpînului Nobunaga și ți-ai făcut socoteala s-o păstrezi pentru tine. Astfel i-ai dat un *kakemono* gol stăpînului Nobunaga, iar ca să-ți ascunzi fapta și țelul tăinuit, ai pretins că eu te-am înșelat înlocuind *kakemono*-ul cel adevărat cu unul nepictat. N-am de unde să știu unde e pictura cea adevărată. Probabil că tu știi.

La auzul acestor vorbe, Arakawa se mînie cumplit și se repezi spre captiv și l-ar fi lovit dacă nu i-ar fi sărit în ajutor oștenii din gardă. Iar această izbucnire bruscă de mînie îl făcu pe comandantul gărzii să bănuiască că Arakawa nu era pe de-a-ntregul nevinovat. Porunci ca deocamdată Kwashin Kōji să fie dus la închisoare, iar apoi purcese să-l cerceteze pe Arakawa cu atenție. Arakawa era prin firea lui greu la vorbă și cu acest prilej, fiind foarte tulburat, abia izbuti să îngaime ceva ; se bîlbîi, se contrazise și trădă toate semnele vinovăției. Atunci comandantul gărzii dădu poruncă ca Arakawa să fie bătut pînă va spune adevărul. Dar nu-i stătea în putință nici măcar să spună ceea ce părea a fi adevărul. Drept care fu bătut cu un bambus pînă cînd căzu în nesimțire.

Kwashin Kōji află în temniță ceea ce i se întîmplase lui Arakawa și rîse. Dar după puțină vreme îi spuse temnicerului :

— Ascultă ! Arakawa ăsta s-a purtat cu adevărat ca un ticălos ! Iar eu dinadins am făcut să fie pedepsit în acest chip, ca să-i îndrept pornirile lui rele. Dar acum te rog să-i spui comandantului gărzii că Arakawa nu a știut adevărul și că voi explica în chip mulțumitor toată tărășenia.

Atunci Kwashin Kōji fu din nou dus în fața comandantului gărzii, căruia îi spuse următoarele cuvinte :

— Orice pictură cu adevărat desăvîrșită trebuie să aibă un spirit al ei, iar o asemenea pictură, avînd o voință proprie, poate să nu îngăduie să fie despărțită de persoana care i-a dat viață sau chiar de proprietarul ei de drept. Există multe povești care dovedesc că picturile cu adevărat mari au suflet. Este bine știut că niște vrăbii pictate pe o *fusuma*[1] de către Hōgen Yenshin au zburat odată, lăsînd goale locurile pe care le ocupaseră pe suprafața pictată. De asemenea, e bine cunoscut faptul că un cal, pictat pe un anume *kakemono*, pleca noaptea ca să pască iarbă.

Ei bine, în cazul de față fiindcă stăpînul Nobunaga nu a ajuns niciodată proprietarul de drept al *kakemono*-ului, cred că pictura a dispărut prin voința ei de pe hîrtie, atunci cînd a fost desfășurată în fața lui. Dar dacă îmi veți da prețul pe care l-am cerut întîia dată — o sută de *ryō* de aur — pictura va apărea din nou, cred, prin voința ei proprie, pe hîrtia acum goală. În orice caz, hai să încercăm! Nu e nici un risc, căci dacă pictura nu va apărea, voi da numaidecît banii înapoi.

Auzind aceste cuvinte, Nobunaga porunci să fie plătiți cei o sută de *ryō* de aur și veni el însuși să vadă urmarea : *kakemono*-ul fu desfășurat sub ochii lui și spre uimirea tuturor celor de față, pictura apăru cu toate amănuntele. Dar culorile păreau că sînt puțin mai șterse, iar chipurile sufletelor și ale demonilor nu arătau chiar ca fiind adevărate, așa cum erau înainte : văzînd deosebirea, stăpînul îi ceru lui Kwashin Kōji să lămurească pricina acestui lucru. Iar Kwashin Kōji răspunse :

— Valoarea picturii, așa cum ați văzut-o întîia dată, era valoarea unei picturi de neprețuit! Dar valoarea picturii, așa cum o vedeți acum, reprezintă atîta cît ați plătit pentru ea, — o sută de *ryō* de aur... Cum ar putea fi altfel ?

Auzind vorbele acestea, toți cei de față au înțeles că ar fi mai mult decît zadarnic să-l contrazică pe bătrîn. El fu degrabă pus în libertate. Arakawa a fost și el eliberat, din moment ce își ispășise cu vîrf și îndesat greșeala, prin pedeapsa suferită.

Arakawa avea un frate mai mic, numit Buichi, și el curtean în suita lui Nobunaga. Buichi era mîniat peste poate din pricină că Arakawa fusese bătut și întemnițat, drept care se hotărî să-l omoare pe Kwashin Kōji.

[1] *Fusuma* — panou glisant în locuințele japoneze.

Îndată ce şi-a căpătat libertatea, Kwashin Kōji s-a şi repezit într-o prăvălie de vinuri şi a cerut de băut. Buichi a năvălit după el în prăvălie, l-a lovit cu sabia şi i-a tăiat capul. Apoi, luînd cei o sută de *ryō* care-i fuseseră plătiţi bătrînului, Buichi i-a înfăşurat cu capul la un loc într-o bucată de pînză şi s-a dus degrabă acasă, spre a i le arăta lui Arakawa. Dar cînd a desfăcut pînza, a găsit, în loc de cap, doar o ploscă de vin goală, iar în locul banilor, o balegă... Uluirea celor doi fraţi a crescut şi mai mult cînd au aflat vestea că trupul descăpăţînat dispăruse din prăvălia de vinuri — nimeni nu ştia cum şi unde.

Nimic nu s-a mai auzit despre Kwashin Kōji pînă la o lună după aceste întîmplări, cînd, într-o noapte, la poarta palatului lui Nobunaga a fost găsit dormind un beţiv care sforăia atît de tare, încît fiecare răsuflare părea un bubuit de tunet îndepărtat. Un curtean descoperi că beţivul este Kwashin Kōji. Pentru această obrăznicie, bătrînul fu luat fără zăbavă şi aruncat în temniţă. Dar nu se trezi din somn şi continuă să doarmă neîntrerupt şi în închisoare timp de zece zile şi zece nopţi, sforăind tot timpul atît de tare, încît zgomotul putea fi auzit de la mare depărtare.

Cam în aceeaşi vreme, stăpînul Nobunaga şi-a găsit sfîrşitul, fiind trădat de către unul dintre căpitanii săi, Akechi Mitsuhide, care după aceea i-a luat locul. Însă domnia lui Mitsuhide n-a durat decît douăsprezece zile.

Cînd Mitsuhide deveni stăpîn peste Kyōto, i se aduse la cunoştinţă cazul lui Kwashin Kōji, iar el porunci ca să fie adus în faţa lui prizonierul. Prin urmare, Kwashin Kōji fu chemat în faţa noului stăpîn. Mitsuhide însă îi vorbi cu blîndeţe, îl trată ca pe un oaspete şi porunci să i se servească o masă îmbelşugată. După ce bătrînul termină de mîncat, Mitsuhide grăi :

— Am auzit că îţi place tare mult vinul. Cît de mult poţi bea la o masă ?

Kwashin Kōji îi răspunse :

— Nu ştiu cît de mult. Mă opresc doar atunci cînd simt că se apropie starea de beţie.

Atunci stăpînul puse o cupă [1] uriaşă în faţa lui Kwashin Kōji, poruncind unui slujitor să umple

[1] Unele dintre aceste aşa-numite „cupe", folosite cu ocazia sărbătorilor, erau foarte mari, fiind capabile să conţină mult mai mult decît un litru de lichid. Golirea dintr-o răsuflare a unei asemenea cupe era considerată o mare ispravă.

cupa ori de cîte ori dorea bătrînul. Iar Kwashin Kōji goli imensa cupă de zece ori la rînd și mai ceru încă. Dar slujitorul îi spuse că se terminase butoiul. Toți cei de față erau uluiți de asemenea ispravă și stăpînul îl întrebă pe Kwashin Kōji :

— Încă nu te-ai săturat, domnule ?

— Ei bine, într-un fel m-am săturat, răspunse Kwashin Kōji. Iar acum, ca răsplată pentru augusta voastră amabilitate, vă voi arăta cîte ceva din arta mea. De aceea vă rog să aveți bunăvoința de a privi acest paravan.

Arătă spre un paravan care se plia în opt, pe care erau pictate „Cele Opt Minunate Priveliști ale lacului Omi". Toată lumea privi la paravan. Într-una dintre ele, artistul reprezentase, departe, pe lac, un om vîslind într-o barcă, barca ocupînd, pe suprafața panoului, un spațiu nu mai mare de doi centimetri. Apoi Kwashin Kōji își flutură mîna în direcția bărcii și toți văzură că deodată barca se întoarce și începe să se miște spre primul plan. Se făcea din ce în ce mai mare, pe măsură ce se apropia și numaidecît apărură clar trăsăturile feței barcagiului. Barca se apropie și mai mult încă, devenind tot mai mare, pînă cînd păru că se află doar la mică distanță. Iar dintr-odată, apele lacului părură să se reverse din pictură în cameră. Camera fu inundată. Privitorii își suflecară în grabă veșmintele, căci apa le ajungea pînă la genunchi. În aceeași clipă, barca păru să lunece dincoace de paravan — o barcă pescărească adevărată — și se putu distinge scîrțîitul vîslei. Șuvoiul de apă din cameră continua a se urca, pînă cînd apa le ajunse privitorilor pînă la brîu. Atunci barca se apropie de Kwashin Kōji, care se urcă în ea. Barcagiul o întoarse și începu să lopăteze cu iuțeală. Și, în timp ce barca se îndepărta, apa din încăpere scădea cu repeziciune, părînd să se scurgă înapoi în paravan. Nici nu apucase barca să treacă bine de primul plan al picturii că încăperea era din nou uscată ! Dar barca cea pictată părea că alunecă pe apele pictate, retrăgîndu-se tot mai mult în depărtări și ajungînd din ce în ce mai mică, pînă cînd se făcu un punct în zare. Apoi dispăru pe de-a-ntregul, iar Kwashin Kōji se făcu nevăzut o dată cu ea. Nu a mai fost zărit vreodată în Japonia.

Povestea lui Umetsu Chūbei

UMETSU CHŪBEI ERA UN SAMURAI GROzav de puternic și curajos. El se afla în slujba seniorului Tomura Jūdayū, care avea un palat așezat pe un deal înalt în apropiere de Yokoto, în provincia Dewa. Casele curtenilor săi formau un mic orășel la poalele dealului.

Umetsu era unul dintre cei aleși ca să facă de pază noaptea la porțile palatului. Erau două schimburi de noapte : primul de la asfințitul soarelui și pînă la miezul nopții, iar celălalt de la miezul nopții și pînă la răsăritul soarelui.

Odată, cînd Umetsu era din întîmplare în cel de-al doilea schimb avu o ciudată aventură. Pe la miezul nopții, în timp ce urca dealul spre a-și lua în primire postul, zări o femeie stînd la ultima cotitură de sus a drumului șerpuit care ducea la palat. Părea că are în brațe un copil și că așteaptă pe cineva.

Doar împrejurările cele mai dramatice ar fi putut îndreptăți prezența unei femei la o oră atît de tîrzie în acel loc singuratic. Umetsu își aminti că spiridușii au obiceiul, după lăsarea nopții, să ia înfățișări de femeie ca să-i înșele și să-i ducă la pierzanie pe bărbați. Așa că el se întrebă dacă așa-zisa femeie era cu adevărat o ființă omenească, iar cînd o văzu grăbindu-se spre el, ca și cum ar vrea să-i vorbească, avu de gînd să treacă pe lîngă ea fără a-i spune vreo vorbă. Dar fu mult prea uimit atunci cînd femeia îl strigă pe nume și grăi cu o voce plăcută :

— Bunule domn Umetsu, astă-seară sînt la mare ananghie și trebuie să mă achit de o grea însărcinare. N-ai avea bunătatea să mă ajuți, ținînd copilul ăsta cîteva clipe ?

Și îi întinse copilul.

Umetsu n-o recunoscu pe femeie, care părea a fi foarte tînără : farmecul straniu al vocii îl făcu bănuitor, crezînd că-i întinde o cursă necuratul. Dar

avea din naștere o fire cumsecade și simți că ar fi lipsit de bărbăție dacă și-ar înăbuși o pornire de bunătate din cauza fricii de spiriduși. Fără a răspunde, luă copilul în brațe.

— Rogu-te, ține-l pînă vin înapoi, zise femeia. Mă întorc în scurtă vreme.

— O să-l țin, zise el.

Și numaidecît femeia se depărtă de el și părăsind drumul, sări în jos fără zgomot, atît de ușor și de iute, încît Umetsu cu greu își crezu ochilor. Dispăruse în cîteva clipe.

Mai întîi Umetsu se uită la copil. Era foarte micuț și părea a fi nou-născut. Stătea foarte liniștit în brațele lui și nu plîngea deloc.

Deodată păru că se mărește. Se uită din nou la el... Nu : era aceeași mică creatură și nici măcar nu se mișcase. De ce-și închipuise oare că se mărea ?

În următoarea clipă știu de ce și simți un fior de gheață. Copilul nu se mărea, ci *devenea tot mai greu*... La început părea să cîntărească doar trei-patru kilograme, dar treptat, greutatea lui se dublă, se triplă, se împătri. Acum cîntărea nu mai puțin de douăzeci de kilograme și devenea din ce în ce mai greu... Cincizeci de kilograme ! Șaptezeci și cinci ! O sută !... Umetsu își dădu seama că a fost înșelat, că nu stătuse de vorbă cu o femeie muritoare, iar pruncul nu era făptură omenească. Dar făcuse o făgăduială ; iar un samurai este legat de ceea ce a făgăduit. Prin urmare, continuă să țină copilul în brațe, cu toate că devenea necontenit tot mai greu... O sută douăzeci și cinci de kilograme, o sută cincizeci ! Două sute !... Nu-și putea închipui ce avea să se întîmple, dar hotărî să nu se teamă și să nu dea drumul copilului, cît încă îl mai țineau puterile... Două sute cincizeci, două sute șaptezeci și cinci, trei sute de kilograme ! De încordare, începuseră să-i tremure toți mușchii, iar greutatea creștea și mai mult... *Namu Amida Butsu !* gemu el. *Namu Amida Butsu ! Namu Amida Butsu !* Chiar în clipa în care rostea sfînta invocație pentru a treia oară, greutatea dispăru dintr-o dată, iar el rămase înmărmurit, cu mîinile goale, căci copilul dispăruse în chip miraculos. Dar în aceeași clipă o văzu pe misterioasa femeie întorcîndu-se la fel de iute precum plecase. Gîfîind încă, ea se apropie de el. Pentru prima dată el văzu că era foarte frumoasă,

dar sprînceana îi era udă de sudoare, iar mînecile îi erau legate la spate cu panglicile *tasuki*, ca și cînd ar fi muncit din greu.

— Bunule domn Umetsu, grăi ea, nici nu știi ce mare serviciu mi-ai făcut. Eu sînt *Ujigami*[1] a acestui loc, iar în seara aceasta una dintre *ujiko* s-a trezit în chinurile facerii și mi-a înălțat o rugăciune ca s-o ajut. Dar nașterea s-a dovedit a fi foarte grea și mi-am dat seama că n-aș fi în stare s-o salvez doar cu forțele mele. Iată de ce am căutat ajutor în puterea și curajul tău. Iar copilul pe care l-am lăsat în brațele tale era pruncul care încă nu se născuse. Cînd ai simțit prima dată că pruncul se face tot mai greu, atunci primejdia era foarte mare, căci Porțile Nașterii erau închise. Iar cînd ai simțit că pruncul se face atît de greu încît îți pierduseși nădejdea că o să-l mai poți ține multă vreme — în acel moment femeia părea a fi moartă, iar cei din familie începuseră să o jelească. Apoi ai spus de trei ori rugăciunea *Namu Amida Butsu!* iar cînd ai rostit-o pentru a treia oară, puterea lui Buddha ne-a venit în ajutor pentru ceea ce ai săvîrșit. Nimic nu e mai de folos pentru un samurai curajos : așadar îți va fi dată o mare forță, nu numai ție, ci și fiilor și nepoților tăi.

Și cu această făgăduială, zeița se făcu nevăzută.

Umetsu Chūbei, minunîndu-se tare mult, își reluă drumul spre palat. În zori, cînd fu schimbat din post, se duse ca de obicei să se spele pe față și pe mîini, înainte de a-și face rugăciunea de dimineață. Dar cînd începu să răsucească prosopul de care se folosise, descoperi cu uimire că pînza cea aspră se rupe în două în mîinile sale. Vru să înoade cele două bucăți și pînza se rupse din nou, ca și cum ar fi fost o bucată de hîrtie udă. Încercă să răsucească cele patru fîșii, dar rezultatul fu același. Îndată, după ce puse mîna pe feluritele obiecte de bronz și fier care se înmuiau la atingerea mîinilor sale precum lutul, pricepu că intrase în stăpînirea

---

[1] *Ujigami* este numele dat divinității shintō tutelare a parohiei sau districtului. Toate persoanele care trăiesc în acea parohie sau district și contribuie la întreținerea templului *(miya)* zeității, sînt denumite *ujiko*.

acelei mari puteri făgăduite și că pe viitor va trebui să fie atent atunci cînd va atinge obiectele, ca nu cumva să le fărîmițeze între degete.

Întorcîndu-se acasă, întrebă dacă s-a născut vre-un copil în timpul nopții. Apoi află că avusese cu adevărat loc o naștere, chiar la ora întîmplării sale și că întîmplările au fost exact cele pe care i le pomenise *Ujigami*.

Copiii lui Umetsu Chūbei moșteniră forța tatălui lor. Mai mulți dintre descendenți, cu toții oameni deosebit de puternici, mai trăiau încă în provincia Dewa pe timpul cînd a fost scrisă această poveste.

Povestea preotului Kōgi[1]

ACUM O MIE DE ANI TRĂIA ÎN VESTITUL templu numit Miidera, din Otsu, în provincia Omi, un preot învățat pe nume Kōgi. Era un mare artist. Picta cu aceeași măiestrie chipurile lui Buddha, minunate peisaje, precum și tablouri cu animale sau păsări. Dar cel mai mult îi plăcea să picteze pești. Cînd era vreme bună și îi îngăduiau îndatoririle religioase, se ducea la lacul Biwa[2] și plătea pescari care să-i prindă pești, fără a-i vătăma în vreun fel, încît să-i poată picta după aceea înotînd într-un vas mare cu apă. După ce îi picta și îi hrănea ca pe niște animale preferate, le dădea drumul, ducîndu-i el însuși la lac. Cu timpul, tablourile sale cu pești ajunseseră atît de vestite, încît lumea venea de la mari distanțe ca să le vadă. Dar cel mai minunat dintre toate desenele sale cu pești nu a fost făcut după natură, ci din amintirea unui vis. Căci, într-o bună zi, în vreme ce stătea pe malul lacului și privea peștii înotînd, Kōgi ațipi și visă că se juca pe sub apă cu peștii. După ce se trezi, amintirea visului rămase atît de vie, încît putu să o picteze. Și numi această pictură, pe care o atîrnă în nișa propriei sale odăi[3] de la templu „Crap-de-vis".

Kōgi nu putea fi înduplecat să vîndă nici una dintre picturile sale cu pești. Se învoia să-și dea desenele cu peisaje, cu păsări sau cu flori, dar zicea că nu ar fi în stare să vîndă un tablou cu peștii vii cuiva care era atît de crud, încît să ucidă sau să mănînce pește[4]. Și pentru că toți cei care doreau să cumpere aceste picturi obișnuiau să mănînce pește, sumele de bani pe care i le ofereau ei nu îl puteau ispiti.

---

1 Povestită în *Ugetsu monogatri,* sub titlul „Peștele din vis".

2 Lacul Biwa — cel mai mare lac al Japoniei, denumit astfel datorită asemănării formei lui cu cea a unei lăute *(biwa).*

3 Ca semn al prețuirii pe care o dădea tabloului.

4 Doctrina budistă cea mai rigidă interzice folosirea drept aliment a oricărei ființe vii.

Într-o vară, Kōgi căzu la pat. După ce boli vreme de o săptămînă, își pierdu puterea de a vorbi și de a se mișca și părea ca și mort. Dar după ce se făcu slujba funerară, discipolii săi descoperiră că trupul e cald încă și hotărîră să amîne îngroparea, spre a veghea lîngă așa-zisul cadavru. În după-amiaza aceleiași zile, el își reveni deodată în simțiri și îi întrebă pe cei din jurul său :

— Cît timp am zăcut fără cunoștință ?

— Mai bine de trei zile, răspunse un slujitor. Ne-am gîndit că ați murit, iar în această dimineață, prietenii dumneavoastră și enoriașii s-au adunat la templu pentru slujba de înmormîntare. Am făcut slujba, însă descoperind că trupul nu vă era încă rece, am amînat înmormîntarea. Acum ne pare bine că am făcut așa.

Kōgi încuviință din cap, apoi rosti :

— Vreau ca unul dintre voi să se ducă degrabă la casa lui Taira no Suké, unde în această clipă tinerii fac o petrecere (mănîncă pește și beau vin) și să le spună : „Stăpînul nostru și-a venit în simțiri și vă roagă să fiți atît de buni să părăsiți petrecerea și să-l vizitați fără zăbavă, căci are a vă spune o uimitoare poveste". În același timp, continuă Kōgi, cel ce va merge să ia aminte cu ce se îndeletnicesc Suké și frații săi, să vadă dacă nu chefuiesc după cum am zis.

Un slujitor porni degrabă spre casa lui Taira no Suké și văzu cu mirare că Suké și fratele lui, Juro, împreună cu servitorul lor, chefuiau, așa cum spusese Kōgi. Dar primind mesajul, toți trei își lăsară baltă peștele și vinul și se duseră degrabă la templu. Kōgi, întins în pat, îi primi cu un zîmbet de bunvenit, iar după ce schimbară cîteva vorbe plăcute, îi zise lui Suké :

— Prietene, te rog acum să-mi răspunzi la cîteva întrebări pe care vreau să ți le pun. Mai întîi, fii drăguț și spune-mi dacă nu cumva ai cumpărat azi un pește de la pescarul Bunshi.

— Păi, da, răspunse Suké. Dar de unde știți ?

— Așteaptă o clipă, rogu-te ! zise preotul... Acest pescar Bunshi a intrat astăzi în curtea ta cu un pește lung de un metru în coșul lui. Era îndată după prînz, cînd tu și Juro începuserăți să jucați *go*, iar Kamori privea jocul, mîncînd o piersică. Așa este ?

— E-adevărat, exclamară Suké și Kamori într-un glas, din ce în ce mai mirați.

— Iar cînd Kamori a văzut acel pește mare, continuă Kōgi, s-a învoit să-l cumpere pe loc. Și pe lîngă prețul peștelui, el i-a dat lui Bunshi și cîteva piersici, pe o farfurie, precum și trei cupe de vin. Apoi a fost chemat bucătarul, care a venit, a privit peștele, admirîndu-l, iar pe urmă, la porunca ta, l-a tăiat și l-a pregătit pentru ospăț... S-au întîmplat toate așa cum le-am povestit, au ba ?

— Da, răspunse Suké, dar sîntem foarte mirați că puteți ști ce s-a petrecut astăzi acasă la noi. Vă rugăm să ne spuneți cum ați aflat aceste lucruri.

— Ei bine, uite care este adevărul, zise preotul. Știți că aproape toată lumea credea că am murit, voi înșivă ați luat parte la slujba funerară. Dar acum trei zile nu credeam că eram grav bolnav. Îmi amintesc doar că mă simțeam slăbit și că mi-era foarte cald, voiam să ies afară ca să mă răcoresc. Și mi-am imaginat că m-am ridicat din pat, cu mare sforțare și am ieșit afară, sprijinindu-mă într-un baston... Poate că asta a fost închipuire, dar veți avea putința numaidecît să judecați chiar voi adevărul : vă voi povesti totul exact cum părea că s-a întîmplat... Îndată ce am ieșit din casă în aerul strălucitor, am început să mă simt foarte ușor, ușor precum o pasăre care zboară departe de cuibul sau de colivia în care a fost închisă. M-am plimbat multă vreme pînă cînd am ajuns la malul lacului. Apa era atît de frumoasă și de albastră, încît am simțit o poftă nebună să înot. Mi-am dat jos hainele, am sărit și am început să înot. Am fost uimit văzînd că puteam înota foarte repede și cu multă îndemînare, deși înainte de boală fusesem un foarte slab înotător... Voi vă închipuiți că vă povestesc doar un vis caraghios, dar ascultați !... În timp ce mă minunam de această nouă însușire a mea, am văzut o mulțime de pești sub mine și împrejurul meu, și deodată am simțit că pizmuiesc fericirea lor, gîndindu-mă că, oricît de bun înotător ar putea ajunge cineva, el nu se va simți la fel de bine sub apă, cum se întîmplă cu un pește. Chiar atunci, în fața mea un pește uriaș și-a săltat capul deasupra apei și mi-a vorbit cu voce omenească, zicîndu-mi :

— Această dorință a ta poate fi îndeplinită foarte ușor, așteaptă, rogu-te, o clipă !

Peștele a luat-o în jos și a dispărut. Eu am așteptat. După cîteva minute, de pe fundul lacului se înalță, călărind pe același pește uriaș care-mi vor-

bise, un bărbat purtînd tichie și veșmintele de ceremonie ale unui prinț. Iar el îmi grăi astfel:

— Vin la tine cu vorbă din partea Regelui-Dragon, care-ți cunoaște dorința de a te bucura pentru o vreme de starea de pește. Pentru că ai salvat viața multor pești și pentru că ți-ai dovedit mereu dragostea față de animale, zeul îți oferă veșmîntul Crapului de Aur, așa încît vei putea să te bucuri de plăcerile Lumii Adîncurilor. Dar trebuie să te ferești să mănînci vreun pește sau vreo mîncare pregătită din pește, oricît de atrăgătoare ar fi aroma ei.

Și bagă de seamă, ai mare grijă să nu te lași prins de pescari, sau să-ți rănești trupul în vreun fel.

Cu aceste cuvinte, mesagerul și peștele său se cufundară în adîncuri. M-am uitat la mine și am văzut că întreg trupul mi se acoperise cu solzi care luceau precum aurul. Aveam înotătoare și am descoperit că de fapt fusesem preschimbat într-un Crap de Aur. În acea clipă am știut că pot înota oriunde aș avea poftă.

După aceasta mi s-a părut că m-am îndepărtat înotînd și am văzut multe locuri frumoase. *(Aici, în povestea originală, sînt introduse cîteva versuri care descriu „Cele Opt Vestite Atracții ale Lacului Omi")*. Cîteodată mă mulțumeam numai să privesc razele soarelui dansînd pe apele albăstrii, sau să admir minunata oglindire a dealurilor și copacilor în apa netulburată de vînt... Îmi amintesc cu osebire malul unei insule — Okitsushima ori Chikubushima — oglindit în apă ca un zid roșu... Altădată mă apropiam atît de mult de mal încît puteam vedea chipurile și auzi vocile celor care treceau pe acolo. Uneori dormitam în apă pînă cînd tresăream la auzul zgomotului unor vîsle care se apropiau. Noaptea vedeam minunate peisaje scăldate în lumina lunii. De multe ori însă eram speriat de torțele și de bărcile pescarilor din Katase. Cînd era vreme rea, mă cufundam în adîncuri — chiar pînă la cinci sute de metri — și mă jucam pe fundul lacului. Dar după două sau trei zile de hoinăreală plină de desfătare, am început să mă simt tare înfometat și m-am întors în aceste ape, în nădejdea că voi găsi ceva de-ale gurii. Chiar atunci s-a întîmplat să pescuiască și pescarul Bunshi, și m-am apropiat de cîrligul lui, căruia îi dăduse drumul în apă. În cîrlig era niște momeală frumos mi-

rositoare. Mi-am amintit în aceeaşi clipă de ceea ce mi-a zis Regele-Dragon şi m-am îndepărtat, spunîndu-mi : „În orice caz nu trebuie să mănînc mîncare gătită din peşte, sînt un discipol al lui Buddha". Şi totuşi, după puţină vreme mi s-a făcut atît de foame, încît n-am mai putut rezista ispitei şi m-am apropiat din nou de cîrlig, zicîndu-mi : „Chiar dacă Bunshi m-ar prinde, nu-mi va face nici un rău, doar e vechiul meu prieten". N-am putut desprinde momeala de pe cîrlig, iar plăcutul miros al mîncării era ameţitor şi, nemaiputînd răbda, am înfulecat totul dintr-o înghiţitură. Bunshi a tras de undiţă şi m-a prins. I-am strigat : „Ce faci ? Mă doare !". Dar părea că nu mă aude şi mi-a petrecut la iuţeală o sfoară printre urechi. Apoi m-a aruncat în coş şi m-a dus acasă la voi. Cînd coşul a fost desfăcut, te-am văzut pe tine şi pe Juro jucînd *go* în camera dinspre miazăzi şi pe Kamori uitîndu-se la voi, în timp ce mînca o piersică. Aţi venit numaidecît cu toţii pe verandă ca să mă priviţi şi aţi fost încîntaţi, văzînd un peşte atît de mare. Am strigat din toate puterile : „Nu sînt peşte ! Sînt Kōgi, preotul Kōgi ! Vă rog să mă lăsaţi să mă duc la templu !" Dar v-aţi frecat mîinile de bucurie şi nu aţi dat nici o atenţie cuvintelor mele. Apoi, bucătarul vostru m-a dus în bucătărie şi m-a zvîrlit cu putere pe un fund de lemn, unde se afla un cuţit grozav de ascuţit. M-a apucat cu mîna stîngă, iar cu cea dreaptă a luat cuţitul. I-am strigat : „Cum poţi să mă ucizi cu atîta cruzime ! Sînt discipolul lui Buddha ! Ajutor ! Ajutor !". Dar în aceeaşi clipă am simţit cuţitul spintecîndu-mă, o durere înfiorătoare ! — iar apoi m-am trezit deodată aici în templu.

Cînd preotul îşi termină astfel povestea, cei doi fraţi tare se mai minunară, iar Suké zise :

— Acum îmi aduc aminte că fălcile peştelui se mişcau necontenit tot timpul cît ne-am uitat la el. Dar n-am auzit nici-un sunet... Acum trebuie să trimit acasă un slujitor ca să arunce în lac rămăşiţele acelui peşte.

În scurtă vreme, Kōgi s-a întremat după boala lui şi a trăit, pictînd nenumărate alte tablouri. Se povesteşte că la multă vreme după ce a murit, s-a întîmplat ca nişte tablouri cu peşti făcute de el să cadă în lac. Imaginile peştilor s-au desprins numaidecît de pe mătasea sau de pe hîrtia pe care fuseseră pictate şi au început să înoate !

Visul unei zile de vară

HANUL MI S-A PĂRUT UN RAI, IAR SLUJnicele, ființe cerești ; căci fugisem departe de unul dintre porturile deschise, unde mă aventurasem, în căutarea confortului, într-un hotel european prevăzut cu ultimele perfecționări moderne. Prin urmare, pentru mine a fost ca o izbăvire de tot răul secolului al XIX-lea faptul de a mă trezi în largul meu într-un *yukata*[1], așezat pe rogojini răcoroase și moi, servit de fete tinere cu glasuri plăcute, înconjurat de obiecte frumoase. La micul dejun mi s-au servit muguri de bambus și bulbi de lotus. Mi s-a făcut cadou un evantai desprins parcă din cer. Desenul de pe el reprezenta doar un val uriaș, spărgîndu-se în spumă pe o plajă, și păsări de mare luîndu-și zborul spre albastrul nemărginit. Dar contemplîndu-l, am fost răsplătit pentru drumul făcut. Erau totodată o splendoare de lumină, un tunet de mișcare, un triumf al vîntului mării. Și în timp ce-l admiram, simțeam nevoia să strig.

Între stîlpii din lemn ai hanului, puteam zări întreaga întindere a drăgălașului orășel cenușiu care urma linia țărmului — joncile galbene dormitînd leneșe la ancoră, golful lărgindu-se între imensele faleze verzi, și dincolo de orizont, strălucirea verii. Iar în acel orizont, se profilau siluete de munți, șterse ca niște vechi amintiri... Și toate aceste lucruri, în afară de orașul cenușiu, de joncile galbene și falezele verzi, erau albastre.

În acel moment, o voce dulce precum sunetul unui clopoțel mișcat de vînt[2] a prins a rosti cuvinte pline de politețe, în timp ce visam cu ochii deschiși, și reveria mea s-a destrămat ; era stăpîna casei care venise pentru a-mi mulțumi pentru *cha-*

[1] Yukata — kimono ușor de vară, din bumbac, fără căptușeală.

[2] Clopoțele tradiționale japoneze, de a căror limbă atîrnă o fîșie de hîrtie sau carton, sunînd în funcție de bătaia vîntului.

dai[1] și eu am îngenuncheat în fața ei. Era foarte tînără și mai mult decît fermecătoare, aidoma fecioarelor-fluturi și femeilor-libelulă ale lui Kunisada[2]. Și numaidecît m-am gîndit la moarte, căci uneori, frumusețea nu este altceva decît anticiparea unui doliu.

M-a întrebat încotro aveam onorabila intenție de a mă duce, ca să-mi comande o *kuruma*[3].

— La Kumamoto, i-am răspuns eu. Dar tare doresc să știu cum se numește casa dumneavoastră, spre a-mi putea aduce mereu aminte de ea.

— Camerele mele de oaspeți sînt modeste, slujnicele sînt simple, iar acestui han i se spune „Casa lui Urashima". Acum mă voi duce să comand o *kuruma*.

Muzica glasului ei s-a stins, dar am simțit cum mă învăluie vraja, precum ochiurile unui năvod-fantomă. Căci numele lui Urashima este cel al unui cîntec care îi vrăjește pe bărbați.

II

Cînd veți fi auzit această poveste, n-o veți mai putea uita vreodată. Vară de vară, atunci cînd mă aflu pe țărm — mai ales în zilele foarte blînde și calme — ea mă bîntuie cu stăruință. Există mai multe versiuni ale acestei legende, care au inspirat numeroase opere de artă. Dar cea mai emoționantă și mai frumoasă se află în *Manyefushifu*, culegere de poeme datînd din secolele V—IX. Aceasta este versiunea după care eminentul învățat Aston[4] a tradus în proză și pe care a reconstituit-o în proză și în versuri marele savant Chamberlain[5]. Dar părerea mea este că, pentru cititorii englezi, forma cea mai încîntătoare este cea pe care a scris-o Chamberlain pentru copii, în seria de *Basme japo-*

---

[1] *Chadai* — mică sumă de bani dată întotdeauna în dar la un han, de către oaspete, la scurt timp după sosirea sa.

[2] Utagawa Kunisada (1786—1864), pictor și autor de stampe în stilul *ukiyo-e*.

[3] *Kuruma* — vehicul ușor, pe două roți, tras de un om.

[4] Aston, William George (1841—1911), diplomat britanic. A studiat literatura japoneză și a publicat o „Istorie a literaturii japoneze".

[5] Chamberlain, Basil Hall (1850—1927). Savant englez, autor a numeroase lucrări despre limba și literatura japoneză.

neze — ilustrată cu delicioase gravuri în culori, executate de artiști indigeni... Și avînd deschisă în fața mea această carte, voi încerca să mai istorisesc o dată această veche legendă, călăuzit de propria imaginație.

Acum o mie patru sute de ani, Urashima Tarō, un tînăr pescar, a ieșit în larg cu barca sa, departe de țărmul de la Suminoye.

Zilele de vară erau și atunci la fel cum sînt și astăzi — adormite și de un albastru delicat, doar cu cîteva nuanțe albe, atîrnînd deasupra oglinzii mării. Pe vremea aceea dealurile erau ca și acum — îndepărtate forme albăstrii și line, topindu-se în cerul albastru. Iar vînturile erau leneșe.

Tînărul, simțindu-se la fel de leneș ca și ele, își lăsă barca să plutească în voia valurilor, în vreme ce pescuia. Era o barcă ciudată, nevopsită și fără cîrmă, de o formă pe care, fără îndoială, n-ați mai întîlnit-o vreodată. Și cu toate că s-au scurs o mie patru sute de ani, astfel de bărci încă se mai pot vedea în fața vechilor cătune de pescari de pe malul Mării Japoniei.

După o lungă așteptare, Urashima simți o smucitură și trase undița spre el. Dar nu scoase decît o broască-țestoasă.

Broasca-țestoasă era închinată Zeului-Dragon al Mării, iar durata vieții ei naturale este de o mie de ani — unii zic chiar de zece mii de ani. Prin urmare, e tare rău să o ucizi. Băiatul desprinse ușurel broasca din cîrlig și îi dădu drumul, rostind o rugă zeilor.

Dar nu mai prinse nimic altceva. Ziua era foarte caldă, iar văzduhul, marea și toate lucrurile erau calme și tăcute. Pe Urashima îl cuprinse o adîncă moleșeală și adormi în barca ce plutea în voia ei.

Atunci, din visul mării se ridică o frumoasă fată — așa cum puteți vedea în gravura care servește de ilustrație versiunii profesorului Chamberlain. Era înveșmîntată în stacojiu și albastru, iar lungile-i plete îi cădeau pe umeri după moda prințeselor de acum o mie patru sute de ani.

Ea se apropie, lunecînd peste ape, la fel de ușor ca o adiere; se opri deasupra băiatului adormit în barcă și-l trezi cu o ușoară atingere, grăindu-i astfel :

— Nu fi uimit. Tatăl meu, Regele-Dragon al Mării m-a trimis după tine, din pricina inimii tale pline de bunătate; căci azi ai redat libertatea unei broaşte-ţestoase. Iar acum să mergem în palatul tatălui meu, de pe insula unde tot timpul e vară. Iar dacă vei vrea, o să-ţi fiu soţie şi vom trăi fericiţi de-a pururi.

Urashima se minuna tot mai tare pe măsură ce o privea; căci ea era mai frumoasă decît orice fiinţă omenească şi îi era peste putinţă să nu o îndrăgească. Atunci ea apucă o vîslă, el o luă pe cealaltă şi plecară vîslind amîndoi — aşa cum se pot vedea în zilele noastre, pe lîngă ţărmul apusean al Japoniei, nevasta şi bărbatul vîslind cot la cot, atunci cînd bărcile pescarilor plutesc în purpura asfinţitului.

Vîsliră cu repeziciune, în tăcere, îndreptîndu-se către sud, pe apa calmă şi albastră, pînă la acea insulă unde e mereu vară, pînă la palatul Regelui-Dragon al Mării.

*

Aici textul cărţuliei ne dispare brusc din faţa ochilor, iar pagina este umplută de uşoare unduiri albastre. Departe, într-un orizont feeric, se zăreşte ţărmul întins, scund şi nedefinit al insulei şi acoperişuri ascuţite care ţîşnesc din frunzişul mereu verde — acoperişurile palatului Zeului Mării, aidoma palatului mikadoului Yūriaku [1], de-acum o mie patru sute de ani.

*

Atunci s-au ivit în faţa lor nişte slujitori ciudaţi. Erau îmbrăcaţi în costume de ceremonie, şi fiinţele mării îl întîmpinară pe Urashima în calitatea sa de ginere al Regelui-Dragon.

Iar fata Zeului-Mării deveni soţia lui Urashima. A fost o nuntă ca-n poveşti şi în Palatul Dragonului au avut loc mari serbări.

Fiecare zi îi aducea lui Urashima noi bucurii şi pricini de a se minuna: comori din adîncuri aduse de către slujitorii Zeului Oceanului, plăceri ale acestui tărîm vrăjit unde nu există moarte... Şi astfel se scurseră trei ani.

Dar, în ciuda tuturor acestor lucruri, tînărul pescar se simţea îndurerat ori de cîte ori se gîndea

[1] Yuriaku — al 21-lea împărat al Japoniei (sec. V e.n.).

la părinții săi care-l așteptau, însingurați. Într-o bună zi își imploră nevasta să-l lase să se întoarcă la căminul său, doar pentru scurtă vreme, ca să poată schimba cîteva vorbe cu tatăl și mama lui ; după aceea se va grăbi să se înapoieze la ea.

La auzul acestor cuvinte, ea se puse pe plîns și plînse în tăcere multă vreme. Apoi îi zise :

— Poți pleca dacă vrei. Totuși, mă îngrijorează plecarea ta, mă tem că n-ai să te mai întorci niciodată. Dar îți voi da cu tine o cutiuță. Ea te va ajuta să te întorci la mine, dacă vei face ceea ce-ți voi spune : să n-o deschizi, — bagă de seamă — să nu o deschizi, orice s-ar întîmpla. Căci dacă o vei deschide, nu te vei mai putea întoarce niciodată și nu mă vei mai vedea vreodată.

Ea îi dădu o cutiuță din lemn de lac, legată cu o bucată de șnur.

Poate fi văzută și astăzi, în templul de la Kanagawa, în apropierea țărmului, iar preoții de acolo păstrează și undița lui Urashima Taro și cîteva giuvaeruri stranii aduse de către el din regatul Regelui-Dragon.

Dar Urashima își mîngîie soția și îi făgădui să nu deschidă niciodată cutioara și nici măcar să nu desfacă șnurul de mătase care o cetluia. Apoi plecă în limpezimea zilei de vară, peste visul mării mereu adormite, iar conturul insulei unde e veșnic vară se pierdu în urma lui ca o nălucă. Și văzu din nou munții cei albaștri ai Japoniei desenîndu-se pe scînteierea albă a orizontului din nord.

Ajunse în golful său natal ; merse pe plaja copilăriei. Dar, chiar în timp ce privea, fu cuprins de un tremur puternic, de o ciudată îndoială.

Căci locurile îi păreau aceleași și totuși diferite. E adevărat că acolo era un sat, dar forma caselor era cît se poate de ciudată ; ciudați erau și copacii, cîmpiile, ba chiar și chipurile țăranilor. Aproape toate hotarele ce-i erau familiare fuseseră distruse ; templul shintō părea să fi fost reclădit pe o nouă temelie ; de pe dealurile din vecinătate dispăruseră pădurile. Numai glasul izvorașului ce străbătea cătunul și formele munților rămăseseră aceleași. În rest, totul părea nou și necunoscut. Zadarnic încercă să găsească locuința alor lui. Pescarii se uitau la el cu mirare, iar el nu-și putea aduce aminte să fi văzut vreodată măcar unul dintre acele chipuri.

Prin fața lui trecu un bătrîn, sprijinindu-se în toiag ; Urashima îl întrebă care e drumul care duce la casa familiei Tarō. Dar bătrînul păru tare uluit și îl puse să repete de cîteva ori întrebarea. În cele din urmă zise :

— Urashima Tarō ! Păi de unde vii tu, dacă nu cunoști povestea asta ? Urashima Tarō ?... Dar sînt mai bine de cinci sute de ani de cînd s-a înecat, *iar la țintirim au făcut un monument în amintirea* lui. Iar mormintele alor lui sînt tot în cimitirul cela vechi, care nu mai e folosit azi !... Urashima Tarō ! Cum poți să fii atît de nesăbuit încît să mă întrebi unde se află casa lui ?

Și bătrînul plecă, șontîc-șontîc, rîzînd de naivitatea băiatului.

Urashima se duse la cimitir — la vechiul cimitir care nu mai era folosit — și își văzu propriul mormînt, precum și cele ale tatălui și mamei sale, ale celorlalte rude și ale multor altora pe care îi cunoscuse. Pietrele de mormînt erau atît de vechi și atît de roase de mușchi, încît îi era foarte greu să deslușească numele care erau săpate pe ele.

Atunci înțelese că era jucăria unei fantasme și se întoarse spre țărm, ținînd în mînă cutiuța — darul fiicei Zeului Mării. Dar ce însemna oare această fantasmă ? Și ce-ar putea să se găsească în acea cutie ? Poate că tocmai conținutul acelei cutiuțe era pricina fantasmei sale ?... Îndoiala învinse credința. Călcînd promisiunea pe care o făcuse iubitei sale, el desfăcu nodul șnurului de mătase și deschise cutia. Pe dată, fără zgomot, ieși un abur alb, rece, fantomatic. Se ridică în aer, precum un nor de vară. Prinse a pluti cu iuțeală spre miazăzi pe deasupra mării tăcute... Cutiuța nu mai conținea altceva.

Urashima înțelese atunci că-și distrusese propria fericire și că niciodată nu va mai fi în stare să se întoarcă la iubita sa, la fiica Regelui Oceanului. Și amarnic începu a plînge și a se tîngui în deznădejdea sa !

Dar nu dură decît o scurtă clipă. Numaidecît el însuși fu schimbat. Un fior de gheață îi pătrunse în vine ; dinții îi căzură din gură ; părul se făcu alb ca neaua ; mîinile și picioarele i se descărnară, îi pieri vlaga și se prăbuși în nisip, fără viață, strivit de greutatea celor patru sute de ierni.

Iar în analele oficiale ale Împăraților, stă scris că „în timpul celui de-al douăzeci și unulea an al domniei mikadoului Yūriaku, tînărul Urashima, din Midzunoyé, regiunea Yosa, din provincia Tango, unul dintre descendenții zeiței Shimanemi, se duse în Horai[1], într-o luntre de pescar". Nu s-a mai vorbit după aceea de Urashima, vreme de treizeci și unu de împărați: adică din veacul al V-lea și pînă într-al IX-lea. Iar apoi analele anunță că „în cel de-al doilea an Tenchiyō, pe timpul domniei mikadoului Go-Junwa, se întoarse tînărul Urashima și pe dată plecă nu se știe unde".

III

Hangița-zînă s-a întors să mă vestească că totul e gata și a încercat să-mi ducă valiza cu mîinile ei delicate. Am oprit-o să facă acest lucru, căci aveam bagaj greu. Atunci ea a început să rîdă și nevrînd să mă lase să duc eu însumi greutatea, a chemat o ființă a mării, care pe spate avea înscrise niște caractere chinezești. Atunci i-am făcut o plecăciune, iar ea m-a rugat să binevoiesc a-mi aminti de nedemnul ei han, în ciuda simplității slujnicelor[2].

— Și să-i dați doar șaptezeci și cinci de *sen* lui *kurumaya*[3] — m-a povățuit ea.

M-am strecurat în vehicul și, în cîteva clipe, micuța casă cenușie a dispărut după o cotitură. Mergeam pe un drum alb, pe deasupra țărmului. În dreapta mea se înălțau falezele de un cafeniu palid; în stînga, nu era decît întinsul mării.

Milă după milă, mergeam de-a lungul acestui țărm, privind lumina nemărginită. Totul era scăldat în albastru, într-un albastru minunat, aidoma celui care are o mișcare de du-te vino în inima unei cochilii de mari dimensiuni. Albastrul arzător al mării întîlnea creuzetul de aceeași culoare al cerului, într-o strălucire de fuziune electrică și năluciri albastre vaste, munții Higo se înălțau dincolo de această strălucire, ca niște îngrămădiri de ametist. Ce străvezime azurie! Albastrul desăvîrșit era rupt ici-colo de către orbitoarea albeață a cîtorva

---

[1] Paradisul mitologiei japoneze.

[2] Limbaj plin de deferență și umilință, specific japonez.

[3] *Kurumaya* — persoana care trage o *kuruma*.

nori de vară, răsuciți și nemișcați în depărtare, deasupra unui pisc-fantomă. Ei se oglindeau în apă cu tremurătoare luciri de nea. Bărci minuscule, foarte îndepărtate, păreau că trag în urma lor niște fire lungi, singurele linii definite din toată această splendoare învăluită în ceață. Ce nori divini ! Albe spirite purificate de nori oprindu-se pe drumul lor către beatitudinea nirvanei ? Sau poate negurile scăpate din cutia lui Urashima, acum o mie de ani?

Sufletul infinitezimal care sălășluiește în mine și-a luat zborul în acest vis de aur, între mare și soare și s-a înapoiat pe malul de la Suminoyé, străbătînd fantomele a o mie patru sute de veri. Simțeam nelămurit sub mine legănarea unei bărci. Era pe vremea domniei mikadoului Yūriaku. Iar fiica Regelui-Dragon îmi glăsuia cu vocea ei zglobie : „Acum o să mergem la palatul tatălui meu, unde e mereu albastru". „De ce mereu albastru ?" întrebam eu. „Pentru că am pus toate nuanțele într-o cutie" răspundea ea. „Dar trebuie să mă întorc acasă" protestam eu cu hotărîre. „Atunci nu vei plăti decît șaptezeci și cinci de *sen* lui *kurumaya* !" a zis ea.

În acel moment m-am trezit în Dayō, sau Perioada celei mai Mari Călduri, în cel de-al douăzeci și șaselea an al epocii Meiji[1] și am zărit semnul evident al acestei ere în alinierea stîlpilor de telegraf care se întindea cît vedeai cu ochii, pe partea interioară a drumului. *Kuruma* fugea tot de-a lungul țărmului, în fața aceleiași viziuni albastre a cerului, a piscurilor de munți și a mării ; dar norii cei albi se făcuseră nevăzuți și alături de drum nu mai erau faleze ci lanuri de orez și de grîu, care se întindeau pînă spre dealurile din depărtare. Stîlpii de telegraf mi-au atras pentru o clipă luarea-aminte, căci, pe firul de deasupra, doar pe acela, stăteau cocoțate stoluri întregi de păsăruici, toate cu capul întors către drum și deloc speriate de trecerea noastră. Stăteau nemișcate privindu-ne de la înălțime, ca și cum noi n-am fi fost decît un fenomen trecător. Erau cu miile, cocoțate cu toatele în șir, de-a lungul a kilometri întregi. Și nu am putut vedea niciuna care să stea cu coada la drum. Pentru ce stăteau ele astfel și ce așteptau ? N-am putut

[1] Anul 1894.

ghici. Cîteodată strigam cu putere și îmi mișcam pălăria pentru a le speria; atunci cîteva își luau zborul ciripind, apoi se așezau din nou pe sîrmă, în aceeași poziție ca și mai înainte. Cele mai multe dintre ele refuzau să mă ia în serios!

Zgomotul roților se pierdu într-un duruit grav de tobă și, în timp ce treceam ca un vîrtej printr-un sat, am zărit sub un șopron o tobă imensă, în care băteau niște oameni goi.

— O, *kurumaya!* am strigat. Ce e asta?

Iar el mi-a răspuns fără a se opri:

— Acum se întîmplă același lucru peste tot: multă vreme n-a plouat și ca urmare, se înalță rugăciuni zeilor și se bat tobele.

Am trecut prin alte sate și am văzut și am auzit alte tobe de felurite mărimi, iar altele le răspundeau, venind din cătune nevăzute, dincolo de orezăriile pîrjolite de secetă.

IV

Am început să mă gîndesc din nou la Urashima. Am cugetat la tablourile, poemele și proverbele care stau mărturie a influenței pe care a avut-o legenda lui asupra imaginației poporului. Mi-am adus aminte de o micuță dansatoare din Izumo, pe care am văzut-o odată la un ospăț și care a mimat rolul lui Urashima, ținînd în mînă o cutioară din lemn de lac aurit din care a țîșnit în clipa cea tragică un norișor de tămîie de Kyōto. M-am gîndit, de asemenea, la vechimea acestui dans atît de frumos și la generațiile de dansatoare dispărute, ceea ce m-a îndemnat apoi să cuget la țărînă în sensul ei abstract, iar pe urmă la țărînă în sensul ei concret, așa cum fusese ea ridicată de sandalele lui *kurumaya,* căruia nu trebuia să-i dau decît șaptezeci și cinci de *sen.* Și mi-am pus întrebarea cît colb uman conținea pulberea drumului și dacă, în ordinea veșnică a lucrurilor, frămîntarea inimilor era mai încărcată de urmări decît ridicarea prafului de pe drum? Atunci moralitatea mea ancestrală s-a neliniștit și am încercat să mă conving că o poveste care a trăit o mie de ani, căpătînd un farmec nou odată cu scurgerea fiecărui veac, nu a putut supraviețui decît prin virtutea unui adevăr care

se afla închis în ea. Dar care era acel adevăr ? Pentru moment nu am găsit nici un răspuns la această întrebare.

Căldura devenise puternică și am strigat :

— O, *kurumaya !* Gîtlejul Egoismului este uscat ! Niște apă ar fi foarte binevenită !

Iar el, continuîndu-și alergarea, mi-a răspuns :

— În satul Întinsei Plăji, nu departe de-aici, se află o fîntînă mare. Acolo ne vor da apă augustă și pură !

Am strigat din nou :

— O, *kurumaya !* De ce stau toate păsărelele cu capul în partea asta ?

Iar el, alergînd și mai repede, a zis :

— Toate păsările stau cu fața spre vînt.

Mai întîi am rîs de naivitatea mea, apoi de lipsa mea de memorie, aducîndu-mi aminte că mi se mai spusese odinioară acest lucru, pe cînd eram copil... Poate că misterul lui Urashima a putut fi creat în chip asemănător de către uitare ?

Cugetam la Urashima. Am văzut-o pe fiica Regelui-Dragon așteptînd zadarnic în palatul împodobit întoarcerea soțului ei, și apariția norului nemilos vestind ceea ce se întîmplase, și ființele mării, afectuoase și stîngace, în costumele lor de ceremonie, încercînd să o consoleze. Dar în adevărata legendă nu se vorbește despre așa ceva, mila poporului pare rezervată doar pentru Urashima. Și am început să-mi pun aceste întrebări :

Oare e drept să compătimim nefericirea lui Urashima ? Bineînțeles, el a fost amăgit de către zei. Dar cine nu e amăgit deloc de către zei ? Că doar ce este viața, dacă nu o amăgire ? Iar Urashima, pradă chinului său, s-a îndoit de voia zeilor : a deschis cutia. Apoi a murit fără să sufere și i s-a înălțat un templu cu numele de Urashima Mio-jin. Prin urmare, de ce atîta milă ?

În Occident, lucrurile se orînduiesc cu totul altfel : cînd nu am dat ascultare zeilor noștri, ne mai rămîne încă putința de a trăi și de a cunoaște adîncimea, tăria și necuprinsul supremei dureri. Nu ni se îngăduie să murim confortabil, în cea mai bună clipă cu putință, cu atît mai puțin ni se îngăduie să devenim după moarte niște mici divinități ! Cum am putea noi oare să avem milă și pentru nebunia

lui Urashima, care a trăit atîta vreme singur, laolaltă cu zeii vizibili ?

Oare faptul de a resimţi milă dezleagă enigma ? Această milă trebuie să fie mila faţă de tine însuţi ; astfel, legenda de faţă este, fără îndoială, legenda a milioane de suflete. Şi îmi amintesc întotdeauna, la anumite ore, lumina albăstruie şi dulcile adieri ca o veche mustrare. Ea este legată prea strîns de un anumit anotimp şi de simţămîntul lăsat de acesta, pentru a nu se raporta la ceva real din viaţa mea sau din cea a strămoşilor mei. Ce este acel ceva real ?... Cine era fiica Regelui-Dragon ? Unde se afla insula verii veşnice ? Ce însemna norul închis în cutie ?

N-am putut răspunde. Ştiu doar aceste lucruri, care nu sînt deloc noi.

Îmi amintesc de un loc şi de un timp magic, cînd luna şi soarele erau mai mari şi mai strălucitoare decît sînt astăzi. Nu pot spune dacă era în viaţa de-acum sau într-o existenţă trecută. Dar ştiu că cerul era cu mult mai albastru şi mai aproape de pămînt, cam tot aşa cum apare el deasupra catargelor unui vapor cu aburi ce navighează în vara ecuatorială. Marea trăia şi vorbea ; iar cînd vîntul mă mîngîia — mă făcea să plîng de bucurie.

De atunci, o dată sau de două ori, în timpul unor zile divine, petrecute pe piscuri de munte, o clipă am visat că suflă un asemenea vînt ! Dar nu era decît o amintire !...

Iar în acel loc magic norii erau minunaţi. Aveau culori ce nu puteau fi numite, culori ce-mi făceau foame şi sete. Îmi amintesc că zilele erau cu mult mai lungi decît zilele de azi şi că fiecare dintre ele îmi aducea noi desfătări. Şi tot acel ţinut şi acea epocă erau blînd stăpînite de o fiinţă care nu se gîndea decît să mă facă fericit. Cîteodată refuzam plăcerea ce mi-o oferea, iar acest lucru o făcea să sufere, cu toate că era divină ; şi îmi mai aduc aminte, de asemenea, că mă străduiam cît puteam să mă căiesc. Cînd ziua se stingea, în acel moment de mare calm luminos, care premerge răsăritul lunii, Ea îmi spunea poveşti care-mi dădeau fiori de încîntare. N-am auzit niciodată poveşti atît de frumoase. Iar cînd bucuria mea ajungea prea puternică, Ea îmi cînta o mică şi ciudată baladă care-mi aducea întotdeauna somnul.

În cele din urmă a sosit și ziua despărțirii ; ea a plîns și mi-a zis că nu trebuie să pierd niciodată, dar niciodată un anumit talisman pe care mi-l dăduse ; căci el mă va ține tînăr și îmi va da puterea de a mă reîntoarce la ea. Dar n-am mai revenit niciodată. Anii s-au scurs și, într-o bună zi, mi-am dat seama că pierdusem talismanul și că devenisem, în chip ridicol, bătrîn.

V

Satul Întinsei Plăji, așezat la poalele unei faleze verzi, în apropiere de drum, este alcătuit din vreo zece-douăsprezece căsuțe îngrămădite în jurul unui iaz plin de stînci, acoperit de pini. Iazul este plin ochi cu o apă rece, provenită dintr-un izvor care țîșnește direct din stîncă ; tot așa și poemul trebuie să țîșnească direct din sufletul poporului. În mod vădit, era un loc de popas foarte frecventat, judecînd după numărul mare de *kuruma* și după oamenii care se odihneau acolo. Sub copaci se aflau niște bănci. După ce mi-am potolit setea, m-am așezat să fumez. Priveam femeile care spălau rufe și drumeții care se răcoreau. *Kurumaya* al meu se dezbrăcase și își turna pe el găleți cu apă rece. Un băietan ducînd un copilaș în spate mi-a servit ceaiul, și eu am început să mă joc cu țîncul, care gîngurea : „A ! Ba !“.

Acestea sînt primele sunete articulate de către un copil japonez. Dar ele sînt pur orientale, și în *Romaji*[1] ar trebui transcrise „aba“. Iar *Aba,* ca vorbă în sine, este interesantă : în limbajul micuților japonezi înseamnă „adio“, adică exact ultimul cuvînt pe care ne-am fi așteptat să-l auzim din gura unui copil ce-și face intrarea în această lume a iluziilor. Cui sau la ce spune această mică ființă „adio“ ? Căror prieteni din vreo existență anterioară încă prezentă în amintirea lui ? Sau poate tovarășilor din călătoria sa spectrală de nu-se-știe-unde ? Astfel se pot emite fără teamă toate aceste ipoteze, căci copilul nu va fi niciodată în stare să ne lămurească. El va fi uitat care au fost primele sale gînduri în misteriosul moment al primelor lui

---

[1] *Romaji* — transcrierea în alfabet latin a cuvintelor japoneze.

cuvinte, cu mult înainte de a fi în stare să răspundă întrebărilor noastre.

Pe neașteptate, mi-a venit în gînd o amintire bizară, evocată, fără îndoială, de vederea băietanului purtînd pruncul, sau poate de cîntecul apei pe faleză : amintirea unui basm.

Odată, de mult de tot, trăia în munți un biet tăietor de lemne cu nevasta lui. Erau foarte bătrîni și n-aveau copii. În fiecare zi bătrînul se ducea singur la pădure ca să taie copaci, în timp ce femeia lui rămînea să toarcă acasă.

Într-o bună zi, din întîmplare, bătrînul merse mai departe ca de obicei să caute un anumit lemn. Și se trezi deodată pe malul unui pîrîiaș pe care nu-l mai văzuse niciodată. Apa era ciudat de curată și de rece. Bătrînului îi era sete, căci muncise din greu și era tare cald afară. Prin urmare își scoase pălăria sa mare din pai de orez, îngenunche și bău cîteva înghițituri bune. Apa aceea păru să-l răcorească nespus. Apoi își văzu chipul oglindit în izvor și tresări. Era fața lui, dar nu așa cum era obișnuit să o vadă în oglinda cea veche de acasă ! Era chipul unui tînăr ! Își duse mîinile la cap : cu o clipă mai devreme era cu desăvîrșire pleșuv, dar acum era acoperit cu păr negru și des. Chipul îi devenise neted ca cel al unui flăcău, toate zbîrciturile îi dispăruseră. În aceeași clipă descoperi că are puteri noi. Își privi îndelung mîinile și picioarele care îi erau de atîta amar de vreme chircite de bătrînețe : acum erau frumoase și întărite de mușchi tineri și viguroși. Băuse, fără să știe, din izvorul Tinereții-fără-bătrînețe. Se schimbase !

Începu să sară și să chiuie de bucurie, apoi se întoarse acasă, alergînd mai repede ca niciodată. Cînd intră pe ușă, femeia lui fu mai întîi înspăimîntată, căci îl luă drept străin ; iar cînd îi povesti întîmplarea cea miraculoasă, la început ea nu-l crezu, dar în scurt timp izbuti să o convingă că flăcăul pe care-l avea în față era cu adevărat bărbatul ei. Îi spuse unde se afla izvorul și o pofti să meargă acolo împreună cu el.

Atunci ea zise :

— Uite că te-ai făcut așa de tînăr și de frumos că n-o să mai poți iubi o femeie bătrînă. Mă duc îndată la izvor. Dar nu trebuie să mergem amîndoi în același timp. Așteaptă-mă aici, mă duc singură.

Femeia alergă în pădure, află izvorul și începu a bea. Ah, cît de proaspătă și bună era apa ! Bătrîna bău, bău, oprindu-se doar pentru a-și trage răsuflarea, și apoi se puse iar pe băut.

Bărbatul o aștepta cu nerăbdare. Trăgea nădejde s-o vadă înapoindu-se preschimbată într-o fată subțirică și drăgălașă. Dar ea nu se întoarse. El se nelinişti și încuind casa, plecă în căutarea ei.

Cînd ajunse la izvor, n-o zări nicăieri. Dădea să plece, cînd auzi un scîncet care venea din iarba înaltă de pe malul apei. Căută și găsi veșmintele nevestei și-un prunc mic de tot, care n-avea mai mult de șase luni.

Bătrîna băuse cu prea multă lăcomie din apa cea fermecată : băuse mai mult decît ar fi fost nevoie ca să-și recapete tinerețea ; băuse pînă cînd se trezise la prima copilărie.

Tăietorul de lemne luă pruncul în brațe. Copilul se uita la el cu o privire tristă și mirată. Îl duse la el acasă, legănîndu-l și gîndindu-se la lucruri stranii și melancolice.

În acel moment, urmîndu-mi reveria legată de Urashima, morala acestei legende mi-a părut mai puțin satisfăcătoare decît la început. Căci bînd cu prea multă lăcomie din izvorul vieții, nu devenim deloc mai tineri.

Kurumaya al meu s-a întors, gol și răcorit. Mi-a zis că nu poate să mă ducă mai departe, din pricina arșiței. Îmi făcuse rost de un alt alergător care mă va duce restul drumului. Îmi cerea cincizeci și cinci de *sen* pentru cît mersese el.

Era cu adevărat foarte cald, iar în depărtare se auzea, mereu palpitînd, asemenea pulsației căldurii însăși, sunetul marilor tobe, care erau bătute pentru a chema ploaia. Eu mă gîndeam la fiica Dragonului-Mării :

— Ea mi-a zis că am de plată șaptezeci și cinci de *sen*. Iar ceea ce mi s-a făgăduit că se va face nu a fost dus la îndeplinire în întregime. Totuși vei primi această sumă, căci eu mă tem de zei !

Și la scurtă vreme după aceea, purtat de un alergător odihnit, mă îndreptam cu repeziciune spre întinsa scînteiere, spre meleagurile marilor tobe.

Mîncătorul de vise

Ce păcat că noaptea ne e scurtă,
Baku nu va avea timpul să ne devoreze visele.

Vechi cîntec de dragoste japonez

NUMELE SĂU E BAKU SAU *SHIROKINA-katsukami*, iar treaba lui este de a mînca visele. Este prezentat și este descris în numeroase feluri. Într-o veche carte din biblioteca mea se afirmă că Baku-mascul are corp de cal, cap de leu, trompă și colți de elefant, corn de rinocer, coadă de vacă și picioare de tigru. După cîte se zice, corpul lui Baku-femelă se deosebește cu mult de cel al masculului, dar nu se explică în mod deslușit în ce constă această deosebire.

Pe vremurile vechii culturi chineze, exista obiceiul de a se atîrna în casă reprezentări ale lui Baku. Se credea că sînt dotate cu aceeași putere binefăcătoare ca și originalul. În legătură cu aceasta, vechea mea carte istorisește următoarea legendă :

Se povestește în *Shosei Roku* că Kōtei [1], vînînd de-a lungul țărmului de răsărit, s-a întîlnit într-o bună zi cu un Baku care avea trup de animal, dar vorbea omenește. Kōtei a zis : „Dat fiind că lumea e liniștită și fără războaie, ce nevoie mai avem de-acum înainte să vedem ființe fantastice ? Dacă încă mai e nevoie de un Baku pentru a distruge spiritele rele, e de preferat să fie sub formă de imagini atîrnate de pereții caselor. Iar dacă s-ar întîmpla vreo Minune nefastă, el nu va mai putea pricinui nici un rău.

Urmează apoi o lungă înșiruire a Minunilor nefaste și a semnelor prin care se arată prezența lor :

Cînd găina face un ou moale, numele demonului este TAIFU.

Cînd șerpii se arată încolăciți unii printre alții, numele demonului este JINZU.

[1] Kōtei — împărat legendar chinez, cca. 2700 î.e.n. (Huang-di, în chineză).

Cînd cîinii merg cu urechile întoarse pe spate, numele demonului este TAIYŌ.

Cînd vulpea vorbește cu glas omenesc, numele demonului este GWAISHŪ.

Cînd se vede sînge pe hainele oamenilor, numele demonului este YŪKI.

Cînd oala de orez vorbește cu grai omenesc, numele demonului este KANJŌ.

Cînd visul din timpul nopții este un vis urît, numele demonului este RINGETSU.

Iar cartea cea veche adaugă :

— *Ori de cîte ori se întîmplă una din aceste minuni funeste, să fie invocat numele lui Baku, iar spiritul cel rău se va coborî numaidecît la trei picioare sub pămînt.*

Dar eu nu am pregătirea necesară spre a vă vorbi despre Minunile nefaste : ele aparțin domeniului terifiant și necercetat al demonologiei chineze și, în realitate, n-au deloc legătură cu Baku-ul japonez.

Baku japonez este cunoscut mai ales în calitatea sa de mîncător de vise. Amănuntul cel mai remarcabil al cultului care i se închina era obiceiul, respectat în general, de a picta cu linii de aur caracterul chinezesc corespunzător numelui său pe pernele din lemn lăcuit ale seniorilor feudali și ale prinților. Cel ce dormea era protejat de visele urîte prin virtutea și puterea acestui semn. În ziua de azi e destul de greu să mai găsim astfel de perne, reprezentările lui Baku (sau Hakutaku, cum i se mai spunea cîteodată) au ajuns foarte rare. Dar în limba vorbită a supraviețuit vechea invocație către Baku : *Baku Kuraē ! Baku Kuraē !* — O, Baku, înghite visul meu urît !... Cînd ne trezim după un coșmar sau din vreun vis de rău augur, trebuie să repetăm cu iuțeală această invocație de trei ori. Baku va înghiți visul și va schimba ghinionul și spaima în noroc și bucurie.

★

Ultima oară cînd l-am văzut pe Baku, a fost în perioada celor mai mari călduri și în timpul unei nopți deosebit de fierbinți. Numai ce mă trezisem amărît ; era la Ora Boului [1]. Baku a intrat pe fereastră și m-a întrebat :

— Ai ceva de mîncare și pentru mine ?

I-am răspuns cu recunoștință :

---

[1] Ora Boului — vezi nota 1 la pag. 44.

— Bineînțeles ! Ascultă, bunule Baku, prevestirea visului meu ! Stăteam în picioare într-o încăpere mare cu ziduri albe, unde ardeau niște opaițe. Dar pe podeaua goală a acestei odăi nu se proiecta nici o umbră. Iar acolo, mă văzui pe mine, mort, zăcînd întins. Cum murisem și în ce moment ? Nu-mi mai puteam aminti. Niște femei stăteau lîngă pat — șase sau șapte — femei pe care nu le cunoșteam. Nu erau nici tinere, nici bătrîne, iar hainele lor erau negre. Mi-am zis că erau însărcinate să mă vegheze. Stăteau nemișcate și tăcute : nu se auzea nici-un zgomot și, nu știu cum, am simțit că e o oră tîrzie.

În aceeași clipă, mi-am dat seama că în aer plutea ceva fără nume, o greutate care îmi apăsa voința, o putere fără formă și nevăzută, care creștea încet. Iar veghetoarele mele începură a se privi pe furiș una pe cealaltă și mi-am dat seama că sînt înfricoșate. Fără a face zgomot, una dintre ele se ridică și plecă din încăpere. O urmă alta, apoi alta. Și astfel, una cîte una, ușoare ca niște umbre, ieșiră cu toatele. Și am rămas singur, cu trupul meu.

Flăcările opaițelor erau deslușite, dar în aer teroarea devenea din ce în ce mai apăsătoare. Veghetoarele fugiseră aproape numaidecît ce-și dăduseră seama de acest lucru. Am crezut că încă aveam vreme să scap și că mai puteam rămîne o clipă, fără a fi in primejdie. O monstruoasă curiozitate mă silea să rămîn : voiam să-mi văd cadavrul, să-l cercetez de-aproape. M-am apropiat și l-am privit. Și am fost mirat, căci mi se păruse că s-a lungit — că avea o lungime supranaturală...

Apoi mi s-a părut că mi se zbate o pleoapă. Dar motivul acestei impresii de mișcare putea fi flacăra tremurătoare a unui opaiț. M-am plecat spre a cerceta mai îndelung și cu mai multă atenție, căci mi-era frică să nu cumva să mi se deschidă ochii.

— Eu sînt, am cugetat aplecîndu-mă. Și totuși, lucrul ăsta e cît se poate de ciudat... — Chipul părea că se tot alungește...

— Nu, nu sînt eu ! mi-am zis din nou... Și totuși, n-ar putea fi altcineva !... Iar frica mea se făcu și mai mare, deveni de nedescris... frica de a-mi vedea ochii deschizîndu-se.

Și S-AU DESCHIS ! S-au deschis în chip oribil. Iar acel ceva țîșni, țîșni din pat către mine, se agăță de mine, urlînd, clănțănind din fălci, trăgîn-

du-mă spre el. Oh ! Cu ce nebunie a teroarei m-am luptat. Dar ochii acelui ceva, gemetele lui, atingerea lui... mi s-a oprit inima în loc. Întreaga mea ființă părea că se dizolvă într-o frenezie a ororii atunci cînd — nu știu cum — am găsit o secure la îndemînă. Și l-am lovit, l-am despicat, l-am făcut bucățele, l-am hăcuit în timp ce urla, pînă cînd a căzut la picioarele mele ca o masă fără formă, hidoasă și fumegîndă — însăși abominabila mea ruină.

— Baku Kuraē ! Baku Kuraē ! Baku Kuraē ! Înghite, o, Baku, înghite visul !

— Nu, răspunse Baku. Eu nu înghit visele frumoase, iar ăsta e un vis frumos, un vis dintre cele mai norocite... Securea ! Da, securea Bunei Legi, prin care este distrus monstrul Eu-lui ! Cel mai bun dintre vise ! Prietene, eu cred în învățătura lui Buddha !

Baku ieși pe fereastră. L-am urmărit cu privirea și l-am văzut îndepărtîndu-se pe deasupra milor de acoperișuri luminate de lună, sărind din grindă-n grindă, în salturi stranii și neauzite, aidoma unei pisici uriașe...

Povestea unui *tengu*[1]

PE VREMEA ÎMPĂRATULUI GO-REIZEI, ÎN templul din Saito, pe muntele numit Miyei-San, în apropiere de Kyōto, trăia un sfînt preot. Într-o zi de vară, acest preot cumsecade își privea templul de pe drumul către Kita-no-Oji, după ce făcuse o vizită, în oraș, cînd văzu niște băietani încercînd să chinuiască un vultur, pe care-l prinseseră într-o capcană și-l loveau nemilos cu bîtele.

— Vai, biata pasăre, zise preotul, plin de milă. De ce-o chinuiți așa, măi băieți ?

Unul dintre ei îi răspunse :

— Vrem să-l omorîm ca să-i luăm penele.

Fiind milos, preotul îi convinse pe copii să-i lase lui vulturul, în schimbul unui evantai pe care-l purta la el. Și slobozi numaidecît pasărea care, nefiind prea grav rănită, putu să-și ia zborul.

Preotul își continuă plimbarea, fericit că avusese prilejul să săvîrșească această faptă bună. Nu făcuse bine cîțiva pași, cînd văzu un călugăr necunoscut ieșind dintr-un tufiș de bambus de la marginea drumului, care se apropie de el. Călugărul îl salută foarte respectuos și îi zise :

— Stăpîne, prin bunătatea și mila ta, mi-ai salvat viața. Doresc acum să-ți arăt recunoștința mea așa cum se cuvine.

Foarte mirat de a-l auzi vorbind astfel, preotul răspunse :

— Dar nu-mi amintesc să te mai fi văzut vreodată. Spune-mi, te rog, cine ești.

— Nu e deloc de mirare că nu mă recunoști sub această înfățișare, zise călugărul. Eu sînt vulturul pe care-l chinuiau acei băieți răi la Kita-no-Oji.

---

[1] Această poveste se află în curioasa carte veche japoneză numită *Jikkun-Sho*. Aceeași legendă a stat la baza montării unei foarte interesante piese de teatru *nō*, numită *Dai-E* („Marea adunare"). În arta populară japoneză, *tengu* este în general reprezentat sub aspect de om înaripat, cu nasul în formă de cioc, sau ca pasăre de pradă. Există mai multe specii de *tengu*, dar se consideră că toate sînt fantome care bîntuie munții, avînd posibilitatea de a lua diverse forme (n. a.).

Mi-ai salvat viața : or, nimic nu e mai de preț pe lume decît viața. Prin urmare, acum aș vrea să-ți răsplătesc bunăvoința într-un fel sau altul. Căci, avînd într-o oarecare măsură cele șase Puteri, am putința de a-ți satisface aproape orice dorință.

Auzind aceste cuvinte, preotul ghici că vorbea cu un *tengu* și îi răspunse deschis :

— Prietene, s-a scurs multă vreme de cînd am încetat a iubi lucrurile acestei lumi. Am acum șaptezeci de ani. Nici faima, nici plăcerea nu mai au vreo atracție pentru mine. Nu mă mai îngrijesc decît de următoarea mea reîncarnare. Dar e inutil să pun întrebări în privința asta, căci nimeni n-ar fi în stare să mă ajute. Adevărul e că nu-mi vine în minte decît un singur lucru care merită să fie dorit. Toată viața mi-a părut rău că n-am trăit în India pe vremea preaslăvitului Buddha și n-am putut lua parte la marea adunare de pe muntele sfînt Gridhrakūta[1]. Nu e zi în care să nu-mi exprim acest regret la ceasul rugăciunii de dimineață sau de seară. Ah prietene, cît de fericit aș fi dacă aș avea putința de a birui Spațiul și Timpul, precum Bodhisattva, ca să pot vedea această minunată adunare !

— Bine, asta e o dorință pioasă ușor de îndeplinit, zise *tengu*. Îmi amintesc cu de-amănuntul această adunare de pe Piscul Vulturilor și am puterea de a face să-ți apară în fața ochilor tot ceea ce s-a petrecut acolo. Este cea mai mare bucurie a noastră să înfățișăm astfel de priveliști pioase. Urmează-mă !

Preotul se lăsă condus pînă la o poiană între brazii de pe coasta muntelui.

— Acum, zise *tengu*, așteaptă-mă cîteva clipe, cu ochii închiși. Să nu-i deschizi decît în momentul în care vei auzi glasul lui Buddha, predicînd Legea. Atunci vei putea privi. Dar nu vei vedea decît aparența lui Buddha și nu trebuie să-ți lași sentimentele pioase să te influențeze în vreun fel. Să nu schițezi nici cel mai mic gest de venerație, căci se va întîmpla o nenorocire.

---

[1] Conform tradiției budiste, la această adunare de pe Piscul Vulturilor, Buddha a ținut în mînă o floare. Maha-Kashyapa i-a zîmbit. Acest ilustru eveniment este considerat drept prima transmitere a doctrinei fără ajutorul cuvintelor, de la maestru la discipol, dintr-un lung șir care continuă și în ziua de azi.

Preotul făgădui bucuros să se supună acestor condiții și *tengu* se făcu nevăzut, ca spre a pregăti spectacolul.

Ziua se scurse și se așternu întunericul. Dar bătrînul preot tot aștepta cu răbdare sub un copac. În cele din urmă desluși un glas deasupra lui — un minunat glas, profund și clar precum bătaia unui clopot puternic — glasul lui Buddha Sakyamuni proclamînd Calea Desăvîrșirii. Atunci preotul deschise ochii și fu orbit de o strălucire puternică : își dădu seama că priveliștea se schimbase : se afla chiar pe Piscul Vulturilor, Gridhrakūta, muntele sfînt al Indiei ; iar epoca era cea a sutrei Lotusului Bunei Legi. Nu mai era înconjurat de brazi, ci de stranii arbori strălucitori făcuți din Șapte substanțe prețioase, al căror frunziș și fructe erau giuvaeruri. Iar pămîntul era acoperit de flori de Mandarāva și Manjūchaka picate din cer. Noaptea era înmiresmată, plină de splendoare și de dulceața marelui glas. Și strălucind precum luna deasupra lumii, preotul zări în cer Ființa Binecuvîntată șezînd pe Tronul Leilor, avînd în dreapta sa pe Samantabhadra și la stînga pe Manjusrī, iar în față, în nemărginitul spațiului, erau adunate, precum un val de stele, legiunile de Mahasattve și de Bodhisattve cu nenumărații lor curteni — „zei, demoni, Nāga, spiriduși, oameni și creaturi care nu erau omenești". Îi văzu pe Sariputra și Kasyapa, pe Ananda împreună cu toți discipolii lui Tathagāta și pe Regii Davas-ilor, și pe Regii celor Patru Direcții, precum niște stîlpi de foc, și marii Regi Dragoni și pe Gandharva și pe Garuda și pe Zeii Soarelui, ai Lunii și ai Vulturilor, precum și miriadele strălucitoare ale Cerului lui Brahma. Și mai văzu, cu mult mai îndepărtate chiar și decît cerul de nemăsurată splendoare alcătuit de aceștia, scăldate în singura rază de lumină care țîșnea din fruntea Ființei Binecuvîntate spre a străpunge dincolo de timpul cel mai îndepărtat, cele o sută optzeci de mii de cîmpuri ale lui Buddha din Sfîntul Oriental și creaturile fiecăreia dintre Stările de Existență și chiar formele de Buddha acum știute care intraseră în Nirvāna. Iar el îi văzu pe toți aceștia, precum și pe toți zeii și demonii, prosternîndu-se în fața Tronului Leilor și auzi acea mulțime nemăsurată de ființe ridicînd în slăvi sutra Lotusului Bunei Legi. Părea mugetul unei mări rostogolindu-se la picioarele Stăpînului. Atunci, uitîndu-și complet făgăduiala, și închipuindu-și că se

află în fața adevăratului Buddha, bătrînul preot se înclină la pămînt pentru a-l adora la rîndul său, vărsînd lacrimi de dragoste și strigînd cu voce tare :

— O, tu, Ființă Binecuvîntată !...

În aceeași clipă, pămîntul se clătină și tot spectacolul cel fantastic dispăru ca și cum l-ar fi înghițit un cutremur. Preotul se trezi singur, în întuneric, îngenuncheat în iarbă, pe colină. Simți o tristețe de nedescris pentru faptul că a pierdut viziunea datorită slăbiciunii de a-și fi uitat făgăduința. Și în timp ce-și purta abătut pașii înspre templu se ivi din nou în fața lui călugărul-fantomă și îi zise :

— Pentru că nu ai respectat jurămîntul făcut și pentru că te-ai lăsat dominat de simțuri, Gohotendo, care este Paznicul Doctrinei, s-a năpustit asupra noastră din înaltul cerului și ne-a lovit cu mînia sa, strigînd : „Cum ai putut să-l amăgești astfel pe acest om sfînt ?". Și în acea clipă, toți călugării pe care i-am adunat, au fugit înspăimîntați. Cît despre mine, una dintre aripi mi-e ruptă, așa încît nu mai pot zbura.

Și rostind aceste vorbe, *tengu* se făcu nevăzut pe vecie.

Recunoștința Omului-rechin

TRĂIA, ODINIOARĂ, ÎN PROVINCIA OMI, un om pe nume Tōtarō. Casa lui se înălța nu departe de un vestit templu budist, pe malul lacului Biwa, care este legat de mare, trecînd pe sub un pod de dimensiuni uriașe. Tōtarō stăpînea ceva pămînt și trăia îndestulat. Cu toate acestea, la douăzeci și nouă de ani, era încă neînsurat. Și asta numai pentru că avea o ambiție : își dorea să se însoare cu o femeie de-o frumusețe desăvîrșită și încă nu găsise o fată care să întrunească însușirile idealului său.

Într-o bună zi, în timp ce trecea pe lungul pod din Seta, zări ghemuită lîngă balustradă o ființă stranie. Trupul era destul de asemănător cu al unui om, dar era negru ca funinginea. După chip părea a fi demon, cu ochii verzi ca smaraldele și barbă de dragon. Mai întîi, Tōtarō simți o mare spaimă. Dar ochii cei verzi îl priveau cu o expresie atît de blîndă, încît mai întîi șovăi, apoi își luă inima în dinți și începu a-l descoase pe monstru. Iar acesta răspunse :

— Sînt un *samebito,* un om-rechin. Cu puțină vreme în urmă eram încă în serviciul celor opt mari Regi-Dragoni, cu funcția de ofițer subaltern al minunatului palat al Dragonilor, care este ascuns în fundul mării. Într-o bună zi însă, am comis o mică greșeală. Am fost îndepărtat de la palatul Dragonilor și izgonit din mare. De atunci rătăcesc prin aceste locuri și nu pot găsi nici hrană, nici măcar o apă unde să mă pot odihni. Dacă ai milă de mine, te rog, ajută-mă și dă-mi un adăpost și ceva cu care să-mi potolesc foamea.

Monstrul rosti aceste cuvinte cu o voce atît de plîngătoare, cu un aer atît de umil, încît inima lui Tōtarō fu înduioșată.

— Vino cu mine, zise el. În grădina mea există o baltă mare și adîncă și o să trăiești acolo cît timp vei voi. Și o să-ți dau să mănînci pește proaspăt și scoici.

Samebito îl urmă cu bucurie pe Tōtarō. Se instală în baltă și începu să se simtă cît se poate de în largul lui. Trăi acolo vreme de șase luni, iar Tōtarō îi aducea în fiecare zi cîte ceva din hrana pe care o mănîncă ființele mării.

Dar în cea de-a șaptea lună a aceluiași an, un mare pelerinaj de femei a pornit către marele templu budist numit Miidera, aflat în orașul Otsu. Iar Tōtarō plecă la Otsu, pentru a lua parte la sărbători. Și iată că în mulțimea de femei adunate acolo, el zări o fată de o neasemuită frumusețe. Putea să aibă în jur de șaisprezece ani ; chipul ei era la fel de alb și de pur ca neaua, iar frumusețea buzelor vestea că ea nu poate să pronunțe decît cuvinte tot atît de suave și dulci ca și glasul privighetorii cîntînd printre crengile de prun. Din momentul în care o văzu, Tōtarō se îndrăgosti nebunește de ea. Cînd fata plecă de la templu, el o urmă la o distanță respectuoasă. Află că se oprise, împreună cu mama ei, pentru cîteva zile într-un sat vecin, numit Seta. Îi întrebă pe țărani. I se spuse că o cheamă Tamana, ceea ce înseamnă „giuvaer". Nu era încă măritată, iar părinții ei nu voiau s-o dea după un om de rînd, și pretindeau ca dar de logodnă o casetă cu zece mii de rubine.

Tōtarō se întoarse acasă. Era tare nefericit. Se mira de ciudatul dar de logodnă cerut de părinții Tamanei. Tot timpul se gîndea la acest lucru, dar cu cît se gîndea mai mult, cu atît mai nebunească i se părea dorința de a se însura cu Tamana. Chiar dacă — să zicem — ar fi existat zece mii de rubine în întreaga țară, cine ar fi putut nădăjdui să le capete pe toate, în afară poate de un puternic prinț ?

Cu toate acestea, Tōtarō nu izbutea să alunge din minte chipul frumoasei fete. Era atît de îndrăgostit de ea încît nu mai putea mînca, nici dormi. In cele din urmă, într-o zi Tōtarō căzu la pat, îmbolnăvindu-se atît de tare, încît nu mai era în stare să-și ridice capul de pe pernă. Trimise să fie adus un doctor. Doctorul îl cercetă cu multă atenție, apoi scoase o exclamație de mirare :

— E cu putință a tămădui aproape toate bolile, zise el, toate bolile, în afară de iubire. Nu există leac pentru așa ceva. În timpurile cele vechi, Roya-O Hakygo a murit de boala aceasta. Pregătește-te și tu să mori ca el.

Și doctorul plecă, fără a-i prescrie vreun leac.

Dar, în acea zi, omul-rechin care trăia în balta din grădina lui Tōtarō află de boala stăpînului său.

Şi ieşind din apă veni la locuinţa tînărului pentru a-l îngriji. Se ocupă de el zi şi noapte, cu cea mai mare afecţiune. Dar el nu ştia nici pricina şi nici gravitatea bolii binefăcătorului său. Cu toate acestea, cu o săptămînă mai tîrziu, Tōtarō îşi luă rămas-bun de la prietenul său, monstrul marin, vestindu-l că va muri...

Abia sfîrşi de vorbit Tōtarō, că *samebito* scoase un ciudat şi sălbatec ţipăt de durere şi începu să plîngă cu jale. Şi în timp ce plîngea, lacrimi mari de sînge i se scurgeau din ochi, îi şiroiau pe obrajii cei negri şi cădeau apoi pe pămînt. Şi, atingînd pămîntul, lacrimile de sînge se închegau, căpătau o surprinzătoare sclipire şi deveneau nişte nestemate fără preţ, nişte minunate rubine.

Tōtarō, foarte abătut, îşi privea cu tristeţe prietenul plîngînd, cînd, deodată, văzu miracolul. Simţi cum îi revin puterile, de surpriză şi de fericire. Sări jos din pat şi se puse a aduna lacrimile omului-rechin şi a le număra. Apoi zise :

— Sînt vindecat ! Voi trăi ! Voi trăi !

Atunci, uluit, omul-rechin îşi conteni plînsul. Îi ceru lui Tōtarō să-i explice tămăduirea sa miraculoasă. Iar Tōtarō îi spuse povestea Tamanei şi neobişnuita condiţie pusă de către părinţii ei. Şi adăugă :

— Aveam trista convingere că nu voi avea niciodată zece mii de rubine... Prin urmare era complet inutil s-o peţesc pe Tamana. Nici măcar n-am încercat acest lucru şi am devenit atît de nefericit încît m-am îmbolnăvit. Dar acum, mulţumită lacrimilor tale generoase, am deja un mare număr de pietre preţioase şi trag nădejde că în scurtă vreme voi putea să mă căsătoresc cu cea mai frumoasă fată. Doar că — iartă-mă că-ţi spun — încă nu există destule rubine... Te implor, fii aşa de bun şi mai varsă cîteva lacrimi, pentru ca să le dau părinţilor fetei numărul de pietre preţioase cerute.

Dar *samebito* clătină încet din cap şi zise cu un ton de uimire şi de mustrare :

— Crezi că sînt aidoma curtezanelor care plîng atunci cînd doresc ? Oh, nu ! Curtezanele îşi lasă lacrimile să curgă pentru a-i înşela pe bărbaţi, dar făpturile mării nu plîng decît atunci cînd au o durere adevărată ! Am plîns pentru tine din pricina durerii adînci pe care o simţeam în inimă, gîndindu-mă că o să mori. Dar acum n-aş mai fi în stare

să plîng, din moment ce mi-ai spus că te-ai vindecat.

— Dar eu ce mă fac ? strigă Tōtarō cu glas deznădăjduit. Dacă n-am cele zece mii de rubine, n-aş putea să mă căsătoresc vreodată cu fata pe care o iubesc.

Samebito rămase tăcut cîteva clipe. Apoi grăi :

— Ascultă ! Astăzi nu pot să mai vărs nici măcar o lacrimă. Dar mîine, vom merge împreună pe podul Seta... Voi privi marea în direcţia palatului Dragonilor. Şi, fără îndoială, la amintirea zilelor fericite, voi simţi nostalgia vremurilor trecute... Şi astfel sper că voi plînge puţin.

Iar Tōtarō primi cu bucurie această propunere.

A doua zi, plecară dis-de-dimineaţă, luînd cu ei merinde. Ajunşi la pod, se aşezară şi începură să mănînce şi să bea. După ce bău mai multe cupe cu vin, *samebito* îşi întoarse ochii către marea de argint unde se află împărăţia Dragonilor. Iar în el se trezi amintirea trecutului. Şi încet-încet, sub influenţa moleşitoare a vinului, amintirea zilelor fericite îi umplu inima de jale şi încercă răul de uscat într-un chip atît de puternic încît izbucni în hohote de plîns. Lacrimile mari şi roşii pe care le vărsa căzură pe pod ca o ploaie de rubine, iar Tōtarō le adună una cîte una, punîndu-le în casetă. În scurtă vreme numără exact zece mii. Atunci scoase un strigăt de bucurie.

Aproape în acelaşi moment, el auzi murmurul unei muzici desfătătoare. Şi în largul mării se înălţă încet, ca un miracol umplînd toată zarea, un palat de culoarea soarelui în asfinţit.

Atunci *samebito* sări spre parapetul podului. Privea ţintă acel palat şi începu să rîdă de bucurie. Apoi, întorcîndu-se către Tōtarō, zise :

— Fără îndoială că s-a dat o amnistie generală în împărăţia Dragonilor. Regii mă recheamă. O să-mi iau rămas-bun. Dar sînt foarte fericit că am avut prilejul să-ţi dovedesc recunoştinţa pentru bunătatea avută faţă de mine.

Rostind aceste vorbe, se aruncă în mare şi nimeni nu-l mai văzu vreodată. Iar Tōtarō oferi caseta cu rubine părinţilor Tamanei, care îi dădură mîna celei pe care o iubea.

Legenda satului cîntăreţilor la *koto*

ACUM ŞASE SUTE DE ANI TRĂIA ÎN ORAşul Uji din provincia Yamashiro un tînăr samurai pe nume Ito Norisuke, ai cărui strămoşi aparţinuseră clanului Heiké. Era un tînăr chipeş şi tare bun la suflet ; era student şi se pricepea la mînuitul armelor. Dar familia lui era nevoiaşă şi tînărul n-avea un stăpîn în clasa nobilimii militare, drept care viitorul îi era nesigur. Cu toate acestea, trăia liniştit, consacrîndu-se studiului şi neavînd, cum zice povestitorul japonez, „decît luna şi vîntul drept prieteni".

Într-o seară de toamnă, Ito Norisuke se plimba singur prin împrejurimile Dealului Cîntăreţilor-la-*koto*. Pe lîngă el trecu o fată care mergea în aceeaşi direcţie. Era îmbrăcată cu haine de preţ şi părea să aibă unsprezece sau doisprezece ani. Ito Norisuke se apropie de ea şi îi zise :

— Fetiţo, în curînd soarele va asfinţi, iar locul acesta e pustiu. Aş putea şti dacă nu cumva te-ai rătăcit ?

Ea îl privi cu un surîs vesel şi îi răspunse cu sfială :

— Nu ! Sînt în slujba unei familii auguste şi lucrez în apropiere. Mai am doar puţin de mers.

Atunci Ito Norisuke înţelese că fata era, fără îndoială, în slujba unor persoane de rang înalt. Iar acest lucru îl miră, căci nu auzise vreodată că o distinsă familie ar locui în vecinătate.

Dar zise doar atît :

— Eu mă întorc la Uji, unde se află locuinţa mea. Poate o să-mi dai voie să te însoţesc la drum, căci aceste locuri sînt neumblate.

Ea îi mulţumi cu gingăşie şi păru bucuroasă la auzul acestei propuneri.

Şi îşi urmară drumul, discutînd între ei. Ea îi vorbi despre vreme, despre flori, despre fluturi şi despre păsări, îi povesti o vizită făcută mai demult

---

[1] *Koto* — instrument muzical, de forma unei harpe orizontale, cu un număr variabil de (13, 15 sau 17) corzi.

la Uji și îi descrise vestitele priveliști ale Capitalei în care se născuse. Iar timpul trecea plăcut pentru Ito Norisuke, care asculta această flecăreală veselă.

În cele din urmă, la o curbă a drumului, intrară într-un cătun, unde domnea umbra deasă a unui pîlc de arbori tineri.

Acel cătun era tare întunecat[1]. Soarele asfințise, iar sub copaci se lăsase de mult amurgul.

— Acum, stăpîne, zise copila, arătînd o potecă îngustă care dădea în drumul cel mare, eu trebuie să merg într-acolo.

— Atunci, dă-mi voie să te conduc pînă acasă la tine, zise tînărul.

Și o luară pe potecă bîjbîind, atît era de întuneric. Dar slujnica se opri în fața unei bariere, abia

---

[1] Nu, n-ați văzut, nu vă puteți imagina cît de întunecate sînt anumite sate japoneze, chiar și cînd e vremea foarte caldă și cerul fără nori. În apropiere de Tokyo sînt o mulțime de sate de acest fel. Aflîndu-te la mică distanță de unul dintre aceste cătune, nu distingi nici o casă, nu se vede nimic, cu excepția unui frunziș des, întotdeauna verde; pîlcul compus în general din cedri tineri și bambuși, folosește pentru protejarea satului în caz de furtună și în același timp furnizează lemne. Copacii sînt sădiți atît de aproape unul de altul, încît nu se poate pătrunde printre trunchiurile lor. Se înalță drepți ca niște catarge și își încolăcesc crengile în așa fel încît dau naștere unui acoperiș care nu lasă să pătrundă razele de soare. În cadrul acestei plantații, fiecare casă ocupă un luminiș, iar copacii formează un gard viu de jur împrejur, de două ori mai înalt decît casa. Sub copaci, domnește mereu amurgul, chiar și în miezul zilei. Iar casele stau pitite în umbră, zi și noapte. Ceea ce face ca prima impresie pe care v-o lasă unul dintre aceste sate este aproape de neliniște; dar nu penumbra transparentă este cea care are un farmec special, ci tăcerea. Există cincizeci sau o sută de locuințe. Dar nu veți vedea picior de om, nu veți auzi decît ciripitul păsărilor nevăzute, cîntecul cocoșului și țîrîitul greierilor. Dar chiar și greierilor, aceste pîlcuri li se par prea sumbre și cîntă în surdină. Ei sînt niște iubitori de soare și preferă copacii din afara satului. Cîteodată veți auzi sunetul unei melițe nevăzute: *Chaka-ku, chaka-ku!* Dar acest sunet familiar pare aproape supranatural în tăcerea verde. Cauza acestei liniști este faptul că locuitorii nu sînt acasă. Toți oamenii mari, cu excepția cîtorva bătrîni firavi, sînt la cîmp; nevestele își duc acolo pruncii în spinare, iar cea mai mare parte dintre copii sînt la școala cea mai apropiată, la un kilometru distanță. Într-adevăr, în aceste sate întunecate, unde totul tace, pare a se zări misterioasa perpetuare a condițiilor descrise în textele lui Confucius:

„Cei vechi care aveau hrana lumii nu doreau nimic, iar lumea avea destul; ei nu făceau nimic și totul era transformat: tăcerea lor era cea a dîncurilor, iar oamenii erau cu toții liniștiți“ (n. a.).

desluşite în obscuritate, o mică barieră cu gratii, dincolo de care se vedeau luminile unei case.

— Iată, zise ea, onorabila locuinţă unde slujesc. Pentru că v-aţi deranjat atîta pentru mine, bunule domn, n-aţi binevoi să intraţi şi să vă odihniţi puţin ?

Samuraiul acceptă, fermecat de simplitatea invitaţiei. În plus, era curios să cunoască persoanele de rang nobil care aleseseră să locuiască într-un sat atît de izolat. Ştia că de multe ori familii nobile se retrăgeau astfel din viaţa de oraş, pentru că şi-au atras mînia guvernului în lupte politice. Şi bănuia că se va afla în prezenţa unor astfel de exilaţi voluntari.

Intră pe poarta deschisă de tînăra sa însoţitoare. Se afla într-o ciudată grădină. Acolo se desluşea vag un peisaj în miniatură, pe unde şerpuia un izvoraş.

— Binevoiţi a aştepta o clipă, zise copila. Mă duc să anunţ onorabila dumneavoastră vizită.

Şi plecă în grabă spre casă. Era o casă destul de mare, foarte bătrînă după cîte se părea, construită, într-adevăr, în stil vechi. Uşile glisante erau deschise, dar interiorul, deşi luminat, era ascuns de o frumoasă perdea de bambus, întinsă de-a lungul galeriei. În spatele acestei perdele se mişcau umbre de femei. Deodată se răspîndiră în noapte notele unui *koto*. Muzica era atît de suavă şi de plăcută, încît samuraiul cu greu îşi crezu urechilor. Şi ascultînd, fu năpădit de o bucurie ciudată, amestecată cu tristeţe. Se întreba cum e cu putinţă ca o femeie să cînte astfel... Era oare o femeie cea care cînta ? Muzica aceea era oare pămînteană ? Nu ştia răspunsul, căci odată cu sunetele melodiei părea că în suflet îi pătrunsese o vrajă.

Apoi suava melodie se stinse. Şi în acelaşi moment, Ito Norisuke o văzu din nou lîngă el pe micuţa slujnică.

— Domnule, îi zise ea, sînteţi rugat să poftiţi înăuntru.

Îl conduse la uşă, unde el îşi lăsă sandalele. O bătrînă, pe care o ghici a fi *rōjo* [1], îl întîmpină în prag. Ea îl conduse prin numeroase încăperi pînă într-o cameră mare, bine luminată. Apoi, după mai multe plecăciuni respectuoase, ea îl rugă să stea pe locul de onoare rezervat oaspeţilor de seamă.

---

[1] Vezi nota 2 la pag. 4.

Ito Norisuke fu surprins de măreția sălii și de neașteptata frumusețe a podoabelor. Numaidecît o slujnică aduse băuturi răcoritoare. Iar el băgă de seamă că ceștile și celelalte vase aveau o lucrătură deosebită și bogată și erau împodobite cu un desen care indica înaltul rang al posesorilor lor.

Samuraiul simți cum i se ațîță curiozitatea. Ce nobil personaj își alesese acest loc retras și singuratic și ce întîmplare îi inspirase oare acestui necunoscut dorința unei asemenea izolări? Dar bătrîna îi întrerupse pe neașteptate firul gîndurilor.

— Oare mă înșel, zise ea, presupunînd că dumneavoastră sînteți Ito Norisuke, din orașul Uji?

El aprobă, făcînd o plecăciune. Nu-și spusese numele micuței slujnice, iar felul în care îl întrebă bătrîna îl făcu să tresară.

— Vă rog să nu socotiți întrebarea mea indiscretă, urmă ea. O bătrînă ca mine poate să-și îngăduie să pună întrebări, fără să fie, din această pricină, indiscretă sau curioasă. Cînd ați venit, am crezut că vă recunosc. Nu v-am întrebat despre nume decît pentru a-mi risipi îndoielile, înainte de a vă vorbi despre altceva. Căci am, într-adevăr, ceva important să vă spun. Treceți adesea prin acest sat și stăpîna noastră, Himegimi Sama[1] v-a zărit într-o dimineață. Din acea clipă se gîndește la dumneavoastră zi și noapte. S-a gîndit atît de mult, încît a căzut la pat. Am fost tare îngrijorați din pricina ei. Iată de ce am avut îndrăzneala de a vă întreba cum vă cheamă și unde locuiți. Și tocmai aveam de gînd să vă trimit o scrisoare, cînd ați apărut la poartă însoțit de micuța slujnică. Nu vă puteți închipui cît de bucuroasă sînt că vă văd. Mi se pare o potrivire prea fericită pentru a fi adevărată. Cred din toată inima că această întîlnire a fost hărăzită de zeul Logodnelor[2], cel care face nodurile unirilor norocoase. Iar acum, pentru că întîmplarea v-a adus aici, poate că nu veți refuza să fericiți inima dragei noastre Himegimi Sama, dacă nu există nici-o piedică în calea unei astfel de uniri.

Ito Norisuke nu știu ce să răspundă. Dacă bătrîna îi spusese adevărul, i se oferea o ocazie grozavă.

---

[1] Titlu onorific compus din *Himié* („prințesă") și *Kimi* („suverană", „stăpînă") + *sama*, termen onorific pentru „doamnă".

[2] Emmushi-no-Kami, marele zeu din Izumo.

Doar o pasiune puternică o putea împinge pe o fată dintr-o familie ilustră să caute de bunăvoie dragostea unui samurai necunoscut și fără stăpîn, care n-avea nici o avere și nici un viitor. Pe de altă parte, nu era în firea tînărului să-și slujească propriile interese folosindu-se de slăbiciunea femeiască. Iar apoi, toate împrejurările acestei întîmplări erau misterioase și tulburătoare. Și totuși, cum ar putea să respingă neașteptata propunere ? Toate acestea îl tulburau amarnic.

După o scurtă tăcere, răspunse :

— Nu e nici un fel de piedică, pentru că n-am nici soție, nici logodnică, nici legătură cu vreo altă femeie. Pînă acum am trăit împreună cu părinții mei și ei nu mi-au zis niciodată să mă însor. Știți că sînt un samurai sărac și că n-am un stăpîn printre persoanele cu rang înalt. Nu voiam să mă însor înainte de a-mi rîndui situația. Cît despre propunerea cu care m-ați onorat, voi răspunde că sînt nedemn de atenția unei tinere nobile.

Bătrîna zîmbi ca și cum aceste vorbe nu i-ar fi displăcut deloc și zise :

— E mai bine că nu vă hotărîți înainte de a o vedea pe stăpîna noastră. Poate că nu veți mai șovăi după ce o veți fi văzut. Binevoiți a mă urma pentru a vă prezenta.

Îl conduse într-o sală de primire spațioasă, unde fuseseră făcute pregătiri ca de sărbătoare și arătîndu-i locul de cinste, îl părăsi pentru o clipă. Se întoarse aproape numaidecît, însoțită de Himegimi Sama și, zărind-o pe tînăra stăpînă a casei, Ito Norisuke simți din nou straniul fior de uimire și de bucurie pe care-l încercase în grădină, ascultînd muzica de *koto*. Nu-și închipuise niciodată o femeie atît de frumoasă. Prezența ei părea a răspîndi lumină, o lumină care răzbătea prin straiele ei precum clarul de lună printre nori. Părul desfăcut se ondula cînd se mișca, precum ramurile de salcie plîngătoare atinse de adierile de primăvară. Buzele-i erau aidoma florilor de piersic, umede de roua dimineții. Ito Norisuke era vrăjit. Se întrebă dacă nu o contempla cumva pe Fecioara Țesătoare [1], care locuiește lîngă Rîul Sclipitor al Cerului.

Bătrîna se întoarse zîmbind către grațioasa fată, care rămăsese tăcută, roșind, cu ochii plecați.

— Vezi, copila mea ? îi zise ea. Chiar în clipa cînd trăgeam cel mai puțin nădejdea să se întîmple

---

[1] Vezi povestirea „Legenda Țesătoarei cerești".

așa ceva, cel pe care tu doreai să-l întîlnești vine la tine, de bună voie. Numai voința zeilor celor puternici a putut potrivi o întîmplare atît de fericită. Și doar gîndul la acest lucru mă face să plîng de fericire.

Apoi începu să plîngă.

— Dar, urmă ea, ștergîndu-și lacrimile cu mîneca, acum totul nu ține decît de voi să schimbați legăminte și să luați parte la ospățul de nuntă.

Ito Norisuke nu răspunse nimic. Vederea neasemuitei apariții îl amuțise cu desăvîrșire și îl lipsea de orice voință. Intrară niște slujnice, aducînd felurite mîncăruri și vinuri. În fața lor fu așezată masa de nuntă, iar ei își făcură jurămintele. Și totuși Ito Norisuke era ca vrăjit. Minunăția aventurii și frumusețea miresei îl fermecau pur și simplu. O bucurie pe care n-o mai simțise pînă atunci îi umplu inima, ca o mare liniște, dar încetul cu încetul, își regăsi calmul obișnuit și izbuti să vorbească fără stînjeneală. Bău din belșug și chiar îndrăzni să vorbească, modest, dar foarte voios, de îndoielile și temerile pe care le avusese. Și în tot acest răstimp, mireasa stătea nemișcată ca un clar de lună, nu-și ridica ochii, iar cînd Ito Norisuke i se adresa, ea îi răspundea surîzînd sau roșind.

În cele din urmă samuraiul îi spuse bătrînei slujnice :

— De multe ori, de-a lungul plimbărilor mele singuratice am trecut prin acest sat fără să-mi lămuresc existența acestei onorabile locuințe. Din clipa în care am intrat aici, m-am întrebat de ce nobilii stăpîni ai casei au ales un loc atît de retras... Acum, pentru că prințesa și cu mine am schimbat jurăminte, mi se pare straniu că nu cunosc încă numele augustei sale familii.

La auzul acestor cuvinte, pe chipul bătrînei trecu o umbră. Iar mireasa, care abia rostise cîteva cuvinte pînă atunci, păli deodată și căzu pradă unei mari tulburări. După cîteva clipe de tăcere, bătrîna răspunse :

— Ar fi greu să vă ascundem în continuare taina noastră. Și cred de cuviință, acum, că sînteți unul dintre ai noștri, să vă spun despre ce e vorba. Aflați deci, stăpîne, că soția dumneavoastră este fiica lui Shigehira Kyō, marele și nefericitul general.

Auzind aceste vorbe, tînărul samurai simți un fior înghețîndu-i sîngele în vine. Shigehira Kyō, vestitul războinic și om de stat al clanului Heiké,

ajunsese țărînă de mai multe secole. Și Ito Norisuke înțelese deodată că tot ceea ce-l înconjura, sala, luminile și ospățul, erau un vis din trecut. Iar formele din fața lui nu erau cele ale unor ființe vii, ci umbrele unor persoane moarte de foarte multă vreme. Dar aproape îndată fiorul de gheață dispăru. În jurul său se instăpîni din nou vraja care păru că sporește și nu simți nici o teamă. Deși soția lui venise din Yomi, din Lumea Spiritelor Morților, inima lui era pe deplin curată. Cel care se căsătorește cu o fantomă devine el însuși fantomă. Iar Norisuke se simțea gata mai degrabă să moară nu odată, ci de mai multe ori, decît să trădeze, cu o privire sau o vorbă, un gînd ce ar putea arunca o umbră de durere pe fruntea frumoasei fantasme care ședea în fața lui. Nu se îndoia de dragostea ce i se oferea, i se spusese adevărul, din moment ce orice rea intenție ar fi fost mai bine slujită de o minciună. Dar gîndurile și emoțiile trecură prin fața lui ca un fulger, lăsîndu-l hotărît să accepte strania situație așa cum i se prezentase și să reacționeze cum ar fi făcut-o dacă ar fi fost ales drept soț, pe vremuri, de către fiica lui Shigehira Kyō.

— Ah, ce păcat! zise el. Am auzit vorbindu-se despre soarta crudă a lui Shigehira Kyō.

— Da, răspunse bătrîna, printre suspine. A avut într-adevăr o soartă crudă. Calul său a fost ucis sub el de o săgeată și a căzut, trîntindu-l jos. Stăpînul nostru a strigat după ajutor. Dar cei care trăiseră din generozitatea sa l-au părăsit la ceasul primejdiei. A fost făcut prizonier, și l-au trimis la Kamakura, unde a fost tratat într-un chip nedemn, înainte de a-l da morții. Soția și copilul lui, această fată dragă aici de față, erau atunci ascunse. Căci pretutindeni membrii clanului Heiké erau urmăriți și uciși. Cînd ne-a sosit știrea morții lui Shigehira Kyō, durerea a fost prea puternică, și mama nu a putut-o îndura. Iar copila a rămas în grija mea, fără a se mai afla altcineva care să țină la ea, din moment ce toate rudele sale erau moarte sau dispărute.

Fetița n-avea decît cinci ani. Eu îi fusesem doică și am făcut tot ceea ce am putut pentru ea. Am rătăcit ani și ani dintr-un loc în altul, îmbrăcate în straie de pelerine. Dar aceste amintiri nu-și au rostul, spuse deodată *rōjo* ștergîndu-și lacrimile. Iertați inima neputincioasă a unei femei bătrîne, care nu poate da uitării trecutul. Iată, fetița pe care am

crescut-o a ajuns acum prințesă imperială. Iar dacă am fi trăit în vremurile bune ale domniei împăratului Takakura, ce soartă glorioasă ar fi avut! În sfîrșit, are soțul pe care și l-a dorit, iar asta-i cea mai mare fericire... Dar s-a făcut tîrziu. Camera nupțială e pregătită și vă las să vă iubiți pînă în zori.

Se ridică și depărtînd panourile care despărțeau sala de primire de încăperea alăturată, ea îi conduse în camera lor. Apoi, după ce rosti cuvinte de bucurie și îi felicită, se retrase, iar tînărul rămase singur cu soția sa.

Pe cînd se odihneau, Ito Norisuke întrebă :

— Spune-mi, iubita mea, cînd m-ai dorit pentru întîia dată ca soț ?

Căci totul părea atît de real încît el aproape că nu se mai gîndea deloc la întreaga iluzie țesută în jurul lui.

Ea îi răspunse cu un glas asemănător gînguritului unei porumbițe :

— Augustul meu stăpîn și soț, prima dată te-am văzut în templul de la Ishiyama, templul Muntelui de Piatră, unde venisem împreună cu mama mea adoptivă. Iar pentru că te-am văzut, lumea mi-a părut schimbată începînd cu acel ceas și acea clipă. Dar tu nu îți mai aduci aminte, căci prima noastră întîlnire n-a avut loc în viața ta de-acum, ci cu foarte mult timp în urmă. De atunci, ai trecut prin nenumărate morți și nașteri și te-ai încarnat în multe trupuri! Dar eu am rămas tot timpul așa cum mă vezi acum. Nu puteam căpăta alt trup, nici trăi în vreo altă existență, din pricina puternicei dorințe pe care o simțeam pentru tine. Dragul meu stăpîn și soț, te-am așteptat de-a lungul a nenumărate veacuri !

Iar soțul ascultă aceste stranii vorbe fără a se mira și fără a se teme. El nu-și dorea nimic altceva în această viață, și în toate viețile ce aveau să vină, decît să fie strîns în brațele soției sale și să-i audă mîngîierea vocii.

Dar sunetul clopotului dintr-un templu din vecinătatea vesti sosirea zorilor. Păsările începură să ciripească, iar boarea dimineții făcu să freamăte toți copacii. Deodată bătrîna doică dădu la o parte panourile de la intrarea camerei nupțiale și spuse :

— Copiii mei, a venit ceasul cînd trebuie să vă despărțiți. Nu trebuie să fiți împreună în timpul

zilei, nici măcar o clipă. Acest lucru v-ar aduce moartea. Trebuie să vă luați rămas-bun.

Fără a scoate un cuvînt, Ito Norisuke se pregăti de plecare. El înțelegea în chip nedeslușit avertismentul primit și se resemnă în fața destinului. Voința sa nu îi mai aparținea. Singurul lucru pe care-l dorea era să-i placă soției sale fantomă.

Ea îi dădu o piatră de tuș, sculptată într-un fel ciudat, și îi zise :

— Tînărul meu stăpîn și soț este un învățat. Pesemne că nu va disprețui acest mic dar, care este lucrat bizar din pricină că e foarte vechi, fiind dat tatălui meu prin bunăvoința împăratului Takakura. Doar din acest motiv îl socoteam prețios !

În schimb, Ito Norisuke o imploră să primească drept amintire *kōgai*-ul[1] săbiei sale, împodobit cu încrustații de argint și aur și pe care erau închipuite privighetori și flori de prun, simboluri ale fericirii. Apoi micuța servitoare îl conduse prin grădină, iar soția și doica ei merseră cu el pînă la pragul casei.

După ce coborî scările, cînd se întoarse pentru un ultim rămas-bun, bătrîna îi zise :

— O să ne vedem în următorul an al Mistrețului, la același ceas al aceleiași zile din aceeași lună cînd ați venit aici. De vreme ce acum sîntem în anul Tigrului, o să așteptați zece ani. Dar din anumite motive pe care nu vi le pot dezvălui, nu va fi cu putință să ne întîlnim aici. Vom merge în împrejurimile orașului Kyōto, unde locuiește bunul împărat Takakura, părinții noștri și multe dintre rubedeniile noastre. Toți partizanii clanului Heiké se vor bucura de venirea ta. Iar în ziua cuvenită, o să trimitem după tine un *kago*[2].

Stelele sclipiră deasupra satului cînd Ito Norisuke ieși pe poarta de la intrarea grădinii. Dar, odată ajuns la drum, văzu zorii care mijeau dincolo de țarinile tăcute. Ducea darul de la soția sa la piept. Vraja glasului ei îi rămăsese în auz și totuși, dacă n-ar fi fost piatra de tuș pe care o atingea cu degete mirate, ar fi fost tentat să creadă că amintirile nopții nu erau decît cele ale somnului și că viața lui îi aparținea în continuare.

---

[1] Astfel se numeau cele două bețigașe de metal atașate de șnurul sabiei și folosite spre a mînca orezul. Cîteodată ele erau foarte frumos lucrate.

[2] *Kago* — litieră (jap.).

Cu toate acestea, siguranța că el se osîndise singur nu îi stîrnea nici o părere de rău. Nu era chinuit decît de durerea despărțirii și de gîndul la numeroasele anotimpuri care trebuiau să se scurgă pînă ce iluzia va prinde iarăși formă. Zece ani ! Și cît de lungi îi vor părea toate zilele acestor ani ! Nu trăgea nădejde că va pătrunde misterioasele motive ale unei asemenea zăbave. Acțiunile secrete ale morților nu sînt cunoscute decît doar de către zei.

Adesea, în timpul plimbărilor sale singuratice, Ito Norisuke revăzu satul cîntăreților la *koto*, sperînd nedeslușit să întrevadă pentru o clipă trecutul. Dar niciodată, nici noaptea, nici ziua, el nu mai regăsi poarta rustică din aleea cea umbroasă. Niciodată nu mai zări silueta micuței servitoare, mergînd singură la asfințitul soarelui.

Sătenii pe care îi întrebă crezură despre el că i s-au făcut farmece. Nici un personaj de rang înalt — susțineau ei — n-a locuit vreodată în acel cătun. Și nu a existat vreodată în vecinătate o grădină asemănătoare celei pe care o descria. Dar, în apropierea lacului despre care vorbea Ito Norisuke, se înălța pe vremuri un mare templu budist și încă se mai puteau vedea unele morminte din cimitirul acestui templu. Ito Norisuke le descoperi în mijlocul unor tufișuri dese. Aveau vechea formă chineză și erau acoperite de mușchi și licheni. Iar caracterele săpate pe ele erau indescifrabile.

Nu vorbi nimănui de aventura sa. Dar în scurtă vreme părinții și prietenii săi descoperiră o mare schimbare în felul său de a fi. Pe zi ce trecea, el devenea tot mai palid și mai slab, deși medicii susțineau că nu avea nici o boală fizică. Avea aerul unei fantome și mergea ca o umbră. Întotdeauna fusese gînditor și singuratic, dar acum părea indiferent la tot ceea ce îi făcea plăcere altădată, chiar și la studiile sale literare, grație cărora trăgea nădejdea că se va putea distinge. Și îi spuse mamei sale, care crezuse că o căsătorie i-ar învigora ambițiile de altădată și i-ar trezi interesul pentru viață, că făcuse jurămînt să nu se căsătorească vreodată cu o femeie...

Iar lunile se scurgeau încet.

În sfîrșit veni și anul Mistrețului : cînd sosi toamna, Ito Norisuke nu-și mai putu face plimbările singuratice pe care le îndrăgea atît de mult. Nici măcar nu mai putea să se scoale din pat. Vlaga

îi slăbea și nimeni nu ghicea pricina. Și dormea atît de profund și de mult, încît ceilalți îl credeau mort.

Într-o bună zi fu deșteptat brusc din somn de o voce de copil. Și o văzu la căpătîiul patului pe micuța servitoare, care îl condusese cu zece ani în urmă pînă la poarta grădinii dispărute.

Ea îi dădu bineţe și îi grăi :

— Sînt rugată să vă spun că veți fi primit diseară la Ohara, satul Marii Cîmpii, în apropiere de Kyōto, unde se află noua reședință și a fost trimisă o litieră să vă ducă.

Apoi se făcu nevăzută.

Ito Norisuke înțelese că era chemat departe de lumina soarelui. Cu toate acestea, mesajul îi pricinui o bucurie atît de mare, încît avu forța să se scoale și să o cheme pe mama sa. Și îi spuse atunci pentru prima dată povestea căsătoriei sale și îi arătă piatra de tuș care îi fusese dăruită. Ceru să îi fie pusă în sicriu și muri.

Piatra fu îngropată împreună cu el. Dar înainte de ceremonia funeraliilor, niște experți o cercetară. Ei declarară că data din era Jo-An [1] și că purta sigiliul unui artist care trăise pe vremea împăratului Takakura.

---

[1] Anul 1169.

Omul care s-a căsătorit de două ori cu aceeaşi femeie

ÎN ORAŞUL KYŌTO EXISTĂ VESTIUL Templu al femeilor, denumit Amadera. Sodazumi Shinnō, cel de-al cincilea fiu al împăratului Siwa, şi-a petrecut acolo ca preot cea mai mare parte a vieţii, iar în parcul din jurul templului se ridică monumentele funerare ale multor personalităţi faimoase. Dar construcţia actuală nu este cea a vechiului Amadera. Templul original a căzut într-o asemenea ruină după o mie de ani de la construirea sa, încît a trebuit să fie zidit din nou în întregime. Acest lucru se întîmpla în cel de-al paisprezecelea an al erei Genroku[1].

Restaurarea Templului femeilor a fost celebrată printr-un mare festival şi printre miile de oameni care au luat parte la această sărbătoare se afla şi un tînăr preot, un student pe nume Hanagaki Baishu. El se preumblă prin grădinile de curînd deschise, fermecat de tot ceea ce vedea. La un moment dat ajunse la un izvor unde pînă nu de mult obişnuia să vină spre a-şi potoli setea. Fu uimit văzînd că în jurul izvorului pămîntul fusese săpat spre a forma un bazin pătrat. Într-unul dintre colţurile acestui bazin fusese pusă o tăbliţă de lemn purtînd această inscripţie : Tanjō-Sui[2]. Mai văzu că în apropiere de izvor fusese ridicat un templu, mic dar frumos, închinat lui Benten, zeiţa Frumuseţii. În timp ce privea templul, o pală de vînt neaşteptată îi aduse la picioare un *tansaku*, una dintre acele lungi fîşii de hîrtie colorată pe care sînt scrise în linie verticală poeme. Iar pe acest *tansaku* erau caligrafiate nişte versuri de dragoste dintr-un poem binecunoscut, pe care tînărul îl ştia pe de rost. Studentul remarcă numaidecît că poemul fusese scris pe *tansaku* de o mînă de femeie, iar caracterele erau atît de delicate, încît ochii săi erau pur şi simplu uluiţi. Ceva din forma acestor caractere — o gingăşie nelămurită — îl făcea să ghicească faptul că

[1] Anul 1701.
[2] „Apa naşterii" sau „apa reîncarnării" (jap.).

cea care le caligrafiase era la vîrsta tinereții cînd în copilă se vede mijind femeia. Iar culoarea bogată și pură a cernelii alese mărturisea un suflet la fel de curat și bun.

Hanagaki Baishu împături cu grijă *tansaku*-ul și îl duse acasă. Acolo îl cercetă încă o dată ; scrierea îi păru și mai frumoasă. Pricepîndu-se la caligrafie, descoperi că poemul fusese scris neîndoielnic de o fată foarte tînără, dar foarte inteligentă și probabil foarte blîndă. Aceste lucruri îi fură de ajuns pentru a-i evoca în minte un chip fermecător. În scurtă vreme se îndrăgosti nebunește de această necunoscută. Hotărî să o caute pe aceea care scrisese versurile și să o ia de soție. Dar cum să o găsească ? Unde trăia ? Fără îndoială, nu putea spera să o întîlnească decît cu ajutorul zeilor.

Dar își zise că zeii ar fi poate foarte fericiți să-i vină în ajutor. Vîntul rostogolise acest *tansaku* pînă la picioarele lui atunci cînd el se afla lîngă templul lui Benten-sama ; ei bine, tocmai acestei zeițe îi ridică rugi îndrăgostiții pentru o unire fericită. Drept care merse la templul lui Benten „Apa nașterii", ridicat la Amadera, unde își rosti ruga cu toată înflăcărarea iubirii sale.

— O, zeiță ! Ai milă de mine ! Ajută-mă să aflu unde locuiește fata care a scris acest *tansaku*. Dă-mi prilejul să o întîlnesc măcar o dată, fie chiar și pentru o clipă.

După ce înălță această rugă, începu să îndeplinească un *nanoka-mairi*[1] în cinstea zeiței. Se rugă într-un templu zi de zi timp de o săptămînă și jură să-și petreacă cea de-a șaptea noapte închinîndu-se în fața micului altar de lîngă bazinul sfînt.

Dar în cea de-a șaptea noapte, cînd trebuia să stea de veghe, la ceasul cînd tăcerea era mai adîncă, auzi un glas la intrarea principală a parcului din jurul templului : cineva cerea voie să intre. Un alt glas răspunse din interiorul templului. Poarta se deschise și Baishu văzu un bătrîn impunător care se apropia încet. Era îmbrăcat cu veșmintele de ceremonie, iar pe cap avea o tichie neagră care după formă arăta că bătrînul are un rang înalt. Cînd ajunse la micuțul templu al lui Benten îngenunche ca și cum ar fi așteptat o poruncă divină. În acea clipă se deschise poarta dinafară a templului : perdeaua de bambus care ascundea altarul secret fu

---

[1] *Nanoka-mairi* — slujbă religioasă care durează șapte zile.

pe jumătate dată la o parte de către o mînă invizibilă și apăru un *chigo*[1]. Era foarte chipeș, iar lungile-i plete erau legate la spate după moda veche. El se opri în prag și îi zise bătrînului cu un glas răspicat și pătrunzător :

— Se află aici cineva care ne-a rugat să-l ajutăm într-o unire de dragoste care nu este pe măsura stării sale de acum și care prin urmare e destul de greu de făcut. Dar pentru că acest tînăr se vădește a fi demn de mila noastră, l-am chemat aici spre a cerceta dacă n-am putea face ceva pentru el. Dacă va fi cu putință să dovedim că a existat o oarecare legătură între el și cea pe care o iubește, într-o existență anterioară, le veți face cunoștință unuia cu celălalt.

Bătrînul îngenunche plin de respect în fața pajului. Apoi, ridicîndu-se, scoase din buzunarul mînecii sale stîngi o panglică stacojie. Petrecu un capăt al acestei panglici pe după umerii lui Baishu, ca și cum ar fi vrut să-l lege. Aruncă celălalt capăt în flacăra unuia dintre opaițele care luminau templul și în vreme ce panglica ardea, dădu de trei ori din mînă ca și cum ar chema pe cineva din întuneric.

Numaidecît, dinspre Amadera se auzi un zgomot ușor de pași. O clipă mai tîrziu, își făcu apariția o fată încîntătoare, de vreo cincisprezece sau șaisprezece ani. Ea se apropie cu grație, dar foarte sfioasă, ascunzîndu-și partea de jos a chipului după evantai... Apoi îngenunche lîngă Baishu.

— De atîta vreme suferi de iubire. Dragostea ta nebunească ți-a șubrezit chiar și sănătatea. Nu am dori ca această stare de lucruri să continue mai mult. Din această pricină l-am chemat pe Bătrînul-de-sub-lună, Zeul Căsătoriei, spre a-ți face cunoștință cu cea care a scris acel *tansaku*. Ea se află lîngă tine.

Rostind aceste cuvinte, pajul se retrase în spatele peretelui de bambus. Bătrînul plecă la fel cum venise. Fata îl urmă. Și aproape în aceeași clipă studentul auzi marele clopot al Templului Femeilor vestind ivirea zorilor. Îngenunche în semn de mulțumire în fața altarului lui Benten și plecă spre casă cu simțămîntul că s-a trezit dintr-un vis minunat. Era nespus de fericit că o văzuse pe încîntătoarea ființă pe care dorise cu atîta patimă să o

---

[1] *Chigo* — paj al unei case nobile.

cunoască și totodată tare nefericit la gîndul că n-o va mai revedea vreodată. Dar numai ce trecu de poarta templului și păși în stradă, că zări o fată care mergea singură în aceeași direcție cu el. O recunoscu : era cea căreia îi fusese prezentat în fața templului lui Benten. Iuți pașii spre a o ajunge : ea se întoarse și îl salută cu multă grație. Atunci, pentru prima dată, el îndrăzni să-i vorbească, iar ea îi răspunse cu un glas a cărui blîndețe îl umplu de bucurie. Merseră unul lîngă celălalt sporovăind vesel de-a lungul ulițelor încă tăcute. Ajunseră în fața casei unde locuia studentul. El se opri și îi mărturisi fetei speranțele și temerile sale. Dar, zîmbind, ea îl întrebă :

— Nu știi că am fost trimisă aici spre a deveni soția ta ?

Și intră în casă alături de el.

Cînd deveni femeia lui, îl încîntă peste așteptări cu tot farmecul inimii și sufletului ei. Baishu află în acest chip în ea o femeie cu mult mai desăvîrșită decît credea. Fata nu numai că știa să scrie de minune, dar se pricepea și să picteze tablouri foarte frumoase. Cunoștea arta de-a aranja florile, arta broderiei, arta muzicii. Era îndemînatică la țesut și la cusut și nu-i era străin nimic din arta de a ține o gospodărie.

Tinerii se cunoscuseră la începutul toamnei. Trăiră împreună pînă cînd veni iarna. În acest răstimp, nimic nu veni să tulbure pacea fericirii lor. Dragostea lui Baishu pentru soția lui creștea pe zi ce trece. Cu toate acestea, în mod ciudat, nu cunoștea nimic din povestea vieții ei sau despre familie. Ea nu îi vorbise niciodată despre asta, iar el își zicea că din moment ce zeii i-o dăduseră, nu ar fi fost prea politicos să-i pună întrebări. Dar nici Zeul Căsătoriei, nici nimeni altcineva nu veniră spre a i-o lua înapoi, cum se aștepta. Nimeni nu îi puse întrebări în legătură cu soția lui, iar vecinii, dintr-o pricină de neînțeles, se comportau ca și cum nici măcar nu bănuiau prezența ei.

Baishu era mirat de toate acestea. Dar îl așteptau și alte surprize, mult mai ciudate.

Într-o dimineață de iarnă, trecea printr-un cartier mai îndepărtat al orașului, cînd deodată auzi că cineva îl strigă cu voce tare pe nume. Se întoarse și văzu un slujitor care îi făcea semne din pragul unei case. Pentru că nu îl recunoștea și n-avea nici un prieten în acest cartier din Kyōto, fu puțin mi-

rat că este strigat în acest chip. Dar slujitorul veni la el, salutîndul cu cel mai mare respect și îi grăi :

— Stăpînul meu dorește din tot sufletul să aibă onoarea de a sta de vorbă cîteva clipe cu dumneavoastră. Vă rog să poftiți în casă.

După o scurtă ezitare, Baishu se lăsă condus pînă la ușă. Acolo îi veni în întîmpinare un bărbat foarte onorabil, îmbrăcat în straie bogate, ce părea a fi stăpînul casei ; el îl conduse ceremonios în camera de primire a oaspeților. După ce schimbară politețile obișnuite, necunoscutul îi ceru scuze studentului pentru invitația pe nepusă masă pe care i-o făcuse prin slujitorul său.

— Poate ați socotit obrăznicie din partea noastră că v-am chemat în acest chip, zise el. Dar poate că o să ne iertați impolitețea, dacă vă voi zice că am făcut așa din pricina unei inspirații care cred că vine de la zeița Benten. Dați-mi voie să vă explic despre ce e vorba.

Am o fată care are șaisprezece ani. Scrie destul de bine și are și alte calități, la fel ca toate fetele. Firea ei e cea a oricărei femei. Noi vrem să o facem fericită găsindu-i un soț bun și am implorat-o pe zeița Benten să ne ajute. Apoi am trimis fiecărui templu din oraș un *tansaku* scris de fiica mea. După cîteva nopți, Zeița îmi apăru în vis și îmi grăi astfel : „Ți-am auzit ruga și am prezentat-o deja pe fiica ta celui care-i va fi soț. El vă va vizita în cursul iernii care vine".

Nu înțelegeam, din cuvintele ei, cum putuse avea loc o prezentare și mă încercau oarecari îndoieli. Mă gîndeam că acest vis nu era decît un vis obișnuit, fără vreun tîlc anume. Dar și ieri noapte am văzut-o în vis pe Benten care mi-a zis : „Mîine, tînărul despre care ți-am vorbit o să treacă pe strada voastră. Invită-l în casă și roagă-l să se căsătorească cu fata ta. E un băiat cumsecade, iar mai tîrziu va avea un rang mult mai înalt decît cel pe care-l are acum".

Apoi mi-a spus numele dumneavoastră, vîrsta, locul de naștere. Pe deasupra mi-a făcut o descriere atît de exactă a chipului și a obiceiurilor dumneavoastră, încît slujitorul n-a întîmpinat nici o greutate în a vă recunoaște după descrierea pe care i-am făcut-o.

În loc să-l liniștească, această explicație îl miră și mai mult pe Baishu. Răspunse doar prin mulțumiri politicoase pentru onoarea despre care îi

vorbise gazda sa. Dar în clipa în care aceasta îi ceru să-l urmeze într-un alt apartament spre a-l prezenta fiicei sale, el fu cît se poate de stînjenit. Totuși nu putea refuza în mod potrivit această prezentare. Nu mai era în stare, date fiind împrejurările ieșite din comun, să mărturisească că avea o soție — o soție care-i fusese dată chiar de către zeița Benten, o soție de care n-avea nici cea mai mică dorință să se despartă. Așadar, urmă în tăcere și tremurînd pe gazda sa pînă în apartamentul respectiv. Iar cînd îi fu prezentată fiica gazdei, mare-i fu mirarea să descopere că era aceeași persoană ca cea pe care o luase deja de soție !

Aceeași și totuși alta ! Cea pe care i-o prezentase Zeul Căsătoriei nu era decît sufletul iubitei sale ! Dar cea al cărei soț urma să devină în casa tatălui ei reprezenta trupul aievea al aceleiași fete.

Iar zeița Benten împlini această minune din prietenie pentru credincioșii ei.

Aici, povestirea originală se întrerupe brusc, omițînd să explice mai multe amănunte importante. Într-un fel, sfîrșitul dezamăgește. Am fi avut dorința să știm experiențele mentale ale fetei în timpul căsniciei fantomei sale. Am fi simțit de asemenea nevoia de a cunoaște ce s-a întîmplat cu fantoma, dacă a dus mai departe o viață independentă, dacă a așteptat cu răbdare întoarcerea studentului sau dacă s-a contopit cu adevărata soție. Dar cartea nu ne spune nimic din toate acestea. Totuși un prieten japonez mi-a deslușit astfel miracolul :

„Soția-fantomă nu era alcătuită, în realitate, decît din *tansaku.* Prin urmare e foarte posibil ca adevărata fată să nu fi știut nimic despre întîlnirea din templul lui Benten. Cînd a scris frumoasele caractere pe *tansaku,* ceva din sufletul ei a trecut în literele caligrafiate. Deci a fost cu putință să-i fie evocată dublura în afara scrierii ei“.

Prima soție a samuraiului

TRĂIA ODINIOARĂ LA KYŌTO UN TÎNĂR samurai care ajunsese sărac din pricina ruinării stăpînului său și care se văzu silit să-și părăsească locuința și să intre în slujba cîrmuitorului unei provincii îndepărtate. Înainte de a părăsi capitala, samuraiul se despărți de soția sa, care era foarte frumoasă și nespus de bună la suflet, făcîndu-și socoteală că va reuși să avanseze mai lesne printr-o altă căsătorie... Drept care se căsători cu o fată dintr-o familie destul de răsărită și o luă cu el în provincia unde era chemat să-și ducă traiul.

Ei bine, de-a lungul tinereții sale lipsite de griji, fiind încercat de trista experiență a mizeriei, samuraiul disprețui acea afecțiune pe care o repudiase cu atîta ușurință. Însă cea de-a doua căsătorie nu era fericită : noua lui soție era aspră și egoistă și în scurtă vreme începu să se gîndească, plin de tristețe, la viața sa de la Kyōto. Atunci descoperi că își iubea în continuare prima soție, că o iubea cu mult mai mult decît ar fi putut vreodată să o iubească pe a doua și începu să-și dea seama cît de nedrept și nerecunoscător se dovedise față de ea. Încetul cu încetul regretul său se preschimbă într-o mustrare de cuget care nu-i dădea deloc pace. Era mereu bîntuit de amintirile femeii părăsite, de glasul ei blînd, de zîmbetul ei, de felul ei drăgălaș și rafinat de-a fi, de răbdarea ei neostenită.

Adeseori, o revedea în vis, lucrînd la războiul de țesut, ca atunci cînd muncea zi și noapte ca să-l ajute în anii lor de sărăcie. Dar mai des o revedea îngenuncheată în micuța și trista odaie unde o lăsase, ascunzîndu-și lacrimile îndărătul bietei mîneci ponosite. Gîndurile samuraiului se îndreptau către ea chiar și în timpul ceasurilor de slujbă ; în acele clipe se întreba cum o fi trăind și ce-o mai fi făcînd. Ceva în adîncul sufletului său îi spunea că ea n-ar accepta un alt soț și că nu va refuza să-l ierte. Luă hotărîrea, în adîncul inimii sale, să încerce a o găsi în momentul în care va avea putința

de a se duce la Kyōto, să-i ceară iertare și să o ia cu el ; într-un cuvînt, să facă tot ceea ce e omenește posibil pentru a-și îndrepta greșeala.

Dar anii trecură.

În sfîrșit, misiunea oficială a cîrmuitorului se încheie, iar samuraiul fu liber. Prin urmare hotărî să se ducă la draga sa.

— Ah, ce lucru crud și nebunesc am săvîrșit despărțindu-mă ! strigă el.

O trimise pe cea de-a doua soție la familia ei, căci nu îi făcuse nici un copil și, plecînd cu grăbire spre Kyōto, începu să-și caute soția de altădată, fără a-și mai pierde vremea nici măcar cu schimbarea straielor de călătorie.

Cînd ajunse pe strada unde locuia ea odinioară, se făcuse tîrziu și se lăsase întunericul nopții, al nopții celei de-a zecea zile a lunii a noua. Orașul era tăcut ca un cimitir. Dar mulțumită clarului de lună, își putu găsi vechea locuință fără nici o greutate. Părea părăsită. Pe acoperiș creșteau ierburi înalte. Bătu la ușă, dar nu îi răspunse nimeni, Apoi, dîndu-și seama că nu fusese închisă pe dinăuntru, o trase la o parte și intră.

Odaia principală era goală ; nu erau rogojini pe jos, un vînt înghețat sufla prin crăpăturile dușumelei, iar luna strălucea printr-o gaură din peretele dormitorului. Celelalte încăperi aveau aceeași înfățișare părăginită. Casa părea nelocuită.

Cu toate acestea, samuraiul se hotărî să arunce o privire și prin ultima încăpere din capătul celălalt al casei, o mică odăiță care odinioară era locul preferat de odihnă al soției sale. Apropiindu-se de ușa care o închidea, tresări văzînd că interiorul camerei era luminat. Dădu la o parte ușa și nu-și putu reține un strigăt de bucurie, căci își zări soția care cosea la lumina clară a unei lămpi acoperite de un abajur din hîrtie. În aceeași clipă, ochii ei îi întîlniră pe ai lui și ea îl întîmpină cu un surîs iluminat de fericire, întrebîndu-l doar atît :

— Cînd ai venit la Kyōto ? Și cum ai reușit să mă găsești prin toate camerele astea întunecate ?

Anii nu o schimbaseră. Părea la fel de tînără și de frumoasă ca și în cea mai duioasă amintire pe care o avea ; dar mult mai duioasă încă decît orice aducere aminte, muzica glasului ei îi ajunse la ureche plină de un tremur de bucurie uluită.

Atunci el se așeză bucuros lîngă ea și îi povesti totul de-a fir a păr, îi mărturisi că se căise amar-

nic din pricina egoismului său și că fusese tare nefericit fără ea. Ah ! El o regretase și de multă vreme își făgăduise să-și schimbe purtarea față de ea ! Și în timp ce-i vorbea, el o mîngîia și nu contenea să o roage să-l ierte.

Ea îi răspunse cu blîndețe drăgăstoasă, după placul inimii, rugîndu-l să nu-și mai facă nici un fel de mustrări. Îi mai zise că n-a făcut bine silindu-se să sufere din pricina ei, căci ea simțise dintotdeauna că nu merită să fie soția lui. Cu toate acestea, ea știa că dacă s-a despărțit de ea, nu o făcuse decît împins de mizerie și că atîta cît trăiseră laolaltă, el se arătase întotdeauna foarte bun, iar ea nu contenise să se roage pentru fericirea lui. Dar chiar dacă ar cădea la înțelegere că poate fi vorba de justificarea greșelii, această onorabilă vizită pe care i-a făcut-o ar fi mai mult decît îndeajuns spre a o consola de tot chinul ei din trecut. Căci ce fericire mai mare putea exista pentru ea decît aceea de a-l revedea astfel, chiar și pentru o clipă ?

— Pentru o clipă ? întrebă el cu un surîs vesel. Zi mai degrabă pentru durata a o sută de vieți, iubita mea ! Căci, dacă tu nu vei avea nimic împotrivă, m-am întors spre a trăi cu tine pe vecie, da, pe vecie ! Nimic nu ne va mai despărți. Acum am prieteni și bani : nu mai avem a ne teme de sărăcie. Mîine mi se aduce aici toată averea, iar servitorii mei vor veni să te slujească. Vom înfrumuseța această casă. Iar dacă am venit astfel în seara asta, fără să-mi schimb nici hainele, e pentru că eram împins de o nerăbdătoare dorință de a te revedea și de a-ți spune toate acestea.

Ea păru foarte mulțumită la auzul acestor vorbe și îi povesti la rîndul ei tot ceea ce se petrecuse la Kyōto după plecarea lui, fără a-i pomeni de necazurile ei, despre care refuza cu blîndețe să vorbească. Stătură de vorbă astfel pînă noaptea tîrziu ; apoi ea îl conduse în odaia mai caldă ce dădea spre miazăzi, care fusese odinioară camera lor nupțială.

— N-ai pe nimeni care să te ajute în casă ? o întrebă el văzînd-o pregătindu-i așternutul.

— Nu ! zise ea rîzînd vesel. N-am avut bani să țin o slujnică. Drept care am trăit singură.

— Mîine vei avea mai mulți servitori, grăi el, niște servitori foarte buni și tot ceea ce ți-ar putea face trebuință.

Apoi se întinseră spre a se odihni, dar nu ca să doarmă, căci încă mai aveau atîtea să-și spună. Și vorbiră despre trecut și despre viitor pînă cînd mijiră zorii. Apoi, fără vrerea lui, samuraiul închise ochii și adormi.

Cînd se trezi, lumina zilei pătrundea printre crăpăturile ferestrelor și, spre surprinderea sa, descoperi că stă întins pe dușumeaua goală și mucegăită. Fusese doar un vis ? Nu. Ea era acolo... dormea. Se aplecă asupra ei, o privi și scoase un țipăt de groază... Căci cea care dormea n-avea chip. În fața sa, înfășurat într-un giulgiu, zăcea cadavrul unei femei, un cadavru atît de putrezit încît nu mai rămăseseră din el decît oasele și cîteva smocuri de păr negru.

Atunci, încet-încet, în timp ce stătea dîrdîind la soare, groaza sa făcu loc unei deznădejdi atît de amarnice, unei dureri atît de puternice, încît cugetul său se agăță de umbra batjocoritoare a unei îndoieli. Prefăcîndu-se că nu cunoaște locurile, ceru să i se arate drumul spre locuința unde trăise nevasta lui.

— Nu e nimeni în casa aceea, zise cel pe care-l întrebă. Era a soției unui samurai care a plecat din oraș de mulți ani de zile. Acesta a părăsit-o să se căsătorească cu altă femeie mai bogată. Iar ea suferi atît de mult încît se îmbolnăvi grav... Neavînd rude în Kyōto și pe nimeni care s-o îngrijească, muri în toamna aceluiași an, în cea de-a zecea zi a lunii a noua.

Frica

CADAVRUL ERA RECE CA GHEAȚA. INIma încetase să bată de multă vreme. Și totuși nu existau alte semne ale morții. Nimeni nici măcar nu pomenea de îngroparea femeii. Murise de necaz și de durere că bărbatul s-a despărțit de ea. Ar fi fost zadarnic să o îngroape, căci ultima dorință de răzbunare a unui muribund poate deschide orice mormînt și e în stare să ridice cea mai grea lespede funerară. Niște vecini care trăiau în apropierea casei unde se afla au fugit degrabă spre locuințele lor. Știau că ea aștepta pur și simplu întoarcerea bărbatului care o părăsise.

În clipa morții, el se afla într-o călătorie. Cînd se întoarse și află ce s-a întîmplat, îl sufocă groaza.

— Dacă nu sînt în stare să găsesc un ajutor înainte de lăsarea nopții, o să mă sfîșie în bucăți! își zise el.

Nu era decît Ora Dragonului[1], dar el știa că nu e timp de pierdut.

Se duse numaidecît la un *inyōshi*[2] și-l imploră să-i vină în ajutor. *Inyōshi* știa povestea moartei și văzuse cadavrul. Drept care îi grăi:

— Te amenință o foarte mare primejdie. O să încerc să te salvez. Dar trebuie să-mi făgăduiești că vei face tot ceea ce-ți voi spune. Nu există decît o singură cale prin care poți fi salvat. E foarte primejdioasă. Dar dacă n-o să ai curajul s-o încerci, moarta te va sfîșia bucățică cu bucățică. Dacă te simți în stare, treci pe la mine diseară înainte de lăsarea întunericului.

Pe înserat, *inyōshi* se duse cu el în casa unde zăcea cadavrul, dădu la o parte ușile glisante și îl îndemnă să intre. Se lăsase întunericul.

---

[1] Ora Dragonului începea la 8 dimineața.

[2] *Inyōshi* — profesor sau cunoscător al științei *in-yo* (*yin* și *yang*, în chineză) — veche filosofie a naturii, bazată pe teoria că un principiu masculin și unul feminin umplu tot spațiul.

— Nu îndrăznesc ! zise bărbatul tremurînd din toate mădularele. Nu îndrăznesc nici măcar să mă uit la ea !

— O să trebuiască să faci cu totul altceva decît s-o priveşti, spuse *inyōshi*, şi ai făgăduit că-mi vei da ascultare. Haide, intră !

Îl sili să pătrundă în casă şi îl duse lîngă cadavru.

Moarta era întinsă cu faţa în jos.

— Acum, zise *inyōshi*, trebuie să te sui pe ea şi să te aşezi ca şi cum ai călări un cal. Hai ! Trebuie s-o faci !

Bărbatul se înfioră atît de tare, încît *inyōshi* fu silit să-l sprijine ; îl trecură fiori de groază, dar se supuse.

— Acum, comandă *inyōshi*, ia-i pletele în mînă, jumătate în mîna dreaptă şi jumătate în mîna stîngă. Uite-aşa ! Trebuie să le ţii ca pe un frîu ! Înfăşoară-ţi-le pe după mîini, cu nădejde ! Uite-aşa. O să trebuiască să stai aşa pînă dimineaţă. Ai toate motivele să-ţi fie frică în noaptea asta. Însă, orice s-ar întîmpla, să nu dai drumul pletelor. Dacă le dai drumul, chiar preţ de-o clipă, ea te va sfîşia în bucăţi !

Inyōshi murmură apoi un cuvînt misterios în urechea cadavrului şi spuse călăreţului :

— Acum trebuie să te las singur cu ea, pentru binele meu. Rămîi aşa cum stai acum. Şi mai ales nu uita că nu trebuie să dai drumul pletelor.

Şi plecă, trăgînd uşile după el.

Ceasuri întregi, bărbatul rămase şezînd pe cadavru, înspăimîntat. Liniştea nopţii se adînci în jurul lui pînă cînd strigă pentru a o destrăma. Pe dată, cadavrul sări sub el, iar moarta strigă cu glas puternic :

— Oh ! Ce greu e ! Totuşi acum o să-l aduc aici pe acest om !

Ea se ridică în picioare şi o zbughi spre uşi, le dădu la o parte şi ieşi afară, în noapte, cocoşată sub greutatea bărbatului. Dar, închizînd ochii, el îşi ţinu mîinile înfăşurate în lungile plete — strîns, strîns — cu toate că tremura atît de puternic de frică încît nu putea nici măcar scoate un geamăt. Nu ştiu niciodată unde a mers ; nu văzu nimic ; auzi doar sunetul picioarelor goale ale moartei în întuneric — *picha-picha* — şi răsuflarea ei în timp ce alerga.

În cele din urmă, ea făcu un ocol, se îndreptă din nou spre casă și se întinse din nou pe jos, la fel ca la început. Sub greutatea bărbatului, gîfîi și gemu pînă în clipa în care începură să cînte cocoșii. Apoi rămase neclintită.

Dar bărbatul, clănțănind din dinți, rămase așezat pe ea pînă la răsăritul soarelui, cînd apăru *inyōshi*.

— Prin urmare, n-ai dat drumul pletelor! remarcă *inyōshi*, mulțumit. Ăsta-i un lucru bun. Acum poți să te ridici.

Murmură din nou ceva în urechea cadavrului, apoi îi zise bărbatului :

— Sînt sigur că ai petrecut o noapte îngrozitoare, dar nimic altceva nu te-ar fi putut salva. De-acum înainte, ești la adăpost de răzbunarea ei.

Sfîrșitul acestei povești nu-mi pare satisfăcător ca morală. Nu ni se spune despre călărețul de cadavre nici că a înnebunit, nici că i-a albit părul. Aflăm doar că i-a mulțumit lui *inyōshi*, plîngînd de recunoștință. O însemnare alăturată povestirii este la fel nesatisfăcătoare :

„Căci, zice autorul japonez, se spune că un nepot al bărbatului (care a călărit cadavrul) încă mai trăiește și că un nepot de-al lui *inyōshi* locuiește în ziua de azi în satul numit Otokumaimune".

Numele acestui sat nu apare pe nici o hartă japoneză modernă. Dar nu e mai puțin adevărat că numele multor orașe și sate au fost schimbate de cînd a fost scrisă povestea de mai sus.

Scrierea lui Kōbōdaishi

Kōbōdaishi[1], CEL MAI SFÎNT DINTRE preoţii budişti şi fondatorul sectei Shingon Shū, secta lui Akira[2], a fost primul care i-a învăţat pe japonezi scrierea numită Hiragana şi silabarul I-ro-ha[3]. Kōbōdaishi era el însuşi cel mai minunat caligraf şi cel mai iscusit dintre toţi vrăjitorii.

În cartea *Kōbōdaishi-ichi-dai-ki* se spune că, pe cînd se afla în China, numele unei anumite încăperi din palatul imperial se ştersese din cauza vremii; împăratul l-a chemat şi i-a dat poruncă să-l scrie din nou. Drept care Kōbōdaishi luă o pensulă în mîna stîngă, o pensulă în mîna dreaptă, o pensulă între degetele piciorului stîng, o pensulă între degetele piciorului drept şi o alta în gură. Ţinînd astfel cele cinci pensule, el a caligrafiat pe zid numele dorit. Niciodată nu s-au văzut în China caractere atît de frumoase: ele curgeau lin, aidoma undelor unui rîu. Apoi Kōbōdaishi luă o pensulă şi aruncă de la distanţă picături de cerneală pe zid. Căzînd, aceşti stropi se prefăcură în nişte caractere minunate. Atunci, uluit, împăratul îi dădu lui Kōbōdaishi numele de Gohitsu-Oshō, ceea ce va să zică „Preotul care scrie cu cinci pensule“[4].

Altădată, pe cînd sfîntul locuia la Taka Wasan, în apropiere de Kyōto, împăratul dorind ca Kōbōdaishi să scrie inscripţia tabletei menite marelui templu Kongo-jo-ji, dădu tableta unui trimis, spunîndu-i să i-o ducă lui Kōbōdaishi. Dar cînd solul împăratului se apropie de locuinţa lui Kōbōdaishi, descoperi că rîul se umflase într-atît din pricina ploilor încît nimeni nu-l putea trece. Cu toate aces-

---

[1] Kōbōdaishi (Kukai) — fondatorul ramurii Shingon a budismului japonez. În 816 s-a retras pe muntele Koya, unde a fondat templul Kongobuji. I se atribuie numeroase realizări în domeniul culturii.

[2] Prietenul japonez al autorului.

[3] Formă cursivă a silabarului japonez. I-ro-ha sînt primele trei litere sau caractere ale alfabetului japonez.

[4] Metaforă arătînd că Kōbōdaishi stăpînea toate cele cinci stiluri ale scrierii cu penelul.

tea, puţin după aceea, pe malul celălalt apăru Kōbōdaishi însuşi şi auzind ceea ce dorea trimisul împăratului, îi porunci să ţină tableta în aer. Solul se supuse, şi, din locul său de pe celălalt mal, Kōbōdaishi descrise în aer cu pensula liniile literelor. Şi pe măsură ce le scria, ele apăreau pe tableta ţinută de trimisul uluit.

II

Pe vremea aceea, Kōbōdaishi avea obiceiul să viseze în singurătate pe malul rîului. Într-o bună zi, în timp ce medita astfel, văzu lîngă el un băieţel care se uita la el curios. Hăinuţele lui erau dintre cele pe care le poartă clasa cea mai săracă, dar avea un chip nespus de frumos. Iar în timp ce Kōbōdaishi se întreba cine ar putea fi, băieţelul îi grăi: „Dumneavoastră sînteţi Kōbōdaishi, căruia oamenii îi zic Gohitsu-Oshō, preotul care scrie cu cinci pensule în acelaşi timp?". Kōbōdaishi îi răspunse: „Da, eu sînt". Atunci copilul spuse: „Dacă sînteţi cu adevărat, vă rog să scrieţi pe cer". Kōbōdaishi se ridică şi luă pensula cu care făcu nişte gesturi înspre cer, ca şi cum ar scrie. Şi numaidecît literele apărură desenate pe faţa cerului. Atunci băiatul zise: „O să încerc şi eu acum". Şi scrise la fel pe cer, după cum făcuse Kōbōdaishi. Îi spuse din nou lui Kōbōdaishi: „Vă rog, scrieţi-mi pe suprafaţa rîului". Atunci Kōbōdaishi scrise pe apele rîului un poem de laudă a apei; iar caracterele rămaseră pentru o clipă foarte frumoase pe faţa rîului unde se aşezaseră ca nişte frunze căzute. Dar imediat urmară firul apei şi se făcură nevăzute. „O să încerc şi eu", zise copilul. Şi pictă pe apă caracterul Dragon, caracterul Ryū în scrierea care este numită Shohō[1], caracterul Iarbă. Caracterul rămase pe suprafaţa unduitoare a apei şi nu se clinti. Dar Kōbōdaishi văzu că băiatul nu pusese *ten*-ul (un punct mic aparţinînd caracterului) în locul trebuincios. Îi zise copilului: „De ce n-ai pus *ten*-ul?". „Oh! Am uitat, spuse băiatul. V-aş ruga să-l puneţi dumneavoastră". Atunci Kōbōdaishi puse punctul. Minune, caracterul Dragonului deveni un dragon adevărat care agita apele, în vreme ce tot cerul se umplu de nori întunecaţi de furtună şi sclipiră

[1] Scriere cursivă a caracterelor chineze.

fulgere. Dragonul se sui în cer în vîrtejul furtunii.

Atunci, Kōbōdaishi îl întrebă pe băiețel: „Dar cine ești tu?". Iar copilul răspunse: „Eu sînt cel pe care oamenii îl adoră pe muntele Gotai; eu sînt Domnul Înțelepciunii, Monju Bosatsu".

Și chiar în timp ce vorbea, copilul se transformă. Frumusețea sa deveni luminoasă precum frumusețea zeilor, iar trupul îi deveni strălucitor și răspîndi în jur o blîndă lumină. Zîmbind, el urcă în cer și se făcu nevăzut îndărătul norilor.

III

Kōbōdaishi însuși uită odată să pună *ten*-ul lîngă caracter pe tableta pe care o împodobise cu numele Porții O-Te-Mon, în palatul împăratului. La Kyōto, împăratul îl întrebă de ce n-a desenat *ten*-ul la locul său, alături de caracter. Kōbōdaishi răspunse: „Am uitat, însă îl voi pune acum". Atunci împăratul dădu ordin să fie aduse scări, căci tableta era deja fixată deasupra Porții. Dar Kōbōdaishi, în picioare pe trotuarul din fața Porții, doar își aruncă pensula spre tăbliță. Iar pensula, aruncată astfel, desenă de minune *ten*-ul și căzu apoi în mîna sa.

Kōbōdaishi mai scrise și tăblița de la Poarta numită Ko-Ka-Mon din palatul împăratului de la Kyōto. Acolo se afla un om pe care-l chema Kino Monoye; el își bătu joc de caracterele caligrafiate de Kōbōdaishi și arătînd unul dintre ele, spuse: „Ai zice că e un luptător lăudăros!". Dar în aceeași noapte, Monoye visă că un luptător se repezise asupra lui și îi stîlcea fața în lovituri. Țipînd de durere sub violența pumnilor, el se trezi și-l văzu pe luptător care, înălțîndu-se în aer, preschimbîndu-se în caracterul de care își bătuse joc Monoye, își reluă locul pe tăblița de deasupra porții.

Mai exista un caligraf la fel de vestit pentru iscusința sa, numit Onomo Toku, care rîse de anumite caractere desenate de Kōbōdaishi pe tableta de la poarta Shukaku-mon. Și arătînd către caracterul *Shu* zise: „Într-adevăr, *Shu* seamănă cu caracterul *orez*". Chiar în aceeași noapte el visă că litera de care rîsese se preschimbă într-un om care se năpusti asupra lui și îl pocni de cîteva ori zdra-

văn peste mutră, în felul în care *kometsuki*[1] face să meargă ciocanele care macină orezul, strigîndu-i : „Sînt trimisul lui Kōbōdaishi". Iar la trezire, Onomo Toku era plin de răni și sîngera ca și cum ar fi fost bătut crunt.

La multă vreme după moartea lui Kōbōdaishi, se descoperi că numele scrise de el pe cele două porți ale palatului imperial *Bi-Fuku-Mon*, Poarta-Norocului și *Ko-Ko-Mon*, Poarta Măreției, erau aproape șterse de vreme. Împăratul porunci unui *dainagon*[2] pe nume Yukinari să rescrie tabletele. Dar Yukinari se temea să îndeplinească ordinul împăratului, aducîndu-și aminte de necazurile suferite de alții înaintea lui. Temîndu-se de mînia divină a lui Kōbōdaishi, el aduse ofrande și îl rugă pe cel dispărut să-i dea un semn de încuviințare. Și în aceeași noapte, Kōbōdaishi îi apăru în vis și zîmbindu-i cu blîndețe, îi zise : „Fă după porunca împăratului și să n-ai nici o teamă". Prin urmare refăcu tabletele în prima lună a celui de-al patrulea an al erei Kwanko, așa cum se pomenește în cartea *Hon-Cho-Bun-Sui*.

Toate aceste lucruri mi-au fost povestite de prietenul meu Akira.

---

[1] *Kometsuki* — muncitor care se îndeletnicește cu curățirea orezului.

[2] *Dainagon* — titlu de funcționar superior al vechii curți imperiale.

Băiatul care desena pisici

DE MULT DE TOT, TRĂIAU ÎNTR-UN MIC sătuc din Japonia un biet țăran și femeia lui, amîndoi niște oameni cumsecade. Aveau mai mulți copii și tare anevoie izbuteau să-i hrănească pe toți. Cînd băiatul cel mare împlini paisprezece ani, era destul de în putere ca să-și ajute tatăl. Cît despre fetițe, ele se deprinseseră să-și ajute mama la gospodărie încă de cînd au învățat să meargă.

Dar mezinul familiei nu părea făcut pentru munca grea. Era tare isteț, mult mai isteț decît frații și surorile sale, dar era foarte micuț și plăpînd iar lumea spunea că n-o să mai crească. Părinții lui erau de părere că ar fi mai bine să se facă preot decît să ajungă țăran. Prin urmare îl duseră într-o zi la templul satului și îl întrebară pe bunul și bătrînul preot ce locuia acolo dacă ar vrea să-l ia pe băiat ca diacon și să-l învețe tot ceea ce trebuie să știe un preot.

Bătrînul îi vorbi băiatului cu bunăvoință și îi puse cîteva întrebări tare grele ; dar el dădu niște răspunsuri atît de inteligente încît preotul încuviință să-l primească în templu ca diacon și să-l școlească spre a ajunge preot.

Băiatul învăță tot ceea ce îi preda preotul și se dovedea foarte ascultător. Cu toate acestea, avea un cusur : îi plăcea să deseneze pisici în timpul orelor de studiu și le desena tocmai acolo unde n-ar fi trebuit.

Din clipa în care rămînea singur, el se apuca să deseneze pisici ; le desena pe marginea cărților preotului și pe toate paravanele templului, pe pereți și pe stîlpi. Preotul îi atrase de mai multe ori atenția că nu e bine ; dar acest lucru nu îl împiedica să o ia de la început. Desena pisici, pentru că nu putea altfel. Avea ceea ce se numește geniu artistic și tocmai din această pricină nu era deloc potrivit spre a deveni diacon. Căci un bun diacon trebuie să se mulțumească cu studiul cărților.

Într-o bună zi, cînd numai ce terminase niște desene de pisici foarte spirituale pe un paravan de hîrtie, bătrînul preot îi spuse cu asprime :

— Băiatule, trebuie să pleci numaidecît din acest templu. N-o să ajungi niciodată un preot bun, dar poate o să fii un artist mare. Prin urmare, lasă-mă să-ți dau un ultim sfat și să nu-l uiți niciodată : *Ferește-te în timpul nopții de spațiile mari, caută-le pe cele mici.*

Băiatul nu înțelese ce voia să zică preotul cu acest sfat : „Ferește-te în timpul nopții de spațiile mari, caută-le pe cele mici". Se gîndi mult în timp ce se pregătea de plecare, făcîndu-și bocceluța. Dar nu izbuti să înțeleagă aceste vorbe ; și nu cuteză să-i mai vorbească bătrînului preot decît spre a-și lua rămas bun.

Plecă de la templu tare amărît, întrebîndu-se ce are să facă. Dacă se va înapoia acasă, cu siguranță că tatăl său îl va pedepsi pentru că nu a dat ascultare preotului : de aceea îi era teamă să se întoarcă la ai săi. Deodată își aduse aminte că există un templu foarte mare în satul vecin, la o oarecare distanță. Auzise el că acolo se aflau mai mulți preoți. Hotărî să meargă la ei și să-i roage să-l ia ca diacon.

Dar băiatul nu știa că marele templu era închis și că preoții plecaseră, înfricoșați de un demon care pătrunsese și se făcuse stăpîn acolo. Cîțiva țărani curajoși porniseră noaptea spre templu ca să ucidă demonul ; nu au mai fost văzuți vreodată în viață. Dar nimeni n-a povestit aceste lucruri băiatului, care plecă pe jos spre satul vecin în nădejdea că va fi bine primit de către preoți.

Se lăsase noaptea cînd ajunse în sat, și toată suflarea se culcase. Dar zări templul, acolo pe deal, în capătul celălalt al uliței principale și desluși înăuntru o lumină ce strălucea. Cei care povestesc întîmplarea susțin că demonul aprindea această lumină spre a ispiti călătorii să vină ca să-i ceară adăpost. Băiatul se duse întins la templu și bătu la poartă. Dinăuntru nu se auzea nici un zgomot. Bătu din nou de mai multe ori. Dar nu veni nimeni să-i deschidă. Atunci împinse foarte ușor poarta și descoperi plin de bucurie că nu era încuiată cu cheia. Pătrunse în templu, unde văzu o lampă aprinsă, dar nu zări nici un preot.

Crezu că în scurt timp o să apară vreun preot și se așeză ca să-l aștepte. Atunci observă că în templu totul era cenușiu din pricina prafului și

acoperit cu un strat gros de pînze de paianjen. Își zise că preoții vor fi cu siguranță bucuroși să aibă un diacon care să le deretice în templu. Cu toate acestea, ceea ce îl vrăji foarte mult fură cîteva paravane mari și albe pe care ar putea desena pisici. Cu toate că era tare obosit, începu să caute o cutie de pictură. Găsind-o, frecă tușul și se puse să picteze.

Pictă o mulțime de pisici pe paravane, dar în cele din urmă simți că-l cuprinde somnul. Tocmai avea de gînd să se întindă pe pămînt lîngă unul dintre paravane, cînd deodată își aduse aminte de cuvintele preotului : *„Ferește-te în timpul nopții de spațiile mari, caută-le pe cele mici“*.

Templul era foarte mare ; el era singur ; pe măsură ce se gîndea la aceste vorbe, deși nu reușea să le înțeleagă tîlcul, fu cuprins de teamă. Se hotărî deci să caute un loc de dormit. În cele din urmă, descoperi o încăpere micuță unde se închise. Apoi se întinse și în scurtă vreme adormi.

Tîrziu în noapte, se trezi auzind o larmă înspăimîntătoare în care se amestecau zgomote de luptă și strigăte ascuțite. Erau atît de îngrozitoare că nici măcar nu cuteză să se uite printr-o crăpătură a ușii ca să vadă ce se întîmplă ; rămase nemișcat, ținîndu-și răsuflarea, de spaimă.

Lumina se stinse, dar zgomotele continuau să devină din ce în ce mai înfricoșătoare și templul începu să se clatine din temelii. Apoi, după un răstimp, se făcu din nou liniște. Dar băiatul tot n-avea curajul să se clintească. Nu se mișcă decît atunci cînd lumina soarelui de dimineață prinse a străluci prin crăpăturile micuței uși.

Atunci ieși cu multă grijă din ascunzătoare și privi în jurul lui. Văzu că dușumeaua templului era plină de sînge. Și zări, întins în mijlocul acestei bălți, un șobolan uriaș, un șobolan monstruos, un șobolan-demon, mai mare decît o vacă !... Dar cine l-ar fi putut omorî ? Nu vedea nici un om, nici vreun animal. Numaidecît observă că boturile tuturor pisicilor pe care le desenase în ajun erau roșii și mînjite de sînge. În acea clipă își dădu seama că demonul fusese ucis de către pisicile desenate de el. Și înțelese pentru prima dată de ce bătrînul preot îi spusese cu înțelepciune : *„Ferește-te în timpul nopții de spațiile mari, caută-le pe cele mici“*.

Băiatul ajunse un vestit artist. Și se mai pot vedea și azi în Japonia niște pisici desenate de el.

Fata din tablou

CRONICARUL JAPONEZ HAKUBEI-EN-ROSUI glăsuiește astfel:

„În cărțile chinezești și japoneze, se găsesc numeroase povestiri din vremurile vechi și mai noi despre tablouri, tablouri care sînt atît de minunate, încît au înrîurire magică asupra tuturor celor care le privesc. Și se mai povestește de asemeni, în legătură cu aceste uluitoare picturi cu flori, păsări sau oameni ieșite de sub penelul unor artiști, că formele pe care le închipuie s-au desprins uneori de pe hîrtie sau mătase, comportîndu-se ca niște ființe vii și făcînd diverse lucruri. Nu vom istorisi aici întîmplări de acest fel, căci le știe toată lumea din vremurile cele mai îndepărtate. Dar, chiar și în epocile mai noi, faima picturilor lui Hishigawa Kichibui, a acelor portrete ale lui Hishigawa care a întemeiat în 1680 școala realistă Ukiyo-yé, s-a răspîndit în toată țara".

Iar bătrînul cronicar japonez istorisește astfel povestea unuia dintre aceste vestite portrete:

„Trăia odinioară la Kyōto un tînăr student pe nume Tokkei. Locuia pe strada Muromachi. Într-o seară, în timp ce se întorcea acasă dintr-o vizită, zări pe tejgheaua unui negustor care vindea lucruri de ocazie un paravan vechi din hîrtie pictată. Nu era decît un paravan de hîrtie, dar era împodobit cu portretul unei fete care-i plăcu tînărului. Și cum negustorul nu cerea decît o sumă modestă, Tokkei cumpără paravanul și îl luă cu sine.

În singurătatea odăiței sale, se puse din nou să cerceteze paravanul. Portretul i se păru și mai fermecător. Era în mod clar portretul unei fete de cincisprezece sau șaisprezece ani. Cele mai mici detalii ale desenului părului, ochilor, sprîncenelor și gurii fuseseră executate cu o delicatețe mai presus de orice laudă. *Managiri*[1] semănau cu niște „boboci de lotus cerînd bunăvoință". Buzele erau aidoma „surîsului unei flori roșii" și întregul chip tînăr se

[1] *Managiri* — comisura ochilor.

deschidea într-o expresie de nesfîrșită blîndețe. Dacă fata căreia îi fusese făcut portretul va fi fost la fel de frumoasă ca și imaginea ei, toți bărbații care ar fi zărit-o măcar odată cu siguranță că și-ar fi pierdut capul. Tokkei se convinse că modelul necunoscut a fost la fel de frumos ca și imaginea sa pictată pe paravan, pentru că acest chip dădea senzația că e viu și părea gata să răspundă celui care i-ar vorbi.

În vreme ce se uita pătimaș la frumosul chip, Tokkei se simți încet-încet cuprins de o vrajă, învăluit de farmecul ce se desprindea din acea bucată de hîrtie pictată.

— Să fi existat vreodată o creatură atît de minunată ? își zise el cu glas scăzut. Ah ! Mi-aș da bucuros viața, ba chiar o mie de ani de viață dacă i-aș avea, numai ca să o pot ține cîteva clipe în brațele mele !

Așa s-a făcut că Tokkei s-a îndrăgostit de un portret. Ajunse atît de îndrăgostit, încît își dădu seama că nu va mai putea iubi niciodată o altă femeie în afara necunoscutei pictate pe paravan. Acest gînd îl făcu foarte trist, căci își zicea că fata, chiar dacă mai trăia, cu siguranță că nu mai semăna cu portretul. Ba era chiar foarte probabil ca ea să fi murit cu mult înainte de nașterea lui Tokkei.

De la o zi la alta patima îl cuprindea mai mult ; nu mai mînca, nu mai dormea, mintea sa refuza să mai dea vreo atenție studiilor atît de dragi altădată. Petrecea ore nesfîrșite așezat în fața paravanului și zîmbea chipului fetei sau se uita la ea cu tristețe, făcîndu-i cele mai tandre reproșuri, sau purtîndu-se cu cea mai vie gingășie.

Într-o bună zi se îmbolnăvi, atît de tare, încît crezu că are să moară.

Dar Tokkei era prieten cu un cărturar venerabil, care știa o mulțime de lucruri ciudate despre vechile tablouri și despre inimile tinere. Aflînd despre boala lui Tokkei, respectabilul bătrîn îi făcu o vizită. Zări paravanul și înțelese ce s-a întîmplat. Îl descusu pe student, care îi mărturisi iubirea sa și îi glăsui :

— Eu mor dacă n-oi putea găsi o femeie ca ea !

— Prietene, portretul a fost zugrăvit din amintire de către cel care era numit Hishigawa Kichibei. Persoana pe care o reprezintă nu mai aparține acestei lumi. Dar se spune că Hishigawa Kichibei a pictat sufletul modelului la fel de bine ca și chipul

său și că spiritul trăiește în acest tablou. Prin urmare cred că o vei putea cuceri pe cea pe care o iubești.

La auzul acestor cuvinte, Tokkei se ridică din pat și-l privi avid pe bătrînul lui prieten.

— Trebuie să-i dai un nume, continuă bătrînul. În fiecare zi te vei așeza în fața portretului, fixîndu-ți gîndurile numai asupra ei. Îi vei spune cu blîndețe pe numele pe care i l-ai dat și vei aștepta să-ți răspundă.

— Să-mi răspundă?... repetă îndrăgostitul cu o voce abia auzită din pricina emoției.

— Sigur că da, continuă prietenul său. Precis îți va răspunde. Dar în momentul în care îți va răspunde, să fii gata să-i oferi ceea ce-ți voi spune eu.

— Îi voi oferi viața mea! strigă Tokkei.

— Nu, spuse bătrînul zîmbind, îi vei oferi doar o cupă plină cu vin cumpărat de la o sută de negustori diferiți. Atunci ea va coborî de pe paravan și va primi vinul; după aceea îți va spune ea însăși ce-ți rămîne de făcut.

Rostind aceste cuvinte, bătrînul plecă.

Tokkei simți că i se alină disperarea. Alergă prin tot orașul Kyōto ca să cumpere vin de la o sută de negustori diferiți. Apoi veni acasă și se așeză în fața paravanului. Repetă de mai multe ori, cu multă gingășie, numele pe care-l dăduse iubitei sale. (Dar povestitorul japonez a uitat să ne spună numele pe care i-l alesese).

În ziua aceea, fata de pe paravan n-a răspuns; nici a doua zi, nici în ziua următoare. Cu toate acestea Tokkei nu-și pierdu nici încrederea, nici răbdarea. Iar într-o seară, în sfîrșit, portretul răspunse la chemarea numelui său:

— Da!...

Atunci Tokkei turnă într-o mică cupă vinul cumpărat de la o sută de negustori diferiți și i-l oferi respectuos fetei de pe paravan. Ea coborî grațios, făcu cîțiva pași pe rogojinile care acopereau dușumeaua odăii și îngenunche spre a lua cupa din mîna lui Tokkei. Ea îl întrebă cu un zîmbet gingaș:

— Cum de mă poți iubi atît de mult?

Iar povestitorul japonez adaugă:

„Era cu mult mai frumoasă decît portretul, era frumoasă pînă în vîrful degetelor; era frumoasă atît ca fire cît și ca suflet, mai frumoasă decît oricare altă femeie din lume“.

Nu ni se spune răspunsul lui Tokkei ; trebuie să ni-l închipuim.

— Dar n-o să te plictisești niciodată de mine ? întrebă fata.

— Niciodată, atît timp cît voi trăi ! o încredință el.

— Dar după aceea ? insistă ea.

Căci femeia japoneză nu se mulțumește cu o iubire care durează doar de-a lungul unei singure vieți.

— Hai să ne făgăduim unul celuilalt pentru durata a șapte vieți, o imploră Tokkei.

— Iar dacă o să fii vreodată rău cu mine, o să mă întorc în paravan.

Și rîse fermecător.

Drept care se făgăduiră unul altuia și nu încape îndoială că Tokkei a fost un soț minunat, căci soția lui nu s-a întors vreodată în paravan. Locul pe care-l avusese acolo a rămas veșnic gol.

Iar povestitorul japonez spune drept încheiere : „Cît de rar se întîmplă astfel de lucruri în această lume".

Povestea lui O-Kamé

O-KAMÉ, FATA BOGĂTAŞULUI GONYEmon din Nagoshi, în ţinutul Tosa, era tare îndrăgostită de soţul ei Hachiyemon. Ea avea douăzeci şi doi de ani, iar el douăzeci şi cinci. Îl iubea într-atît, încît lumea o bănuia că ar fi geloasă. Cu toate acestea, el nu îi dădea nici un motiv ca să fie altfel şi, cu siguranţă, ei nu şi-au spus niciodată unul altuia vreun cuvînt urît.

Din nefericire O-Kamé avea o sănătate cam şubredă. La mai puţin de doi ani de la căsătorie, a fost atinsă de o boală care făcea ravagii pe atunci în ţinutul Tosa, iar cei mai buni doctori se vădiră neputincioşi în a-i uşura chinurile. Cei atinşi de această boală nu mai puteau nici mînca, nici bea; zăceau tot timpul toropiţi şi vlăguiţi şi erau tulburaţi de vedenii ciudate. În ciuda îngrijirii stăruitoare, O-Kamé slăbea de la o zi la alta, pînă în clipa în care tuturor le-a fost clar — chiar şi ei înseşi — că o să moară.

Atunci îşi chemă soţul şi îi spuse aceste vorbe:

— Nu pot să-ţi spun cît de bun ai fost cu mine de-a lungul acestei boli nenorocite. Nimeni n-ar fi putut arăta mai multă blîndeţe. E deci şi mai greu să mă văd silită a te părăsi... Gîndeşte-te! N-am decît douăzeci şi cinci de ani, am cel mai bun soţ şi trebuie să mor... Nu, nu! Să nu-mi vorbeşti de speranţă, zadarnic! Cei mai buni medici din China nu mă pot ajuta cu nimic. Nădăjduiam că o să mai trăiesc cîteva luni încă, dar din clipa în care, în dimineaţa asta, mi-am văzut chipul în oglindă, am ştiut că trebuie să mor azi... da, da, chiar azi. Există un lucru pe care trebuie să te rog să-l faci, dacă vrei să te părăsesc cu inima împăcată...

— Spune-mi despre ce e vorba, răspunse Hachiyemon, şi dacă-mi stă în puteri, o să-l fac cu dragă inimă.

— Nu, nu, n-o să-l faci cu dragă inimă... eşti doar atît de tînăr, continuă ea. Îmi vine tare, tare greu, să-ţi cer un asemenea lucru; totuşi îl doresc, căci dorinţa mea e ca un foc care-mi arde pieptul. Trebuie să vorbesc înainte de a muri!... Iubitul meu, tu ştii că mai devreme sau mai tîrziu, după

ce voi muri, o să fii sfătuit să-ți iei altă soție. Ai vrea să-mi făgăduiești.. că n-o să te recăsătorești?

— Asta-i tot? exclamă Hachiyemon. Oh! Dacă nu-mi ceri nimic altceva, dorința îți va fi împlinită cu ușurință. Îți făgăduiesc din adîncul inimii că nimeni alta nu-ți va lua locul alături de mine.

— Aa! *ureshiiya*[1] strigă O-Kamé, pe jumătate ridicată din pat. Ah, cît de fericită mă faci!

Și căzu, fără viață.

După moartea lui O-Kamé, sănătatea lui Hachiyemon păru că se șubrezește. Mai întîi se crezu că această schimbare se datorează tristeții pricinuite de pierderea nevestei sale, iar sătenii se mulțumeau să zică: Pesemne că a iubit-o cu multă duioșie! Totuși, lunile treceau una după alta, iar văduvul ajunse din ce în ce mai slab și palid, pînă cînd semăna mai degrabă a fantomă, decît a om. Atunci lumea începu să cugete că numai tristețea singură nu putea fi pricina decăderii unui om atît de tînăr. Doctorii ziceau că Hachiyemon nu era atins de nici una dintre bolile cunoscute; nu erau în stare să-și explice starea lui, dădeau de înțeles doar că provenea pesemne dintr-o frămîntare sufletească ieșită din comun. În zadar îl întrebară părinții; nu exista, zicea el, altă pricină decît tristețea pe care o știau și ei. Îl sfătuiră să-și ia o altă nevastă, dar el susținu cu tărie că nimic nu-l putea hotărî să încalce făgăduiala celei ce murise.

Din zi în zi Hachiyemon slăbea văzînd cu ochii, iar ai săi se temeau că o să moară. În cele din urmă, mama lui, convinsă că îi ascundea ceva, îl rugă în genunchi să-i spună adevărata pricină a acestei vlăguiri și plînse atît de amarnic, încît el nu putu rezista.

— Mamă, grăi el, îmi vine tare greu să vorbesc de lucrurile astea, ție mai mult decît oricui altcuiva; poate că n-o să mă crezi cînd o să-ți spun totul. Adevărul e că O-Kamé nu-și găsește liniștea în cea lume, iar slujbele pe care i le-am făcut în mai multe rînduri n-au dat nici un rezultat. Poate că nu-și va afla tihna decît dacă o să mă duc după ea în călătoria cea lungă și întunecată. Căci noapte de noapte vine și se întinde lîngă mine. Din ziua înmormîntării am văzut-o în fiece noapte. Cîteodată mă întreb dacă a murit cu adevărat, căci înfățișarea și felul de-a fi sînt la fel ca și în timpul vieții, atîta doar că-mi vorbește cu glas șoptit. De fiecare dată îmi spune să nu pomenesc nimănui de aceste vi-

[1] *Ureshiiya* — „ce bucurie!" (jap.).

zite. Poate că vrea să mor şi eu ; iar dacă n-ar fi vorba decît de mine, mi-ar fi indiferent dacă mor sau trăiesc. Dar ceea ce mi-ai spus e adevărat : eu aparţin celor care m-au adus pe lume şi faţă de ei am cea dintîi îndatorire. Prin urmare, mamă, ţi-am spus tot adevărul... Da, ea vine, noapte de noapte, chiar în clipa în care stau să adorm şi rămîne pînă dimineaţă. Cînd aude clopotul de la templu, pleacă.

Cînd mama lui Hachiyemon auzi toate acestea, tare se înspăimîntă ; plecă în grabă la templu şi îi povesti preotului tot ceea ce îi mărturisise fiul ei, rugîndu-l în genunchi să-i dea ajutor. Preotul, care era bătrîn şi văzuse multe în viaţa lui, o ascultă fără să vădească nici cea mai mică mirare, apoi rosti :

— Nu e prima dată cînd aud de aşa ceva ; cred că o să pot să vă salvez băiatul, dar, cu adevărat, el trece printr-o mare primejdie. Am văzut pe faţa lui umbra morţii şi dacă O-Kamé mai vine la el, fie măcar o dată, băiatul nu va mai apuca răsăritul. Măsurile ce trebuie luate, oricare ar fi, trebuie îndeplinite întocmai. Nu-i zice nimic băiatului şi adună amîndouă familiile cît de repede şi spune-le să vină la templu fără zăbavă. Pentru salvarea fiului tău trebuie să deschidem mormîntul lui O-Kamé.

Prin urmare se strînseră la templu toate rudele şi cînd preotul căpătă încuviinţarea pentru ceea ce avea de gînd să facă, îi conduse la cimtir. Acolo, sub conducerea lui, fu dată la o parte lespedea funerară a lui O-Kamé ; deschiseră mormîntul şi scoaseră afară coşciugul. Iar cînd i-au dat la o parte capacul, toţi cei din jur rămaseră muţi de uimire : în faţa lor se afla O-Kamé, cu faţa zîmbitoare, la fel de frumoasă ca şi înainte de boală ; nici unul din semnele morţii nu i se vedea pe chip. Dar cînd preotul le spuse să scoată moarta din sicriu, uimirea făcu loc groazei, căci atingînd cadavrul, se putu simţi căldura sîngelui şi în ciuda poziţiei ghemuite[1] în care a stat atîta vreme, el avea supleţea vieţii.

Au dus-o pe O-Kamé în capela mortuară ; apoi preotul, cu o pensulă, înscrise pe frunte, piept şi braţe caracterele sanscrite ale unei vrăji sfinte. După aceea, înainte ca trupul să fie redat pămîntului, el făcu o slujjbă *segaki* pentru sufletul celei moarte.

Ea nu mai veni niciodată la soţul ei, care încet-încet, îşi recăpătă forţele şi sănătatea.

Povestitorul japonez însă nu ne spune dacă a rămas pînă la capăt credincios făgăduinţei făcute.

---

[1] În Japonia morţii ocupă în sicriu, care are o formă aproape cubică, poziţia şezînd cu genunchii la gură.

Prizoniera din oglindă

PE VREMEA ŞOGUNATULUI ASHIKAGA[1], sanctuarul lui Ogawachi Myōjin de la Minami Ise căzu în paragină. Dar datorită războaielor şi altor întîmplări, Kitahatake, *daimyō* al ţinutului, se văzu neputincios să sprijine reconstituirea templului. Atunci preotul *shintō* care avea grijă de altar şi care se numea Matsumura Kyōgō, plecă la Kyōto ca să ceară sprijinul marelui *daimyō* Hosokawa, despre care se spunea că are o mare influenţă asupra regentului.

Daimyō-ul îl primi pe preot cu bunăvoinţă şi făgădui să-i vorbească regentului despre starea jalnică în care se afla altarul zeului. Dar, adăugă el, în orice caz nu ar putea da bani pentru refacerea sanctuarului decît în urma unei cercetări serioase a situaţiei, ceea ce ar atrage după sine o întîrziere destul de mare. Îl povăţui pe preot să rămînă în capitală pînă cînd va reuşi să dea de capăt acestei trebi. Prin urmare preotul îşi chemă întreaga familie la Kyōto şi luă cu chirie o casă în vechiul cartier al Porţii Închisorii, în zona Kyōgoku.

Această casă, deşi frumoasă şi spaţioasă, era nelocuită de multă vreme. Se spunea că poartă ghinion. În grădină era un puţ şi mai mulţi locatari ai casei se înecaseră acolo, fără să se ştie vreodată cum ! Dar Matsumura, fiind preot *shintō*, nu se temea de duhurile rele. În scurtă vreme se mută în noua sa locuinţă.

În vara acelui an a fost o secetă cumplită în cele *Cinci Provincii*. Albiile rîurilor secaseră, puţurile se sleiseră, chiar şi capitala ducea lipsă de apă.

Cu toate acestea, puţul din grădina lui Matsumura rămase mereu plin, apa lui era proaspătă şi limpede, de o nuanţă uşor albăstrie şi părea că ţîşneşte dintr-un izvor. De aceea în anotimpul cald mulţi locuitori din toate cartierele oraşului veniră spre a cere îngăduinţa de a scoate apă. Matsumura

[1] Familie înrudită cu clanul Minamoto, care a dat Japoniei cincisprezece şoguni între 1336 şi 1573.

le îngădui să ia după placul inimii. Cu toate acestea, nivelul apei nu scădea.

Într-o dimineață a fost descoperit, plutind la suprafață, cadavrul unei slujnice venite dintr-o casă vecină ca să scoată apă. Nimeni nu putea înțelege pricina pentru care fata își pusese capăt zilelor. Atunci Matsumura își aduse aminte de întîmplările ciudate care se povesteau și bănui că la mijloc se află o putere nefastă. Se duse deci în grădină ca să cerceteze puțul, căci luase hotărîrea să-l împrejmuiască cu un gard. Dar numai ce se aplecase peste ghizd că și tresări înfricoșat. Un vîrtej tulbură deodată oglinda apei, care părea mișcată de o ființă vie. Apoi în scurtă vreme, vîrtejul se potoli și atunci Matsumura deslușí, aidoma unui reflex pe suprafața liniștită a apei, silueta unei fete de vreo nouăsprezece ani. Ea părea ocupată să-și facă toaleta și o văzu în chip deslușit dîndu-și cu roșu pe buze. Mai întîi îi apăru doar din profil, dar în scurtă vreme se întoarse către el și îi zîmbi. Pe dată simți o tresărire ciudată în inimă. Fu cuprins de o amețeală aidoma celei pe care ți-o dă vinul, totul se întunecă, în afară de acel chip zîmbitor, care era la fel de frumos și de alb ca și clarul de lună. Chipul devenea din ce în ce mai gingaș, din ce în ce mai ademenitor și îl atrăgea pe Matsumura tot mai mult spre adîncurile întunecate ale puțului. Preotul se sili cu greu să-și vină în fire. Închise ochii. Și cînd îi deschise din nou, chipul dispăruse și întunericul se risipise. Se trezi aplecat peste ghizdul puțului. De-ar fi durat încă o clipă această amețeală și fermecătoarea vedenie, n-ar mai fi văzut niciodată lumina soarelui.

Se întoarse în casă și îi opri pe toți ai săi să se mai apropie de puț și să mai lase pe cineva să scoată apă. A doua zi puse să se ridice o îngrăditură înaltă în jurul puțului.

O săptămînă mai tîrziu, seceta luă sfîrșit printr-o furtună puternică și un potop de ploaie, fulgere și tunete — tunete atît de bubuitoare încît întregul oraș a fost zguduit de cutremur. Ploaia, fulgerele și tunetele n-au contenit vreme de trei zile și trei nopți. Iar rîul Rațelor Sălbatice, Kanogawa, se umflă ca niciodată și duse cu el mai multe poduri.

În cea de-a treia noapte a uraganului, la ora Boului, cineva bătu la ușa preotului și se auzi un glas de femeie care cerea să i se deschidă. Dar Mat-

sumura, devenit bănuitor de la pățania cu puțul, nu le dădu voie slujitorilor să răspundă. Se duse chiar el la ușă și întrebă :

— Cine e acolo ?

Îi răspunse un glas de femeie :

— Iertare ! Sînt eu, Yayoi[1]. Trebuie să-i spun ceva foarte important lui Matsumura sama. Deschideți-mi, vă rog !

Matsumura întredeschise ușa, cu multă grijă. Văzu în fața lui același chip frumos care îi surîse în apa puțului. Dar acum chipul fetei nu mai zîmbea ; dimpotrivă, avea o înfățișare foarte tristă.

— N-o să intri la mine în casă ! strigă preotul. Nu ești o ființă omenească, ci o Făptură a Puțurilor... De ce te străduiești cu atîta răutate să înșeli și să-i omori pe oameni ?

Atunci Creatura Puțurilor răspunse cu un glas melodios, asemenea clinchetului unor giuvaeruri lovite unul de altul :

— Tocmai despre asta voiam să vorbim. Niciodată n-am vrut să fac rău oamenilor. Dar din timpurile cele mai vechi un Dragon Veninos locuia în acest puț. El era stăpînul puțului și mulțumită lui puțul era mereu plin cu apă. Cu multă vreme în urmă am căzut în puț și m-am aflat în puterea lui. El mă silea să-i atrag pe oameni, ca să le soarbă sîngele. Dar Stăpînul Ceresc tocmai i-a poruncit să locuiască de-acum înainte în lacul Torii-no-Ike, în provincia Shinshu. Iar zeii au hotărît că n-o să mai aibă voie niciodată să se întoarcă aici în oraș. Drept care, în seara asta, după ce a plecat, am putut în sfîrșit să ies din puț și să vin să vă cer ajutorul plin de bunăvoință. Aproape că nu mai e apă deloc în puț, pentru că a plecat Dragonul. Dacă o să porunciți să se cerceteze locul, o să găsiți cadavrul meu. Vă implor să-mi salvați trupul fără zăbavă ; și o să vă fiu recunoscătoare.

Rostind aceste vorbe, ea se făcu nevăzută în noapte.

Furtuna se potoli înainte de revărsatul zorilor, iar cînd răsări soarele nu mai era pic de nor pe cerul albastru și pur. Dis-de-dimineață Matsumura trimise să fie aduși meșterii de puțuri. Spre mirarea tuturor, ei găsiră puțul aproape secat și îl curățară degrabă. La fund de tot, descoperiră cîteva podoabe de femeie, de modă veche și o oglindă de metal cu

---

[1] A treia lună, după calendarul lunar.

o formă ciudată ; dar nici urmă de vreun trup omenesc.

Cu toate astea, Matsumura gîndea că oglinda îi va da tîlcul misterului. Căci orice oglindă de acest fel este un lucru supranatural, care are un suflet al său, iar sufletul unei oglinzi este feminin. Aceasta, despre care e vorba, părea foarte veche și era acoperită cu un strat de noroi uscat.

Dar cînd, la porunca preotului, a fost curățată cu grijă, văzură că era un obiect cu o lucrătură rară și de preț. Pe spate era împodobit cu desene minunate și cu o inscripție. Unele litere ajunseseră de nedeslușit, dar încă se mai putea citi o parte : *„cea de-a treia lună — cea de-a treia zi“*. Or, cea de-a treia lună după calendarul lunar se numea pe vremuri *Yayoi*, care însemna *Luna Creșterii*. Iar cea de-a treia zi a celei de-a treia luni, care e zi de sărbătoare, se numește *Yayoi-no-sekku*. Aducîndu-și aminte că Făptura Puțurilor se numește *Yayoi*, Matsumura bănui că ea fusese Sufletul-Oglinzii.

Atunci hotărî să-i arate oglinzii tot respectul cuvenit unui duh. Întîi o șlefui din nou și o acoperi din nou cu argint ; apoi o închise într-o cutie din lemn prețios și puse să fie pregătită o încăpere anume pentru ea. Și chiar în seara zilei în care oglinda a fost așezată cu cinste în acea încăpere, Yayoi însăși apăru deodată în fața preotului, care ședea singur în camera sa. Părea și mai frumoasă ca înainte ; dar acum strălucirea frumuseții ei era blîndă precum clarul de lună vara, scînteind printre norii curați și albi. Ea se înclină respectuos în fața lui Matsumura și apoi îi grăi cu vocea melodioasă precum clinchetul unor giuvaieruri ce se ciocnesc :

— Pentru că m-ați salvat de singurătate și de chin, am venit să vă mulțumesc. Sînt, precum bănuiți, Sufletul-Oglinzii. Am fost adusă aici, în oraș, din Kudara pe vremea domniei împăratului Saimei. Am locuit în Măreața Prezență pînă la domnia împăratului Saga, cînd am fost dată în chip măreț ca dar Doamnei Kamo care era o *naishinnō*, prințesă a curții imperiale[1]. După aceea am fost păstrată

[1] Împăratul Saimei a domnit între 655 și 668 e.n. Împăratul Saga între 810 și 842. Kudara era un vechi regat situat la sud-estul Coreei și la care se face aluzie, adesea în istoria veche a Japoniei. Termenul *naishinnō* înseamnă aparținînd sîngelui împărătesc. În vechea ierarhie a curții existau douăzeci și cinci de grade de noblețe feminină. Gradul de *naishinnō* era cel de-al șaptelea, în ordine.

ca moștenire de familie în casa *Fujiwara*[1] și am rămas acolo pînă în perioada Hōgen[2], cînd mi s-a dat drumul în puț. Am rămas acolo, uitată, în timpul marilor războaie dintre clanurile Taira și Minamoto. Stăpînul Puțului era un Dragon Veninos. Pe vremuri trăia într-un lac mare ce acoperea tot ținutul. Dar cînd, la porunca împăratului, lacul a fost secat pentru a clădi niște case, Dragonul puse stăpînire pe puț. Iar cînd am căzut acolo, a trebuit să mă supun voinței lui și m-a silit să atrag numeroși oameni, care și-au găsit moartea. Dar acum zeii l-au alungat pe vecie... Vă mai cer un singur lucru : vă rog să mă oferiți șogunului, care, prin familie, se înrudește cu foștii mei stăpîni. Faceți-mi doar acest hatîr ; o să vă poarte noroc... Dar trebuie să vă previn de o primejdie. Să nu rămîneți în casa aceasta decît pînă mîine. Căci o să fie distrusă...

Și Yayoi se făcu nevăzută.

Matsumura putu să se folosească de acest sfat. A doua zi se mută, cu toți ai săi și tot calabalîcul, într-un alt cartier al orașului. Aproape numaidecît se iscă o furtună mai năpasnică decît prima, dezlănțuind o inundație care mătură casa în care trăise pînă în acea zi...

La scurtă vreme, prin bunăvoința *daimyō*-ului din Kyōto, Matsumura căpătă o audiență la șogun. Îi dădu oglinda împreună cu un înscris care depăna miraculoasa ei poveste. Prezicerea Spiritului Oglinzii se împlini. Șogunul fu nespus de fericit primind acest dar. Nu numai că îl încărcă de daruri pe Matsumura, dar îi mai și dădu banii trebuincioși pentru a grăbi refacerea Templului lui Ogawachi-Myōjin.

---

[1] Familie care de la 600 pînă la 1050 a guvernat Japonia.

[2] Perioada Hōgen se întinde de la 1156 pînă la 1158.

Ingwa banashi[1]

SOȚIA *DAIMYŌ*-ULUI ERA PE MOARTE ȘI știa acest lucru. Nu putuse să-și părăsească patul de la începutul toamnei anului al zecelea al erei Bunsei[2]. Acum era a patra lună a anului al doisprezecelea, iar cireșii erau în floare. Ea se gîndea la cireșii din grădină și la bucuria primăverii. Se gîndea la copiii ei. Se gîndea la concubinele soțului ei, și mai ales la domnișoara Yukiko[3], care avea nouăsprezece ani.

— Iubita mea soție, i-a zis *daimyō*-ul, ai suferit mult de trei ani încoace. Am făcut tot ce ne-a stat în putință ca să te vindecăm ; am vegheat zi și noapte, ne-am rugat pentru însănătoșirea ta, ba chiar am postit ca să-ți meargă ție bine. Totuși, în ciuda îngrijirii pline de dragoste și a meșteșugului celor mai buni doctori, se pare că sfîrșitul se apropie. Neîndoielnic, vom fi mult mai îndurerați decît tine cînd vei fi silită să părăsești ceea ce Buddha a numit cu atîta dreptate „casa fierbinte a vieții". Vom da porunci să fie făcute toate slujbele ce te vor putea ajuta să te reîncarnezi, oricît de mult ar costa. Ne vom ruga necontenit pentru tine, pentru ca să nu rătăcești deloc în hăul cel negru, să mergi degrabă în paradis și să atingi rangul de Buddha.

Îi vorbea cu cea mai mare duioșie, mîngîind-o. Atunci, cu ochii închiși, ea îi răspunse cu o voce precum cea a unei gîze :

— Îți mulțumesc, îți mulțumesc mult pentru aceste vorbe, pline de gingășie... Da, e adevărat,

---

[1] Literar : o poveste despre *ingwa*. *Ingwa* e un termen japonez pentru „*o karma rea*", sau consecința dezastruoasă a acțiunilor comise într-o existență trecută. Poate titlul acestei curioase întîmplări va fi înțeles mai bine dacă s-ar cunoaște învățătura budistă japoneză care susține că morții nu pot dăuna celor vii decît ca urmare a unor fapte rele comise de victimele lor în existențele trecute. Atît titlul, cît și povestea se găsesc în colecția de întîmplări stranii intitulate *Hyaku monogatari* („O sută de povestiri").

[2] Anul 1827, după calendarul occidental.

[3] „Zăpadă" (jap.).

cum spui, că sînt bolnavă de trei ani de zile și că mi-ați arătat toată grija și dragostea cu putință... Într-adevăr, de ce aș ocoli singurul drum adevărat în clipa morții ? Poate că nu se cuvine să cuget la astfel de lucruri lumești în asemenea clipe. Dar nu mai am decît o singură rugăminte — una singură ! Cheam-o pe domnișoara Yukiko. Știi doar că o iubesc ca pe o soră. Vreau să-i vorbesc despre treburile gospodărești.

Domnișoara Yukiko răspunse chemării stăpînului ei și, la un semn al lui, îngenunche lîngă patul muribundei. Soția *daimyō*-ului deschise ochii ; se uită la Yukiko și grăi :

— Ah ! Uite-o pe Yukiko ! Sînt mulțumită că te văd ! Apropie-te puțin, ca să m-auzi bine, nu pot vorbi prea tare... Yukiko, eu am să mor. Nădăjduiesc că vei fi credincioasă stăpînului nostru în toate privințele ; vreau să-mi iei locul după ce voi muri. Trag nădejdea că te va iubi mereu, și de o sută de ori mai mult decît m-a iubit pe mine, că în scurtă vreme vei fi ridicată la un rang mai înalt și că vei ajunge preacinstita lui soție... Te rog fierbinte să ai grijă mereu de stăpînul nostru ; să nu lași altă femeie să te lipsească de dragostea lui. Asta-i tot ce voiam a-ți spune. M-ai înțeles bine ?

— Oh, doamnă dragă, zise Yukiko, nu-mi spuneți astfel de vorbe ciudate. Știți foarte bine că sînt săracă și de condiție umilă. Cum aș cuteza să nădăjduiesc vreodată a ajunge soția stăpînului nostru ?

— Ba da, ba da ! repetă soția *daimyō*-ului cu glas răgușit. Dar nu-i vreme pentru vorbe alese. Nu grăim decît adevărul. După ce voi muri, fără îndoială că vei fi ridicată într-o poziție înaltă și te încredințez încă o dată că doresc să fii soția stăpînului nostru. Da, Yukiko, doresc acest lucru mai abitir decît de a ajunge un Buddha... Ah ! Aproape că uitasem. O să faci ceva pentru mine, Yukiko. Știi că în grădină se află un cireș cu flori îndoite, un *Yai-zakura*. A fost adus cu doi ani în urmă de pe muntele Yoshino. Îmi pare că acum e înflorit, și aș dori atît de mult să-l văd ! În scurtă vreme nu voi mai fi, dar înainte de a-mi da sufletul trebuie nesmintit să văd acest copac. Du-mă pînă în grădină, Yukiko, să-l văd ! Da, du-mă în cîrcă, Yukiko, du-mă în cîrcă.

Făcînd această rugăminte, glasul îi deveni limpede și puternic, ca și cum tăria dorinței i-ar fi dat forțe noi. Apoi, deodată, izbucni în plîns. Yukiko

rămase în genunchi, neştiind ce să facă. Dar stăpînul îi făcu un gest de încuviinţare.

— E ultima ei dorinţă pe lumea aceasta, zise el. A îndrăgit dintotdeauna florile de cireş şi ştiu ca-şi dorea cu adevărat să vadă înflorind cireşul din Yos*hino*. Hai, dragă Yukiko, fă ce-ţi cere !

Atunci fata îşi oferi umerii soţiei *daimyō*-ului precum o doică se întoarce cu spatele către un copil mic ca să se atîrne de ea. Şi îi zise :

— Doamnă, sînt gata. Spuneţi-mi în ce chip pot să vă ajut mai bine.

— E bine aşa, răspunse muribunda, ridicîndu-se cu o sforţare aproape neomenească şi se atîrnă de umerii lui Yukiko. Dar în clipa în care se află în sus, îşi petrecu la iuţeală mîinile uscate pe sub veşmîntul fetei, apucîndu-i sînii şi izbucni într-un rîs răutăcios.

— Am ceea ce voiam, striga ea. Mi-am potolit pofta de... cireş în floare ! Dar nu era vorba de cireşul din grădină ! Ah ! Am ce mi-am dorit — ce bucurie !

Rostind aceste cuvinte, ea căzu pe fata îngenuncheată şi muri.

•

Servitorii încercară pe dată să ridice trupul de pe umerii lui Yukiko şi să-l întindă pe pat. Dar, oricît de ciudat ar părea, nu fură în stare să facă acest lucru care părea totuşi atît de lesnicios. Mîinile reci ale moartei se lipiseră, în chip neînţeles, de sînii fetei şi păreau că s-au încrustat în carne vie. De frică şi de durere, Yukiko leşină.

Au fost chemaţi doctori. Nu putură să-şi dea seama ce se întîmplase. A fost peste putinţă să deslipească mîinile moartei de pe sînii fetei în vreun chip obişnuit ; ele se ţineau cu atîta tărie încît cea mai mică sforţare spre a le da la o parte făcea să şiroiască sîngele. Nu numai că degetele strîngeau sînii, dar carnea palmelor se lipise în chip de neînţeles de carnea sînilor.

Pe vreamea aceea, chirurgul cel mai priceput din Edo era un străin, un olandez. Se luă hotărîrea să fie chemat. După o cercetare atentă, el spuse că nu înţelege nimic ; dar singurul chip de a-i aduce o alinare lui Yukiko era să se taie mîinile cadavrului, căci ar fi fost prea primejdios să încerce a le dezlipi de pe sîni. Îi urmară sfatul şi retezară palmele de la încheietură. Dar ele ră-

maseră agățate de sîni; acolo se înnegriră și se uscară, precum mîinile cuiva mort de multă vreme.

Cu toate acestea, era doar începutul grozăviei. Deși păreau uscate și lipsite de sînge, aceste mîini nu erau moarte. Cîteodată ele se mișcau pe furiș, aidoma unor uriași păianjeni cenușii. În fiecare noapte, la Ora Boului, ele trăgeau, ciupeau și chinuiau sînii lui Yukiko. Iar durerea nu înceta decît la Ora Tigrului.

*

Yukiko își tăie pletele și se făcu călugăriță-cerșetoare. Puse să se facă un *ihai* [1], pe care înscrise numele postum al stăpînei ei moarte — Myō-Kō-Iu-Den Chizan Ryō-Fu Daishi. Luă cu sine această tăbliță în toate peregrinările. Îngenunchind în fiece zi în fața *ihai*-ului, ea cerea fierbinte, plină de umilință, iertare moartei și făcea o slujbă budistă întru aflarea liniștii sufletului gelos.

Dar *karma* cea rea care făcuse să se abată această nenorocirea asupra ei nu se putea risipi cu ușurință. În fiecare noapte, la Ora Boului, mîinile nu conteneau chinul. Iar ea pătimi astfel vreme de șaptesprezece ani, după mărturia unora cărora Yukiko le-a povestit pățania ei, atunci cînd s-a oprit pentru a-și petrece noaptea la Noguechi Dengozayemon Shimotsuke. Acest fapt s-a petrecut în acel de-al treilea an al erei Kōkwa [2]. Iar de atunci nu s-a mai auzit nimic de ea.

---

[1] *Ihai* („poarta sufletului“) — tăbliță mortuară lăcuită și aurită.

[2] Anul 1846.

Cuprins

Lector : SANDA ANGHELESCU
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

Coli de tipar : 11,50
Bun de tipar : 8.09.1988

Tiparul executat sub comanda nr. 155 la
Întreprinderea poligrafică Iași
str. 7 Noiembrie nr. 49
IAȘI — ROMÂNIA

Lei 14,50